T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI (İSLÂM TARİHİ)
ANABİLİM DALI

ALMAN ROMAN GELENEĞİNDE HZ. MUHAMMED
JOHANNES TRALOW ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Samiye SOLAK

Ankara- 2012

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI (İSLÂM TARİHİ)
ANABİLİM DALI

ALMAN ROMAN GELENEĞİNDE HZ. MUHAMMED
JOHANNES TRALOW ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Samiye SOLAK

Tez Danışmanı:
Prof. Dr. İbrahim SARIÇAM

Ankara- 2012

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI (İSLÂM TARİHİ)
ANABİLİM DALI

ALMAN ROMAN GELENEĞİNDE HZ. MUHAMMED
JOHANNES TRALOW ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Samiye SOLAK

Tez Danışmanı:
Prof. Dr. İbrahim SARIÇAM

Tez Jürisi Üyeleri:

Adı ve Soyadı	İmzası
Prof. Dr. İbrahim SARIÇAM	.....
Prof. Dr. Mehmet ÖZDEMİR	.....
Prof. Dr. Bünyamin ERUL	.....

Tez Sınavı Tarihi : 08 / 06 / 2012

İÇİNDEKİLER

Önsöz……III

Kısaltmalar……... V

GİRİŞ

1-Problem……..1

2-Amaç ve Önem……...3

3-Varsayımlar…….....4

4-Sınırlılıklar……..…….....4

5-Tanımlar……..4

6-Yöntem……6

BİRİNCİ BÖLÜM

A-TARİHİ ROMANIN TANIMI, NİTELİKLERİ VE ÖNEMİ……..……7

B-TARİHİ ROMANIN GELİŞİMİ

1-Dünyadaki Gelişimi……..……..……10

2-Türkiye'deki Gelişimi……..……...11

İKİNCİ BÖLÜM

A-YAZARIN HAYATI, SANATI ve ESERLERİ ……18

B-ROMAN HAKKINDA BİLGİLER……20

C-ROMANDAKİ OLAYLARIN İNCELENMESİ …… 24

1. Olayların Özeti……..……..……..…….....24

2. Olaylardaki Kişiler, Kişilerin Fiziksel ve Ruhsal Özellikleri…….……....34

a) Asıl Kişiler (Kahramanlar)…..……...34

b) Yardımcı Kişiler (Kahramanlar)…….....…….……..36

3.Olayların Geçtiği Yerler……..…….…….....44

4. Olayların Meydana Geldiği Zaman……..……..45

5. Olayları Anlatan Kişi (Anlatıcı)…..…….…….....46

6. Romanın Dil ve Anlatım Özellikleri…….……...……...46

7. Romanın Türü…….……49

8. Romanın Ana Fikri……...….....……...49

D- ROMANIN MUHTEVASI ……..……..……....50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

A-ROMANDAKİ BİLGİLERİN SİYER KAYNAKLARIYLA KARŞILAŞTIRILMASI….....94

1-Kişilerdeki Farklılaşmalar……..……....94

2-Olaylardaki Farklılaşmalar……....111

B- SONUÇ ve DEĞERLENDİRME……....……....134

KAYNAKÇA……..137

EKLER: Romanın 34.Bölümünün Tercümesinin Metni. ……..143

ÖNSÖZ

Günümüz global dünyasında dinler ve kültürler arası iletişim her zamankinden daha fazla önem kazanmıştır. Bu doğrultuda dinler arası diyalog çalışmaları başlatılmıştır. Fakat bir taraftan da medeniyetler çatışmasından söz edilir olmuştur. Dinler ve kültürler arası ilişkilerde iyi niyet esas olmadıkça aşama kaydedilmesi mümkün gözükmemektedir.

Özellikle onbir Eylül sonrası tüm dünyada olduğu gibi Avrupa'da da İslamofobia adı altında İslam ve Hz. Muhammed düşmanlığı tekrar canlanmıştır. Bir tarafta antipatik yaklaşımlar yer alırken, karşı tarafta empatik veya uzlaşmacı bir anlayış görülmektedir. Johannes Tralow ve bu eseri ikinci kategoride değerlendirilmelidir. İslam ve Hz. Peygamber imajının sağlıklı bir zemine oturtulabilmesi için her ne kadar Müslümanlara büyük görevler düşmekte ise de, batılı yazarlar ve oryantalistlerin de doğru bilgi ve doğru algılamalara asgari düzeyde de olsa katkı sağlamaları gerekmektedir.

Tezimizde incelediğimiz romanın müellifi Johannes Tralow da toplumların birbirlerini daha yakından tanımasına katkıda bulunmak istediğini ifade ederek, iyi niyet göstermiştir. Yazarın bu niyeti ve eseri şimdilerde milyonlarca Müslümanın yaşadığı Almanya'da diyalog, hoşgörü ve tolerans açısından daha da bir önem kazanmıştır.

Çalışmamızın *Giriş* kısmında araştırmanın problemi, amacı, önemi, metodu, sınırlılıklar ve varsayımlar hakkında bilgi verilmektedir. Çalışmamız *üç ana bölüm*den oluşmaktadır. Tarihi roman ve tarihi romanın gelişiminin anlatıldığı *Birinci Bölüm*de tarihi romanın tanımları, nitelikleri ve önemi ile dünyada ve ülkemizdeki gelişimi incelenmiştir.

*İkinci Bölüm*de yazar ve eseri hakkında bilgi verilmiş, romanın içeriği özetlenerek aktarılmış ve roman inceleme planı esas alınarak şekil yönünden irdelenmiştir. Çalışmamızın en önemli bölümünü ise *Üçüncü Bölüm*deki karşılaştırmalar oluşturmaktadır. Tralow'un romanında işlediği bilgilerin siyer

kaynaklarıyla örtüşüp örtüşmediği kişilerdeki farklılaşmalar ve olaylardaki farklılaşmalar olarak iki başlık altında karşılaştırılmıştır.

Sonuç ve *Değerlendirme* kısmında yaptığımız karşılaştırmalardan elde ettiğimiz sonuçlar hipotezler ve varsayımlar doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Bu vesile ile araştırma konusunun tespiti ve tezin hazırlanmasında yoğun ilmi meşguliyetlerine rağmen bize zaman ayırma lütfunda bulunan ve kendisine başvurdukça yardımlarını esirgemeyen Danışman Hocam Prof.Dr. İbrahim SARIÇAM'a, maddi manevi desteğini esirgemeyen değerli eşim Erol SOLAK'a ve çalışmalarım esnasında kendilerini ihmal ettiğim halde anlayışla karşılayan oğullarım Muhammed Seha ve Semih'e teşekkürü bir borç bilirim.

Samiye SOLAK

Çankırı - 2012

ÖZET

Solak, Samiye, Alman Roman Geleneğinde Hz. Muhammed –Johannes Tralow Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof.Dr. İbrahim Sarıçam, 148 s.

Tezimizde Alman yazar Johannes Tralow'un "Mohammed" adlı romanını inceledik. Bir Alman roman yazarından yola çıkarak, Alman Edebiyatında Hz. Muhammed tasavvuruna ışık tutmaya çalıştık. Bilimsel çalışmalar yapan oryantalistlerin peygamber algısı ile edebiyatçılar arasında paralellik olduğunu tespit ettik. Burada ana hatlarıyla iki eğilimden söz edebiliriz: antipatik yaklaşım ve empatik/uzlaşmacı yaklaşım. Tralow'un bu romanı ikinci kategoride yer almaktadır.

Yazar eserini kaleme alma sebebinin iki toplumu birbirine yakınlaştırmak olduğunu belirtmiştir. Romanda Hz. Peygamber'i aşağılayıcı ve O'na hakaret içeren bir üslûp görülmemektedir.

Tezimizin birinci bölümünde tarihi romanın nitelikleri, önemi ile dünyada ve ülkemizdeki gelişimi hakkında bilgi verdik. İkinci bölümde, romanın şekil yönünden incelemesini yaptık. Üçüncü bölümde ise karşılaştırmaları yaptık. Yazarın romanda işlediği bilgileri siyer kaynaklarıyla, kişilerdeki farklılaşmalar ve olaylardaki farklılaşmalar olarak inceledik. Kişilerdeki farklılaşmaların en önemlisinin Hz. Peygamber'in beşeri yönünün ön plana çıkarılmış olması, olaylardaki farklılaşmaların en dikkat çekicisi ise Hz. Peygamber'in okuma bilmesi olarak tespit ettik. Ayrıca Hz. Aişe, Hz. Fâtıma, Varaka ve Selman-ı Fârisi karakterlerinde de ciddi farklılaşmalar olduğunu belirledik.

Eserin eksik ve hatalı yönlerine rağmen, günümüz Avrupa'sının İslam'ı daha iyi anlamasına ve iki kültürün birbirini daha yakından tanımasına olumlu katkılar sağlayacağı inancındayız.

ABSTRACT

Solak, Samiye, The Prophet Muhammad in German Novel Tradition Example of Johannes Tralow, Master's Thesis, Prof. Dr. İbrahim Sarıçam, 148 p.

In our following thesis we focused on the novel "Mohammed" written by the german author Johannes Trawlow. Based on his work, we tried to figure out the picture of the Prophet Muhammad in german literature. Research by orientalist scholars discovered parallels between writers regarding their understanding of the Prophet Muhammad. At this, we can determine two developments: On the one hand the antipathetic approach and on the other hand the emphatic approach. Trawlows novel belongs to the second category.

His reason for writing this novel about that topic was to connect the german and arabic communities with each other. Derogatory or insulting terms towards the prophet cannot be seen in his novel.

In the first part of our thesis we explain the essence of the mentioned novel, its importance for the world and its influence on our country. In the second part we examined the writing style. Moreover, in the third part, we made a comparison, in which we dealt with the historical resources, with differences between the characters and the specific acts of the novel. We identified that the Prophet Muhammad is displayed as the most important character, and that the fact of his ability to read is the most striking act in this novel. Besides, the characters Aişe, Fâtıma, Varaka and Selman-ı Fârisi indicate significant differences, too.

Despite the fact that the novel is incomplete and has partly false data, we are convinced that this work leads to a better comprehension of Islam amongst Europeans and helps to establish contact between both cultures.

KISALTMALAR

a.s. : Aleyhisselam

Bkz. Bakınız

c. : Cilt

c.c.: Celle Celâluhu

çev. : Çeviren

D.İ.B. : Diyanet İşleri Başkanlığı

DİA: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi

Hz.: Hazreti

M.E.B: Millî Eğitim Bakanlığı

s. : Sayfa

s.a.v.: Sallallahu aleyhi ve sellem

TDK: Türk Dil Kurumu

v.b.: Ve benzeri

v.d.: Ve diğerleri

Yay. : Yayınları

GİRİŞ

Toplumların hayatında romanların önemli bir yeri vardır, hele toplumların geçmişini gelecek nesillere aktaran tarihi romanlar bu hususta önemli bir görev üstlenmektedir. Tarihte yaşamış önemli şahsiyetlerin ve önemli olayların tanıtılması ve anlaşılabilmesi için bilimsel tarihi bilgilerin yanı sıra bunları edebi şekilde ele alan eserler toplumlar nezdinde daha fazla kabul görebilmekte ve daha fazla okuyucu kitlesine ulaşabilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus doğru ve tarafsız bilgi vermek, gerçekleri çarpıtmadan romancı tasarrufunu kullanmak olmalıdır. Hele bu roman farklı kültürleri ele alan bir eser ise bu hususun önemi bir kat daha artmaktadır.

Farklı kültür ve inançların işlendiği romanların, kendi değerleriyle ele alınması ayrı bir öneme haizdir, çünkü bu toplumları birbirine yakınlaştırma veya en azından tanıma ve anlamaya sebep olabileceği gibi kin ve nefretin, düşmanlığın artmasına da sebep olabilir. Özellikle ele alınan kahramanlar veya olaylar kutsiyet içeriyorsa durum daha fazla hassasiyet arz etmektedir.

İşte tezimizde incelediğimiz roman tam da bu noktadadır. Kendisi başka inanca mensup bir yazarın bir başka dinin çok değer verdiği, kutsiyet atfettiği bir şahsiyeti ele almaktadır. Her iki taraf da birbirine temkinli yaklaşmakta, niyet sorgulayıcılığı yapabilmektedir. Acaba benim peygamberimi gerçekten kendi insanına tanıtmak mı istiyor, yaksa zaten varolan ön yargı ve yanlış kabulleri kuvvetlendirmek mi sorusu hemen her müslümanın zihninde canlanacaktır. Elbette aslolan bilimselliğe uygun bir şekilde nesnel ve tarafsız bir yaklaşımla ele alınmasıdır.

1-Problem: Bizi bu tezi hazırlamaya sevk eden neden bir Alman roman yazarından yola çıkarak Batı edebiyatının bir örneğinde Hz. Muhammed tasavvurunu ortaya çıkarmak, oryantalistlerin çoğunluğunda olduğu gibi önyargılı ve gerçek dışı iddiaların olup olmadığını ortaya koyabilmektir. Oryantalistlerin çoğundan kasdımız, uzun süreden beri var ola gelen belli yaklaşımlara sahip din bilimcileridir. Fakat aynı yaklaşımların edebiyatta da var olduğunu ve kısmen de olsa hala devam ettiğini görmekteyiz. Konu üzerinde çalışma yapan hocalarımızın tespitleri bunu açıkça

ortaya koymaktadır. "Aydınlanma dönemine kadar gerek Bizans gerekse Batı Hıristiyanlığına ait değişik türden metinlerde hâkim olan ve esas itibariyle Hz. Muhammed'i "sahte peygamber" (impostor) kabul edip, bu kabul istikametinde olumsuz sıfatlarla tasvir eden yaklaşıma, "Geleneksel Yaklaşım" denilmektedir. (Bu sıfatlar; "düşük soylu", "saralı", "muhteris", "aç gözlü", "hilekâr", "düzenbaz", "şehvetperest","despot", "kan dökücü" hatta bütün kötülükleri kendisinde toplayan "şeytani bir figür") Aydınlanma dönemindeki müellifler nazarında ise Hz. Muhammed en azından şeytani bir figür olmaktan çıkmış; "devlet adamı","kanun koyucu","fatih" gibi pejoratif ve tahkir edici olmayan sıfatlarla anılır olmuştur."[1] Geleneksel yaklaşıma karşı çıkanlar içerisinde, Hz. Muhammed'i olumlu bir imaj içerisinde sunan Goethe (ö.1832)'nin ayrı bir yeri vardır. Goethe Mahomets Gesang (Muhammed'in Nağmesi) isimli şiirinde Hz. Muhammed'i kayalıklar arasından doğan ve yatağında akarken kardeş ırmakları ve dereleri de kendisine katıp okyanusa, yani Allah'a ulaşan büyük bir nehre benzetmektedir. Şiirde Hz. Muhammed'i "dalga" ile sembolleştiren Goethe, Hz. Muhammed'in şahsiyetine hayranlığını dile getirmiştir.[2]

Günümüz şarkiyatçılarından Annemarie Schimmel ise, Hz. Muhammed'in hayatına ve kişiliğine olgusal yaklaşmaktadır. Schimmel, Hz. Muhammed'i asıl kaynaklara dayanmak suretiyle ele alarak, Batıda ön yargıdan ve bilgisizlikten kaynaklanan tutumlara karşı bir duruşla, toplumların birbirini anlamasına yardımcı olmaya çaba sarf ettiği, aynı zamanda, bunun için ortak zemin aramaya, Batı kamuoyunu Müslümanlar hakkında olumlu düşüncelerle beslemeye ve doğru bilgilendirmeye çalıştığı görülmektedir.[3] Müellifimiz de yazdığı bu romanla aynı gayeye hizmet etmek istediğini ifade etmektedir. Yazarın ifadesiyle:" Arap halklarıyla olan dostluğun derinleşmesi ve kültürel geçmişlerinin anlaşılması" na katkıda bulunmak. („Vertiefung der Freundschaft mit den arabischen Völkern und

1 Sarıçam, İbrahim, Özdemir, Mehmet, Erşahin, Seyfettin, *İngiliz ve Alman Oryantalistlerin Hz. Muhammed Tasavvuru*, s.77, 104, Ank. Şubat 2011

2 a.g.e., s.90

3 a.g.e. s.28

des Verständnisses für ihre Kulturgeschichte“) [4] “Fakat şarkiyatçıların önemli bir bölümünün kendi ideolojik arka planlarından hareket ederek Hz. Muhammed’i değerlendirmeye çalışmaları, nesnel sonuçlara ulaşabilmenin önündeki en ciddi engel olarak gözükmektedir. Şarkiyatçılardan beklenen, kendi dini inançlarını mihenk taşı olarak kabul ederek Hz. Muhammed’i değerlendirmek değil, nesnelliğe azami derecede riayet ederek “Tarihi Hz. Muhammed”i keşfetmek olmalıdır.”[5] Bu tutumun, iyi niyet açıklamasına rağmen müellifimizde de aynen muhafaza edildiğini müşahede etmekteyiz.

2-Amaç ve Önem: Tezimizin amacı, bir romandan yola çıkarak Alman edebiyatındaki Hz. Peygamber algısına ışık tutabilmektir. Yazarın peygamber ve İslam tasavvurunu, romandaki kurguların tarihsel gerçeği yansıtıp yansıtmadığını belirlemektir. Elde ettiğimiz sonucun günümüz Avrupa’sında İslam’ın doğru bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunmasında etkili olup olamayacağını saptamaya çalışmak olacaktır.

Bu güne kadar yapılan çalışmalarda Hz. Peygamber ve İslam konusu batıdaki ilmi çalışmalar veya oryantalistlerin görüşleri şeklinde ele alınmış, bizim çalışmamızda ise bir romanda ele alınış şekli incelenecektir. Bilimsel çalışmalardaki Peygamber algısı ile paralellik olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılacaktır. Ayrıca romanlardaki Hz. Peygamber algısının belirlenmesi bizce daha önemlidir. Çünkü romanlar daha fazla halk kitlelerine ulaşmaktadır, onlarda İslam ve Peygamber fikrinin oluşmasına sebep olmaktadır. Bunu bize en güzel şekilde şu örnek kanıtlamaktadır. ” 17. ve 18. yüzyıllarda Hz. Muhammed tasavvurunun şekillenmesinde edebi eserlerin biyografiler kadar, hatta onlardan daha fazla etkili olduğu söylenecek olursa, bunu mübalağalı bir değerlendirme olarak görmemek gerekir. Mamafih edebi eser denince herhalde bu dönemde Voltaire’nin *La Fanatisme ou Mahomet* (Paris 1742) adlı piyesini özellikle zikretmek gerekir. Hem çok sahnelenmesi hem de çok okunması sayesinde Aydınlanma döneminde ve

4 http://www.histo-couch.de/johannes-tralow.htmlErişim Tarihi:02.11.2011

5 a.g.e., s. 456

sonrasında Batıda zaten genelde olumsuz olan Hz. Muhammed tasavvurunun daha da olumsuzlaşmasına ve derinlik kazanmasında Voltaire'nin bu piyesinin büyük rolü olmuştur. Voltaire bu oyununda Hz. Muhammed'i siyasi ihtirasları ve cinsel arzuları uğrunda her şeyi yapmayı ve kutsalları istismar etmeyi göze alabilen, inançlarını şiddet yoluyla yayan bir müstebit kişilik olarak sunmaktadır. Voltaire'nin bu oyununun önemi, Fransa'da ve Fransa dışında 18.ve 19.yüzyıllar boyunca defalarca sahnelenmesi ve okunmasıdır. Batı kamuoyunda esas itibariyle adı geçen piyesteki fikirler egemen olmuş, hala da olmaya devam etmektedir. Aradan yaklaşık üç asırlık bir süre geçmiş olmasına rağmen 2000'li yılların Batı dünyasında hala bu piyesin sahneye konması, bu etkinin bir göstergesi olarak anlaşılmalıdır."[6]

3-Varsayımlar/Hipotezler: Yazar Hristiyan bakış açısından kurtulabilmiş midir? Hz. Muhammedi nasıl tanıtmayı amaçlamaktadır? Yazarın bu eseri ortaya koyma amacı nedir? Romandaki kurgu ve olaylar tarihi gerçeklerle örtüşüyor mu? Yazarın İslamiyet'e ve diğer dinlere bakış açısı nasıldır?

4-Sınırlılıklar: Araştırmanın genel çerçevesi Batı'da Hz. Muhammed algısı olmakla beraber, özelde Alman roman geleneğinden bir örneklem verilecektir. Johannes Tralow'un "Mohammed" adlı eseri irdelenecektir.

5-Tanımlar:

Tarihi Roman: Başlıca kişileri ve olayları tarihten alınan roman, tarihsel roman[7]
Oryantalist: Doğu bilimci[8]
Müşrik: Allah'a ortak koşan, Allah'a, ilâh, rab, ma'bûd oluşunda, sıfat ve fiillerinde eşi ve ortağı bulunduğunu kabul eden kimseye denir. Başka bir deyişle müşrik,

---

6 Sarıçam, ve.ark., a.g.e., s. 52, 87, 88

7 http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=tarihî roman&uid=49802&guid=TDK.GTS.4f05a8dcd30a60.03182240Erişim Tarihi:05.11.2011

8http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4f05a965a93c1.32271063 Erişim Tarihi:05.11.2011

ulûhiyet özelliklerinden birini, bir başkasına veren kimsedir.[9]

Münafık: Dinî kurallara inanmadığı hâlde inanmış gibi görünen[10] din ıstılahında, kalbi ile inanmadığı halde inkârını saklayıp, dili ile inandığını söyleyerek mümin görünen kimseye denir.[11]

Nasranî: Hristiyan Hz. İsa'nın dininden olan kimse, İsevi[12] Hz. İsa'nın doğduğu yer olan Nasira'ya mensubiyet veya yardım anlamındaki nusret kelimesinden türemiş bir kavramdır. Hristiyan veya yardımcı demektir. Çoğulu "Nasârâ"dır.[13]

Köle-Cariye: Savaşta tutsak alınan, yabancı ülkelerden zorla kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan veya başkasından satın alınan kimse, kul, esir.[14] Cariye: Yabancı ülkelerden kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan, alınıp satılabilen, her konuda efendisinin isteklerine bağlı bulunan genç kadın, halayık.[15] Köle ve cariye, tarihte hukukî, iktisadî ve sosyal bakımdan hür insanlara göre daha aşağı bir statüde bulunan bir sınıfın adıdır. Bu sınıfın kadınları için cariye, eme, memlûke tabiri kullanılmaktadır.[16]

---

9 a.g.e. s.506

10 http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4f05aa106da5d0.17895913 Erişim Tarihi:05.11.2011

11 Karaman, ve ark. a.g.e. s.495

12http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=Nasrani&uid=37926&guid=TDK.GTS.4f05aad21a2af1.51187921 Erişim Tarihi:05.11.2011

13 Karaman, v.ark. a.g.e. s.517

14 http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4f05ab24462178.58124074

15 http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4f05ab83993922.31943975

16 Karaman, v.d.a.g.e. s.383

Kabile: Aynı atadan gelen ve birbirine kan bağıyla bağlı bulunan büyük insan topluluğudur.

6-Yöntem: Öncelikle romanın kısa bir özeti verilecek, sonra roman inceleme tekniklerine göre ayrıntılı olarak irdelenecektir. Daha sonra romandaki tarihi olayların ve kişilerin tahlili yapılacak, İslami kaynaklardaki bilgilerle karşılaştırılacaktır. Son olarak genel bir değerlendirme yapılacaktır. Çalışmamızda öncelikle Johannes Tralow'un "Mohammed" adlı romanı tahlil edilecek, daha sonra klasik İslam Tarihi kaynaklarından ve çağdaş siyer araştırmalarından yararlanılarak karşılaştırmalar yapılacaktır. Son olarak ekler bölümünde romandan bir bölümün tercümesi verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

A-TARİHİ ROMANIN TANIMI, NİTELİKLERİ VE ÖNEMİ

Tarihi roman, konularını geçmişten, tarihi bir olay ve kişiden alan roman türüdür. Yazar tarihi gerçekleri kendi hayal gücüyle birleştirerek anlatır. Tarihi roman öncelikle tarihi bir dönemi ele alan romandır, temelleri maziye dayanan, yani başlangıcı ve sonucu geçmiş zaman içinde gerçekleşmiş olan hâdiselerin, devirlerin ve bu devirde yaşamış kahramanların hayat hikâyelerinin edebî ölçüler içerisinde yeniden inşa edilmesidir. Bu tarife göre tarihî romanda bulunması gereken üç özellik ortaya çıkar. Birincisi, okuyucuda gerçeklik vehmi uyandırmasıdır. Bu özellik romanın bünyesinde tabii olarak bulunan bir hususiyettir. İkinci özellik bu gerçeğin edebî bir eser hâlinde ve bir yazar tarafından yeniden işlenmesidir. Tarihî romancı, okuyucusu gibi işleyeceği konunun başını ve sonunu bilir. Şu halde yazarın bu bilinen konuyu farklı ve cazip bir hâle getirerek ilgi çekici bir şekilde sunması gerekir. Yazar, eserine konu olarak alacağı ve işleyeceği hâdiseyi seçebileceği gibi seçtiği hâdiseyi istediği şekilde işler ve bu konuda dilediği yorumu yapabilir. Ancak bir tarihî roman yazarının cemiyette yüklendiği hatta farkında olmadan yerine getirdiği bir misyonu vardır. Bu misyon, okuyucusuna tarih şuurunu vermek, mazinin değerlerini hatırlatmak ve geçmişi değerlendirerek geleceğe yönelik doğru kararlar vermesini sağlamaktır. Tarihî romanlarla yapabileceği tesirlerin farkında olan romancı bunun tam tersine hareket ederek yıkıcı da olabilir. Tarihî romanın üçüncü özelliği, anlatılan hâdisenin yazarın yaşadığı tarihten önceki bir devre ait olması özelliğidir. Tarihî roman yazarları yazdıkları romanlar vasıtasıyla yaşanılan günlerle mazi arasında münasebetler kurmaya çalışırlar. İçinde yaşanılan günlerin böyle mazi ile mukayese edilmeye çalışıldığı günler umumiyetle büyük değişikliklerin yaşandığı günlerdir.[17]

Bütün bu tanımlardan hareketle tarihî romanı, tarihte yaşanmış bir gerçeklikten hareketle kaleme alınan, kendi içerisinde bir tutarlılığı bulunan, hem

17 Argunşah, Hülya Eraydın, *Türk Edebiyatında Tarihî Roman*, Basılmamış Doktora Tezi, s. 6, 7, 8, 9, İstanbul 1990

tarihî hem de kurmaca şahısların yer alabildiği bir roman türü olarak tanımlamak mümkündür.

Tarihsel roman, bünyesi bakımından iki temel üzerinde yükselir: Geçmiş zamanların gerçeği, tarih, iç hayat ve realite dışında hayalî bir evren. Tarihsel romanın olayları eski bir zamanda geçer. Bu, bilinen bir dönemdir. Onun duyguları, eğilimleri, anlayışları, hatta olayları tarihte olduğu gibi canlandırılır. Romancının kafasında yasayan tipler birer tarihsel kişilik hâline konur. Roman ile tarihin ilişkisi iki noktada düğümlenir: Tarihin kurgusal bir çerçeveye oturtularak daha ziyade üretilme maksadıyla işlenmesi ve tarihin hareket noktası olarak kullanılıp yazarın ele aldığı tarihî unsuru kendi bakış açısı çerçevesinde yeniden inşa etmesi… Birincisinde edebî nitelik oldukça azdır. Daha ziyade didaktik bir hassasiyetle tarihî olaylar kronolojik çerçevede söz konusu edilir. Bu tür anlatım, tarihin az oranda edebî bir nitelikle ortaya konulmasıyla meydana gelir. Bu hususiyetinden dolayı bu türün roman sayılıp sayılamayacağı çokça tartışılmıştır. Tarihin ikinci tür işlenişi, hem tarihin farklı bir bakış açısıyla ortaya konulması hem de tarihe estetik bir hüviyet kazandırılması noktalarında önemlidir. Ancak tarihin romanda işlenme biçimi hassas olduğundan, bu çerçevede yazılan romanların çoğunda bu hassasiyet, tarihin aleyhine bozulmaktadır. Tarihi, aslından çarpıtarak işleyen romancılar bu durumda, yazdıklarının roman olduğunu, tarih olmadığını söyleyerek savunmaya geçmektedirler.

Tarihi roman, insanların yaptığı tarihi insanlardan soyutlayarak anlatır. Unutmayalım: Bir bilimdir tarih. Oysa roman bir edebiyat ürünüdür; tarihi, tarihsel olaylar olarak değil, bu olayların insanlar üzerindeki etkileriyle anlatır, yani insanları anlatır, somut insan çatışmalarını anlatır, roman, bunun dışına çıkarsa edebiyatın da dışına çıkar.[18] Amin Maalouf: "Tarihî romanlar, tarihi öğrenmenin varlık nedenidir."Roman yazarı tarihi olduğu gibi, yani gerçekteki gibi aktarmaya mecbur değildir, yalnızca gerçeğe benzetmeye çalışır." "Tarihî roman bir dönemi olduğu gibi anlamayı amaçlamaz, olaylar karakterler etrafında gelişir.""Tarihî olaylar birden

18 Argunşah, a.g.e., s. 13, 14

fazla bakış açısıyla anlatılmalı olgulara farklı perspektiflerden bakılmalıdır." Nedim Gürsel: "Yazarlar yaşadıkları dönemi tarihe adapte ederler."[19]

Tarihî romanlar her şeyden önce bir romandır. Romanın en önemli özelliği kurguya dayanan bir eser olmasıdır. Bu sebeple romanlar, tarihî gerçeklerle birebir uyuşmak zorunda değildir. Tarihî romanlar yazarın hayal dünyasıyla tarihî gerçeklerin yoğrulmasıdır. Ama tarihi romanların bu özellikleri onların sosyal bir fayda amacı gütmedikleri anlamına gelmez. Tarihî romanlar genellikle millî değerleri okuyucuya aktarmak ve onlarda millî bilincin uyanmasını sağlamak gibi bir misyonu üstlenirler:

Tarihî romanların amacı, herhangi bir tarih dönemini konu alarak, bu konuyu sanatla süsleyerek sunmak değil, tarihte yaşanmış olaylar hakkında sebep-sonuç ilişkileri kurarak mesajlar vermek, bunu yaparken de sağlam bir nesrin bütün özelliklerini sunmaktır. O milletin gelenek ve görenekleri, olaylara bakış açısı, ülküleri, iç ve dış meseleleri, olayların vuku bulduğu zamanki şartlar göz ardı edilmemeli, millî değer yargılarının gelecek nesillere aktarılması amaçlanmalıdır. Hülya Argunşah da tarihî roman yazarlarına toplumun yüklediği en önemli görevin, okuyucusuna tarih bilincini aşılamak olduğunu belirtir:" ...Bir tarihî roman yazarının cemiyette yüklendiği hatta farkında olmadan yerine getirdiği bir misyonu vardır. Bu misyon daha önce de belirtildiği gibi okuyucusuna tarih şuurunu vermek, mazinin değerlerlerini hatırlatmak ve geçmişini değerlendirerek geleceğe yönelik doğru kararlar vermesini sağlamaktır." [20]

Tarihî romanların diğer bir işlevi de tarih kitaplarındaki kuru bilgilerin sıkıcılığından okuyucuyu kurtararak, onlara tarih sevgisi aşılamaktır. Günümüz tarihî romanlarına baktığımızda, "tarihî roman, tarihin bir yansıması değil, zamanın ardından yeniden kurulması, yorumlanması" anlayışına uygun eserlerin verildiği görülmektedir. Yazarlar, 'tarihî olma' niteliğinden ziyade 'roman' niteliğine önem

---

19 Çeri, Bahriye, *Tarih ve Roman*, Can Yayınları, İstanbul 2001, s. 13

20 Kayımkaya, Emrah, "*Ragıp Şevki Yeşim'in Tarihi Romanları Üzerine Bir Araştırma*", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, Eylül 2007

verdikleri için, tarihin gerçekleri yerine romanın gerçeklerini yansıtabilme özgürlüğünü kazanır.[21] 1980 sonrası edebiyatımızda tarihî romanlar şöyle bir sınıflamaya tabi tutulur:

1. Kronolojiye dayalı gerçekçi tarihî romanlar

a) Popüler tarih romanları

b) Biyografik, anı tarzında tarihî romanlar

2. Modernist kurgu ile kaleme alınan tarih romanları

3. Post modern kurgu ile kaleme alınan tarih romanları[22]

Kronolojiye dayalı romanlarda, tarihe ait bir gerçeklik ve ayrıntılar yer alır. Yazarın hedeflerinden biri anlattıklarının şu ya da bu şekilde mutlaka tarihî gerçekliklere uymasıdır. Modernist roman kurgusu ile kaleme alınan tarih romanlarında biçim önem kazanmaya başlar. Bu tip tarih romanlarında anlam yoğunluğu ve derinliği önem kazanırken, geleneksel doğrular aşılır ve sanatın artık sanatla olan ilgisinin kurulmasının gerekliliği kabul görür. Post modern kurguya dayalı tarih romanları ise, tarih metinlerinin, bilimsel gerçekleri yansıtmaktan çok, geçmişi yorumlayan kurgular olduğunu ve bu bakımdan bilimsel çalışmalardan çok edebiyata yakın olduğunu savunan bir anlayışla kaleme alınırlar.[23]

B-TARİHİ ROMANIN GELİŞİMİ

1- Dünyadaki Gelişimi

Tarihi romanın başlangıcı, Walter Scott'un İskoçya'da çıkan bir ayaklanmayı anlattığı 1814 yılında yayımlanan Waverley adlı romanı kabul edilir.

---

21 Göğebakan, Turgut, *Tarihsel Roman Üzerine*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004, s.14

22 Taştan, Zeki, *Türk Edebiyatında Tarihî Romanlar*, İstanbul Üniversitesi, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2000, s. 20

23 Taştan,.a.g.e.,s.21

Gerçek anlamda tarihî romanın ortaya çıkmasında Fransız İhtilalıyla başlayan Romantizm akımının büyük etkisi vardır. Romantikler insanların geçmişe yönelmelerini sağlamışlardır. Romantizm akımının yaydığı marazilik, duygusallık, milliyetçilik, melankoli ve hüzün duygusu, sanatta coşkun bir manzara doğurmuş ve kişiler içlerinde bulundukları ortamdan vazgeçerek, geçmişlerine yönelmişlerdir. Tarihî roman, on dokuzuncu asrın başlarında, Napolyon'un düşüşü sırasında ortaya çıkar. Walter Scoot'un (1771-1832) 1814'te yayımladığı Waverley adlı romanı, bugünkü anlamıyla tarihî romanın başlangıcı sayılmaktadır. Scott'un açtığı yolda ilerleyen pek çok yazar olmuştur. Victor Hugo, "Notredam de Paris ", Flaubert, Alexandre Dumas, "Monte Criesto ve Üç Silahşorlar", Nikolayev Gogol ,"Toros Bulba " bunlardan sadece bir kaçıdır.[24]

2- Türkiye'deki Gelişimi

Bizim cemiyetimizde ve edebiyatımızda önce tarihin sonra tarihi kaynak olarak kullanan türlerin önem kazanmaya başlaması 19. ve 20. asırdadır. Bizim edebiyatımızda konusunu tarihten alan ilk roman Ahmet Mithat Efendi'nin Letâif–i Rivâyat serisinden çıkan "Yeniçeriler" dir. Eser 1871'de neşredilmiştir. Bu eseri 1877'de yine Ahmet Mithat Efendi'nin Süleyman Muslî ile Namık Kemal'in Cezmi'si takip eder.[25]

Tanzimat devrinde tarihe verilen bu önem devletin bir çöküşe gitmesiyle ilgilidir. Yazarlar devrin insanına ruh kazandırmak için tarihteki malzemeden yararlanmaya başlarlar. II. Meşrutiyet devri aydınları, vatanın içinde bulunduğu güç ve tehlikeli şartlar karşısında çeşitli çözüm yolları ararlar. Bunlardan bir kısmı maziye dönerek oradan güç kazanmak ister. II. Meşrutiyet dönemi bu bakımdan tarihe farklı bakış tarzlarıyla dolu bir dönemdir. Ancak diğer edebî türlerde çok işlendiği halde bu devirde tarihî roman yoktur. Bunun sebebi umumiyetle önce

24 Argunşah, a.g.e. s.7

25 Argunşah, a.g.e. s. 16

tefrika hâlinde yayımlanan, sonra kitaplaştırılan tarihî romanın, savaş yıllarının getirdiği ekonomik sıkıntılar yüzünden az sayfalı gazetelerde yer almayışı olmalıdır. Tarihî romanın tefrikasının gazeteden kalkması ise tarihî romanın yok olmasını getirir. İnsanların böyle buhranlı, romanı okumak ve bastırmak imkânlarının azaldığı bu günlerde cephe haberleri ve cephede yapılan röportajlar tarihî romanın yerini almışlardır.[26]

Osmanlı Devleti'nin birbiri ardından yenilgileri yaşadığı bu günlerde yaslanacak yeni bir ideoloji arayan aydınlar Gökalp'ın fikirlerinden etkilenmişlerdir. Bunlardan Halide Edip, devlet kurma ve yaşatma gücüne sahip Türk seciyesini, okuyucularına hatırlatmak için hikâyelerinde Osmanlı Devleti'nin tarihine gider. Yazar tarihî kaynaklı hikâyelerini"Harap Mabetler" ve "Kubbede Kalan Hoş Sada" isimli eserlerine alır. Ömer Seyfettin ve Ahmet Hikmet Müftüoğlu'da bu yıllarda tarihî hikâyeler yazmak ve geçmiş zamana dönerek devirlerine örnekler vermek endişesi taşırlar. Özellikle Ömer Seyfettin'in hikâyeleri devrinde çarpıcı, darbe tesiri uyandıran sahneleri işler. 1900'lü yıllardan sonra bazı roman yazarlarımızın tarihî roman denemelerine rastlıyoruz. Bu roman denemeleri Cumhuriyet'in ilânına kadar artarak devam etmiştir.1890 – 1920 arası geçen otuz yıl içinde sürekli savaş, göç ve acılarla iç içe felâket yaşayan insanımız, 1920 – 1946 yılları arasındaki 26 yıl boyunca sıkıntılı fakat barış ve istikrar ortamı içinde olmuştur. Bunun sonucu olarak, roman sahasında çok fazla eser verilmiş, tarihî romanlar, aşk romanları gibi başlı başına bir sektör hâlini almıştır.[27]

Türk edebiyatında tarihî romanın gelişmesi, tarih anlayışında meydana gelen değişmelerle birlikte hız kazanmıştır. Tanzimat'tan sonra batıdan çevrilen tarihî romanların kaliteli tarihî roman olduklarını söyleyemeyiz. Bu yüzden de tarihî roman yazarlığı da gelişmiş değildir. Bunda sayıları çok sınırlı olan yazarlarımızın daha çok tiyatroya ağırlık vermelerinin etkisi de göz önünde bulundurulmalıdır. Osmanlı tarihinin değişik zamanlarını ele alan bu romanlarda yüksek bir sanat kalitesi bulmak

---

26 Argunşah, a.g.e. s. 18

27 Yalçın, Alemdar, *Siyasal ve Sosyal Değişmeler Açısından Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı (1920–1946)*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, s. 257, 258

zordur. Ancak devrinde ilgi ile okunduklarını söyleyebiliriz. Bu tarz romanlar yalnız bizim edebiyatımızda değil, bütün dünya edebiyatlarında geniş okuyucu kitleleri tarafından ilgi ile okunan romanlardır. Bu romanların Cumhuriyet'in ilk yıllarında gazetelerin tirajını artıran önemli unsurlardan biri olduğunu söyleyebiliriz.[28] Tarihî serüven romanlarının tutulmasının en büyük sebeplerinden biri de insan beyninin geçmişle kurduğu, zaman zaman kontrolümüzden çıkarak bizi götürdüğü, geçmişe duyulan özlemdir. Bir de insanın kendi macerasını öğrenme merakının büyük etkisi olduğunu biliyoruz. Ayrıca, bu romanların bizi, bulunduğumuz ortamdan tamamen farklı bir çevreye, farklı bir âleme götürüşü de insanı etkileyen başka bir özelliktir.

Tarihî romanların geniş kitlelerle sıcak bir ilgi kurabilmesinin bir başka sebebi de bilinen ışıklı ve parlak bir dünyanın içine girerek orada geçmişi yeniden, fakat o dönemin gururunu paylaşarak yasama arzusudur. Bu geçmişin parlak günlerini yeniden yaşama özlemi, insanların kültür ve ilgi seviyelerine göre değişen geniş bir yelpaze şeklinde kendini gösterir. Kalitesi ne olursa olsun tarihî serüven romanı, geniş halk kitleleri arasında yaşayan yerli cep romanlarımızdır. Bu romanları aşk romanlarına göre belirli bir kültürel zenginliğin kapısını araladığı için faydalı olduğunu biliyoruz. Geniş kitlelere okuma zevki de veren bu kitapların bir sektör olarak devamının basın yayın sahasında önemli faydaları bulunmaktadır.

Mehmet Âkif'in, Çamlıca'da Ratıp Paşa'nın köşkünde yatıya kaldığı bir gece, uykusu gelsin diye Polonyalı yazar H. Sienkiewicz'in 'Quo Vadis' romanını okumaya başladığı, ancak İslâmcı şairin Roma'da Hıristiyanlığın yayılışını, Aziz Petrus'un inançlı çalışmalarını anlatan yapıtı okumayı sabaha kadar sürdürdüğü, sabahleyin yanına gelenlere şunları söylediği anlatılır: "Ah, Peygamberimizin dört yakınını, bu türlü yazacak sanat adamı, ne olur bizde de yetişse… Bu kitapta ilk Hıristiyanlara yapılan zulümleri okuyup da İsa dinine yakınlık duymamaya imkân yok. Ömer'in adaletini böyle yazacak sanatçı çıksa, İslâmlığı herkes o kadar sevecek ki!" Şairin bu özlemi gerçekleşebilmiş değildir. 2. Meşrutiyet'ten sonra yaygınlaşan

28 Argunşah, a.g.e. s. 22

düşünce ve siyaset akımlarından İslâmcılığın da Türkçülüğün de yeni edebiyatı besleme gücü sınırlı kalmıştır.[29]

Günümüzde tarihe bakış tarzı umumiyetle ideolojiktir. Bu daha çok tarihî malzemenin yorumlanması sırasında ortaya çıkmaktadır. "Biz neyiz ve ne olmalıyız?" sorusunu cevaplandırmak için Osmanlı tarihinin kuruluş ve yükselme dönemleriyle İstiklâl Savası ve Cumhuriyet'in ilk yıllarına yönelen sanatçılar millî ideoloji zaviyesinden tarihî malzemeye bakarak mevcut belgeler üzerinde yorumlar yaparlar. Bunun dışında özellikle 1960'lardan sonra yazılan ve üst üste yeniden basılan tarihî romanlar çeşitli ideolojilerin birer sembolü hâline gelerek kitlelerin dünya görüşlerine tesir ederler.

Bütün bunlar göstermektedir ki tarihî romanın çeşitli devirlerde revaçta olması, tarih tezleri ve günün ideolojileri dolayısıyladır. Zaman zaman ideolojik tartışmalar bu romanların dünyasına tesir etmiş veya bu romanlar o tartışmaları yönlendiren, zeminlerini teşkil eden eserler olmuşlardır. Bazen sebep nostaljik bir dönüş olmuş, bazen, mesela Atatürk'ün tarih tezi doğrultusunda bu tezin doğruluğunu ispatlamak için yazılmıştır. Bütün bunlar tarihî roman türünün çeşitli zamanlarda yoğun bir şekilde yazılması, çeşitli zamanlarda ise hemen hemen ortadan kalkması neticesini getirmiştir.[30]

Son yıllarda aydınlarımızın tarihe ilgisi artmış, resmî tarihin sorgulanmasına girişilmiştir. Tarihsel dönemlerin yaşamı, insanları, sorunları romanımızı da yeniden beslemeye başlamıştır. Ancak günümüzde geçmiş dönemleri konu edinen romancıların 'tarihsel roman' terimine karsı çıktıkları gözlenmektedir. Örneğin Orhan Pamuk, kahramanları 17. yüzyıl insanları olan bir romanı için şunları söyler: "Bu kitap tarihten söz ediyor. Ama bir tarihsel dönemi anlatmak için değil, bir hikâyeyi anlatmak için..." Tarihsel roman tarihin elbette bir yansıması değil, zamanın yeniden kurulması, yorumlanmasıdır. Günümüz tarihsel romanlarının 'tarihsel olma' niteliğinden çok 'roman' niteliğine önem verdiği gözlenmektedir. Bu

---

29 Argunşah, a.g.e.,s. 23 – 27

30 Türkmen, Mahmut, "Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun 1933'ten Sonraki Tarihi Romanlarının İncelenmesi", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, Mayıs 2008

tutum yazara tarihin gerçekleri yerine romanın gerçeklerini gözetme özgürlüğünü kazandırmaktadır. Tarihsel romanların sahipleri birbirlerinden fazlaca etkilenmekte, aynı tarihsel dönemler, aynı çizgiler içinde anlatılıp durmaktadır.[31]

Özellikle konumuz olan, genel anlamda İslam Tarihi ve özelde Hz. Peygamber'in hayatının roman olarak ele alınması konusunda, yukarda milli şairimizin de belirttiği gibi, Türkiye'de ve dünyada yapılan çalışmalara baktığımızda, günümüzde gelinen noktanın hala iç açıcı bir durumda olduğunu söyleyemeyiz. Batıdakiler çoğunlukla Hz. Peygamber'i aşağılamak veya kötü göstermek yani hala "Geleneksel Hristiyan Bakış Açısı"nı ortaya koymaya çalışırken[32] (Amerikan yazar Sherry Jones Hz.Peygamber'i pedofeli hastası olarak göstermesi gibi), Müslümanlarda saygısızlık ederiz endişesiyle bu tür eserler vermekten kaçınmaktadırlar. Birkaç örnek verecek olursak; İbrahim Hasan Beygi'nin dilimize de çevrilmiş olan "Muhammed"[33] adlı eseri ile Abdullah Kader' in Felemenkçe yazılmış ve diğer batı dillerine çevrilmiş olan, "Muhammed"[34] 'i ve Pakistan asıllı Amerikalı Müslüman yönetmen-yazar Kamran Paşa'nın "Mother of the Believers (Müminlerin Annesi)"[35] adlı eserleri dışında uluslararası çapta romana rastlayamadık.

İran İslam Devrimi'nin ilk kuşak yazarlarından olan İbrahim Hasan Beygi devrimin başarısının ardından yavaş yavaş adını duyurmaya başladı. Elliden fazla hikâyesi yayımlanmış; yurt içi ve yurtdışı dâhil olmak üzere 25 adet ödül almıştır. "Muhammed" romanı şimdiye dek orijinal dilinde 6. baskısını yapmıştır. Kitapları İngilizce, Rusça, Arapça, Türkmence ve Azerbaycan Türkçesi gibi birçok dile

---

31 Taştan, Zeki, "Türk Edebiyatında Tarihî Romanlar", İstanbul Üniversitesi, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2000, s. 20.

32 Jones, Sherry, *The Juwel of Medina*, Almanca çev, *Das Juwel von Medina*, Pendo Verlag, Münih 2008

33 Beygi, İbrahim Hasan, Muhammed, çev. Veysel Başçı, Mana Yay. İstanbul 2010

34 Kader,Abdolah, *Mohammad, der Prophet*, Flemenkçeden Almancaya çev. Christiane Kuby, Classen Verlag, Berlin 2009

35 Pasha, Kamran, *Mü'minlerin Annesi*, çev. Muhtesim Güvenç, Epsilon Yay. Mart 2010 , Almancası: *Aischa und Mohammed*, çev: Irmengard Gabler, Scherz, Mart 2010

çevrilmiştir. Abdolah ise, İran İslam devriminde İran'dan kaçarak Hollanda'ya iltica etmiş bir yazardır. Bugün Amsterdam'da yazar olarak yaşamaktadır. *Gizli Yazı* (Spijkerschrift, 2000) adlı romanı Türkçe'ye çevrilmiş ve İstiklal Kitabevi tarafından 2006 yılında yayımlanmıştır. Kader Abdullah, yazarın takma adıdır, gerçek adı, Hüseyin Secadi Gemmahami Farahni'dir. Çok ödüllü bir yazar olan Kader Abdullah'ın *Gizli Yazı* dışında, De Adelaars (1993; Kartallar), De meisjes en de partizanen (1995; Kızlar ve Partizanlar), De reis van de lege flessen (1997; Boş Şişelerin Yolculuğu), Mirza (1998), Een tuin in de zee (2001; Denizde Bir Bahçe), Portretten en een oude droom (2003; Portreler ve Eski Düşler), Karavaan (2003; Kervan) gibi yapıtları vardır. Mirza rumuzuyla günlük gazete "De Volkskrant"a haftalık köşe yazıları yazmaktadır.[36] Pakistan asıllı Amerikalı bir Müslüman yönetmen-yazar olan Kamran Paşa'nın kaleme aldığı, "Müminlerin Annesi / Mother of the Believers", Hz. Aişe (r.anha)'nın dilinden batılıların zihnindeki İslam'daki kadın imajını ve önyargıyı yıkmayı hedefliyor. Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'in çok değer verdiği eşi Hz. Aişe (r.anha) önder, alime ve savaşçı kişiliğini ve İslam'ın ilk yıllarını roman şeklinde anlatıyor. Yazara göre kitabın en büyük amacı ise kadının İslam toplumundaki etkin yerini vurgulamak.[37]

Ayrıca yazarımızın dışında, yukarda bahsi geçen tercümeler hariç Almanca eser vermiş yazarlar da mevcuttur. Yazarımızın muasırları Klabund takma adıyla yazan Alfred Henschke (1890-1928)' nin 1917 'de kaleme aldığı, *"Mohammed-Roman eines Propheten"*[38] adlı eseri ve Gerhart Ellert müstear ismiyle yazan Gertrud Schmirger (1900-1975)' in 1938'de yayınlanan *"Mohammed"*[39] adlı eserlerinin yanı sıra günümüz yazarlarından Mattias Gerwald takma adlı Berndt Schulz (1942-)'un " *Die Geliebte des Propheten*"[40] ve Ortadoğu uzmanı gazeteci yazar Gerhard

36 http://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Kader_Abdolah&oldid=881593 ErişimTarihi:18.11.2011

37 http://www.timeturk.com/ ErişimTarihi:20.11.2011

38 Klabund, *Mohammed-Roman eines Propheten,* Heinz Wohlers Verlag, Roth-Harlach 2006

39 Ellert, Gerhard, *Mohammed,* Kremary&Scheriau, Wien 1938

40 Gerwald, Mattias, *Die Geliebte des Propheten*, Bastei Lübbe; Berlin 2006

Konzelmann (1938-2008)'ın *"Mohammed-Allahs Prophet und Feldherr"*[41] adlı eserleri mevcuttur. Kitapların internet ortamındaki tanıtımı ve okuyucu yorumlarından yola çıkarak edindiğimiz intiba ise özellikle ilk ikisinin müellifimizin incelediğimiz romanı kadar insaflı olmadıklarıdır.

41 Konzelmann, Gerhard, *Mohammed- Allahs Prophet und Feldherr*, Lingen Verlag, Köln 1980

İKİNCİ BÖLÜM

A.YAZARIN HAYATI, SANATI ve ESERLERİ:

Johannes Tralow, 2 Ağustos 1882'de Lübeck'te doğmuş, 27 Şubat 1968'de Doğu Berlin'de vefat etmiştir. Hanns Low müstear adıyla eserler verdi. Önce ticaretle ilgili eğitim almış, akabinde uzun yıllar Yakın Doğu'da gönüllü çalışmalarda bulunmuştur, özellikle 1899-1904 yılları arasında Mısır'da bulundu. Daha sonra "Lübecker Tagesblatt" gazetesinin başyazarı oldu.1914'ten itibaren 18 yıllığına çeşitli tiyatrolarda, bunların arasında rejisör olarak Halle an der Saale tiyatrosunda görev yaptı. Bu süreçte 5 tiyatro eserinin çoğunu yazdı.

1932 'de kendisinden 23 yaş daha genç olan, 20'li yıllardan beri tanıdığı yazar Irmgard Keun ile evlendi. Gerçi bu evlilik nasyonal sosyalizmin gölge düşürmesiyle 5 yıl sürdü. 1933'ten itibaren münzevi ve genellikle yalnız serbest hikâye yazarı olarak yaşadı.

Savaştan sonra 50'li yıllarda Federal Almanya Cumhuriyet'indeki barış harekâtının kurucularından oldu. 1951'de, o dönemde hem Doğu hem Batı Almanya'yı kapsayan Alman Yazarlar Birliği (PEN)'nin başkanı oldu.1960'a kadar bu görevini yürüttü. Eserleri kendi tercihi doğrultusunda çoğunlukla DDR (Demokratik Alman Cumhuriyeti)'de basıldı, kendiside ömrünün son yıllarında buraya taşındı.

Johannes Tralow detaylı tarihi araştırmalardan yola çıkarak genellikle tarihi romanlar yazdı ki, bunlardan onun Osmanlı dörtlüsü en önemli hikâyelerden kabul edilir. Birinci cilt *Roxelane* (Hürrem Sultan) 1942'de yayınlanır ve 1944'te tasvip edilmediği için tekrar Zürih'te yayınlanır.[42]

---

42 http://de.wikipedia.org/wiki/Johannes_Tralow Erişim Tarihi:10.12.2011

Johannes Tralow 1958'de "*Der Beginn*" (Başlangıç) adlı bir de otobiyografi yayınlar. Son kitabı olan "*Mohammed"* adlı biyografik romanı üzerinde on yıllarca süren çalışma yapmıştır. Eser 1967'de yayınlandı ve kendi ifadeleriyle;" Arap milletleriyle dostluğun derinleşmesine ve onların medeniyet tarihlerini anlama"ya katkıda bulunmalıydı. Johannes Tralow 1968'de Doğu Berlin'de öldü ve portresi 1972'de Doğu Alman Posta Müdürlüğü tarafından mektup pulu olarak onurlandırıldı. Berlin Merkez'deki Dorotheenstaedtischen und Französischen Friedhof'a defnedildi.[43]

Tarihi Romanları: Osmanlı Dörtlü Serisi: 1- *Roxelane* (Hürrem Sultan,1942), 2- *Irene von Trapezunt* (Trabzonlu İrene,1947), 3- *Der Eunuch* (Harem ağası,1956), 4- *Malchatun* (Malhatun,1952) ; Eser Türkiye'de "*Malhatun*" adı altında Yurt Kitap Yayın tarafından basılmış, Atilla Dirim tarafından tercüme edilerek 2001'de Ankara'da yayınlanmıştır.

- *König Neuhoff* (1929)
- *Gewalt aus der Erde*(1933) (1947'de Cromwell adı altında tekrar)
- *Trebonius erbt eine Frau* (1937)
- *Flibustier vor Veracruz* (1937) (1943 'de *Freibeuter und Frauen* ve 1948'de *Wind um Tortuga*)
- *Aufstand der Männer* (1953)
- *Kepler und der Kaiser* (1961)
- *Mohammed* (1967)

Diğer Romanları:

- *Kain – der Heiland* (1911)
- *Wo bleibt Petermann?* (1936)

---

43 http://www.histo-couch.de/j43 http://de.wikipedia.org/wiki/Johannes_Tralow

ohannes-tralow.html ErişimTarihi:10.12.2011

- *Ein zweifelhafter Mensch* (1938) (1949'da *Wind aus Alaska*)
- *Schwarze Orchideen* (1939) (1949'da *Die Stadt im Dschungel*)
- *Die vertauschten Schwestern* (1939)
- *Die beiden Elikotts* (1941)
- *Boykott* (1950) veya (*Das Mädchen von der grünen Insel*)

Tiyatro Eserleri:

- Das Gastmahl zu Pavia (1905, İlk Sahnelenme 1908)
- Peter Fehrs' Modelle (1912)
- Inge. Das Drama einer Liebe (1912)
- Die Mutter (1914)
- Ein Mann in seinem Alter (1914)

Hikayeleri:

- Die verliebte Mosel (1936)
- Friederike und die Freunde (1946)
- Rosska. Fondi (1949)

Parodileri:

- Die Oresteia des Aischylos (1920)
- Medea des Euripides (1924)

Ayrıca *Der Beginn* (Otobiyografi,1958)[44]

B. ROMAN HAKKINDA BİLGİLER

Yazar Johannes Tralow, *Mohammed* adlı romanını ilk olarak 1967 'de Berlin'de neşretmiştir. Bu ilk baskısında 25 bin adet basılan roman daha sonra

44 http://de.wikipedia.org/wiki/Johannes_Tralow Erişim Tarihi:12.12.2011

1968'de 40 bin adet basılmıştır. Bizim incelememizde esas aldığımız nüsha ise 1990'da basılmış olan 3.baskısıdır. Roman 436 sayfadır, dili Almancadır, diğer dillere çevrisi yapılmamıştır.

Romanın yayınevi tarafından hazırlanan tanıtım yazısı, kitabın dış kapağında yer almaktadır. Tanıtım yazısı şöyle: "İslam'ın ve Arap süper gücünün kurucusu Muhammed'in hayatı (570-632) tarihi gerçeklere dayanılarak oldukça cezb edici bir tarihi-kültürel romanda ele alınıyor. Henüz hayattayken dahi neredeyse tanrısal bir saygı gören peygamberin efsanevi yükselişi gözlerimizin önünde gerçekleşiyor. Sayısız milyonlar tarafından kabul gören ve Arap yarımadasının müthiş tarihi sıçrama gücünü harekete geçiren bir dünya dininin doğuş anına tanıklık ediyoruz. Beşer olarak üstünlükleri ve zayıf yönleri olan, metaneti, şüpheleri, iyiliği ve çelik gibi kararlılığı ile tavsif edilen Muhammed'in yanı sıra, onun yolunun sadık yoldaşları Ebû Bekir, Ömer, Ali, Osman, müminlerin annesi Hatice ve Peygamberin en sevgili eşi Aişe yer alıyor. Mekkeli müşriklerin divan toplantıları, Kâbe çevresindeki hacılar, atlı savaşları ve harem entrikaları, deve kervanları, masal anlatımları şeklinde sürekli değişen resimler. Ve bunların hepsinin üstüne Arabistan'ın kızgın güneşi parlıyor. O haklı ve haksız üzerine parlıyor, yüzyıllar boyunca insanlığın inkişafı Avrupa'dan ziyade Mekke, Şam ve İskenderiye'den belirlendiği halde, Alman okuyucu için neredeyse hiç bilinmeyen tarihi sahneleri aydınlatıyor."[45]

Yazar kitabın başına bir de teşekkür yazısı eklemiş; Berlin şehir kütüphanesi müdürü Dr.Willy Unger'e ve Berlin Humboldt Üniversitesi İslam Enstitüsü Müdürü Dr.Hildegard Harting'e bu çalışması esnasındaki katkılarından dolayı, ayrıca Bayan Helga Stötzer'e de yardımlarından ötürü teşekkür ediyor.

Romana başlanmadan hemen bir önceki sayfada romanda geçen kişilerin tanıtıldığı sayfa yer alıyor. Romanın sonunda ise kronoloji (s.429-434) ve

[45] Tralow, Johannes, *Mohammed*, Verlag Der Nation, Berlin 1990

kaynakçaya yer veriliyor. Ayrıca ilginç bir şekilde kitabın sonuna yayınevinin özel bir notu ilave edilmiş. Bu özel notta Johannes Tralow'un eserini en ince ayrıntılarına kadar günümüzde kabul gören tarihi rivayetlere dayandırdığı, yalnızca çok az yerde tarihi detayları romancı kimliğinin kendisine verdiği sanatsal fikir hakkını kullandığı ifade ediliyor. Buna örnek olarak Ebû Bekir'in hanımı, Aişe'nin annesinin ismi gerçekte Ümmü Ruman bint Umeyr ibn Amir idi, Mısırlı değil Mekkeli, Kureyş'in saygın kabilelerinden birine mensup idi, deniliyor. Ayrıca notun devamında, güvenilir rivayetlere göre Hz. Muhammed'in kendisine Medine'de İbrahim adında bir oğul dünyaya getiren eşi Mariye ile uzun süre beraber yaşadığı belirtiliyor. Yaşlanan Hz. Muhammed, daha sonra 18 aylıkken vefat eden bu çocukla sevinmişti. Kızlarından sadece Fâtıma ona torun bağışlayabilmişti, Hasan ve Hüseyin'i ki bunlar peygamberin direkt olan tek nesliydi, şeklinde farklılaşma olan şahıslar bu şekilde belirtiliyor.

Yine notun devamında farklılaşma olan olaylardan birisi özel olarak zikredilmiş; Hira dağındaki peygambere ilk vahyin gelişinde Esma ve Rukiye'nin orada bulunmaları bütün rivayetlere göre kesinlikle imkânsızdır. Yazar bu sahneyle daha o dönemde, Hz. Muhammed hayattayken dahi bu konu hakkında efsanelerin dillerde dolaştığını göstermek istiyor, deniliyor. Ayrıca notta son olarak hac ve umre arasındaki fark belirtiliyor ve Arapça isimlerin ve kavramların günümüzde genel kabul gören fonetik yazı şekliyle yazıldığı ifade ediliyor.

Kitabın başlangıcında yer alan romanın kahramanları bölümü ise şöyle: Muhammed, Hatice; Muhammed'in kızları: Zeyneb, Rukiye, Ümmü Gülsüm, Fâtıma; Muhammed'in damatları: Ebû'l-As, Osman, Ali; Muhammed'in sonraki hanımları: Sevde, Aişe, Zeyneb bint Cahş, Ümmü Seleme, Hafsa, Reyhane, Cüveyriye, Safiye, Meymune, Ümmü Habibe; Peygamberin meşhur taraftarları: Varaka, amcası El-Abbas, Ebû Bekir, Ebû Bekir'in hanımı Zeyneb, Ömer, Muhammed'in evlatlığı Zeyd, Hamza, Huveylid, Ali'nin abisi Câfer, Ebû Basir; Karşı Oyuncular: Ebû Süfyan, onun karısı Ümmü Hind, Muhammed'in Amcası Ebû Leheb, onun karısı Ümmü Cemil, Ebû Cehil, oğlu İkrime, Süheyl ibn Amr, Halid ibn el-Velid, masal anlatıcısı Nadr; Münafıklar: Hazrecin şeyhi Ebû Kays, Hazrecin şeyhi Abdullah bin Ubey, Evs'in şeyhi Ebû Amir; Diğer Figüranlar: Rukiye'nin ilk

nişanlısı Utbe, Osman'ın annesi Reyta, Zeyneb bint Cahş'ın kız kardeşi Hamne, Kıpti cariye Mariya, barmen Paula, Habeşi köle Bilal, Reyta'nın Kâhyası Cevher, Aişe'nin hizmetkârı Selman, Ali'nin evinin hizmetkârı Anter, Ebe ve Evlendirme Aracısı Ümmü Amr ve kızı Esma

Yazar bir roman için alışık olunmayan bir uygulama da yapmış, eserinin kaynaklarını vermiş. Muhtemelen güvenirliliğini ortaya koymak ve gelebilecek eleştirileri bu şekilde önceden önlemek için olabilir. Kaynakçası şöyle;

"Enzyklopaedi des İslam- Geogr. ,ethnogr. Und biogr. Wörterbuch der muhammedanischen Völker, Hrsg. von M.T. Houtsma, A.J. Wensinck u.a.Bd. I-V u.Erg. Bd. Leiden u.Leipzig 1913-1938

"Der Koran"-Aus dem Arabischen übertr. Und mit einer Einleitung vers. Von Max Hennig. Leipzig: Reclam 1901

"Die Offenbarungen des Propheten Mohammed ibn Abdallah", Eingel. Und ausgew. von Ernst Zbingen nach der Übertragung von Friedrich Rückert. Zürich: Classen-Verlag 1953

"Mohammed in Selbstzeugnissen und Bilddokumenten", dargstellt von Emile Dermengheim, Hamburg: Rowohlt 1960

Mohammed ibn İschak, "Das Leben Muhammed", bearbeitet von Abd el-Malik ibn Hischam, A.d. Hss. Hrsg. Von Ferdinand Wüstenfeld Bd. I-II, Göttingen 1858-1860

Ibn Saad, "Biographien Mohammeds, seiner Gefaerten und der spaeteren Traeger des İslam bis zum Jahre 230 nach der Flucht", hrsg. von Eduard Sachau, Bd. I-IX, Leiden 1904-1919

Gustav Weil, "Mohammed der Prophet, sein Leben und seine Lehre", Stuttgart 1843

Tor Andrea, "Muhammed, sein Leben und sein Glauben", Göttingen 1932

Dermengheim Emile, "La Vie de Mahomet", Algier 1950

Frants Buhl, "Das Leben Mohammeds", A.d.Daen.übers.von H.H.Schaeder 2.Aufl., Heidelberg: Quelle u. Meyer 1954

A.Sprenger, "Das Leben und die Lehre des Mohammed" Bd. I-III, 2.Aufl. Berlin 1869

Julius Wellhausen, "Muhammed in Medina", Berlin 1882

H.Reckendorf, "Mohammed und die Seinen", Leipzig 1907

Kurt Frischler, "Aischa, Mohammeds Lieblingsfrau", Zürich- Leipzig-Wien: Amalthea Verlag 1957

Theodor Nöldecke, "Geschichte des Qorans" 2.Aufl. Bd. I-III, Leipzig 1909-1938

Eduard Gibbons, "Geschichte des Verfalls und Untergang des Römischen Reiches", Bd. I-IX, A.d.Engl. von Karl Gottfried Schreiter, Leipzig 1790

"Weltgeschichte in zehn Baenden" Bd. III, Berlin: Deutscher Verlag der Wissenschaften 1963

C.ROMANDAKİ OLAYLARIN İNCELENMESİ

1- Olayların Özeti: Johannes Tralow kitabı 34 bölüme ayırmıştır.

1.Bölüm; Mekke'nin coğrafi yapısını ve ticari hayatını tasvir ederek giriş yapılmış. Hz. Peygamberin Abdü'l-Menat adındaki oğlunun ölümü üzerine, duyduğu huzursuzluğa binaen giriştiği arayışla roman başlıyor. Suriye'den gelen hristiyan köle kızlardan ve Medine'deki Yahudilerden duyduğu ahiret inancıyla, oğluna tekrar kavuşacağı umuduyla, üzüntüsü hafifliyor. Fakat bu sefer de oğluna bir put ismi vermiş olmanın vicdan azabıyla hesaplaşıyor. Hira dağındaki ilk vahyin gelmesi

betimleniyor, meleğin bir bez üzerindeki yazıları okumasını istemesi şeklinde ve okuyor.

2.Bölüm; Hz. Peygamberin bu olay karşısında geçirdiği şokla devam ediliyor, kendisine sığınacak bir yer arıyor. Elbette eşi tüccar Hatice'nin evine geliyor, yazar burada Hatice'nin zenginliğini ve Mekkelilerin zenginlik anlayışını izah ediyor. Hz. Peygamberin dedesi Abdülmuttalib'in oğlu Abdullah'ı kurban etmek istemesi ve yerine ödediği 100 deve ile mal varlığının nasıl yok olabileceğini örneklendiriyor. Hz. Peygamberin ailesiyle devam ediliyor, kızı Rukiye'nin güzelliği tasvir ediliyor. Nişanlısı Utbe ile gizli buluşmaları ve münakaşaları ile devam ediyor.

3.Bölüm; Hz. Peygamberin eve gelişi ve olup bitenleri Hatice'ye anlatması, Hatice'nin ona destek oluşunu içeren diyalog yer alıyor.

4.Bölüm; Arabistan'ın idari yapısını inceliyor, kabile hayatını, kabile kanunlarını, Kureyş'in Mekke'yi ele geçirişi, yönetimdeki başarısı ve yönetim şekli (Mele) genişçe açıklanıyor.

5.Bölüm; Varaka tanıtılıyor, Osman ile olan dostluğu, Osman'a İslam'ı tebliği ve Osman'ın Müslüman oluşu anlatılıyor. Ayrıca Osman'ın Rukiye'ye olan ilgisi ve Utbe ile evliliği konusu Osman ile Varaka arasında tartışılıyor.

6.Bölüm; Mele'de ki toplantıyı ele alıyor. Utbe'nin nişanın atılmasına itirazı üzerine toplanan meclis durumu değerlendiriyor, kararın aleyhine çıkacağını anlayan Utbe, Hz. Muhammed'in yeni bir din ortaya çıkaracağını duyuruyor.

7.Bölüm; Hz. Peygamberin Fil Vakası yılında doğması hasebiyle fil vakası hakkında bilgi verilerek giriş yapılıyor, fil vakasının tarihlendirmede kullanılması ve Hatice'nin peygamberin doğum gününü akrabalara bir ziyafet vererek kutlama fikri ve davet hazırlaması hatta Zeyd'in bir Bizans yemeği tarifi dahi anlatılıyor.

8.Bölüm; Davette Hz. Peygamberin peygamberliğini, tevhidi, ahireti açıklamasını içeriyor.

9.Bölüm; Hz. Osman'ın kendisini evlendirmek isteyen annesi ile Rukiye ve Osman'ın inancı hakkındaki tartışması işleniyor.

10.Bölüm; Varaka'nın hastalığı nedeniyle Rukiye ile Osman'ın görüşmeleri ve anlaşmalarına ayrılmış

11.Bölüm; İki olay aynı anda anlatılıyor, Varaka'nın iyileşmesi, Hz. Peygamberi aramaya çıkması, Hz. Peygamberin Kâbe'deki ibadeti, Beyyine suresinin nazil olması, Varaka'nın Ebû Cehil'in tehditlerini duyması üzerine endişeye kapılması, eve gelip Hatice ile bu konuyu ve Rukiye'nin Osman ile evlendirilmesi konusunu görüşmeleri anlatılıyor. Osman ile Hatice evlilik şartlarını görüşüyorlar, Hatice kızının da kendisi gibi özgür ve varlıklı bir kadın olması için, Osman'dan Rukiye'nin yanına damat olarak gelmesini istiyor, O da Rukiye'ye olan tutkunluğundan dolayı bunu kabul ediyor.

12.Bölüm; Arap toplumunun yaşam tarzı, tavafın yapılış şekli, haccın ve panayırların önemi, Hristiyan Araplar hakkında, özellikle Habeş Hristiyanları hakkında detaylı bilgi veriliyor. Hristiyan cariye Paula'nın Hz. Peygambere duyduğu hayranlık ve Hz. Peygamber'in kendisinden Hristiyanlar hakkında bilgi elde etmeye çalıştığından bahsediliyor.

13.Bölüm; Eğlence çadırında geçiyor, Hz. Peygamber arkadaşlarıyla çadıra geliyor, tebliğde bulunuyor, fakat Ebû Leheb ve masalcı arkadaşı Nadr b. el-Haris'in muhalefetiyle karşılaşıyorlar. Yine de Medine'den gelen Suveyd ibn el-Samit Hz. Peygambere hak veriyor. Ayrıca Yesrib'in sosyal yapısı hakkında bilgi veriliyor.

14.Bölüm; Nadr'ın anlatmış olduğu masala ayrılmış. Olağanüstü güçlerle bezenmiş Prens Sal ile komşu ülkenin kızı Rudabe'nin aşkları ve kavuşmaları anlatılıyor.

15.Bölüm; Nadr'ın bu masalla ünlendiği ve Hz. Peygamberin ona kinlendiği ile başlıyor. Müslümanlara baskının bilhassa zayıf ve güçsüzler üzerinde artması, daha sonraları ise zengin Müslümanlara dahi bir boykot çağrısı üzerine zor durumda kaldıkları, fakat kabilecilikten dolayı, bu boykotun bir müddet sonra ortadan kalktığı anlatılıyor. Müslümanlar daha iyi şartlarda yaşayabilecekleri bir yer arayışına

girdikleri ve 80 kişilik bir grubun Habeşistan'a Kızıl Deniz üzerinden teknelerle yolculuğa çıkması.

16.Bölüm; Hatice'nin hastalığı, Varaka'nın onu iyileştirme çabası, Aişe ve Fâtıma arasında ki olumsuz ilişki, Aişe'nin kendisini Hz. Peygamber için vazgeçilmez görmesi, Ömer'in kendisini düşünerek değil ama bir iç savaşı önleme adına hicret taraftarı olması, Ebû Tâlib'in ölüm döşeğinde çocuklarını başına toplamak istemesi ve Hatice'nin, Hz. Peygamber'e Fâtıma hakkında özel vasiyeti ve bölüm sonunda hayata gözlerini kapaması anlatılıyor.

17.Bölüm; Hz. Peygamberin, Hatice ve kendisini koruyup kollayan amcasının vefatlarına üzüntüsüyle devam ediyor. Hz. Peygamber ümitsizliğe kapılıyor, tebliğ için başka yer arayışına giriyor. Taif'e gidiyor, Mahzum kabilesinden 3 kardeşten Habid'in evine gidiyor fakat onların karşı koymalarıyla karşı karşıya kalıyor. Ayak takımını toplayıp Hz. Peygamberin üzerine salıyorlar. Fakat onlardan erken davranan Sam Rasulullah'ı Mekkeli Rebia kabilesinden Utbe ve Şeybe'nin bahçesinde saklıyor. Dönüş yolunda Hz. Peygamber Nahle'de cinlere tebliğde bulunuyor. Ayrıca bölümde Taif'in sosyal, ekonomik ve coğrafi yapısı hakkında bilgi veriliyor.

18.Bölüm; Diğer bölümlere göre oldukça uzun olan bu bölümde Hz. Peygamber'in Habeşistan'dan geri dönen kızı Rukiye ve eşi ile buluşması ve torununun kuduz bir horoz tarafından öldürüldüğü, Hz. Peygamberin buna çok üzüldüğü ve sebep olarak kendi günahını gördüğü yer alıyor. Bahsi geçen günah Hz. Peygamber Mekkelileri birazcık memnun edebilmek için putları Lat ve Uzza'yı Allah'a yakınlaştırmaya çalışmış. Müslümanların Habeşistan'dan geri dönmelerine de bu haber ve Habeş Kralı'nın kendilerine çok iyi davranmak suretiyle hristiyanlaştıracağı endişesi olarak gösteriliyor. Hz. Peygamber'e Sevde ile evlenmesi öneriliyor. Yesrib'in idari yapısı ile Mekke kıyaslanıyor, Yesribliler tek tanrı inancı ve ahiret inancını biliyorlar, Araplara gönderilmiş bir peygambere sıcak bakıyorlar. Yesribe ilk göç Ebû Seleme tarafından gerçekleştiriliyor. Ebû Cehil Kâbe' de Hz. Peygambere vahiy geldiği bir esnada (Vahiy geliş şekli olarak peygamber yarı baygın bir şekilde yatması üzerine yeşil Hadramut abası örtülmesi şeklinde tasvir ediliyor kitapta) Onu taşla öldürmeye kalkışıyor, Aişe'nin bir bakışı ile bırakıp kaçıyor ve daha sonra Aişe'nin suretinde

korkunç varlıklar gördüğünü söylüyor. Bu olaydan hareketle yazar Aişe ile Hz. Peygamber arasındaki sözde esrarengiz bağlantıya atıfta bulunuyor. Aişe'nin doğumu tam Hz. Peygamber'e ilk vahyin geldiği ana rastlar ve ebe çaresizce doğumu yaptıramayacağını anlar fakat Hatice olaya el atar ve olağanüstü bir şekilde çocuk kendiliğinden doğar. Bölümde son olarak Akabe Biatleri anlatılmakta; Buas savaşı sonrası kardeş kavgasının şehri Yahudilerin eline geçireceği endişesi ile Hazrecliler ilk yıl hac mevsiminde 12 kişi, sonra ki yıl öncekilerin katılımı ile 75 kişi olarak Hz. Peygamberle görüşüyorlar.

19.Bölüm; Ebû Süfyan ile Ebû Cehil'in ve Ebû Bekir ile kitaptaki ismiyle hanımı Zeyneb'in diyaloglarından oluşuyor. Ebû Süfyan ve Ebû Cehil, Hz. Peygamber'den, Müslümanların Habeşistan'dan dönmeleri, Yesribe hicretler ve Hz. Peygamberin evlilik hazırlıklarından bahsediyorlar. Ebû Süfyan, Ebû Cehil'e Mekke'nin özel konumunu tehlikeye sokacak herhangi bir davranıştan uzak durmasını öneriyor. Ebû Bekir ve eşi de yine kızları Aişe'nin evliliği meselesini, hicreti ve isra olayını mütalaa ediyorlar.

20.Bölüm; Tamamen Aişe'ye ayrılmış, evliliği hakkında ki fikirleri, evliliğin hicret sonuna ertelenmesi, Ümmü Amr'ın kızı Esma'nın ondan hicret konusunda yardım istemesi, Aişe'nin, Fâtıma hakkındaki duyguları ve hicret planı işlenmiş.

21.Bölüm; Sevde'nin, Hz. Peygamberle yaptığı evlilikle beklentilerinin karşılanmadığı ile başlıyor, Hz. Peygambere hicret izni veren vahyin gelmesi, Sevr'de 5 gün saklanmaları, Aişe ve abisi Abdullah'la birlikte eski köle Amir bin Fuheyre ve arkadaşının yardımları anlatılıyor. Ayrıca Mekkelilerin (Melenin) Ebû Süfyan'ın evinde durumu değerlendirmek üzere toplanmaları, Ebû Süfyan'ın iç savaş bizim Mekke'de ki iktidarımızın sonu olur ikazı ile ve Ali'yi şehir dışı etme kararıyla kapanmasına yer veriliyor.

22.Bölüm; Ebû Süfyan'ın takip birliğine çok katı, sert tehlikeli emir vermemesine rağmen, Hz. Peygamber tedbirini çok iyi aldığı, ana yollardan uzak, zorlu dağ yollarından Yesrib yakınındaki bir küçük yerleşim yeri olan Kuba'ya ulaştığı, burada birkaç gün dinlendikten sonra Cuma günü Medine'ye ulaşması, coşkulu bir kalabalık tarafından karşılanmasını anlatıyor. Medinelilerin şehirdeki Yahudilerin

peygamberlik beklentisini kendilerine aşırdıkları, bu sebeple peygamberliği kolay benimsedikleri belirtiliyor. Şehrin adının bundan sonra Medine olarak anılması ve Hz. Peygamber şehrin emiri konumuna gelerek, Peygamberliğinin yanı sıra siyasi bir kimliğe de büründüğü, şehrin diğer ahalisine de yaklaşmaya çalıştığı, onları Ehl-i Kitap (Kitabın Çocukları) olarak vasıflandırdığı zikrediliyor. Ayrıca artık Evs ve Hazreç arasındaki kabileciliğin din kardeşliğine dönüştüğü, Seleme arazisinde ilk toplu ibadetin yapıldığı ve Aişe'nin Hz. Peygamber için önemi vazgeçilmezliği bir kez daha vurgulanıyor.

23.Bölüm; Hz. Peygamber Medine'nin varlığının devamının teminatı olarak gördüğü kardeşliği temin etmekle işe başlaması ile giriş yapılıyor, daha sonra Ensar-Muhacirun arasında kurulan kardeşliğin neredeyse kan bağının önüne geçtiği hatırlatılıyor. Evs ve Hazrec'in çoğunluğunun Müslüman olmasıyla birlikte, karşı çıkanların kendilerini açıktan gösterme cesaretlerinin olmamasıyla beraber yeni bir oluşumun ortaya çıktığı, bunlara ikiyüzlüler anlamında münafıklar denildiği açıklanıyor. Münafıklar peygambere yaranmak için Yahudilerin ibadet yeri olan sinagogdan esinlenerek mescit adını verdikleri Müslümanlara ait bir ibadet yeri yapmaya kalkışıyorlar. Hz. Peygamber ise Kuba'da kaldığı günlerde temellerini attığı mescidin daha önce tamamlanmasını arzuluyor. Ayrıca kızı Fâtıma'yı, Ali ile evlendirme kararını Ali'ye açıklıyor. O da gönülsüzde olsa kabul ediyor.

24.Bölüm; Her iki mescidin açılmasını ele alıyor. Kuba mescidi dolup taşarken Medine mescidi (münafıkların) boş kalıyor, çünkü ayet iniyor, Hz. Peygamber yasaklıyor (9/108). Kuba mescidinin açılışındaki namazda kıble Kâbe ye çevriliyor ve hac farz kılınıyor. Hacın farz kılınmasıyla, buna izin vermeyecek olan Mekke ile savaş kaçınılmaz oluyor. Ve cihat emri içeren ayetler iniyor (2/186, 22/39) Böylece en yakın ve karlı iş kolu olarak Mekke kervanlarını yağmalama uygun görülüyordu. Ayrıca bölümde Fâtıma'nın düğünü ve Zeyd'in, Hz. Peygamber için hazırladığı eve yerleşmeleri, Osman'ın hanımı Rukiye'yi Mekke'de Varaka'nın gözetimine bırakarak gelmesi anlatılıyor.

25.Bölüm; Osman'ın geliş sebebi açıklanıyor. Kâbe'nin Müslümanlar için merkezi bir konuma geldiğini öğrenen Mekkeliler, gizlice Müslümanlara karşı muhalefet

çalışmalarına başlamayı planlıyorlardı. Osman bu haberi ulaştırıyor ve Ebû Süfyan'ın Şamdan büyük bir kervanla yola çıktığı bilgisini getiriyor. Müslümanlar her ne kadar akrabalarıyla savaşmak istemeseler de, cihat ayetlerinde kendilerine zarar verenlerle savaşma ruhsatına binaen, ekonomik zarar vermek için kervanları yağmalama kararı alınıyor. Osman'ın tekrar gizlice Mekke'ye dönmesi kararlaştırılıyor. Ayrıca bölümde Hz. Peygamber ile Aişe'nin evlenmesi uzunca tasvir ediliyor.

26.Bölüm; İslam'ın ilk seriyyesi ile anlatıma başlanıyor Osman'ın getirdiği habere binaen Hz. Peygamber Mekke-Medine arasının tedbiren gözetilmesini istiyor. Bunun için Abdullah bin Cahş komutasında 9 kişilik bir birliği Nahle'ye gönderiyor. Kureyş kervanıyla karşılaşan birliğin 2 kişiyi öldürmesi, haram aylardan Recep ayında olunduğu için Müslümanların büyük öfkesine sebep oluyor. Elde edilen ganimete de dokunulmuyor. Fakat daha sonra bu hususta ayet inmesiyle Müslümanlar rahatlıyor. Bölümde ayrıca Ali ile Fâtıma arasındaki geçimsizlik ve Hz. Peygamber ile Aişe'nin zifafa girmesi ve hazırlıklara geniş yer veriliyor.

27.Bölüm; Tamamen Bedir savaşına tahsis edilmiş, savaşı hazırlayan etkenler, savaş sahneleri, stratejileri ve sonuçları ile oldukça geniş olarak anlatılmakta. Bölüm, Hz. Peygamberin İmra bin Hişam'ı Mekke'ye bilgi toplamak üzere görevlendirmesiyle başlıyor, Ebû Süfyan'ın önce yardım isteyip daha sonra ihtiyacı kalmadığı haberine binaen Mekkelilerin savaş hazırlıklarına başlaması, Medinelilerinde kervanı ele geçirmek üzere 314 kişi ve 70 deveden oluşan bir birlikle yola çıkmaları, Ramazan olduğu için Hz. Peygamberin oruç tutmamaya ruhsat vermesi, Hz. Peygamberin casustan aldığı bilgiye binaen yönünü Bedir'e çevirmesi, fakat orada kervan yerine Mekke birliği ile karşılaşmaları üzerine paniğe kapıldıkları fakat Hz. Peygamberin şehitlik müjdesi haberi ve sakinleştirici konuşmalarıyla coşkuya kapılmaları, savaş stratejisi olarak biri hariç kuyuların kapatılması, Arap savaş geleneğine binaen savaşın birebir çarpışmayla başlaması, savaşın büyük bir galibiyetle sonuçlanması, kervanın mallarının ele geçirilmesi, ganimet taksimi, esirlere muamele, Hz. Peygamberin damadı Ebû'l As ve amcası Abbas'a imtiyazlı davranması, Aişe'nin ganimetten pay istemesi ve son olarak Fâtıma'nın oğlu Hasan'ın doğumu ile sevinmeleri yer alıyor.

28.Bölüm; Arapların sosyal ve siyasi yapısı hakkında bilgi vererek başlıyor. Arapların özgürlük anlayışı, kabile kuralları, fikir ve din özgürlüğüne açık oldukları için diğer din mensuplarından kovuşturulanlar buraya yerleşmişlerdi. Medinelilerin İslam'ı benimsemesinin sebebi yalnızca dini değil aynı zamanda siyasiydi deniliyor. Yahudiler hakkında tarihleri, yaşantılar, ekonomileri ve inançları şeklinde bilgi veriliyor. Yazar Hz. Peygamber'in onları potansiyel tehlike olarak gördüğü ve bertaraf etme niyetinde olduğu, bunun için görünür mazeretler öne sürdüğünü iddia ediyor. Mesela Müslüman bir kadının bir Yahudi tarafından alay edilmesi üzerine onu savunan bir Müslüman'ın, Yahudi'yi öldürmesi ve Yahudilerin Müslüman'ı linç etmeleri. Yazar bu düşüncesini Enfal 56-57 ayetlerinin bu olaydan önce inmiş olmasıyla delillendiriyor. Diğer Yahudi kabilelerinin Kaynukaoğullarına destek olmayışlarını ise adeta kınıyor. Teslim olan Yahudi kabilesi münafik lider Abdullah b. Übey'in araya girmesiyle sürgün ediliyor. Hz. Peygamberin düşmanlarını gizli yöntemlerle ortadan kaldırmaya devam ettiği anlatılıyor. Buna örnek olarak Yahudi şair Kab b. el- Eşref'in öldürülmesini veriyor. Aynı zamanda Mekke kervanlarına saldırılarında devam ettiği, mesela Zeyd b. Harise'nin Necd' de Karade kuyusu civarındaki kervan baskınını ve bol ganimet elde edilmesi anlatılıyor. Diğer tarafta Mekkelilerin intikam savaşı için hazırlıklar yapmaları, Hind bint Utbe bin Rebia'nın kini ve Hz. Peygamberin bazı sahabelerin ısrarıyla istemeyerek meydan savaşına karar vermesinin anlatımıyla bölüm sona eriyor.

29.Bölüm; Uhud ve Hendek savaşı sebep ve sonuçlarıyla ele alınıyor. Savaşa giderken Hazreç'lilerden 300 kişi Allah savaşmamızı istemiyor diyerek geri dönüyor böylece Müslümanların sayısı 700'e düşüyor. Hz. Peygamber sol cenaha Abdullah bin Zübeyr komutasında 50 okçu yerleştiriyor ve yerlerini terk etmemeleri konusunda uyarıyor. Müslümanların gücü ve inancı karşısında dayanamayan Mekkelilerin kaçmaya başlaması üzerine, okçuların bir kısmı ganimet toplamaya meydana iniyor. Bu durumu fark eden Mekke süvari birliğinin komutanı Halid bin Velid okçuları arkadan kuşatıyor ve Müslümanlar arada kalıyorlar. Bu arada Hz. Peygamberin öldüğüne dair bir ses duyuyorlar ki, daha sonra bu sesin şeytanın sesi olduğu kabul edilmiştir. Müslümanlardan bazıları Osman dâhil Medine'ye kaçmaya başlamışlar bir kısmı da Hz. Peygamber'le birlikte Uhud dağında bir oyuğa sığınmışlardı. Savaş meydanında ise kadınlar Arap geleneklerince müsle yapıyorlar,

Hind Hamza'nın iç organlarını çıkarıyor. Fakat kocası tarafından kendine gelinceye kadar dövülüyor. Medine'ye dönen Müslümanlar hemen bir gün sonra düşmanı takibe çıkıyorlar, ama düşmana rastlamadıkları için geri dönüyorlar. Hz. Peygamber verilen 70 şehidin moral bozukluğunu gidermek ve güçlüden yana tavır alacak Bedevilerin yapısını bildiği için yeni zafer arayışlarına giriyor. Bunun için ise en elverişli olan hemen yakınındaki Yahudilerdi. Savaş sebepleri arayınca hemen bulunabiliyordu, Yahudilerin alay etmeleri ve Hz. Peygamberi öldürmek isteyen bir Nadır'lı, Beni Nadır muhasara ediliyor, destek sözü veren münafiklar parmaklarını bile kıpırdatmıyorlar. Şehri terk etmeleri üzere anlaşılarak teslim oluyorlar Mekkeliler yeni bir savaş hazırlığına girişiyorlar, müttefikleriyle (Gatafan, Süleym ve Murra) beraber 10 bin kişilik bir orduyla Medine önlerine geliyorlar. Fakat Hz. Peygamber Fârisi olan Selman'dan aldığı bir taktikle hendek açmıştır, bu gördükleri karşısında şok oluyorlar. Olumsuz hava koşulları ve dizanteri nedeniyle başarısız oluyorlar ve çekiliyorlar. Savaş esnasında Mekkeliler tarafına geçme isteklerini bildiren Yahudi kabilesi Kurayza'nın ise savaş sonrası Sa'd bin Muaz(Evsin lideri, eski müttefikleri)'ın kararıyla erkekleri öldürülüyor, kadınları köleleştiriliyor. Ayrıca bölümde Hz. Peygamberin evlilikleri konu ediliyor, Allah'ın emriyle evlendirdiği evlatlığı Zeyd'in eski eşi Zeyneb, Uhud savaşı sonrası ortada kalan dul ve yetimlere sahip çıkılması için şart koşulan evliliklerden, Hz. Peygamberin hissesine düşen Ümmü Seleme ve Kurayza oğullarının kadınlarını Müslüman erkeklere dağıtılmasında Hz. Peygambere düşen Reyhane ile gerçekleşen evlilikleri anlatılıyor.

30.Bölüm; Beni Müstalik Gazvesi ve Aişe'ye yapılan ifk hadisesi ele alınıyor. Müstalik oğullarının topluca Müslüman olmaları, kabile liderinin kızının Sabit bin. Kays'ın hissesine düşmesi, Hz. Peygamber onu görünce arzulaması, hatta daha yolculuk esnasında ağaç dallarının örtülerle kapatılarak gerçekleştirilen bir sözde odada birlikte olduğu, geride kalan Aişe'yi orduya yetiştirmeye çalışan Safvan bin Muattal'ın Aişe'ye aşık olduğu gibi gayri ahlaki hususlara değiniliyor. Aişe'nin vahiyle temize çıkması, iftiracılardan 3 kişinin kırbaçlanması ama Aişe'nin özellikle Ali'nin kini asla unutmayacağı yer alıyor.

31.Bölüm; Hz. Peygamber'in umre kararı ve bunun sebepleri ile başlıyor, Hudeybiye anlaşmasının süreci ve antlaşma maddeleri ayrıntılı olarak anlatılıyor. Aişe'nin Hz.

Peygamber'e Mekkeli barış taraftarlarından birisinin kızıyla evlilik önerisinde bulunduğuna dair enteresan bir bilgiye yer veriyor. Bu kişi ise Ebû Süfyan. Bölüm Hz. Peygamberin dinini evrenselleştirdiğini, Mekke'den gelir gelmez davet elçileri göndermeye başladığını ve inanmayanlara yönelik cihat çağrısına başladığını, bu sebeple Hayber'e sefer düzenlendiğini, Osman'ın Mukavkıs'a elçi olarak gönderildiği ve Hz. Peygamber'in Safiye ile nikâhlanması içeriyor. Ayrıca bölümde Hz. Peygamberin aile hayatıyla ilgili olarak, evinin fiziki yapısı ve eşlerinin birbirleriyle diyalogları ele alınıyor. Örneğin: Aişe ile Ümmü Seleme'nin münasebeti. Yine Aişe'nin öne çıkarıldığı bir hususa yer veriliyor; Mekke'den kaçan fakat iade edilen Ebû Basir'e, Aişe eşkıyalık için akıl veriyor. Kendisine iftirada bulunanlar arasında yer alan Hamne'yi affetmesi için elçi olarak gelen Esma bint Umm ile olan diyaloga genişçe yer veriliyor. Bölümün son kısmında ise Mısır'dan dönen Osman'ın getirdiği hediyeler ve cariye Mariya ile Hz. Peygamberin beraber oluşunun ayrıntılarını anlatan tasvirler yer alıyor. Bölüm şöyle bir tespitle kapatılıyor; İslam, Mekke'de mezhep, Medine'de ulusal din ve çok yakında dünya dini olacaktı.

32.Bölüm; Ümmü Habibe'nin Habeşistan'ın başkenti Aksum'dan Medine'ye gelişini tasviriyle başlıyor. Hz. Peygamber'in Ümmü Habibe'yi görünce uğradığı hayal kırıklığına rağmen bu evliliği siyasi bir evlilik olarak gördüğünü ve kocalık görevlerini hakkıyla yerine getirdiğini belirtiyor. Bölüm, Zeyd ile Aişe'nin İslam'ın geleceğine dair konuşmalarıyla devam ediyor. Hudeybiye antlaşmasına göre yapılan kaza umresi ele alınıyor. Hz. Peygamberin, Meymune ile evlenmesi, Halid b.Velid ile Amr b. el- As'ın Müslüman olmaları işleniyor. Mute savaşının sebepleri, hazırlıkları, savaşın seyri, Zeyd'in, Câfer'in ve Galib bin Abdullah'ın şahadetleri, Halid bin Velid'in kumandan seçilmesi anlatılıyor. Bu savaşın Arap olmayanlara karşı yapılan ilk savaş olduğu vurgulanıyor. Bölümde ayrıca Osman ile Varakanın sohbetine yer veriliyor, sohbet esnasında Osman Rukiye'nin kendisine anlattığı ilk vahyin gelişine, Esma bint Umm ile olan tanıklığını aktarıyor. Bölüm sonunda ise Mekke'nin fethini hazırlayan sebeplere yer veriliyor; Hudeybiye antlaşmasının ihlali, Huzaa kabilesi reisi Budeyl ibn Varaka'nın Medine'ye gelişi, Süleym oğullarının Müslümanlarla ittifak arayışı, Ebû Süfyan'ın, kızı Ümmü Habibe'yle görüşmesiyle bölüm sona eriyor.

33.Bölüm; Yazar bu bölümde olayları hızlı bir şekilde ele alıyor. Mekke'nin fethi, Huneyn savaşı, Taif'in kuşatılması, Tebük seferi, Ebû Bekir'in hac emiri tayin edilmesi ve Hz. Peygamberin hac hazırlıkları ve Usame'nin ordu kumandanı tayin edilmesini anlatıyor.

34.Bölüm; Son bölüm olan 34.bölüm ise oldukça kısa, Hz. Peygamberin ümmeti oluşturduğu, Arap yarımadasının tamamının Müslüman olduğu ve bundan sonra burası ile yetinilmeyeceği tespitiyle başlıyor. Hz. Peygamberin Veda Haccı ve hiç unutulmayacak olan Veda Hutbesinden bahsedilerek dönüş yolunda kendisine eşleri Aişe ve Reyhane'nin refakat ettiği bilgisi veriliyor. Medine'ye ulaşınca yorgun düştüğü, ateşlendiği ve Aişe'nin kucağında ruhunu teslim etmesiyle kitap sona eriyor. Bölümde ayrıca Usame ordusunun hazırlandığı fakat Rasulullah'ın hastalığı dolayısı ile yola çıkamadığı, Rasulullah'ın ise hastalığı boyunca aklının hep bu orduda olduğu anlatılıyor. Yine önemli bir bilgi olarak Rasulullah, Ebû Bekir'i yerine imam tayin ettiği bilgisi veriliyor.

2. Olaylardaki Kişiler, Kişilerin Fiziksel ve Ruhsal Özellikleri:

a) Asıl Kişiler (Kahramanlar):

Hz. Peygamber:

Fiziksel Özellikleri: Bakımlı kısa çene sakalı, hafif dalgalı, abanoz ağacı gibi siyah saçları, omuzlarına düşen zülüfleri ve iri, parlak ve gece karası gözleri (s.55; güzel kahverengi gözleri), bembeyaz yüzü ile çok vakur ve yakışıklı, kadınları etkileyen ve hoşlanılan bir erkekti. Hz. Peygamber göbeksiz düz bir karın çizgisi ve bembeyaz dişleriyle bakımlı, yakışıklı ve çekici bir görünüşe sahipti. Eşi Hatice'ye sevgi ve saygıyla bağlıydı (s.10).

Ruhsal Özellikleri: Babasını hiç tanımamış, annesini ise 6 yaşında kaybetmişti (s.14), önce dedesi Abdü'l- Müttalib sonra onun da vefatı üzerine amcası Ebû Tâlib kendisine sahip çıkmıştı. Bu nedenle amcası ve yengesine büyük bir sevgi ve

saygıyla bağlıydı. Kendi halinde herkesin saygı gösterdiği, sevilen birisiydi. Putlarla hiçbir zaman arası olmamıştı, diğer dinlere ilgi duyuyor, araştırıyordu. Hanımlarına ve çocuklarına sevgiyle bağlı, anlayışlı bir eş, müşfik bir babaydı. Azimli, kararlı ve sebat eden, kale gibi güçlü bir duruşa sahipti. Daima güler yüzlü merhametli, çalışkan ve dürüsttü.

Aişe:

Fiziksel Özellikleri: Kızıl saçları, kahverengi kaşları, kalemle çizilmiş iri siyah parlak gözleri, kınayla kırmızılaştırılmış dudakları, etkileyici gülüşü ve erkekleri cezbeden güzelliğiyle tanıtılıyor. Hz. Peygamber'in dilinden zeki ve sevimli olarak takdim ediliyor. Fiziki olarak 8 yaşına rağmen genç kız gibi

Ruhsal Özellikleri: 8 yaşına rağmen, zihinsel gelişimine yetişkinlerin dahi yetişemediği, birçok kadının kurnazlığına sahip, başına buyruk, birisi olarak tanıtılıyor. Kıskanç ve kinci ama duruma göre çok makul davranabilen biri (Ali için saf oğlan, Ümmü Gülsüm için anlama yeteneği hantal kız, Fâtıma için ısırgan keçi diyor.) Çok akıllı ve zeki, Kur'anı Hz. Peygamber dâhil ondan daha iyi bilen kimse yok, aynı zamanda iyi bir idareci, Hz. Peygamberin evini ve hanımlarını o yönetiyor.

Hatice:

Fiziksel Özellikleri: Hatice gösterişli, heybetli, yaşını göstermeyen (s.54), sempatik bir güzelliğe sahip fakat otoriter, cazibesine, çekiciliğine bakılarak yöneten olduğu anlaşılamayan cömert bir kadındı.

Ruhsal Özellikleri: İslam'ı ilk duyuşta iman eden, kocasına aşırı bağlı, kocasının ailesi tarafından da sevilen ve sayılan bir hanımdı. Çok akıllı, her konuda marifetli, iyi bir tüccar, tamamen özgür bir kadındı. Erkekleri idare etmesini çok iyi bilen, 2.kocası Temimi Ebû Hale'yi Hz. Muhammed'le evlenebilmek için evden kovarak boşamıştı deniliyor. Bu 3.evliliğiydi.

Ebû Bekir: Hz. Peygamber'inkinden daha uzun, kınalı sakallara sahipti. Herkes tarafından saygı duyulan, sarsılmaz imanlı, hem Hatice'nin hem de Hz.

Muhammed'in kadim dostu, kibar bankacı. Artık para ve kayıplara aldırmıyordu, dini görevlerini yerine getirmekten başka isteği yoktu. Bir yazlık bir kışlık elbise yeter diyordu.

Varaka: Sırrın paylaşıldığı ilk kişi olarak karşımıza çıkıyor, putları sevmeyen, toplumda bilgin olarak kabul gören, zeki, hasta tedavi edebilen özel konuma sahip bir kimse. Osman ile yakın dost, giyimine ve halı dokumacılığı sanatına düşkün, kadınlara ilgisiz, müzmin bekâr (s.130). Tüccarlığı sadece meraklı olduğu halılar içindi, çok sevdiği bir halı için büyük bir kazancı reddetmişti. Halkı ona çok fazla itibar etmiyor, onu idare ediyorlardı. Söylediklerinin azı hariç çoğunu saçmalık olarak görüyorlardı. Kadınların onurunu savunuyordu.

Osman: Kısa ve bakımlı sakallarıyla, yakışıklı, bilgisiyle, giyimiyle, zenginliğiyle göz dolduran bir şahsiyet olarak karşımıza çıkıyor. Varaka'nın tebliğiyle İslam'a girmişti. Rukiye'ye tutkun, fakat ilk eşi Esma'nın vefatından sonra 3 sene evlenmeyecek kadar vefalı, terbiyeli, kibar bir asilzade olarak tanıtılıyor. Osman eşi Rukiye'nin ölümüyle hayattan kopmamış, toplumsal mahareti ve neşesiyle kendisini sevdirmiş birisiydi.

Ali: Hz. Peygamberin damadı, amcası Ebû Tâlibin oğluydu. Hz. Peygamber amcası Ebû Tâlibe destek olmak için evlatlık edinmişti, bu vesileyle ailenin bir ferdi gibiydi, henüz 10 yaşında Müslüman olmuştu. Atılgan, cesur bir gençti, amcası kılıç ustası Hamza'ya benziyordu. Hz. Peygamber'e aşırı derece bağlı, o derece ki istemediği halde kızı Fâtıma'yla evliliği kabul ediyor.

b) Yardımcı Kişiler (Kahramanlar):

Hz. Peygamber'in Eşleri:

Sevde: İlk olarak Hz. Hatice'nin genç arkadaşı olarak karşımıza çıkıyor, 28 yaşında, iri yapılı, tombul, özellikle cinselliğe düşkün biri olarak tanıtılıyor. Sakram bin Amr'ın eski hanımı, daha sonra Hz. Peygamber'le evleniyor, kendisinin tecrübeli bir dul olarak Hz. Peygambere yettiğini düşünüyor.

Ümmü Habibe: İslam'a sadakati;" Ebeveyninin İslam'a düşmanlığından daha fazla İslam'a bağlı" ifadesiyle belirtiliyor. Kocası Hristiyanlığa geçince, Necaşi'nin sarayında yaşamaya başlamıştı. Annesi Hint gibi şişman ve çirkin olarak tasvir ediliyor.

Zeyneb bint Cahş: Hz. Peygamber'le Allah tarafından nikâhlanan, Zeyd'in eski karısı, güzel ve çekici bir gülüşe sahip fakat küstah, keyifsiz ve huysuz bir kadın olabiliyordu diye tarif ediliyor.

Ümmü Seleme: Aişe'nin akıllı ve iyi kadın nitelemesiyle bize tanıtılan bu hanımın, eşi Ebû Seleme Uhud'da şehit düşünce Hz. Peygamber'le evlenmesi dullar yasasına göre zorunlu olmuştu. Önce istemediyse de Aişe ile iyi anlaşmaları üzerine kabul etti.

Hafsa: Hz. Ömer'in kızı, kocası Uhud'da şehit olanlardan, faziletli ve sessiz bir hanım olarak bahsi geçiyor.

Cüveyriye: Mustalik kabilesinin reisinin kızı, siyah bukleli saçlı, siyah gözlü, çok güzel ve cazibeli olarak tanıtılıyor.

Safiye: Kurayza'nın başına gelen felaketten daha önce Hayber'e göçmüş, Yahudilerin en güzel kızı olarak biliniyordu.

Meymune: Abbas'ın baldızı, dul bir Haşimi, ayrık kahverengi gözleri, Hafsa'nınki kadar olmasa da ince dudakları ve 20 yaş için zayıf ve düzgün bir fiziği var şeklinde tarif ediliyor. Aişe'ye göre Cüveyriye veya Safiye kadar güzel değil ama Habibe kadar da çirkin değil ifadesiyle fiziki görünümü hakkında ilave bilgi verilmiş.

Reyhane: Kurayzaoğullarından, eşi ölmüş, güzel bir hanım. Hz. Peygamber'in eşlerinden Ümmü Seleme'nin arkadaşı. Hz. Peygamber kendisiyle nikâhlanmak istiyor fakat o yakınları henüz öldürüldüğü için cariye olarak kalmayı tercih ediyor.

Mariya: Mukavkıs'ın Hz. Peygambere hediye ettiği güzelliği tablo gibi resmedilen cariye. İfadeler şöyle: resim gibi güzel, açık tenli, altın sarısı bukleler, küçük burun, kavisli dudaklar, ışıltılı koyu mavi yıldız gibi parlayan gözler, bakımlı, güzel

kokuları seven, cinsel ihtiyacı fazla deniliyor. Geçmişi hakkında da bilgi veriliyor; babası bir Melkit (Doğu kilisesine verilen bir isim) rahibiymiş, evlenmesi yasak olduğu için günah işlemiş, Mariya'yı da Manastıra vermek istemiş, o da Nofra'yla beraber kaçmış fakat Mukavkıs'ın sarayında sadık kalmamış, bu nedenle Hz. Peygamber'e hediye edilmiş. Hz. Peygamberin çok eşli olması cinsel ihtiyacını gideremiyormuş, dünya şehri İskenderiye'ye ve Mısır'ın başkenti Babil-Misr'a alışık olduğu için Medine'de sıkılmış, Mekke'nin ününe binaen daha çekilebilir olacağını düşünmüş fakat beklediğini bulamamıştı, deniliyor.

Hz. Peygamber'in Kızları:

Fâtıma: Annesinin dilinden gururlu, kıskanç, nazlı ama pek güzelliği olmayan biri olarak tanıtılıyor. Kitapta çirkin, fesat, iftiracı, huysuz, geçimsiz ve kötü birisi olarak takdim ediliyor. Aişe'den nefret ediyor, ona kızıl saçlı şeytanın kızı diye hitap ediyor.

Rukiye: Hz. Peygamberin yakışıklılığı Rukiye'de güzelliğe dönüşmüştü deniliyor. Açık tenli, siyah iri gözleri, hafif kırmızı yanakları, parlak siyah saçları, bembeyaz sağlıklı dişleri ile zayıf ve güzel bir fiziğe sahip, aynı zamanda terbiyeli ve iyi eğitimli. Kadınlık cazibesini kullanmayı biliyor, dillere destan güzelliğiyle, Mekke'de görülmemiş yükseklikte (3000 dinar) mihirle nişanlanıyor.

Ümmü Gülsüm: Ablası Rukiye'nin güzelliğine ulaşamasa da, neşeli, genç ve bakılmaya değer bir genç kız, Fâtıma'nın küçük kız kardeşi.

Zeyneb: İlk Müslüman olanlardan fakat kocası Ebû'l-As bin Rebi'yi İslam'a kazanamadığı için üzgün (s.47), erkek egemen nikâh yaptığı için annesinin evine dahi izinle gelebiliyordu.

Hz. Peygamber'in Dostları:

Zeyd b. Harise: Hz. Peygamberin evlatlığı, zeki, çalışkan, yetenekli, iyi bir aşçı olduğu gibi, daha sonraları iyi bir komutan ve hazine sorumlusu, ilk ve yanıltılamaz müminlerdendi. Hz. Peygamber'in annesinden miras kalan, kendisinden yaşça

büyük, cariyesi Ümmü Eymen ile evlenmiş, bir oğlu olmuştu, daha sonraları ise kaçırdıklarını telafi etmek istemiş, genç ve cazibeli Zeyneb bint Cahş ile evlenmişti, fakat bundan çocuğu olmamıştı. Hz. Peygamber'in ticari işlerini üstlenmiş, O'ndan habersiz Medine'de ev ve dükkân hazırlamıştı

Ömer: Sağlam ve dayanıklı, enerji dolu, metin yaratılışlı ve keskin zekâlı ayrıca çok saygın, kendine güvenen bir karakter. Anne tarafından Mahzum kabilesi ile akraba olan soylu biri. Koyu tenli, kömür gibi siyah saç ve sakallara sahip, heybetli bir fiziki görünüş sahibi.

Ebû Tâlib: Hz. Peygamber'in amcalarının en büyüğü, kabilenin reisi, diğer iki amcaya göre fakir ama güvenilir, örnek ve saygın bir kişilik, hakiki bir Mekkeli olarak tanıtılıyor. Yanıltılamaz, kusursuz insan olarak namı ölümüne kadar bütün kabileye avantaj sağlıyor. Gerçek adı Abd Menaf olan Ebû Tâlib, Hz. Peygamber'e içten bir sevgiyle bağlıydı.

Yengesi Fâtıma: Hz. Peygamberin amcası Ebû Tâlib'in karısı, dedesinin vefatından sonra O'na bakıcı annelik yapmış, iyi ve yardımsever bir insan.

Hamza: Hz. Peygamberin Müslüman olan tek amcası, saygın ve iyi bir kılıç ustası, fakat çabuk hiddetlenen ve korkulan bir kimse.

Abbas: Hz. Peygamber'in amcası, Ebû Tâlib'ten sonra Haşimilerin lideri, para takasçısı, yeğeninin imkânları belirince, ne onunla ipleri koparmak, ne de Mekke'nin güç sahipleriyle arayı bozmak istemiyordu.

Bilal: Ebû Bekir tarafından özgürlüğüne kavuşturulmuş Habeşli köle, 30 yaşını geçmemiş, akıllı biri

Ebû Seleme: Yesrib'e ailesi ile göçen ilk kişi, Uhud'da direnen az sayıda okçulardan birisi, eşi Ümmü Seleme onun şahadetinden sonra Hz. Peygamber'le evleniyor. Hz. Aişe kadar olmasa da Müslümanlar arasında iyi bir Kur'an uzmanı, hafızı olarak biliniyordu.

Hüveylid bin Amr: Hatice'nin akrabalarından, Sevde'nin kaynı, Bedir'de ilk çarpışmaya çıkan ve şehit düşen 3 kişiden biri. Güzel ve güçlü sesiyle Kur'an okuyan bir kimse.

Mus'ab bin Umeyr: İyi bir Kur'an bilgini, yetenekli organizatör, Yesrib'de Ebû Seleme ile İslam'ı tebliğ ediyor. Hz. Muhammed'in hicret öncesi Yesrib'deki vekili, çok fazla kişiyi İslam'a kazandırmıştı. Habeşistan'a hicret edenlerdendi.

Selman: Aişe'nin özel hizmetçisi, Fârisi, hadım köle. İnatçı, görev aşkına sahip, ne zayıf ne de güzel bir Mecusi olarak tanıtılıyor.

Abdullah bin Mesu'd: Hz. Peygamberin gölgesi gibi adeta özel koruma, Kureyş'in Zühre kolunun himaye ortağı olan küçük bir aileden geliyordu. Bedir'de Hz. Peygamber'e vahiy geldiği zaman Aişe'nin görevini üstleniyor.

Abdullah bin Cahş: Silah kullanmayı ve kumanda etmeyi iyi bilen, açıkgöz ve kurnaz, samimi bir Müslüman, esas mesleği kervan kılavuzluğu olan, tel gibi zayıf, güneşten ve rüzgârdan yanmış bir cilde sahip, sakalsız bir genç.

Safvan bin Muattal: Hz. Peygambere aşırı bağlı, babası zengin at ve deve yetiştiricisi, Süleymoğullarından bir delikanlı. Kitapta Aişe'ye âşık fakat bunu gizleyen biri olarak tanıtılıyor. Aişe'nin kendisiyle iftira atıldığı kişi.

Nuaym bin Mes'ud: Gatafan'ın Asga kolundan, kurnaz ve insafsız birisi olarak tanıtılıyor. Bunun sebebi ise Hendek'te taraflara kendisini arsızca dost olarak tanıtıp, aralarında güvensizlik tohumları ekmesi deniliyor.

Muhammed bin Mesleme: Sinsi ve kurnaz biri olarak tanıtılıyor, çünkü Hz. Peygamberin emri üzerine Ka'b bin el-Eşref'i komplo kurarak öldüren kimse.

Ebû Eyyub: Hazrec'in Beni Malik koluna mensup, Hz. Peygamber'i Medine'de evinde geçici olarak ağırlayan kişi.

Abdullah bin Cübeyr: Uhud savaşında okçuların kumandanı, kahramanca savaşarak şehit oluyor.

Talha bin Ubeydullah: Ebû Bekir'le aynı kabileden, onun ikna etmesi üzerine İslam'a girmiş, fakat daha sonra sarsılmaz bir mümin olmuş.

Zübeyr bin el-Avvam: Hatice'nin genç akrabası, çalışkan tüccar.

Abdurrahman bin Avf: Girişken ve cesur

Hz. Peygamber'in Düşmanları:

Ebû Süfyan: Yazara göre eşrafın başı olarak nitelendirilebilecek bir kimse, buna rağmen kendini beğenmiş değil, fakat gücü seviyor. Ağır, beyaz ipekten lekesiz ve buruşuksuz kıyafeti ile herkesten öne geçiyor, sanki kıyafetini günde daha fazla değilse de en az bir defa değiştiriyormuş gibi görünüyor, kibar ve yakışıklı olarak tasvir ediliyor.

Ebû Leheb: Hz. Peygamber'in kendisine düşman olan, dik kafalı, inatçı, kavgacı ve kibirli amcası

Ebû Cehil: Mahzum kabilesinden, ileri gelenlerden, kaba ve inatçı, makul düşünemeyen, öfkeli ve kindar biri olarak tanılıyor.

Ümmü Cemil: Ebû Leheb'in karısı,Hatice'nin çocukluk arkadaşı, Hz. Muhammed ile evlenmesini kavrayamayan, aynı zamanda kocasını yöneten bir kadın. Hz. Peygamber'in babası Abdullah'ı, annesi Amina'ya kaptırmanın kinini Hz. Peygambere gösteren, kırılgan, affetmeyen, intikamcı bir kişilik.

Abdullah bin Ubey: Hazrec'in münafık liderlerinden. Kaynukalıların eski müttefiki, onlar için devreye girerek ölüm cezalarını sürgüne çevirttiriyor.

Hind bint Utbe bin Rebia: Ebû Süfyan'ın, şişman ve kin düşkünü karısı. Babası Utbe'yi Hz. Hamza tarafından, amcası Şeybe ve erkek kardeşi el-Velid'i de keza Bedir'de kaybetmişti.(Kitapta Hind bint Rebia diye geçiyor)

Süheyl bin Amr: Ebû Süfyan'ın vekili olarak görülen, saygın ve kabiliyetli bir tüccar. Hudeybiye antlaşmasında Mekke heyetini temsil eden ileri görüşlü, katı bir soylu

İkrime bin Ebû Cehil: Babasının nefreti kendisine miras kalmış kin ve nefret dolu birisi olarak takdim ediliyor.

Ka'b bin el-Eşref: Babası Tai kabilesinden, annesi Yahudi, kendisinin de Yahudiliğe geçtiği söylenen, güçlü ve cesur bir şair, fakat bu yeteneğini Hz. Peygamber'le alay etmeye kullanan birisi.

Diğerleri:

Cebrail: İnsan suretinde, ayakları yerde, gövdesi yukarıda bulutların içinde bir varlık olarak tasvir ediliyor. Sesini büyük bir ineğin boynuzundan çıkan sese benzetiyor. 2 yay uzunluğunda, havada süzülerek uçan, uzun beyaz, parlayan, korkunç bir varlık (s.11).

Zeyneb: Ebû Bekir'in Mısırlı güzel hanımı

Perid: Zeyd b.Haris'in kızı.

Utbe: Rukiye için deli divane olan, vizyonu açık, iyi ve cesur ama cimri bir tüccar olarak tanıtılıyor. Ebû Leheb'in oğlu, Rukiye'nin eski nişanlısı

Reyta bint Rebia: Osman'ın annesi, soylu ve soyuyla gurur duyan bir hanım

Cevher: Osman'ın çocukluktan beri hizmetçisi, Reyta'nın kahyası

Havle: Evlilik danışmanlığı yapan, evlendirme görevlisi diye ifade edebileceğimiz, arabulucu bayan.

Kamer: Annesinin Osman için satın aldığı çekingen, güzel ve sevimli cariye

Antar: Hz. Peygamberin kızı Fâtıma'ya düğün hediyesi olarak verdiği köle, Arap ama Müslüman değil. (Fâtıma'ya tembel diyor.s.237)

İmra: Varaka'nın kölesi

Paula: Hristiyan cariye, eğence çadırında çalışan barmen.(Hz. Peygamberi şöyle tarif ediyor, Habeşli değildi ama hristiyan idi, buradakilerden çok farklı ama gerçek bir Mekkeli, Hristiyanlık hakkında benden alacağı bilgiye çok istekliydi.)

Nadr bin el-Haris: Masal anlatıcısı, hayatının bir bölümünü İran sınırındaki Hira şehrinde geçirmiş, İran Arap yarımadası arasında ticaret yapan bir tüccar. Bütün Hristiyan mezhepleri hakkında bilgi sahibi birisi olarak karşımıza çıkıyor. Bedir'de esir alınıyor, Hz. Peygamberin özel emriyle, İmra bin Hişam tarafından ihtida etmesine rağmen öldürülüyor.

Süveyd bin el-Samit: Yesribli, peygamberin anlattıklarına ilgi duyuyor.

Ümmü Amr: Mekke'nin en tecrübeli ebesi ve evlilik arabulucusu, sezaryenle dahi doğum yaptırabiliyor, fakat anne kaybediliyor.

Esma bint Ümmü Amr: 20'li yaşlarda annesinin yanında çocukluktan beri tecrübe kazanmış genç bir ebe, kendisi Müslüman olmuş annesi ise müşrik.

İyas bin Muaz: Evs'li ilk Müslüman, Buas'da ölüyor.

Sa'd bin Muaz: İyas'ın kardeşi, Buas'dan zaferle çıkınca kavmini İslam'a teşvik ediyor.

Useyd bin Hudayr: Evs'in Buas'da ölen liderinin oğlu, Sa'd'la birlikte Müslümanlığı teşvik ediyorlar.

Ebû Kays bin Ebi Enes: Hazrec'in önde gelenlerinden, münafıkların liderlerinden idi, fakat daha sonra peygamber tarafına geçen bir kişi.

İsa: Abdullah bin Cahş'ın birliğinde yer alanlardan, Habeşistan'a hicret etmiş oradan Medine'ye gelmiş, Mekke'de iken fakirlikten dolayı çok göz önünde olmamış biri.

İmra bin Hişam: Habeşistan'a çocuk olarak hicret edip daha sonra Medine'ye dönenlerden, Mekke' de kimsenin kendisini tanımayacağı için casusluk görevinde bulunuyor.

Ebû Amir er-Rahib: Evs'in lideri, münafıklardan bir kimse.

Sabit bin Kays: Cüveyriye'nin payına düştüğü, yaşlı ve paragöz kimse

Hamne: Hz. Peygamber'in eşi ve halasının kızı Zeyneb binti Cahş'ın kız kardeşi, .Aişe'ye iftira edenlerden, kırbaç cezasına çarptırılanlardan biri.

Hasan bin Samit: Aynı şekilde iftiracılardan, şair

Mistah: İftira cezasına çarptırılanların üçüncüsü, Abd Menaf'tan ve ilk Müslümanlardan

Ebû Cendel: Süheyl bin Amr'ın oğlu Hudeybiye'de Müslümanlara sığınmak istiyor fakat anlaşma gereği iade ediliyor.

Nofra: Mukavkıs'ın Mariya'nın yanı sıra verdiği hizmetçi kadın, doğumundan beri Mariya'yla beraber olduğu bilgisi veriliyor.

Chrisostomos: 40 yaşlarında, varlıklı bir silah taciri, daha önce hiç evlenmemiş Bûsra'lı bir Hristiyan, Mekke'de Mariya ile evlenip Bûsra'ya dönüyorlar.

3. Olayların Geçtiği Yerler:

Yazar romanda oldukça uzun sayılabilecek 23 yıllık bir dönemi ele aldığı için olayların geçtiği mekânlar oldukça fazladır. Romandaki esas mekânlar Mekke ve Medine'dir. Mekke'de olay örgüsünün şekillenmesinde çok önemli rol oynayan beş mekân vardır. Bu beş mekân içinde Hz. Hatice'nin evi, Varaka'nın evi, Hz. Ebû Bekir'in evi kapalı mekânları oluştururken, Hira mağarası ve Kâbe ise açık mekânlar içinde öne çıkar.

Mekke'de olaylarda adı geçen diğer mekânlar ise; kapalı mekânlarda Hz. Osman'ın evi, Kureyşin toplantı yeri, Tiade'nin eğlence çadırı, Taif'te Habid'in evi, açık mekânlar ise; Şuaybe Limanı, yine Taif'te Utbe ve Şeybe kardeşlerin bahçesi, Akabe, Hicret esnasında Sevr Dağı ve Kuba'da Kulsum bin Hidm'in evi,

Medine'de ise Hz. Peygamber'in evi en önemli kapalı mekândır. Buranın yanı sıra Ebû Eyyüb'ün, Hz. Ali'nin ve Hz. Ebû Bekir'in evleri de olayların geçtiği mekânlardır. Açık mekânlarda çöl, yolculuk esnasında çadırlar ve musalla da önemli mekânlardandır. Ayrıca Medine'de olayların geçtiği mekânlar içerisinde savaş meydanları çok önemli yer tutmaktadır. Bunlar Bedir, Uhud, Hendek, Hudeybiye, Mute, Hayber ve Huneyn vadisidir.

Romanda ayrıca olayları çok fazla etkilemeyen mekânlardan, Nahle, Hamra el-Esed, Habeşistan, Mısır, Beni Mustalik diyarı, Ebva, Aksum, Hire, Bûsra, İskenderiye, Antakya ve Tebük isimleri de geçmektedir.

Yazar, kanaatimizce bu coğrafyaya yabancı sayılabilecek okuyucuya yardımcı olabileceğini düşündüğü için, dönemin haritasını kroki olarak kitabın iç kapağına eklemiştir.

4. Olayların Meydana Geldiği Zaman:

a- Anlatma Zamanı: Yazar anlatıma Hz. Peygamber'e vahyin gelişiyle yani miladi 610 yılında başlıyor. Bu, ilk vahiyden 30 saat önce ifadesiyle s.10'da belirtiliyor. Hz. Peygamber'in vefatı yani m.632'de anlatım zamanı sona eriyor. Eserde bir istisna hariç genellikle tarih verilmiyor fakat anlatıma konu olan bu 23 yıllık süre birbirini takip eden olaylarla kronolojik olarak anlatılıyor. Tam olarak verilen bu tarih ise; s.46'da ki Nasranî takvimine göre 570'de ki fil senesi olarak bilinen fil olayının üzerinden yaklaşık 40 sene geçmişti, ifadeleri. Fakat olayların silsile içinde gerçekleştiğini gösteren zaman belirteçlerine yer veriliyor. Bu ifadeler: ilkbahar (s.23), yine senenin son ayı Zilhicceydi (s.86), bir sonra ki sene hac mevsiminde (s.167 ve 168), yarın sabah (s.176), ertesi gün (s.186), Sevr'de 5 gün gizlendikten sonra (s.187), Kuba'da 4 gün dinlendikten sonra 5.gün olan Cuma günü (s.194),

toplu namazdan iki gün sonra (s.200), üç saatlik yürüyüşten sonra (s.307), birkaç hafta sonra (s.314), iki hafta kaldıktan sonra (s.411), hurma hasadının yaklaşması (s.416), 10 günlük yürüyüşten sonra (s.416), 9.senenin hac yönetimi Ebû Bekir'e verilmişti (s.419) gibi. Geleceğe yönelik zaman belirtileri kullanıldığına da şahit oluyoruz (s.419; antlaşma süresi 4 ay sonra dolacaktı).

b-Vak'a Zamanı: Yazar geriye dönüş tekniği kullanarak hem vak'a zamanını hem anlatım zamanını genişletiyor. Vak'a zamanını epey geriye, ta Hz. Peygamber'in doğumundan 700 sene öncesine götürerek genişletiyor, bu tarihten beri Arap yarımadasında putperest Roma'dan kaçan Yahudilerin yerleştiğini belirtiyor (s.289). Diğer geriye dönüşler ise; dedesi Abdülmüttalib'in oğlu Abdullah'ı kurban etmek istemesi (s.14), Mekke'yi Huzaalıların Cürhümilerden ele geçirişi (s.28), Arapların tarihlendirme yöntemlerini açıklamak için Fil vakası (s.46), Ümmü Cemil'in Peygamber'e olan kininin Hz.Amine'ye dayandığı (s.54), Arap Yarımadasına Hristiyan Arapların yerleşmesi (s.90), Yahudilerin Arap Yarımadasına yerleşmesi (s.289), Evs ve Hazrec'in Medine'ye gelişleri (s.105) ni aktararak olayları genişletiyor.

Anlatım zamanı içinde de geriye dönüşler yaptığını görüyoruz, mesela; Hz. Osman'dan nakille Rukiye'nin ilk vahye tanıklık ettiğini anlatması (s.397), Evs ve Hazrec arasındaki Buas savaşı (s.166), Beni Mustalik gazvesinin anlatımına esirlerin dağıtımından başlanıyor, geriye doğru sefere çıkış, yoldaki olaylar anlatılıyor (s.329-333), Ümmü Seleme'nin Hz.Aişe'ye Hayber'de yaşanan zehirleme hadisesini anlatması (s.360)

Tralow, okuyucuya kolaylık sağlamak amacıyla olmalı, kitabın sonuna Hz. Peygamber'in doğumuyla (570) başlayıp Abbasi Halifesi Harun Reşit (786-809) dönemini dâhil eden bir kronoloji eklemiş.

5. Olayları Anlatan Kişi (Anlatıcı):

Hâkim (İlahi)Bakış Açısı:Romanda anlatıcı 3.şahıstır. O, her şeyi bilen, gören bir kişi olduğu için ilâhî bir karakter taşır. Romana bu bakış açısı hakîmdir. Okuyucu, onun vasıtasıyla olaylar ve kişiler hakkında bilgi sahibi olur. Gerektiğinde okuyucuya

açıklayıcı bilgiler verir. Yeri gelir düşünce okur, yeri gelir akıldan geçenleri bilir. Bazen de kendi bakış açısıyla yargılar.(örn. Yahudileri birbirlerine desteklemedikleri için defaatle kınıyor, s. 294, 313, 327, 356; Hendek savaşında düşmanı birbirine düşüren Nuaym bin Mes'ud'u arsızlıkla suçluyor.)

6. Romanın Dil ve Anlatım Özellikleri:

a) Anlatım Türleri: Romana öyküleyici anlatım hâkimdir. Okuyucu adeta olayların içinde yer alır. Olaylar 3.şahıs bakış açısıyla, hâkim bakışla anlatılır. Bununla birlikte diğer anlatım türlerine de yer verilmiştir. Betimleyici anlatım ve türleri, açıklayıcı anlatım, düşsel anlatım, destansı anlatım, benzetme sanatı, kişileştirme sanatı, iç çözümleme yani tahlil teknikleri uyguladığını görüyoruz. Özellikle savaş sahnelerinin anlatıldığı 27. ve 29. bölümlerde destansı anlatım özellikleri görülmektedir.

Betimleyici Anlatımın çeşitleri olan açıklayıcı ve sanatsal betimlemenin her ikisine de yer vermiştir. Sanatsal Betimleme örnekleri: 7.bölümde yer alan davet hazırlıkları (s.49), Ragout adlı yemeğin tarifi (s.50), sofra düzeni (s.53), ayak bilekliği (s.72), Tiade'nin eğlence çadırı (s.87-88), zemzem tadı ve kokusu (s.90), kıyafetler (s.91), tavaf (s.94), Hz.Ebû Bekir'in evi ve bahçesi (s.176), Mukavkıs'ın gönderdiği hediyeler ve Mariya'nın güzelliği (s.374),

Açıklayıcı Betimleme örnekleri: 21.bölümde Sevr Dağı (s.186), Taif'in tasviri (s.142), 22.'de hicret yolu (s.194), Habeşistan (s.278), 27.bölümde Bedir savaşı (s.268), 29.da Uhud (s.308-309) ve Hendek (s.317-318) savaş alanları gibi.

Kişinin dış görünüşünü anlatan, yani fiziksel betimlemeler de yer almaktadır. 2.bölümde Rukiye'nin güzelliği (s.15), 31.bölümde Mariya (s.375), 32.bölümde Ümmü Habibe (s.384) v.s.

Ayrıca kahramanların duygu ve düşüncelerini okuyucuya aktarmak amacıyla kişilerin iç dünyasını anlatan betimlemelere yani tahlillere yer verilmiştir. Rukiye'nin Utbe ve Osman'ı kıyasladığı düşünceleri (s.71), 20.bölümde Hz.Aişe'nin evliliği konusunda aklından geçirdikleri (s.178), Hz.Fâtıma ile ilgili duyguları (s.178),

Hz.Sevde'nin evliliğiyle ilgili düşünceleri (s.182), Ali'nin Ümmü Gülsüm hakkındaki duyguları (s.217),28.bölümde Hind bint Utbe bin Rebia'nın kini (s.311), s.334 Hz.Aişe'nin Cüveyriye ve Hz.Peygamber'le ilgili düşünceleri, hayalleri, 30.bölümde (s.336) Safvan bin Muattal'ın Hz.Aişe'ye karşı duyguları gibi

Benzetme sanatı: Cebrail'in sesini büyük bir ineğin boynuzundan çıkan sese benzetiyor (s.11), köpek gibi sahibini arıyordu (s.10), iniltileri devenin burnundan solumasını andırıyordu (s.11), ipinden çözülmüş köpek gibi (s.102), devenin üstünde yolculuk yapmayı gemiye benzetiyor (s.333)

Kişileştirme sanatı: Devenin duygularını aktarıyor (s.137)

Açıklayıcı Anlatım: 4.bölümde Arabistan'ın o dönemki idari yapısı, kabile hayatı, kabile kanunları, yönetim şekli olarak Mele açıklanıyor 12.bölümde o günün Arap toplumunun yaşayış tarzı, haccın ve panayırların onlar için önemi, tavafın yapılış şekli, 13.bölümde Yesrib'in sosyal yapısı,17.bölümde Taif'in sosyal, ekonomik ve coğrafi yapısı 28.bölümde Medine'de yaşayan Yahudilerin tarihleri, yaşantıları, ekonomileri ve inançları izah ediliyor. Hristiyan mezhepleri (s.276), Arapların özgürlük anlayışı (s.288), Arap yarımadasında Yahudiliğin tarihi seyri (s.290- 291), Medine'deki Yahudilerin sosyo-ekonomik yapısı (s.292-293)

Diğer Anlatım türleri ise; Düşsel Anlatım: yazar 14.bölümde anlattığı masalda, olağan üstü güçlerle bezenmiş prens Sal'i anlatmaktadır.

b) Dil ve Üslup özellikleri: Yazar eserini 34 Bölüme ayırmış fakat bölümlere ayrıca başlık koymamıştır, dolayısıyla bölüm rakamları içerik hakkında herhangi bir ipucu vermemektedir. Bu da eserde bir kapalılığa sebep olmaktadır. Yazar genelde uzun cümleler kurmayı tercih etmiş, cümle içinde cümlelere yer vermiş oldukça zor anlaşılabilir bir dille yazmıştır. Zaman zaman günümüz Almancasında kullanılmayan kelimelere dahi yer vermiştir (dannen-gehen, weggehen (gitmek), Oheim-Onkel (amca, dayı), Base (kuzen) gibi). Ayrıca tabirlerin ve isimlerin okuyucuya yabancı olması da kitabın anlaşırlılığını güçleştirmektedir. Eserde diyaloglara sıkça başvurulması akıcılığı sağlamaktadır. Yine devrik cümlelerle çeşitlilik üslubu

kullanılarak akıcılığa katkıda bulunulmuştur. Eserin dil ve üslup açısından öne çıkan niteliği özgün ve etkileyici olmasıdır.

Yazar eserini şiirle de zenginleştirmek istemiş, Hassan bin Sabit'in Hz. Aişe'ye yazdığı şiiri (s.343) aktarmıştır.

İncelememiz esnasında yazarın anlatım esnasında verdiği bilgiler açısından kendisiyle çeliştiğini tespit ettik. Şöyle ki; Hz. Peygamberin kızı Zeyneb dışında Mekke'de inananlardan zorla alıkoyulanlar dışında kimse kalmamıştı dediği halde (s.200), s.216'da Osman karısı Rukiye'yi Varaka'nın gözetiminde Mekke'de bırakmıştı deniliyor. Hatta daha sonra Rukiye'nin Mekke'de vefat ettiği bilgisi veriliyor (s.282). Ali'nin musalladaki toplu namazdan iki gün, Hz. Muhammed'in kızları ve hanımının ise ondan birkaç gün sonra geldikleri anlatılırken (s.200), daha sonra Fâtıma tarafından yolculuk esnasında Ali'nin Aişe'nin devesinin dibinden ayrılmadığı iddia ediliyor (s.204), yani birlikte seyahat ettikleri bilgisi veriliyor. Eyyüb'ün eviyle Zeyd'in Hz. Peygamber için hazırladığı evin karşılıklı olması Sevde'nin işini kolaylaştırıyordu (s.216) denilirken, bilahare s.218'de Hz.Peygamber, hanımları, Ümmü Gülsüm ve arkadaşları Ali ile Fâtıma'nın düğünün yapıldığı Eyyüb'ün evinden kendi evlerine gelebilmeleri için Kaynuka'nın mahallesinden geçilmesi gerekiyordu (s.218) deniliyor. Selman'ın Aişe'nin çocukluğundan beri bakımını üstlendiği belirtilirken (s.176), daha sonra Hz. Peygamber tarafından Aişe'ye hediye edildiği için Fâtıma'nın kıskanmasına sebep olduğu ve kendisinin de Antar isimli köleyi elde ettiği (s.237) anlatılıyor. Diğer bir çelişki ise Ebû Cehil'in Ebû Süfyan ile birlikte Şam'dan gelecek kervanın başında olduğunu, bunun kervanın yükünün önemini gösteren bir unsur olduğunu belirttiği halde (s.222), Bedir'de ki destek birliğinin komutanı Ebû Cehil'di (s.260) diye tekrar doğru olarak veriliyor.

7. Romanın Türü: Tarihi Roman

8. Romanın Ana Fikri: Hz. Muhammed'in hayatını peygamberliğinden itibaren tüm yönleriyle ortaya koymak. O'nun peygamberliğini, kişiliğini, siyasi liderliğini, aile hayatını, çevresindeki insanlarla birlikte okuyucuya tanıtmaktır.

D. ROMANIN MUHTEVASI

Romanın muhtevası tarafımızca tercüme edilerek şöyle özetlenmiştir:

Hz. Muhammed oğlu Abdü'l Menat'ın ölümüyle derin bir üzüntüye kapılır. Bu çaresizlik içinde önüne gelen herkesle konuşmaya başlar, bilgi arayışındadır. Özelikle Yahudi ve Hristiyanlarla görüşür, konuşur. Bu dinlerdeki tanrı inancı ve ahiret inancı onu etkiler. Ahiret inancı onun oğlu için olan üzüntüsünü biraz hafifletir ama bu defa da ona bir put ismi vermiş olmanın ızdırabıyla yanıp tutuşur. Artık sürekli bir arayış içerisindedir, "Sahibini" arar. Günlerce aç susuz kalarak Hira mağarasında vakit geçirmeye başlar. 3 gündür Hira'dadır, 2.gecenin sonunda sabaha yakın değişik sesler duymaya başlar. Daha sonra kendisinde olağan üstü bir güç hisseder, adeta gözleri yerinden fırlayacaktır. Büyük bir ineğin boynuzundan çıkan sese benzer bir ses kendisine seslenmektedir: "Ey sen! Yerde yatan".İki yay uzunluğunda, havada süzülerek uçan, uzun beyaz, parlayan bir varlık karşısında durmaktadır. Üzerinde Arapça yazıların olduğu bir örtüyü elinde tutmaktadır."Oku!"diye bağırır. Bir müddet tereddütten sonra, varlığın iyice sinirlenmesinden, kurtuluşu olmadığını anlayınca, okur. Örtüde Müddesir suresinin; "Ey Örtüsüne bürünen, kalk ve uyar!" diye başlayan ilk ayetleri (Müddesir 74/1-10) yer almaktadır. Okumasıyla birlikte sisli hava ortadan kalkar, varlığın korkunç gözleri ortadan kaybolur ve her şey normale döner. Şaşkınlık içerisinde olan Hz. Muhammed durumu algılamaya çalışır, insanların kendisine çıldırmış demesinden endişe eder ve varlığın peşinden bağırmaya başlar:"Dur!" Bağırmasına kızan varlık önünde belirince, elleriyle yüzünü kapatır. O'na sen peygambersin, inancında güçlü ol der ve kaybolur. Kendisini uçurumun kenarında bulan Muhammed, şayet Allah'ın elçisi (Cebrail) kendisini tutmamış olsaydı uçurumun dibini boylamış olacaktı. Dağdan yuvarlanırcasına inen Hz. Muhammed, telaşla koşarak eve gelir. Yolda karşılaştığı kimseyle konuşmadan ve verilen selamları dahi almadan. Zaten onun bu durumunu kimse de pek yadırgamaz çünkü epeydir tuhaf davranıyordu.

Eşi Hatice iki yüzden fazla devesiyle zengin sayılırdı zira Mekke'de iki tür zenginlik vardı, hayvan sahibi olmak veya ticaret yapmak. Fakat hayvan sahibi olmak tek başına yeterli olmuyordu. Bunun örneği dedesi Abdü'l müttalib'de görülmüştü. On oğlundan birini put Hubel'e adayan Abdü'l müttalib, en küçük oğlu,

Muhammed'in babası, Abdullah'ı kurtarmak için yüz deve kurban ederek fakirleşmişti. Bu olay hala hatıralarda canlıydı. Kendisinin erken ölümü sebebiyle Muhammed babasını tanıyamamıştı. 6 yaşında kaybettiği annesinden ise kendisine sadece 5 deve ve bir koyun sürüsü ile cariye Ümmü Eymen miras kalmıştı. Bu mal varlığıyla daha sonra ticarete atılması imkânsızdı. O böylelikle zekâsını kullanarak beden gücüyle çalışmaya başlamış ve Hatice'nin yanında olaylar kendiliğinden gelişmişti.

Hz. Muhammed ile Hatice'nin kızı olan Rukiye, hamarat bir ev kızı olarak, annesinin yakında yoldan gelecek 120 devesi için ahırı temizliyordu. Rukiye babasının yakışıklılığını almıştı, bembeyaz dişleri, hafif kırmızı yanakları, iri siyah gözleri ve parlayan siyah saçlarıyla güzelliğiyle dikkat çekiyordu. Ahıra gizlice gelen nişanlısı Utbe onun için deli divane oluyordu. Utbe'nin geliş amacı Rukiye için vaat ettiği 3000 dinarlık, Mekke'de daha önce görülmemiş yükseklikteki mihri düşürmeye çalışmaktı. Mekke'deki hiç kimse tek başına bağımsız olarak ticaret yapabilecek kadar zengin ve güçlü değildi. Çünkü hem onca deveye hem ticaret malına ayrıca hizmetkârlara ve güvenilir insanlara sahip olmak imkânsızdı. Bu nedenle hep birlikte ticaret yapılıyordu. İşte Hatice'nin de 120 devesini kiraladığı, Utbe'nin de mallarının bulunduğu Şam'dan gelecek kervan bekleniyordu. Utbe bu ticaretten, vaat ettiği mihri ödeyebileceği, iyi bir gelir bekliyordu, çünkü Bizans hanımlarına satmayı düşündüğü çok kıymetli kaşmir ipeği satın almıştı. Rukiye ise onu cimrilikle suçluyor, aralarında tartışıyorlardı. Tabii genç bir delikanlı olan bu tüccar güzel nişanlısından istifade etmeye çalışıyordu. Rukiye akıllı bir annenin kızıydı, annesinin babasıyla olan bu evliliği onun 3.evliliğiydi. O hür bir kadındı, babasıyla evlenebilmek için 2.eşi Temimî Ebû Hale'yi kapı dışarı etmişti. Kızlarını da kendisi gibi özgür yetiştirmiş, mehiri Rukiye'ye vereceğini fakat bunu kimseye söylememesini tembihlemişti. Bu nedenle Rukiye Utbe'ye yüz vermiyordu.

Hz. Muhammed perişan bir halde eve gelir, hanımına kendisini saklamasını söyler. Onun kan ter içinde olduğunu gören eşi Hatice yatağa yatırır, üzerini örter ve sakinleşmesini sağlar. Biraz rahatladıktan sonra yaşadıklarını Hatice'ye anlatır. Hatice ona korkmaması gerektiğini, Hristiyanların da İsa adında peygamberleri olduğunu hatta onun havarilerinin olduğunu ve bunların da mucizeleri olduğunu

söyleyerek, kendisinin de bir peygamber olarak görevlendirildiğini söyler. Allah gökteki kitaplardan biri olan Arapça kitabı ona göndermişti ve O'nun seçilmişliğine inanması gerekiyordu. Hatice hemen kocasına iman ediyor ve kelime-i şahadet getiriyor, secdeye kapanıyordu.

Mekke, Arap yarımadasında özel bir konuma sahipti, çünkü içerisinde bütün Arapların kutsal saydığı hac için geldikleri Kâbe'yi barındırıyordu. Bu nedenle Mekkelilerin kervanları saldırılardan güvendeydi. Fakat yine de emniyet açısından herkes ticaretini ortak kervanlarla yaptırmak zorundaydı. Ana ticaret malı kuzeydeki Hristiyan kiliselerinin daimi ihtiyacı olan tütsüydü. Bu durum halkı birleştiren bir bağdı, Mekkeliler menfaatleri icabı her şeyi yapar hatta kalben çokta fazla bağlı olmamalarına rağmen kutsal sayılan şeyleri de bu nedenle koruyorlardı. Şehrin kendilerine sağladığı avantajlar bu birlik ve beraberliğin bozulmamasını gerektiriyordu. Şehrin hâkimi Kureyş kabilesiydi, vaktiyle Cürhümileri yenerek şehri ele geçiren Huzaalıların aralarında ihtilafa düşmesiyle, şehir kendilerine kalmıştı. İşte Huzaalılardan ibret alarak birlik ve beraberliklerini bozmamaları gerekiyordu. Bu nedenle geleceklerini teminat altına almanın yolunu kanunlar koyarak belirlemişlerdi. Bunlar yazılı olmayan sözlü, kabile kanunlarıydı. Kabilesinin bir ferdini yalnız bırakan bir kabile saygınlığını kaybediyordu. Her kabilenin bir şairi vardı, şairler halkın görüşlerini yansıtmaları açısından adeta hâkimlik görevi üstleniyorlardı. Panayırlarda bir kimseyi yüceltir veya rezil edebilirlerdi. Kabileler arası savaşlar bazen on yıllarca sürebiliyordu. Mekke bu açıdan şanslıydı, çünkü Yesrib gibi birden fazla kabile yoktu, şehirde yalnızca tek bir kabile hâkimdi ve aralarında hiç savaş yapmama başarısını göstermişlerdi. Böylece Kureyş'in gücü kabilenin her bir ferdini de büyük tehlikelerden koruyordu. Bu anlayış Mekke'de "Mele" yani saygın şahsiyetler birliği şeklinde bir yönetim şeklinin gelişmesini sağlamıştı."Mele" gerek yerliler gerekse yabancılar için haksızlıkların giderildiği bir kurul idi.

Kureyş'in Haşim soyundan Hz. Muhammed, kendisine gelen vahyi eşi Hatice'ye açıkladıktan sonra, Hatice'nin aklına kuzeni Varaka bin Nevfel'le görüşmek geldi. Varaka toplumda bazıları tarafından Hristiyan sanılıyordu ama o bunu kabul etmiyordu, fakat o da Muhammed gibi putları sevmiyordu. Varaka

Hatice'nin de tahmin ettiği gibi Hz. Muhammed'in bu yeni dini anlayışını hemen kabul etti. Hatice'nin bu aile dostu halı dokumacılığı sanatına aşırı düşkündü. Öyle ki güneyde San'a ve Sebe'ye, kuzeyde Şam ve Antakya'ya kadar bu uğurda seyahatler yapmıştı. Varaka'nın genç ve kibar dostu, ileri gelen ve zengin bir kabile olan Ümeyye oğullarından Osman'dı. Osman'la Varakayı bir araya getiren ise, bu genç dostun bilgisi ve öğrenme merakıydı. Sohbetleri esnasında konu Rukiye ile Utbe'ye geliyor ve Osman'ın Rukiye'ye olan ilgisi ortaya çıkıyor. Varaka ona Haşimîlerden kız alamayacağını söylüyor, üstelik hiç görmediği birisine nasıl böyle tutkun olabildiğini soruyor. Osman ise Rukiye'yi evlerindeki ilk görüşünü ve onun güzelliğini anlatıyor. Varaka arkadaşına Rukiye'ye kavuşmanın bir yolu olduğunu açıklıyor ve İslam'dan bahsediyor. Rukiye'nin putperest birisiyle evlenemeyeceğini yani Utbe ile planlanan evliliğinde gerçekleşmeyeceğini belirtiyor. Osman kendisini sevdiği kadından ayıran şeyin Utbe olmadığına seviniyor. Aralarında Utbe'nin Mele'yi bu nişan atma meselesinden dolayı toplantıya çağırmasını müzakere ediyorlar. Varaka peygamberliğin bir beşer için zorluklarını, insanları ikna etmenin güçlüğünü, aile desteğinin önemini anlatıyor. Osman ise ona inanıp inanmadığını soruyor. Olumlu cevap alınca o halde bana da anlat diyor. Varaka onu imanın güzel bir kıza ulaşmanın yolu olmadığı, samimiyet ve sadakat gerektirdiği hususunda uyarıyor.

Nişanın atılması Utbe'yi derinden yaralamış olmalıydı ki, hak arayışına girişmişti. Meleye şikâyette bulunmuş ve insanların melenin böyle bir konuda toplanıp toplanamayacağı gibi uzun konuşmalarından sonra nihayet bugün toplanmıştı. Melenin çoğu üyelerinin ilgisini çekmediği için yalnız iki düzine insan ancak katılmıştı. Meleye ait belli bir kamusal mekân yoktu, genellikle Hişam'ın evinde toplanıyordu. Şayet daha kalabalık olursa pazaryeri ne güne duruyordu. Önce havadan sudan genel konulardan konuşuldu, daha sonra Hatice'yle Muhammed'in uygunluğu tartışılmayan evliliği masaya yatırıldı. Zira bu evlilik Arabistan'da kabul gören üç evlilik çeşidinden, kadının söz sahibi olduğu nadir olanıydı. Genel olarak yaygın olanı kocanın söz sahibi olduğu, kadının babasına mehir verilerek yapılan, çocukların ve kadının erkeğe ait olduğu şekliydi. İkincisi pek tasvip edilmemekle beraber kabul gören zamana dayalı (mut'a) evlilikti. Sonuncusu ise Hatice'ninkinde olduğu gibi erkeği yanına alan (iç güveysi gibi), erkeğin ikinci bir hanımla evlenme

izni olmadığı, kadının isterse her an erkeği boşayabileceği, kadının lider olduğu bir evlilik çeşidiydi. Nitekim Hatice Temimi Ebû Hale'yi Muhammed'le evlenebilmek için bu şekilde boşamıştı. Bu evliliklerde çocuklar kadına ait oluyordu yani Rukiye Hatice'nindi. Nişandan dönülmesinin ailevi bir konu mu yoksa bir ticari anlaşmanın bozulması mı olduğu uzun uzun tartışılıyor. Soyluların reisi diye bir makam olsaydı kendisine ait olacağı, sözüne itibar edilen Ebû Süfyan, Utbe'ye mihri ödeme konusunda kolaylık sağlanmasını öneriyor. Buna karşın söz alan bilgili ve tedavi konusunda mahir Varaka, kızlarımız ticaret malı mı diyerek farklı bir bakış açısıyla yaklaşıyor. Bu fikrin kabul görmesi üzerine köşeye sıkışan Utbe, ağzındaki baklayı çıkartıyor ve Hz. Muhammed'in putları inkâr ettiğini, tek bir Tanrı'dan bahsettiğini, hatta alay ederek arkalarını havaya dikerek yeri öpüyorlar diyor. Beni bu saçmalığa ikna edemedikleri için Rukiye'den ayırıyorlar diyerek sırrı açığa çıkarıyor. Ebû Süfyan bunun üzerine Mekke'deki inanç özgürlüğünden bahsediyor, böylece konunun bir ailevi mesele olduğu kararlaştırılarak toplantı sona eriyor.

Yaklaşık 40 sene olmuştu, fil senesi diye tabir edilen olayın üzerinden geçen zaman. Nasranî zaman hesabına göre 570 yılındaydı fil senesi. Dönemin iki süper gücü Bizans ve Persler doğrudan değil ama dolaylı olarak güç gösterisinde bulunuyorlardı. Bizans'ın etkisindeki Habeş kralı ordularını Mekke'ye göndermiş, komutanı Ebrehe, içinde Arapların alışık olmadığı savaş aracı olan 13 filin de yer aldığı bir orduyla saldırmış ve hiç beklenmedik bir şekilde kendiliğinden darmadağın olmuştu. Muhammed bu olayı daha sonra Allah'ın emriyle bir kuş sürüsü tarafından toprak parçacıkları atıldığı için kaçtıkları şeklinde açıklayacaktır. Bu olay herkesin zihnine yerleşmişti ve önemine binaen tarihlendirmede kullanılır olmuştu. İşte Hz. Muhammed de tam da bu yılda doğmuştu. Bu durum Hatice'nin aklına bu seneki Mekke'nin kurtuluş yıldönümünü farklı bir şekilde kutlama fikrini getirdi. Eşinin Müslümanlığı açıklayacağı bir davet verecekti. Belki bunun için biraz erkendi ama Utbe'nin Mele'deki gevezeliğinden sonra bu şart olmuştu. Zaten Muhammed'in etrafında çoğunluğu köle ve başkalarının yanında çalışanlardan oluşan küçük bir topluluk oluşmuştu. Fakat saygın kimseler de vardı, kadim dostları Ebû Bekir, onun arkadaşı Talha bin Ubeydullah, kendi ailesinin yani damat Ebû'l-As hariç, kızlarının tamamı, Hatice'nin akrabalarından amcası Amr bin el-Esed ve diğer bir akrabası Sa'd bin Ebi Vakkas ve Varaka gibi. Bundan sonra karşılaşacağı tepkiler ve

saldırıları göğüsleyebilmek için ailevî desteğe ihtiyacı olacaktı. Bu nedenle Hatice Muhammed'in kabilesine bir ziyafet vermeyi planladı. Ailesinin haricinde inananları da çağırmıştı, bu durum Hz. Muhammed'i biraz endişelendiriyordu, çünkü ona göre bir kabile toplantısında yabancıların olması yakışık almazdı. Hatice onu müminlerin Allah'a akrabalardan daha yakın olduğunu söyleyerek ikna etmişti. Evlatlıkları Zeyd ve Ali'nin de yardımlarıyla mutfakta hep beraber bir koşuşturmaca başlamıştı. Maharetli usta Zeyd kimsenin daha önce tatmadığı son derece lezzetli yemekler hazırladı. Bunlardan biri de Mute'de öğrendiği Bizans yemeği "Ragout" idi.

Nihayet nefis yemeklerle hazırlanan sofralar, odalara sığılmayacağı için Varaka'dan ödünç alınan kıymetli halıların üzerinde avluya serilmiş, davetliler teşrif etmişti. Hz. Peygamber'in amcaları saygın ve serbest ticaret yapan durumu iyi olan insanlardı. Yalnızca en büyük amcası Ebû Tâlib'in durumu fazla iyi olmamakla beraber onun da kabilenin başı olması ve dillere destan iyi ünü yeterdi. Hz. Muhammed akrabalarına son derece bağlıydı, bilhassa amcası Ebû Tâlib ve hayırla yâd ettiği rahmetli yengesi Fâtıma'ya ayrı bir sevgi ve saygı duyuyordu. Öyle ki hatırlamak bile istemediği, kendisini derin üzüntülere düşüren, oğlunun ismini de amcasının hatırına vermişti. Ailesinin peygamberliğini nasıl karşılayacakları hususunda endişeleniyordu. Onu yatıştırmak yine Hatice'ye düşmüş, Allah'ın yardım edeceğini söyleyerek cesaretlendirmişti. Ziyafette eksik olan hiçbir şey yoktu, her şey mükemmeldi, yemekler yenildi, içkiler içildi, ellerini yıkamaları için gülsuyu dolu kaplar dolaştırıldı, son olarak davetlilerin üzerine misk ve amber kokuları serpildi. Hz. Muhammed'in ailesi tarafından da sevilip sayılan evin hanımefendisi Hatice söz aldı ve Hz. Muhammedi'n peygamberliğini açıkladı ve sözü ona bıraktı. Söze besmeleyle başlayan Hz. Muhammed, kaybettikleri iki oğlundan sonra yaşadığı süreci anlatarak devam etti. Bu süreçte çektiği ızdırabı ve Allah'ın kendisine acıması ve lütfüyle kurtulduğunu ve elçilik görevi verildiğini ifade ediyor. Yemeğin mükemmelliğini çekemeyen yengesi Ümmü Cemil sözünü kesiyor. Hatice'nin çocukluk arkadaşı Ümmü Cemil zaten Hz. Peygamber'den ezelden beri nefret eden birisiydi, onun kini aslında çok eskiye dayanıyordu, o kadar eskiye ki, daha o zaman Muhammed dünyada bile değildi. O aslında Muhammed'e anne olmak istemişti, Abdullah'ı Amine'ye kaptırınca, bu öfkesini daha sonra Muhammed'e göstermeye başlamıştı. Ümmü Cemil Hamza'nın ikazıyla susturulunca, Hz. Muhammed sözüne

devam etti. Tevhidi açıklayarak söze başladı, Utbe'nin iddia ettiği gibi Kâbe'ye saygısızlık etmediğini, Kâbe'nin asıl sahibinin Allah olduğunu, ataları İbrahim ve İsmail'i, Allah Teâlâ'nın sıfatlarını, bu bilgilerin Yahudi ve Hristiyanlara da gönderildiği, fakat onların bu bilgilere daha sonra bazı yanlışlıklar karıştırmakla beraber ortak doğruları söylediklerini, ahiret inancını ve kendisine meleğin gelişini anlattı. Hz. Peygamber sözü kesilmeden konuşmasını tamamlayabilmişti, bu biraz da Hatice'nin ısrarlarıyla müminlerin de davette olması sayesinde olmuştu. Müminler hep birlikte secdeye kapandılar böylece davet sona erdi.

Osman'ın, hem kendi hem de eşinin ailesi tarafından Mekke'nin saygın kabilelerinden Ümeyyeoğullarına mensup, dul annesi Rayta bint Rebia oğlunun 3 yıldır bekâr olmasına üzülüyor, onu evlendirmek için bazı girişimlerde bulunuyordu. Bugün daha önce birkaç kez görüşüp anlaştığı arkadaşı Sakifli Büşra ve kızını bekliyordu. Reyta'nın soyunun devamı için torunlar istemesi en doğal hakkıydı. Fakat beklediği misafirleri gelmedi, onların yerine hiç beklemediği biri gelmişti, Mekke'nin ileri gelen ailelerinin evlendirme aracısı Havle. Havle'yi her zamanki gibi cömertçe ağırladıktan sonra geliş sebebini sordu. Kendisini Büşra Hanımın, düşündükleri bu evliliğin gerçekleşemeyeceğini bildirmek üzere gönderdiğini söyleyerek Rayta'nın dünyasını yıkıyor. Sebebini öğrenince ise çılgına dönüyor.

Akşam her şeyden habersiz eve gelen 19 yaşındaki yetişkin Osman'ı annesi evin kâhyası Cevher'e yemeğe çağırtıyor. Yemekte yanına ilginç bir şekilde yeni aldığı cariye Kamer'i oturtarak, hizmetini yaptırıyor. Yemekten sonra ise anne oğul arasında beklenen tartışma başlıyor. Muhammed'in zırvalıklarının peşinden gittiğini duyduğunu, şayet bunu Rukiye'yi elde etmek için yapıyorsa bundan vazgeçmesini, kendini topluma rezil etmiş birisinin kızına asla gelin olarak almayacağını söyleyerek oğlunu uyarıyor. Osman ise annesine inancından asla dönmeyeceğini ve Rukiye'den de vazgeçmeyi düşünmediğini söyleyerek evden çıkıyor.

Osman bilge dostu Varaka'nın hastalandığını yardımcısı İmra'dan duyar duymaz koşarak Varaka'nın evine geliyor. Ateşler içinde yatakta yatan Varaka'nın başka bir ziyaretçisi daha var, akrabası Hatice'nin güzel kızı Rukiye. Varaka, kölesi İmra'nın kendisine soğuk tampon yapacağı için, Osman'dan kendisine şifalı karışımdan hazırlamasını istiyor, imalı bir gülümsemeyle, Rukiye'nin kendisine

yardım edeceğini belirtiyor. Bu durum Osman'ı oldukça mutlu ediyor, çünkü ilk defa Rukiye'ye bu kadar yakın olma fırsatı buluyor. Rukiye ateşi tutuştururken Osman bitkileri tarife uygun olarak karıştırıyor. Bu esnada her ikisi de birbirini düşünüyor, Osman Rukiye için kendisinden başka uygun Müslüman adayın olmadığını düşünerek rahatlarken, Rukiye eski nişanlısı cimri Utbe ile kibar bir beyefendi olan Osman'ı karşılaştırıyor. Utbe'nin kabalığına karşın Osman'ın kibarlığını düşünürken, Osman onu hayran hayran izliyordu. Rukiye'nin bunu fark etmesi üzerine mahcup olan Osman tüm cesaretini toplayarak ona açıldı ve bir ayak bilekliği hediye etti. Osman bilekliği kendi elleriyle taktı, bu esnada ayağını öpmesi Rukiye'nin çok hoşuna gitti. Osman'a, annesi kibar ve zarif Rayta'nın bu evlilik hakkındaki düşüncelerini sordu. Osman Rukiye'nin bir peygamber kızı olmasından dolayı annesinin bu evliliğe karşı çıktığını, fakat Rukiye'nin ve ebeveyninin razı olması durumunda kesinlikle vazgeçmeyeceğini söylüyor. Genç kızın hem ailesinin hem kendisinin olumlu düşündüğünü hatta Müslümanlardan bazılarının onları birbirine yakıştırdığını söylemesi üzerine Osman sevinçten uçuyor. Her ikisi de gayet memnun ve mutlu bir şekilde hastanın ilacını götürüyorlar.

Osman'ın ilacıyla şifa bulan, başına buyrukluğuyla bilinen Varaka artık tekrar Mekke sokaklarında gözükmeye başlamıştı. İşte buralarda öğrenmişti, ileri gelen ve saygın bir kabile olan Mahzum'a mensup Ebû Cehil'in Hz. Muhammed'e yaptığı münasebetsizliği. Bu durum ciddiye alınmalıydı, amcası Ebû Leheb'in yaptığı patavatsız şakalarına, alaylarına benzetilemezdi. Ebû Cehil'in tehdidi ciddiydi, Hz. Peygamber'i Kâbe'de namaz kılarken görürse, bir köle gibi ensesine basacağını söylemişti. Yabancıların bile gelip istediği gibi, buna rahatsız edilmeksizin çıplak tavaf dâhil, ibadet edebildiği Kâbe'de bir Mekkeliye böyle karşı çıkılması, toplumun genelinde tepki görmüştü. Bunu duymak Varaka'yı rahatlatmış, Allah'a güveni artmıştı. Hz. Peygamber'i merak ediyordu, acaba şimdi neredeydi ve bunlardan haberi var mıydı? Varaka onu bulacağı ümidiyle Hatice'nin evine gidiyor, fakat Hatice'den evde olmadığını Kâbe'de olduğunu öğreniyor. Bunun üzerine her durumda Kâbe'nin Sahibine sığındığı için O'na gıpta ediyor.

Hz. Muhammed Kâbe'de siyah taşın önünde ibadetle meşguldür. Birden ayağa kalkar ve sanki yukarıdaki bir şeye uzanmaya çalışırcasına kollarını uzatır ve

şöyle seslenir: " Ehli kitaptan ve müşriklerden hakkı inkâr edenler, kendilerine açık kanıt, Allah tarafından gönderilen, tertemiz sayfaları okuyan bir elçi gelinceye kadar (bulundukları durumdan) ayrılacak değillerdir." (Beyyine 98/ 1-2) (Beyyine suresi nazil olmuştur.) Etrafta bir sürü müşrik vardır. Muhammed yaşlı bir kadının yardımıyla kalkar ve siyah taşı öper.

Evdeki kuzenlerin konuşmalarında ise mevzu Osman ile Rukiye'ye gelir. Osman'ın müminler için büyük bir kazanç olduğu, böylesine saygın bir aileye mensup birinin Müslümanlığının halkın üzerinde derin etki meydana getirdiğini, hatta belki Rukiye sayesinde annesi Rayta'nın bile doğru yolu bulabileceğini düşünüyorlar. Hatice durumdan Hz. Peygamber'i haberdar edeceğini söylüyor. Bu söze karşılık Varaka, peygamberin yapacak daha önemli işleri olduğunu, karar vermesi gerekenin kendisi olduğunu ayrıca kızının ona ait olduğunu hatırlatıyor. Varaka'nın genç arkadaşı Osman'ı da getirdiğini, isterse kendisiyle konuşabileceğini söylemesi üzerine Osman'ı içeri çağırıyorlar. Kayınvalideyle evlilik şartları görüşülüyor, damat adayının her şartı kabul etmesi hatta Utbe'ninkinden daha yüksek mihri vereceğini söylemesine rağmen, anne kızının özgürlüğünü düşünerek, kendisi gibi bir evlilik yapmasını istiyor. Hatice kızına bir ev satın aldığını ve hazırlatmakta olduğunu eğer kabul ederse iç güveyi olarak gelebileceğini söylüyor. Osman annesinden çekinmesine rağmen bunu aşkına engel görmeyerek kabul ediyor. Varaka Hatice'nin kararlılığına, cesaretine ve cömertliğine bir kez daha hayran kalıyor. Gençler durumdan son derece memnun, anneleri bu arada eve dönmüş olan eşinin yanına diğer odaya kendilerini kutsaması için gönderiyor.

Bir kez daha yine senenin son ayı Zilhicce, hac zamanıydı. Ülkenin her tarafından hacılar putları ve Kâbe'yi ziyarete geliyorlar, Mekkeliler de onlara hizmet sunuyorlardı. Mevsimin sonu üç günlük panayırla kapanıyordu. Ayrıca Kureyş'in söz hakkı önceliği olduğu gelecek senenin artık günleri belirleniyordu. Bu dönemde gündüzleri herkesin kendine göre ibadet yapmasına mesela oruçlu olmalarına karşın geceleri çok renkli geçiyordu. Eğlence çadırlarındaki Suriye'den gelen Hristiyan kızlar, dans, müzik, içki, şairler, falcılar, masalcılar kısacası her zevke hitabeden imkânlar mevcuttu.

Şairler çok sevilmelerine rağmen aynı zamanda çok da korkulan kimselerdi, oysa masalcılar öyle değildi, amaçları sadece hoş vakit geçirtmekti. Hz.Muhammed şair de falcı da değildi, hatta şairlerden nefret ediyordu. O ve müminler kendisine gelen vahyi onun cazibesi olarak değil ilahi kaynaklı mesajlar olarak yüceltiyorlardı.

Hep beraber sık sık tavaf yapıyorlar, zemzem kuyusunun başında vaaz dinliyorlardı. Bu dönem dışarıdan gelenlere İslam'ın anlatılması için fırsat bilinmeliydi, fakat son zamanlarda sıkça karşı çıkışlar görülmeye başlamıştı. Bu nedenle Hatice üç güçlü Müslüman genci Hz. Peygamber'i korumakla görevlendirmişti. Bunlar kendi akrabası olan genç ve çalışkan tüccar Zübeyr b.el-Avvam, Ebû Bekir'in akrabası sarsılmaz mümin Talha b. Übeydullah ve girişken ve cesur Abdurrahman b. Avf idi.

Bizanslı genç ve güzel cariye Paula eğlence çadırlarından birisinde çalışan, marifetli ve becerikli bir genç kızdı. Zaten bu çadırlarda çalışanlar genelde böyle olmak zorundaydı, yoksa sahipleri onları fazla bekletmez iyi bir ücretle hemen satarlardı. Yine uykusuz bir gecenin sabahında Paula, pazaryerinde kalabalığın içinde tanıdık birini gördü. "Bilal!" diye seslendi. Bilal 30'lu yaşları henüz geçmemiş, Habeşli bir köleydi, tabii Paula'ya göre Kıptî de olsa Hristiyan'dı. Bir kaç yıl önce tanışmışlardı, Hristiyanlık ve Hristiyan mezhepleri, Nasturilik, Kıptilik v.s. hakkında uzunca sohbet etmişlerdi. Bilal:"Hatırladığına çok memnun oldum, benim için bir şeref" diyerek söze başladı. Mekkelilerin cimriliğinden, kendileri gibi putlarının da açgözlülüğünden, bedevilerin bonkörlüğünden konuşurken söz Bilal'ın Hristiyanlığı ve yanında getirdiği arkadaşına geldi. Paula Hristiyan olup olmadığından tam emin olmamakla beraber, bir Mekkeli için oldukça farklı olan o arkadaşını sormaya devam etti. "Adı Muhammed'di galiba? Hani bana İsa'yı, havarileri, Tevrat'ı soran yakışıklı, kibar bir beyefendi olan" Bilal genç kızın hayran hayran anlatışından, onu merak edişinden, ona karşı farklı duygular beslediğini anladı. Biraz da kendisiyle ilgilendiğini sanmış olmanın hayal kırıklığıyla, "Sen ona âşıksın galiba" deyiverdi. Kız onu hiç unutamadığını, ondan daha çok beğendiği birine hayatında hiç rastlamadığını itiraf etti. Bilal'dan onu çadıra getirmesini rica etti. Bilal kızın merakını gidermek için Hz. Peygamberin yeni halini ve kendisinin de ona inananlardan olduğunu anlatarak Paula'yı şaşırttı.

Paula ilk anda tam olarak kavrayamamıştı, Hz. Muhammed'in Yahudiliğe geçtiğini düşündü. Ne de olsa Hristiyanlarda ilk önceleri kendilerini Yahudiliğin bir mezhebi sanmışlardı, sonraları Yahudilerin kovuşturmalarıyla bir dünya dinine dönüşmüşlerdi. Hz. Muhammed'in Mekkelilerin bu putlar kalabalığından kurtulmak istemesine bir Hristiyan olarak hak veriyordu. Fakat tek ve bir sonsuz güç sahibi Allah demişti Bilal, demek ki Yehova'ya Allah diyordu Muhammed. Araplara ait bir tanrı olmalıydı, Araplara yönelik çağrı olmalı diye düşündü. Niçin Yehova veya göklerin yüce Babası'na tabi olmamıştı.

Akşam Bilal anlaştıkları gibi Paula'nın özel misafiri olarak çadıra gelmişti, kendisine ikram edilen özel içkisini içiyordu ki, kibrinden tavus kuşu gibi kabaran Ebû Leheb ve arkadaşı yetenekli tüccar Nadr bin el-Haris'in kapıdan girdiklerini gördü. Aradan kısa bir zaman geçmişti ki Hz. Muhammed ve arkadaşları da çıka geldiler. Bilal hemen Paula'ya işaret ederek ön tarafa alınmalarını sağladı. Hz. Peygamber tebliğ için dolaşıyor olmalıydı. Paula'nın her zamankinden çok farklı anonsuyla Hz. Muhammed söze başladı. İlahi dinleri ve kitapları anlattı, cennet ve cehennemden, ebedî ceza ve mükâfattan bahsetti. Çadırdakilerin çoğu Paula dâhil dikkatle dinlediler, çünkü çoğu yabancı oldukları için bunları ilk defa duyuyorlardı. Fakat Ebû Leheb yeğeninin sözünü kesmek ve alay etmek için hazır bekliyordu. İşte o an gelmiş, Ebû Leheb ipinden çözülmüş bir köpek gibi fırlamıştı. Önce kendini gururla tanıttı, konuşanın yeğeni olduğunu belirtti, Arapların akrabalık bağlarına verdiği önemi düşünerek etkileyici olabilmek için, ahiret inancıyla alay etti. Konuşulanları anlamayan bir göçebe Arapların defin işlemlerini anlattı. İyi niyetli bir Yesrib'li Süveyd bin el-Samit söz aldı. Kendi şehrindeki Yahudi ve Hıristiyanların da aynı şeylere inandığını, Arapların daha ne kadar kendini tanrı sanan sayısız işe yaramaz taşlara tapınacağını merak ettiğini sordu. Niçin Arapların da Allah adında bir tanrısı olmasın? Ayrıca bu dinlerin hiç birinde Araplardaki gibi tanrılara insan kurban etmenin olmadığını, diri diri gömülen kızların hiç de az olmadığını hatırlattı. Kalabalığın içinden bir ses, buraya nasihat dinlemeye gelmedik, eğlenmeye geldik, dansöz, müzik diye bağırınca, kalabalıktan da tezahürat aldı.

Ebû Leheb'in tekrar ayağa kalkarak, arkadaşı Nadr'ın iyi bir masalcı olduğunu söylemesi üzerine topluluk, "masal, masal!" diye tezahürata devam etti. Hz. Peygamber ve arkadaşları küçük düşürüldüklerini düşünerek orayı terk ettiler.

Nadr'ın masalı Pers diyarından dünyalar güzeli Rudabe ile kahraman Prens Sal'ın aşkını anlatıyordu. Ertesi gün bütün şehir bu masalı konuşuyordu, Nadr böylece meşhur bir masalcı olmuştu. Hz. Peygamber kendini Nadr tarafından aşağılanmış hissettiği için ona karşı kin ve öfke doluydu, çünkü onun anlattıkları Hz. Peygamberin anlatacağı gerçekleri engellemişti. Hz. Muhammed'in üzüntüsü bununla da kalmıyordu, zayıf ve güçsüz olan Müslümanlara özellikle kölelere baskılar iyice artmıştı. Bir gün Ebû Bekir sahibi tarafından öğle sıcağında kızgın kumlara yatırılmış, üzerine ağır bir taşla bastırılan, aç ve susuz bırakılmış bir köleyi satın alarak kurtarmıştı. Mekke'nin soyluları Hz. Muhammed'in etrafında bu kadar insan toplanmasını ve onu yüceltmelerini çekemiyor, peygamberlik soylulardan yani bizden birine verilmeli değil miydi diye hayıflanıyorlardı. Zamanla işi o kadar ilerlettiler ki artık durumu daha iyi olanlarda zayıflamaya başladı. Böylece bir takım ekonomik ve sosyal yaptırımlar uygulayarak Müslümanları inançlarından vazgeçirebileceklerini düşünüyorlardı. O derece ki Kâbe'nin duvarına bir bildirge dahi astılar. Peygamberin akrabalarından kimse onun dinini seçmemişti ama yine de hiç biri Haşimî ailesinin şerefini düşürecek bir davranışa müsaade etmezlerdi. Aynı durum diğer kabileler içinde geçerliydi, böylelikle bu boykot bir süre sonra ortadan kalktı. Fakat bu esnada müminlerin çoğu fakirleşmiş eldeki avuçtaki tükenmişti. Aynı zamanda Mekkeliler de kendilerini Müslümanlar tarafından tehdit altında hissediyorlardı, çünkü bu yeni din onların ticari hayatına, zenginliklerine zarar verecekti. Hz. Muhammed sizin dininiz size, benimki bana (Kafirun suresi) diyerek yolları tamamen ayırmıştı.

Hz. Muhammed ve arkadaşları bir müddet Mekke'den uzaklaşmanın yararlı olabileceğini düşündüler, ama bu aynı zamanda parçalanma ve yurtlarından kaçış anlamına gelebilir diye endişeleniyorlardı. Nereye gidebilirlerdi? Hz. Muhammed'in öğretisine göre, inananlar kendisinden önce peygamber olmuş olan Meryem oğlu İsa'yı saygıyla yüceltiyorlardı, buna göre Hristiyan Habeşistan olabilirdi. 80 kişi bunlara Hz. Peygamberin kızı Rukiye, damadı Osman ve torunu minik Câfer'de

dâhil, şu anda Mekke'nin Şuaybe limanındaydılar. Hz. Peygamber de onları uğurlamaya gelmiş, torunu Câfer'i seviyor, herkesle hüzünle vedalaşıyordu.

Evde ise Varaka'nın yoğun çabaları sonucu biraz rahatlamış ağır bir hasta yatıyordu, Hatice. Varaka kendini hiç bu kadar çaresiz hissetmemişti. Kadınlardan pek anlamayan müzmin bekâr Varaka, hastanın hafif dalmasını fırsat bilerek odadakileri dışarı çıkarttı. Bunlar Hatice'nin kızları Fâtıma, onun küçüğü Ümmü Gülsüm ve Hz. Muhammed'in en yakın arkadaşı bankacı Ebû Bekir ile güzel mısırlı annenin kızı Aişe idi. Dışarı çıkınca birbirleriyle sürekli didişen bu çocuklara kızdı. Fâtıma Aişe'den nefret ediyordu, kızıl kafalı şeytanın kızı, sinsi bir tilki gibi evimize sokuluyorsun diye çıkıştı. Aişe 8 yaşına göre bir genç kız gibi gelişkin ve olgundu. Varaka Fâtıma'ya annesinin hastalığını hatırlatarak oradan uzaklaştırdı. Aişe ile ise iki yetişkin insan gibi Hatice'nin hastalığının sonuçlarını müzakere ettiler. Aişe Hatice'ye bir şey olduğu takdirde kendisinin Hz. Muhammed'in imdadına yetişeceğini, hele hele vahiy esnasında geçirdiği ataklardan onu Hatice'nin yaptığı gibi ancak kendisinin çıkarabileceğini söylüyordu. Fâtıma dışındaki herkes, Varaka dâhil Aişe'nin özel biri olduğunu kabul ediyordu, çünkü o ilk vahyin geldiği esnada dünyaya gelmiş, böylelikle Hz. Muhammed'le aralarında özel, bir nevi kutsal bir bağ oluşmuştu. O kendisini Hz. Muhammed için vazgeçilmez görüyor, bütün sureleri ezbere bildiğini, hatta Hz. Peygamber unutur veya yanılırsa ona sorduğunu belirtiyordu.

Bu esnada avlu kapısından Hz. Peygamberin sevgili amcasının oğlu Câfer giriyor, Ali gibi o da bir diğer amcaları olan zengin Abbas'a evlatlık verilmişti. Câfer karfeşi Ali'yi arıyordu. Evin hizmetkârı ve evlatlığı Zeyd'in ikinci eşi, güzel ve cazibeli genç hanım Zeyneb bint Cahş'a sordu. O da Hz. Muhammed'in Müslüman olan tek amcası Hamza'nın yanında olabileceğini söyledi. Hz. Peygamberin amcalarından biri olan güçlü, kuvvetli, korkulan kılıç ustası Hamza da Muhammed'e katılmıştı. Aynı dönemde Müslümanların İslam'a girmesiyle büyük sevinç yaşadıkları bir kişi daha olmuştu, Ömer. Ömer anne tarafından Mahzum kabilesiyle akraba, heybetli, güçlü, çok saygın ve özgüveni çok yüksek bir soyluydu. Onun Müslüman olmasıyla inananlar tekrar Kâbe'de ibadet etmeye başlayabilmişlerdi, fakat artık o da inananların Mekke'den başka bir yere, Habeşistan dışında bir yere,

bir Arap şehrine göç etmeleri kanaatini savunuyordu. Ali'yi aramasının sebebinin ise ölüm döşeğinde yatan babasının çağırması olduğunu öğrendiler.

Hz. Peygamber'e haberci ulaşmış, devesini dörtnala sürmüştü, kimseyle konuşarak zaman kaybetmemek için yüzünü kapatmıştı. Telaşla çıkmıştı evin merdivenlerini, şimdi sevgili karısının başındaydı, göğsüne başını koymuş, o da eşinin saçlarını okşuyordu. Kendini zorlayarak doğruldu Hatice ve eşine bazı tembihlerde bulundu. Konu kızı Fâtıma'ydı, onun güzelliği olmadığını fakat nazlı, kıskanç ve gururlu olduğunu, onun bu huysuzluğunu çekecek, asla üzerine evlenmeyecek birisiyle evlendirmesini vasiyet ediyordu. Bu öyle biri olmalı ki, dünyalık başarısı sana bağlı ve seni Fâtıma'nın içindeki güzelliği görecek kadar yücelten biri. Bunlar Hatice'nin son sözleriydi, eşinden kendisine bunları yerine getireceğine dair söz almanın huzuruyla başı yastığa düştü. Hz. Peygamber kendisinin dahi bilmediği içinden çıkılmaz zamanlarda, ona peygamber olduğunu söyleyip iman eden büyük desteğini kaybetmenin acısıyla yanıyordu. Ama en azından cennette kavuşacakları ümidiyle biraz rahatlayabiliyordu, oysa aynı günlerde kaybettiği diğer bir sevdiği için bu ümidi de yoktu. Bu kişi, yaşadığı sürece ona desteğini sağlamış, babalık yapmış amcası Ebû Tâlib'di. Onun sayesinde kimse bu zamana kadar Hz. Muhammed'e dokunamamıştı, çünkü Haşimilerin reisi olarak intikam savaşı başlatacağını biliyorlardı. Hz. Peygamber onu halkının çoğunluğunun inançlarını bırakmaya ikna edememişti.

Amcasını vefatıyla korumasız kaldığını düşünen Hz. Muhammed, daha önce Ömer'le de konuştukları gibi yeni bir şehir bulmalıydı. Günlerce vahiy bekledi, aralıksız olarak ibadet etti, fakat Allah kendisine yol göstermemişti. Aklına Taif geldi, ha Mekke ha Taif, ikisi kardeş şehir değil miydi? Gizlice devesine bindi ve sabaha Mekke'nin güneydoğusundaki yeşil ve güzel şehre ulaştı. Mekke'deki gibi buranın önde gelen aileleri de Mahzum, Rebia ve Ümeyye idi. Mahzumlardan kibirsiz biri olan Habid'in evine gitmeye karar verdi. Kardeşleri Celil ve Mes'ud'da oradaydı. Hz. Peygamber'i önce ipek kumaş getirdiğini sanarak iyi karşıladılarsa da, öyle olmadığını anlayınca sofrayı terk ettiler. O esnada gelen bir hizmetçi, Hz. Peygamber'den acele kendisini takip etmesini istedi. Gizli kapılardan çıkarak, çetrefilli yollardan bir bahçeye gelmişlerdi. Adının Sam olduğunu söyleyen köle onu

tanıdığını, arkadaşı Bayan Reyta'nın kâhyası Cevher'den duyduğunu, hakkında Osman'la konuştuğu ve kendisinin bir Hristiyan olarak, İsa hakkındaki düşüncelerini bildiği için yardım ettiğini söylüyor. Hz. Peygamber ise şaşkın, fakat biraz sonra duyulan bağrışmaları duyunca olup biteni anlıyor. Mahzumlar kendi ellerini kirletmeyerek, ayak takımını toplayıp üzerine salmak istemişlerdi. Burası Mekkeli kardeşler Utbe ve Şeybe bin Rebia'nın bahçesiydi, buraya giremezlerdi, Sam'ın dediğine göre burada güvendeydi, hava kararıncaya kadar beklemesi gerekiyordu. Sam devesini de düşünmüştü, karnını doyurdu, dinlendikten sonra karanlıkta dahi yolu bilen devesiyle yola çıktı. Fakat zihnini kemiren bir düşünce vardı, Allah'a karşı suç işlemişti, bütün bu başına gelenler cezaydı, çünkü buraya izinsiz gelmişti. Nahle'ye geldiğinde durdu uzun uzun ibadet etti, af diledi. Çalılıkların arkasından yılanların kendisini dinlediğini fark etti, sonra onların göğe yükseldiklerini ve aralarında konuştuklarını duydu, Allah'ı övüyorlar, birbirlerine anlatıyorlardı. Bunların yılan değil cinler olduğunu anladı, kendisine inandıkları için mutlu oldu. Rabbi onu affetmiş, böylece ödüllendirmişti. Sonra yine Cebrail'in sesini duydu, Mekke'de kendisini önemli bir haberin beklediğini bildiriyordu, sevindi, dört gözle beklediği vahyi tekrar alıyordu.

Kendisini Mekke'de bekleyen haber ise, Habeşistan'daki Müslümanların bir kısmının, kızı ve damadı dâhil, dönmüş olmalarıydı. Bu haberi alınca direkt onların evine gitti, fakat üzgün olduklarını gördü. Torunu Câfer'in kuduz bir horoz tarafından ısırılarak öldüğünü öğrendi. Kendisi gibi, kızı Rukiye'de acı içinde, bitkin bir haldeydi. O ise torunun ölümünden kendisini sorumlu tutuyordu, hani bir gün Kâbe'de insanların uydurduğu tanrıları Allah'a yakınlaştırmaya çalışmamış mıydı, işte bunun günahını çekiyordu şimdi. Habeşistan'dakiler de bu haberi almış, Mekke'de işlerin yola girdiğini düşünerek geri dönmüşler, fakat her şeyin eskisinden daha beter olduğunu görmüşlerdi. Böylece, ona göre Habeşistan göçü de başarısızlıkla sonuçlanmıştı, çaresizlik içinde hissediyordu. Ömer kendisine Müslümanların birlik ve beraberliği için onun lider olarak güçlü olması ve hayatını düzene koyması gerektiğini söylüyor, bunun gerçekleşebilmesi için acilen evlenmesini öneriyordu. Ebû Bekir ise kendisinin yokluğunda Yesrib'li Süveyd bin el-Samit'in yanında iki kişiyle gelip onu aradığını haber verdi. Süveyd'i hemen hatırladı, hani şu eğlence çadırında kendisine destek olan kişi, buna çok sevindi.

Beyninde şimşekler çaktı, Cebrail'in bahsettiği haber bu olmalıydı. Yesrib; kardeş kavgalarının bitmek tükenmek bilmediği şehir, neden olmasın? Çözümü bulmuştu. Yesribliler tek tanrı inancına yabancı değildiler, şehirde yaşayan Yahudilerden ve az sayıdaki hristiyanlardan biliyorlardı. Artık onlarla ortak bir konuları olacak, tartışmalara katılabileceklerdi. Onlar için en önemli husus, Allah'ın elçisinin onların milletine yani Araplara gönderilmiş olmasıydı.

Eve döndüğünde kendisini Habeşistan'dan geri dönen, Aişe kadar olmasa da iyi bir Kur'an bilgini olan Ebû Seleme ve cemaatle namazlarda güçlü sesiyle müezzinlik yapan, Hatice'nin akrabası Huveylid bekliyordu. Ebû Seleme Habeş kralının kendilerine çok iyi davrandığını, dinlerine sadık kalamama endişesiyle geri döndüklerini, fakat Mekke şartlarının yaşamlarını sürdürmelerine imkân vermediğini, bu nedenle eğer müsaadesi olursa Yesrib'te ki bazı tanıdıklarının kendisini daveti üzerine oraya gitmek istediğini söylüyordu. Bunu duyunca gülümsedi, Yesrib'ten altı kişiyi beklediğini, isterse onlarla görüştükten sonra gitmesini söyledi, fakat Ebû Seleme hemen yarın yola çıkacağını belirtti. Huveylid ise kendisine yakın zamanda kaybettiği kardeşi Sakram bin Amr'ın hanımı, henüz 28 yaşında fazla yaşlı sayılmayacak Sevde'den bahsediyordu. Onun buna şaşırdığını gören misafiri, Ömer'den evlenmek için bir hanım aradığını duyduğunu söylüyor, yengesini öneriyordu.

Bundan sonraki süreçte Hz. Muhammed'in hayatı kendi kavminden ziyade Yesrib'ten şekillenecektir. Yesrib'te yine bir kabile savaşı; Buas, Evs ve Hazreç kabileleri arasında, baş göstermişti. Mekke'den yardım talepleri olumsuz karşılık bulmuştu. Bu savaşta Hz. Peygamber'e ilgi duyan Süveyd de hayatını kaybetmişti. Üstünlüğü Hudeyr liderliğinde Evs elde etmişti, kardeşi Sa'd bin Muaz ve liderin oğlu Useyd de şimdi Hz. Muhammed'e tâbi olanlardandı ve kabilelerini Müslümanlığa teşvik ediyorlardı. Aynı zamanda Mekke'den hicret etmiş olan Ebû Seleme ve becerikli organizatör Mus'ab bin Umeyr'de propaganda yapmaya devam ediyorlardı. Buas savaşında çok sayıda Hazreclinin ölmesi, Hazreclileri de derinden etkilemiş, bu savaşlar sonucu şehrin hâkimiyetini yakında tekrar Yahudilere geçeceği endişesine kapılmışlardı. Böylelikle yeni Arap dininin kurucusuna ilgi duymaya başlayanların sayısı gün geçtikçe artıyordu.

Bir sonraki hac mevsiminde Hazrecden beşi zaten Müslüman olan 12 kişi, şehir dışında Mina yakınlarında dik bir tepe olan Akabe'de buluşmuşlardı. Hz. Muhammed'e bazı sözler vermişlerdi mesela onların zaten aşmış olduğu ama Mekkeliler için hala bir anlam ifade eden, yeni doğmuş bebekleri öldürmemek, putlara tapmamak, yalan söylememek, hırsızlık ve fuhuş yapmamak. İyi olan her konuda ona itaat etmek üzere biat etmişlerdi. Fakat bir konuda söz vermemişlerdi, savaş durumunda taraf olmak, bu nedenle bu sözleşmeye "Kadınlar Biati" denilmişti. Bu antlaşma büyük bir gelişme olmakla beraber sadece Hazreci kapsaması açısından yeterli değildi. Ancak bir sonraki hac mevsiminde Evs'li liderlerden Useyd bin Hudeyr'in ve şair Ka'b bin Malik'in de yer aldığı, her iki kabileden ikisi kadın toplam 73 kişinin katıldığı buluşma büyük bir başarıydı. Bu buluşmada Hz. Peygamber'in amcası Haşim oğullarının yeni reisi, putperest Abbas da vardı, çünkü ne geleceği parlayan yeğeni ile ilişkilerin koparmak ne de Mekke'nin güç sahipleriyle arayı bozmak istiyordu. Ayrıca Hz. Muhammed'i Yesriblilerin istemesi ve koruyacaklarına söz vermeleri, Haşimilerin işine geliyordu, akrabalık sorumluluklarından kurtulmuş olacaklardı. Toplantı 9 Hazreç ve 3 Evs'li den oluşan bir idari heyetin oluşturulmasıyla bitmişti.

Ebû Bekir'in güzel hanımı Mısırlı Zeyneb kocasından izin alarak yanına giriyor. "Müsaitsen seninle biraz konuşabilir miyiz?" Ebû Bekir zaten iyice varlıktan düştüğü için eskisi gibi ne işçiler, ne hizmetkârlar ne de yapacak fazlaca bir işi vardır. Eşini buyur eder. Konu zahmetli kızları Aişe'dir. Çok erken olgunlaştığı, büyük bir insanın kavrayışına ve birçok kadının kurnazlığına sahip olduğunu her ikisi de onaylarlar. Zeyneb'in esas merak ettiği ise kızlarının Hz. Peygamber'le evlenme meselesidir. Ebû Bekir kızlarının Hz. Peygamber'e aşırı tutkun olduğunu bildiklerini ve Aişe'nin babasından bunu talep ettiğini söyler. Hanımından kızını doğurduğu geceyi ve Hatice'nin yardımlarını hatırlamasını ister, yani bu bağın Allah'ın dilemesi olduğunu. Zeyneb'in merak ettiği diğer bir konu ise ne zaman hicret edeceğidir. Kocası Peygamberin Allah'tan izin beklediğini, kendilerinin de onunla birlikte gideceklerini söyler. Şayet evliliğin erken olacağını dert ediyorsa, şimdilik sadece nikâh yapılıp, düğünün daha sonra yapılacağını belirtir. Ayrıca Zeyneb Hz. Muhammed'in geçen gece Kudüs'e seyahat ettiğini söylediğini duyduğunu, bunun müminler arasında irtidatlara sebep olacağından korktuğunu ifade eder. Ebû Bekir ise

bu endişesinin yersiz olduğunu, bizzat vahyin kendisinin daha büyük bir mucize olduğunu, bu konuda yarın sabah avlularında namaza toplanacak müminlere bir konuşma yapacağını anlatır.

Aişe bahçelerinde kırmızı salıncağına binmektedir, kölesi Fârisi Selman, kendisini genç ebe Esma bint Ümmü Amr'ın konuşmak istediğini haber verdiğinde. Esma annesinden habersiz Müslüman olduğu için Aişe'den hicret konusunda yardım istemeye gelmiştir. Şayet kabul ederse Yesrib'te kendisinin her türlü hizmetini yapacağını hatta ondan nefret eden Fâtıma'nın aynı çatı altındaki muhtemel hainliklerinden kendisini koruyabileceğini vaat eder. Aişe, Hz. Peygamber'in yaşlı ve dul Sevde'yi ev işleriyle ve kızlarıyla ilgilenmek için aldığını hatırlatır, kendisinin ise vazgeçilmez olduğunu, çünkü ondan başka hiç kimsenin vahiy geldiği zaman Hz. Peygamber'e yardımcı olamadığını söyler. Esma'nın Aişe'nin doğumunda olanları anlatması üzerine ona kendisine yardım sözü verir. Selman'ın babasının kendisini çağırdığını bildirmesi üzerine, örtüsünü alır, içeri gider. Hz. Peygamber, babası, Ali ve Yesrib'ten gelen babasının üç arkadaşı yolculuk planları yapmaktadırlar. Babasının sipariş ettiği develeri getirmişler, Hatice'nin ahırına bağlamışlardı. Babası kendileriyle birlikte yolculuk edemeyeceğini, annesinin hastalığını ve onun annesine yardımcı olması gerektiği söylemişti, bu nedenle evliliğinin ertelendiğini belirtmişti. Duydukları onu çılgına döndürmüştü. Hz. Peygamber'in kızları ve hanımını da Ali peşlerinden getirecekti. Zaten bu aptal çocuk ne işe yarar ki, etli butlu, anlayışı kıt Ümmü Gülsüm ile iğrenç, ısırgan keçi, deli Fâtıma'yı Yesrib'e taşısın diye düşündü. Ama amcasının çok işine yarıyordu, ona taparcasına bağlıydı, babasının ölümünü acaba Hatice'ninki kadar felaket olarak algılamış mıydı?

Başlangıçta Sevde Hz. Muhammed'le evlendiği için kendini çok şanslı hissediyordu, Hatice'nin yüksek mevkisine varis olmuştu fakat daha sonraları Aişe'yle evleneceğini öğrendiğinde acı bir darbe yaşadı. Hz. Peygamber'in evi her gece vedalaşmaya gelen müminlerle dolup taşıyordu. Hz. Muhammed ise dini sorumluluklarından başka bir şey düşünmüyordu, oysa Sevde mutluluk için başka şeyleri de arzuluyordu. Annesinin şehri terk etmekte olan devesine gizlice genç ebeyi yerleştirmişti Aişe, hastalığı artarsa tedavisini de yapsın diye, kendisi ise hemen babasıyla vedalaşıp gelecekti güya, tabii annesi anlamıştı. Karanlıkta gizlice evin

merdivenlerini çıkarken burun buruna gelmişlerdi iki ezeli düşman, birbirlerini tırnaklayarak ve ısırarak yuvarlandılar merdivenlerden. "Kırmızı hayalet, şeytanın kızı!" diye bağırıyordu Fâtıma, Sevde;"Aptal kuzular!" diye çıkıştı, her ikisine de ayırt etmeksizin. Bu Hz. Muhammed'in hoşuna gitmemişti, Aişe hakkında aşağılayıcı konuşmanı istemiyorum, o Kuran'a neredeyse benden daha yakın, Fâtıma'nın kötü tavrının suçlusu o değil, o akıllı ve sevimli, ona karşı dostane davranmanı istiyorum diye uyardı Sevde'yi. Aişe'nin elbisesinin sol kolu yırtılmış göğsü açılmıştı, Sevde hemen yumuşak bir tonla " Haydi içeri girelim, elbiseni dikeyim" dedi. Bu arada Aişe'nin hiç de bir çocuk olmadığını fark etti. Tam bu esnada Hz. Peygamber sallanmaya başladı, Aişe hemen kucağına yatırdı, üzerine Hadramevt'ten gelen yeşil örtüyü örttü, kalbinin üstüne ellerini koydu, aşağı yukarı okşamaya başladı ve son olarak değişikliği fark edince ellerini vücudundan alarak yüzünü avuçladı. Hz. Muhammed kendine gelmişti, ayağa kalktı, sanki hayattaki en sıradan şey gerçekleşmişti. "Allah senin gelişinle bizi kutsadı, Aişe, Cebrail geldi, benim de hicret iznimi haber verdi" dedi.

Ertesi sabah o ve arkadaşı Ebû Bekir, Mekke'nin güney tarafındaki Sevr dağının tepesinde, yapılan hazırlıkların gerçekleşmesini bekliyorlardı. Kaçış için Ebû Bekir'in ilk önceki evliliğinden oğlu Abdullah ile Aişe yardım edeceklerdi. Ayrıca bu iki kardeşe Ebû Bekir'in satın alarak, özgürlüğüne kavuşturduğu eski köle Amir bin Fuheyre ile onun deve çobanı arkadaşı da destek olacaklardı. Amir büyük koyun ve keçi sürüsüyle Mekke'nin her tarafında hayvanlarını otlattığı için, onun civarda görünmesi yadırganacak bir durum olmazdı. Fakat mağarayı sadece arkadaşı biliyordu. Mağaranın girişi, mağarayı açığa çıkarmaktan ziyade gizleyen etrafı uçurum bir kaya yarığıydı. Böylece çoban her akşamüstü kaçakların süt ve keçi etiyle ihtiyaçlarını giderebiliyordu. Abdullah da bazen yalnız bazen kız kardeşiyle geceleri Mekke'deki gelişmeler hakkında haberler getiriyordu. Ali'nin tutuklandığı biliniyordu, fakat Hz. Peygamber'in ev halkına dokunmaları, Haşimileri karşılarına almamak adına, mümkün değildi. Mağarada 5 gün gizlendikten sonra, aldıkları haberlere göre Mekke'de durum sakinleşmişti. Artık yola çıkma zamanı gelmişti, Amir, yolu iyi bilen putperest bir arkadaşıyla iki deve getirecekti. Abdullah ile Aişe'de tüm hazırlıklarını yapmışlardı, fakat Abdullah'ın su kaplarını bağlamak için hazırladığı ipleri almayı unuttuğunu fark ettiler. Aişe çok kızdı, her zamanki gibi

beceriksizsin diye çıkıştı ama çözümü yine kendisi buldu. Abisinin sırtından abasını çektiği gibi aldı, neye uğradığını anlamayan Abdullah, biraz itirazdan sonra akıllı kardeşine hak verdi. Abayı şeritler şeklinde yırttılar. Bu arada Amir ve arkadaşı da gelmişti, yola çıkmak için hazırlardı.

Mekke'de ise büyük ticaret erbabı ve kervan sahiplerinden oluşan mele, hatırı sayılır Ümeyyeli Ebû Süfyan'ın gösterişli ve büyük evinde toplantı halindeydi. Mevcut kervan sahiplerini hepsinin kervanlarını korumak için silahlı askerleri vardı. Bunların en güçlüsüne Ebû Süfyan sahipti, diğerleri de ona asker vermişlerdi. Şimdi kararlaştıracakları mesele bu birliği kullanıp kullanmamaydı. Ebû Cehil Hz. Peygamber'i ortadan kaldırmayı savunuyordu, Ebû Süfyan ise onu sakinleştirmeye çalışıyor, bunun Mekke için bir iç savaş konusu olacağından endişe ediyor, bu bizim sonumuz olur diyordu. Zaten onun için kimin neye inandığı veya hangi puta kurban kestiği önemli değildi, o sadece peygamberliğin niçin zengin ve ileri gelenlerden birine verilmediğini kavrayamadığını belirtiyordu. Toplantıdan Ebû Süfyan'ı rahatlatacak, yanlış anlaşılmaya fırsat vermeyecek tedbirler alınması ve Ali'nin şehirden sürülmesi kararı çıkmıştı.

Her ne kadar Ebû Süfyan birliğine çok tehlikeli emirler vermemiş olsa da, Hz. Muhammed tedbiri elden bırakmamıştı. Keşif birliğiyle karşılaşmak, düşmanın aklıselim davranacağından emin olunamayacağı için, silahlı bir çatışmaya dönüşebilirdi, bu nedenle onlardan uzak durmalıydılar. Bunu ancak sahil yolu ile yüksek dağ yolu olan anayollardan uzak durarak yapabilirdi, işte onlar da sahil dağlarını tercih etmişlerdi. Zorlu bir yolculuktan sonra Pazartesi gün küçük bir yerleşim yeri olan Kuba'ya ulaşmışlar, tehlikeyi atlatmışlardı. Burada birkaç gün dinlendikten sonra Cuma günü tekrar yola çıktılar. Bütün şehir halkı Yahudiler dâhil onu karşılamaya çıkmışlardı, kimileri merakından kimileri sevgisinden. Esasen Yahudiler biraz da kıskançlıktan merak içindeydiler, çünkü yıllarca bir peygamber geleceği kehanetinde bulunurken, şimdi onu adeta Araplara kaptırmışlardı. Müminler ise sevinç ve coşkuyla onu karşıladılar ve herkes evine misafir etmek istemişti. O ise deveyi serbest bırakmalarını, deve nerede dursa orada kalacağını bildirmişti ve bu şanslı kişi Hazrec'in Beni Malik kolundan Eyyüb olmuştu. Yol arkadaşı Ebû Bekir ise önceden gönderdiği, bir tüccar arkadaşının evinde kalan ailesinin yanına gitti.

İslam'ın Yesrib'e girmesiyle artık kabilecilik tartışılmıyordu, kimin daha iyi Müslüman olduğu rekabeti başlamıştı. İlk toplu namaz Hz. Peygamberin vekili ve güvenini kazanmış olan Mus'ab bin Umeyr'in organizesiyle Seleme kabilesinin bölgesinde musallada kılındı. Hz. Peygamber artık hem Allah'ın elçisi hem de bir siyasetçiydi, bu iki kimliği birbirini etkili bir şekilde tamamlıyordu.

Bu toplu namazdan iki gün sonra Ali, birkaç gün sonra ise Hz. Muhammed'in ailesi, müşrik kocasından ayrılmak istemeyen kızı Zeyneb hariç, gelmişlerdi. Geride kalanlar sadece Habeşistan'daki Müslümanlar ve zorla tutulanlardı. Medine'deki, bundan böyle Hz. Muhammed'in Yesrib'teki öneminin artmasıyla, buraya Peygamber'in şehri anlamında Medine en-Nebi, sonraları ise şehir anlamında yalnız Medine denilecekti, iki Arap kabilesinden çoğunluğu İslam'a girmişlerdi. Bunlar "Ensar" ı yani yardımcıları oluşturuyorlardı, çünkü müslümanın en önemli görevlerinden biri hayırseverlikti. Bu durum Hz. Muhammed'de kardeşlik tesis etme fikrini doğurdu, göçmenlerden her biri Medinelilerden birisiyle kardeş ilan edilmişti. Bu kardeşlik öyle kabul gördü ki, neredeyse akrabalık bağlarının önüne geçecekti. Elbette az sayıda Müslüman olmayanlar vardı ve bunlar açıkça ortaya çıkmaya cesaret edemiyorlardı, fakat Müslüman olmuş gibi gözüküyorlardı. İşte ikiyüzlüler veya güvenilemeyecekler anlamında münafıklar denilen, bunlara karşı çok uyanık olunmalıydı, çünkü gizli bir savaş sürüyorlardı. Hz. Peygamber'e Yahudilerin sinagoguna benzer bir ibadet yeri, mescit yapıp hediye etmek istemişlerdi. Fakat Aişe'nin inşaattakilerin konuşmalarını gizlice duymasıyla Yahudilerin parasıyla yaptıkları anlaşılmıştı. Hz. Muhammed Ali'ye Kuba'da başlanılan mescidin hızlandırılması ve sadece ihtiyaç sahipleri olan Mekke'den gelenlerden yardım kabul edilmesi talimatını verdi.

Her iki mescide aynı gün açılacaktı, Hz. Peygamber inananları Müslümanların ilk mescidi olan Kuba'ya davet ediyordu. Münafıklar ise Medine'deki mescitlerini doldurmaya çalışıyorlardı. Hz. Peygamber ehli kitap diyerek taltif ettiği Yahudilerin bu şekilde düşmanlarıyla işbirliği yapmasına üzülmüştü. Bu durum Kuba mescidinin tıklım tıklım dolduğu bu açılış namazında kıblenin Kudüs'ten Mekke'ye çevrilmesi sonucunu doğurmuştu. Bu Yahudiliğin reddi anlamına geldiği gibi ayrıca her Müslüman ömründe en az bir defa Kâbe'ye

hac ziyaretinde bulunacaktı. Vahiyde ayrıca akrabalık bağları da yeniden kuvvetlendiriliyordu (Enfal,8/76). Haccın farz olmasıyla birlikte gelecekte Mekke'yle bir savaş olacağı aşikârdı, çünkü buna izin vermeyecekleri belliydi. Fakat akabe sözleşmesine göre Medineliler buna mecbur değildi, göçmenler ise kendi akrabalarına karşı kılıç kaldırmayı düşünemiyorlardı. Saldırının karşı taraftan gelmesi başkaydı tabii, eğer Ebû Cehil eski gücüne sahip olsa bu çoktan gerçekleşirdi. Oysa o, iktidarı çoktan akıllı ve dikkatli Ebû Süfyan'a kaptırmıştı, onun derdi ise kervanların güvenliğiydi. Aslında kadim Müslümanların savaşa yeterince sebepleri vardı, cezası çekilmemiş suçlar yığınlaydı, eski çektiklerinin hatırlatılması yeterliydi. Hele şimdi Kâbe Arap dininin merkezi olmuşken, oraya giriş engelinin kaldırılma mücadelesi verilmeliydi. İşte Hz. Muhammed bunu yaptı ve Hac suresi 39 (22/39)'da haksızlık yapanlarla savaşma izninin verildiği ayetleri açıkladı, sizinle savaşanlarla savaşın emrini (2/186) verdi.

İpek tüccarı Hz. Muhammed son senelerde ticari faaliyetleriyle uğraşamıyordu, bunu onun yerine evlatlığı, çalışkan Zeyd bin Harise yapıyordu. Zeyd göçten önce bütün mal varlığını Medine'ye taşımış, dükkân ve ev ayarlamıştı, çünkü o da hiç kimse gibi Hz. Peygamber'in devesinin çöktüğü eve misafir olacağını bilmiyordu. Böylece Hz. Muhammed'in iki evi olmuştu, şans eseri bu iki ev karşı karşıyaydı, Sevde her ikisiyle aynı anda ilgilenebiliyordu. Fakat Hz. Peygamberin Aişe ile evlenebilmesi için, önce Fâtıma'nın evden gitmesi gerekiyordu. Bu nedenle babası Zeyd'in kendisine hazırladığı evi kızına vermişti. İşte Fâtıma'yla Ali'nin düğünü yapılıyordu, bütün davetliler oradaydı. Ali'nin yüzü asılmaya gider gibiydi, sanki Fâtıma'nın güzel kardeşi Ümmü Gülsüm ile evlense ne fark ederdi, ama mesele onun evlenmesi değil sevgili kayınpederinin vaadinin yerine gelmesiydi, diye düşündü. Düğünde Osman da vardı, hanımı Rukiye'yi Mekke'de Varaka'nın gözetiminde bırakıp gelmişti. Ali kendi kendine beni tebrik etmeye gelmiş olamaz diye düşündü. Düğünde içki yoktu, oysa daha önce Hz. Muhammed şarabı şükredilmesi gereken bir nimet diye övmüştü. Böylelikle düğün erken dağılmıştı. Hz. Peygamber, hanımı Sevde, kızı Ümmü Gülsüm ve dostları yeni evlenen çiftin evlerinden yani Eyyüb'ün evinden dönerken Yahudilerden Kaynukaoğullarının mahallesinden geçmeleri gerekiyordu. Son yaşanan mescit hadisesinden sonra aralarında gerginlik vardı, o yüzden dikkatli olmaları gerekiyordu. Ömer Yahudilere

güvenilemeyeceğini söylüyor, Hz. Peygamber ise şimdilik onları İslam'a girmeye zorlamayacağını, geleceklerinin ne olacağının kendilerine bağlı olduğunu, eğer iyi Medineliler ise şehre ihanet etmeyeceklerini söylüyor. Ömer ise bunun onlardan beklenemeyeceğini, şayet bunu düşünselerdi, Yahudi şehri olan Yesrib'in Arapların eline geçmesine izin vermezlerdi, diyor. "Umarız o zamandan bu zamana bir şeyler öğrenmişlerdir" diye yanıtlıyor Allah'ın elçisi.

Osman'ın geliş sebebi gerçekten Ali'nin düğünü değildi, haberler getirmişti. Mekkeliler Hz. Muhammed'in Kâbe'yi akidesinin merkezi yaptığını haber almışlar, ileri görüşlüleri Müslümanların artık burayı elde etme mücadelesine girişeceğini öngörüyorlardı. Bu yüzden vakitlice el altından karşı çalışmalar yapmanın iyi olacağını ileri sürüyorlar, mesela Medine'nin ekonomik hayatına zarar vermek için küçük kervanlarına baskın düzenlemek gibi. Kendileri de güvenlik açısından artık yalnız büyük kervanlar düzenliyorlardı, biraz pahalıya mal oluyordu, yaklaşık bin kişilik koruma ordusu ama küçük kervanlarda olası zayiatı hesap edince önemli değildi. İşte şu günlerde Ebû Süfyan liderliğinde böyle büyük bir kervan Şam'dan yola çıkıyordu, hatta Ebû Cehil'de berabermiş. Kervanın değeri bu isimlerden bile anlaşılıyordu. Osman'ın Medine'de olduğundan güvenilir yakın çevre dışında kimsenin haberi yoktu, dolayısıyla gizlice geri dönmeliydi. Ayrıca Hz. Peygamber kızının sağlığı için de endişeliydi.

Hz. Peygamberin evinde bugün olağanüstü bir hareketlilik vardı, eşyalar taşınıyordu, o çok mutluydu. Selman sepetlerin ve çantaların nereye yerleştirileceğini gösteriyordu. Evet, Aişe'nin çeyiziydi taşınanlar, oyuncak bebekleri hatta kırmızı salıncağı dahi getirilmişti. Dört yüz dirhem mehir vermişti Hz. Muhammed Ebû Bekir'e ve evlilik gerçekleşmişti. Sevde cinselliğiyle Hz. Peygamber'i kendisine bağlamak isterken, onun arzularının ve kaçırdıklarını telafi etme isteğinin ortaya çıkmasına sebep olmuştu. Kimse onu bunun için kınayamazdı, çünkü Arap ideali erkeğin saygınlığını zengin ve çok yönlü cinsel hayatıyla ölçüyordu. Selman gelini hazırlıyor, fakat Aişe kendisini hazır hissetmediği için zifaf gerçekleşmiyor.

Osman'dan alınan haberlerden sonra ilk Müslümanlar ruhsal durumları küçük keşif birliklerinin çıkarılmasını mümkün kılmıştı. Mekke ile Medine arası gözetlenmeliydi, buna binaen Abdullah bin Cahş ve sekiz arkadaşı güneye doğru

yola çıkmışlardı. İki günlük yolu kat ettikleri halde görevlerini bilmiyorlardı, ta ki Hevazin kuyularına varıncaya kadar. Burada Hz. Peygamberin kendisine verdiği gizli yazıyı açtı ve görevlerini okudu. Nahle'de Kureyş'e pusu kuracaklardı. Birliktekiler haram aylardan Recep'te oldukları için şaşırdılar, fakat Abdullah onlar saldırmadıkça biz saldırmayacağız güvencesi verdi. Ayrıca kendisine katılıp katılmama konusunda onları zorlamama emrini hatırlattı. Gruptan iki kişi Kureyşlilerin karşısına hiç çıkmamayı savundular, kabul görmeyince, gizlice kaçtılar. Ertesi sabah sadece yedi kişi kalmışlardı. Abdullah'ın eskiden asıl mesleği kervan kılavuzluğuydu, işinin gereği yönetmeyi ve silah kullanmayı iyi biliyordu. İyi plan kurdular, önce doğuya yönelip geniş bir kavis yaparak, Nahle'yi kuzeylerine aldılar ki, Medine'den geldikleri belli olmasın. Daha sonra Mekkelilerden kimsenin tanımadığı İsa, kervandakilerin yanına hacı olarak yaklaşacak, onları ateş başında masalla oyalarken diğerleri develerin yüklerini kaçırıyormuş gibi yapıp, kargaşada onları alt edeceklerdi.

Antar, Hz. Peygamberin kızı Fâtıma'ya düğün hediyesiydi, Aişe'ye Selman'ı hediye edip kendisine etmediği için uzun eleştirilerden sonra elde etmişti. Selman Mecusi'ydi, o halde onun ki de aynı şartlarda olmalıydı, Antar hidayete ermemiş bir Arap idi. Yaşlı köle işlerden ziyade bu evli iki çocuğun didişmelerinden bıkmıştı. Yine aynı sahneler yaşanıyordu, Fâtıma kocasını Aişe'ye ilgi duymakla suçluyor, ağza alınmayacak hakaretlerde bulunuyordu. Eşini Abdullah'ın elde ettiği ganimetlerden peygamber ailesine düşen hisseyi istemeye zorluyordu. Haram ay olan Recep'te kan döküldüğü için Müslümanlar tepki göstermiş, Hz. Peygamber de ortalığı sakinleştirmek için ganimetleri bekletme kararı almıştı. Nihayet haram aylarda barışı bozmanın kötü olduğu fakat Allah'ın yolundan alıkoymanın daha kötü olduğu için mazur görüleceklerini bildiren ayet iniyor ve Allah yolunda şehit olanlara cennet müjdesi veriliyordu.

Hz. Peygamber yakın dostu ve kayınpederi Ebû Bekir ile özel olarak görüşmek istediğini söyleyince, Ebû Bekir konunun Aişe olduğunu hemen tahmin etmişti. Hz. Peygamber, Aişe'nin kendisine ait bir ev şartını dahi yerine getirdiği halde hala cinselliğe yanaşmamasının sebebini öğrenmek istiyordu. Ebû Bekir kızının ondan başka bir erkeği düşünemeyeceğini bildiğini, onu istememesinin söz

konusu olamayacağını belirttikten sonra sebebin rakipsiz bir eş olmak istemesi olabileceğini söylüyor. Bunun üzerine Hz. Peygamber Sevde'yi boşuyor, bir deve ve kırk dirhem ile akrabalarının yanına gönderiyor. Bunu öğrenince kızan Aişe, Sevde'yi geri getirmesi şartıyla beraber olmayı kabul ediyor. Sevde de Hz. Peygamber'in bu isteğini Mekke'den kaçarak gelen ebe Esma bint Ummü Amr'a evin yanında bir yer vermesi şartıyla kabul ediyor. Eve döndüklerinde Aişe'nin evinin hazırlanması ve gelinin hazırlanmasıyla ilgilenen Sevde, cinsel öğütler vermeyi de ihmal etmiyor. Selman da Aişe ile Sevde'yi banyo yaptırıyor. Ümmü Gülsümü de alarak kendi evine götüren Sevde, çiftleri baş başa bırakıyor.

Kâbe'nin etrafında son tavafını yapmış, pazaryerine doğru yürümüş, biraz dolaştıktan sonra Tiade'nin çadırına girmiş, içkisini sipariş etmişti. Abdullah bin Cahş'ın birliğinden kaçan devesini yakalamak için ayrılmak zorunda kalmıştı, bu nedenle payına düşen ganimeti alabilmişti. Çocukluğunda ailesiyle birlikte Habeşistan'a göç edip Medine'ye döndükleri için kimsenin tanımadığı bu genç adam İmra bin Hişam, şimdi Mekke'de bilgi toplama göreviyle bulunuyordu. Kendisini Paula'ya Habeşi olarak tanıtmış, oda ona eski ahbabı Bilal'ı sormuş ve gelenlere onu Habeşli diye tanıtmıştı. Böylece kimse ondan şüphelenmemiş, sohbetlerine sakınmadan devam etmişlerdi. Bütün Mekke öfkeden çıldırıyordu, Ebû Süfyan özel ulakla destek istemişti. Ebû Cehil kendi imkânlarını da kullanarak 1000 adam, 750 deve ve 100 attan oluşan bir birlik hazırlamıştı. Arap savaş geleneklerine göre kadınlarda destek için katılıyorlardı, nitekim hangi erkek kadınların önünde zavallı ve korkak duruma düşmek isterdi. Ebû Süfyan aslında ikinci bir ulak göndererek tehlike kalmadığını, çünkü yolunu değiştirdiğini haber vermişti. Fakat eskiden beri savaş çığırtkanlığı yapan Ebû Cehil'in eline böyle bir fırsat geçmişken vazgeçmeyi asla düşünmüyordu. Onu bu düşüncesinden, zaman içinde toplumda yerini yükselten, Ebû Süfyan'ın vekili olarak kabul edilen, saygın ve becerikli tüccar Süheyl bin Amr dahi, Ebû Süfyan'ın direktifinin savaşmamak olduğunu söylediği halde vazgeçiremedi. Dışarıdaki azgın ve sarhoş kalabalık ise savaş naraları atıyordu.

Medine'de ise keşif birliği için asker toplanıyordu, 83 muhacir, sığınmacılara böyle deniyordu, 231 Medineli yani toplam 314 kişi ve 70 deve diye bildirmişti Zeyd gönüllüleri. Birlik Ramazan'da yola çıkmıştı, aç ve susuz kızgın güneşin altında

zorlanacaklardı. Hz. Muhammed yolculukta ve savaş seferlerinde oruç tutmamaya izin vermişti, böylece Mekkelilerin bu avantajıyla eşitlenmişlerdi. Mekke'ye doğru ilerlerken oradan gelen İmra ile karşılaştılar. Hz. Peygamber onu bilgi almak için yanına çağırdı, amcası Abbas'ı dahi sordu. Ebû Süfyan'ın yol güzergâhı hakkında net bir bilgi elde edememişti, fakat yardıma ihtiyacı olmadığı haberini göndermiş deyince Hz. Peygamber hemen birliğin yönünü batıya, Bedir pazarına çevirdi.

Bedir tepelerine geldiklerinde büyük bir şaşkınlık geçirdiler, karşılarında kervan yerine büyük bir ordu vardı. Eğer Hz. Peygamber'in yatıştırması olmasaydı dehşete kapılmış, baştan kaybetmişlerdi. Fakat onları öyle bir şevke getirdi ki, hepsi adeta cennete gitmek için uçuşuyorlardı. Hazırlıklarını yaptılar, içlerinden biri kuyuların kapatılmasını teklif etti, biri hariç hepsini kapattılar. Hz. Peygamber'in hizmetinden sorumlu Abdullah bin Mes'ud onun için dallardan bir çardak yaptı. Dinlerine olan güven müminlere büyük bir kararlılık ve disiplin sağlıyordu. Mekkeliler karşılarında kaya gibi dik ve kararlı duran Müslümanlara şaşırıp kalmışlardı. Arapların savaş usüllerinde büyük çatışmadan önce her iki taraftan seçilmiş birkaç kişi birebir çarpışıyordu. İşte şimdi Hamza Utbe'ye, Ali Şeybe'ye ve Huveylid'de Esved bin Abdü'l-Esed'e karşı meydandaydılar. Huveylid cennete uçmuştu, fakat diğerleri sevindirmişti. Hz. Peygamber yerden bir avuç kum alıp beddua ederek kâfirlerin üzerine doğru fırlattı, bu Müslümanlara ayrı bir heyecan vermişti. Bu esnada vahiy belirtileri gösteren Hz. Peygamber, çardağa çekildi, Abdullah üzerini yeşil örtüsüyle örttü. Savaş Mekkelilerin ağır yenilgisiyle sonuçlanmış, birçok meşhur kimse Ebû Cehil dâhil savaş meydanında yatıyorlardı, kalabalık bir grup da kaçışıyordu, birçoğu da esir alınmıştı. Müşrik ölüleri bir kuyuya atılmak üzereyken Hz. Peygamber onlara sesleniyor: "Allah'ın vaadi gerçekleşmedi mi?" diye ve esirlere iyi davranılmasını emrediyordu.

Ordu Medine'ye dönmüştü, hafif yaralı olanlar ise geriden takip ediyordu. Bunlardan biri de İmra bin Hişam idi. Yanında bir de kendisinin sorumluluğu altında olan Mekkeli tüccar Nadr bin el-Haris vardı. Aralarında savaşın sonucunu konuşuyorlar. İmra daha güçlü ve kalabalık olduğunuz halde niçin kaçıştınız diye soruyor. Nadr'a göre Mekkelilerin hatası düşmanı küçük görmek ve savaş tecrübelerinin olmamasıydı. Nadr, İmra'yı hala Habeşli diye bildiği için İslam'a giriş

sebeplerini soruyor, İslamiyet hakkında bilgi almak istiyordu. Konuşmalarının sonunda Müslüman olmaya karar veriyor, kendisine namazı öğretmesini istiyor. Tam son secdesine kapanınca Nadr'ın kellesi uçuyor. İmra aslında bunu yaptığına üzülüyordu, en azından Müslüman olarak öldü diye kendini teselli etti. Fakat emir vardı, iki kişi hariç esirlere iyi davranılacaktı. Bu iki kişiden biriydi Nadr. Diğeri de Utbe bin Ebi Muayt idi, Utbe'nin suçunu bilmiyordu İmra, fakat Nadr'ın ölümü hak ettiğini düşünmüyordu, çünkü o anlattığı masalda Hz. Peygamber'i tahkir etmemişti.

Yenilgi haberi Mekke'de büyük acı ve yas meydana getirmişti, birçok aile ölüsüne veya esirlerine yanıyordu. Bunlardan biri de savaşa katılamayıp vekil gönderen Ebû Leheb idi. Bu üzüntü hastalığının artmasına sebep oldu ve sonunda onu götürdü. Düşmanı sevindirmemek için açıktan feryat figan etmeme ve esirlerin fidyelerini ödemede acele etmeme kararı alınmıştı. Fakat sonuncusu uygulanamadı, çünkü birisi gizlice gidip 4000 dirheme babasını esaretten kurtardı. Böylece Hz. Muhammed'in talep ettiği fiyatı herkes vermek zorunda kaldı. Hz. Muhammed'in sevinci kursağından kaldı, çünkü Osman'ın Mekke'den getirdiği haber onu derin acıya boğmuştu. Kızı Rukiye ölmüştü. Diğer bir damat da Medine'deydi, fakat esirler arasında, halen Mekke'de olan Zeyneb'in müşrik kocası Ebû'l-As bin er-Rebi. Hz. Peygamber kızı Zeyneb'in fidye olarak gönderdiği, annesi Hatice'nin kendisine hediye ettiği kolyeyi görünce, damadının diyetsiz serbest bırakılmasını istiyor. Bu babalık duygusunun meyvesini çok çabuk elde edecektir, Mekke'den hanımını alıp geri gelmiştir, ama Müslüman olarak. Bir diğer aile meselesi de amcası Abbas'ın esirler arasında olmasıydı, gizlice yeğeniyle ilişkilerini devam ettirmiş olan amcasını da, bu durumun ortaya çıkmaması için 1000 dirhem karşılığında serbest bırakmıştı. Fakat kimsenin bilmediği, Abbas'a bu paranın gizlice geri iade edilmiş olmasıydı.

Medineli Müslümanların durumu artık daha iyi, hatta bazıları zengin bile sayılabilecekti, ama ganimetlerin dağıtılmamış olmasından ötürü toplumda bir huzursuzluk baş göstermişti. Bu durum Müslümanların bütün dindarlıklarına rağmen hala hakiki Araplar olduğunu gösteriyordu. Hz.Peygamber bu işi hemen çözmeliydi. Eski Arap kurallarına göre beşte biri kendisine ayrılacaktı geri kalanını ise Zeyd paylaştıracaktı. Aişe de peygamber eşlerinin payını istiyor ve alıyor. Bu arada dün gece Fâtıma'nın doğum sancıları başlamış, bu sabah ismi önceden belli olan oğlu

Hasan, dünyaya gelmişti. Hz. Peygamber bu habere çok sevindi, soluğu kızının yanında aldı. Torununu kucağına aldı, sevdi, damadını kucakladı, kendisinin varisi olmazsa bile, bu bebek onun neslini sürdürürdü.

Bedir zaferi Hz. Muhammed'in Medine'deki konumunu güçlendirmişti, Müslüman olmayan Araplar bile umre hayaliyle mutlu oluyorlardı. Arap yarımadası eskiden beri her türlü fikir ve din özgürlüğüne açık olduğu için kovuşturulan hristiyan mezhepleri ve Yahudileri buraya yerleşmişlerdi. Yahudilerin inançlarını korumak için putperest Roma'dan kaçarak gelişlerine neredeyse 700 yıl olmuştu. Fakat zamanla dinlerinde bazı şeyler kaybolmuş, bazıları din adamları tarafından değiştirilmiş, hatta bozulmuştu. İşte bu nedenle eski dinleri düzeltmek, tamamlamak ve yenilemek amacıyla Hz. Muhammed ehli kitaba da gönderilmişti. Medineli Arapların İslam'ı benimsemelerinin sebebi ise sadece inanç değil ayını zamanda siyasiydi.

Hz. Muhammed, intikam yemini eden Mekke, münafiklar ve Yahudilerden oluşan düşmanlarının birleşmesi halinde tehlikeli olacaklarını düşünüyordu. Medine'deki Yahudi kabilelerinden Nadir ve Kurayza diğer Araplar gibi tarımla uğraşıyorlar, Kaynuka ise esnaf ve zanaatkârlıkla meşguldü. Bu durum onları diğerlerinin gözünde küçük görüp, kız alıp vermemeye kadar götürmüştü. Hz. Peygamber her ne kadar Araplar gibi bir araya geleceklerini düşünse de, en zayıf halka olarak Kaynukayı görüyordu. Sebepler ise isteyince fazlasıyla bulunuyordu, mesela bir Kaynuka Yahudi'si bir Müslüman kadınla her zaman yaptıkları gibi alay etmiş, onu savunmak isteyen bir Arap da Yahudi'yi kafasına vurarak öldürmüştü, bunun üzerine Yahudiler onu linç etmişlerdi. Kaynuka mahallesi muhasara altına alındığında, ne din kardeşleri, ne de ezeli müttefikleri Hazrec destek olmuştu. Hazırlıksız yakalandıkları muhasaraya uzun süre dayanamadılar, teslim olmuşlardı. Hz. Peygamber, önce erkeklerin öldürülmesi kadınların köleleştirilmesine hükmetse de, daha sonra Hazrec'in sözde lideri, münafık Abdullah bin Ubey ve Aişe'nin ikna etmesiyle bundan vazgeçerek, sürgün edilmelerine karar veriyor. Bazıları Müslüman olup kaldılar, diğerleri ise Doğu Ürdün taraflarına göç edip, orada Bizans pazarlarına açılma imkânı buldular, işlerini daha da büyüterek, kayıplarını çabuk telafi ettiler.

Hz. Peygamber düşmanlarını farklı metotlarla ortadan kaldırmaya devam ediyordu, mesela kendisiyle alay edenleri gizlice suikast kurarak ortadan kaldırtıyordu. Bunlardan biri de, yeteneğini Hz. Peygamber'le alay etmek gibi kötüye kullanan, anne tarafından Yahudi şair Ka'b bin el-Eşref idi. Muhammed bin Mesleme ve dört arkadaşı tarafından sinsice kurulan tuzakla öldürülmüştü. Başka bir Yahudi, kendisine şükran borçlu bir aile dostu olan Muhayyise bin Mes'ud tarafından evinde öldürülmüştü. Artık mahallelerini bırak evden çıkmaya korkar hale gelmişlerdi ama büyük çoğunluğu yapılan anlaşmalara güveniyor, mallarına olan bağlılıklarından şehri terk etmeyi düşünmüyorlardı.

Mekkeli kervanlar artık sahil şeridi kullanmaya cesaret edemiyorlardı, doğudan, daha iç kesimden yüksek yaylalardan ticaret yapıyorlardı. Zeyd bin Harise'nin komutanlığında yüz kişiden oluşan bir birlik Necd'de Karade kuyusunun yanında kervanı kıstırmış, Ebû Süfyan'ın da içlerinde bulunduğu grup malları bırakarak kaçmıştı. Kervanın yükü altın ve gümüş olduğu için, kazanç o kadar büyüktü ki sırf Hz. Muhammed'in hissesine düşen beşte bir dahi 20 bin dirhemdi. Zaten intikam yeminleri eden Mekkeliler bu kayıpla iyice çileden çıkmışlar, bu sefer müttefik kabileleri de çağırmışlar, 3 bin kişi, 3 bin deve ve 200 attan oluşan güçlü bir ordu hazırlamışlardı. Kinleri ve öfkeleri o kadar büyüktü ki, Ebva'ya geldiklerinde Hz. Muhammed'in annesinin mezarını dahi talan etmek istediler, fakat içlerinden aklı başında olanlar buna engel olmayı başardılar. Kin ve nefret dolu olanlardan birisi de Ebû Süfyan'ın şişman ve çenesi düşük karısı Hind bint Rebia'ydı, Bedir'de babası Utbe'yi, amcası Şeybe'yi ve abisi Velid'i kaybetmişti.

Medine ilk defa saldırıya uğramıyordu, aslında bu savaş Medine'nin değil Mekkelilerin kendi arasındaki savaşıydı, fakat yanlış mekânda gerçekleşiyordu. Burada savunma savaşı yapmak gelenekti, bazı kendisine aşırı güvenen, kahramanlıkları nam salmış yiğitlerin ve gözü pek cesurların önerisi açık alanda meydan savaşıydı. Abdullah bin Ubey ve Aişe gibi bazıları da savunma savaşını savunuyorlardı, hatta Ali gibi fikrini değiştirenler olmuş, Aişe'nin haklı olduğunu söylemişlerdi. Hz. Peygamber zırhını giymiş bir peygambere Allah yolunda savaşmadan onu çıkarmanın uygun olmayacağını söyleyerek, meydan savaşına karar kıldı.

Ali'ni elinde Haşimilerin yeşil bayrağı yola çıkıldıktan 3 saatlik yürüyüşten sonra Abdullah bin Ubey başkanlığında bir grup Hazrecli geri dönme kararı almıştı. Böylece bin kişilik ordu yedi yüze düşmüştü. Mekkeliler Medine'nin kıyısından geçip Uhud dağının eteğine yerleştiler, Müslümanların da önlerinden geçmesini izlediler. Peygamber arkasına dağı alarak, sol taraftaki tepeye Abdullah bin Cübeyr komutasında, kesinlikle yerlerinden ayrılmama talimatıyla okçular yerleştirdi. Savaş müminler açısından iyi gidiyordu, her zamanki gibi önce birebir çarpışmalar olmuş, daha sonra hücum başlamıştı, Mekkeliler kaçışmaya başlamışlardı. Bunu gören Müslümanlar ganimet toplamaya başlamışlardı ki, bunlara katılmak için yerlerini terk eden okçulardan oluşan zayıf noktayı, Mekkeli atlı birliğinin başarılı komutanı Halid bin Velid fark etti. Ebû Süfyan'ın oğlu Muaviye'nin de komutası altında olduğu atlılarını toparlayıp tepeye saldırıyor. Arkadan kuşatılan Müslümanlar neye uğradığını şaşırmışlar hemen Peygamber'in etrafında toparlanmışlardı, o yaralanmıştı. Peygamber az sayıda arkadaşıyla birlikte dağın içindeki bir yarığa çekilmişti. Bir grup Medineli şehirlerine doğru kaçmaya başlamışlardı, bunların arasında Osman da vardı. Bu arada Mekkeli kadınlar da iş başındaydılar, Arap savaş geleneğine göre ölenlerin kulak ve burunlarını kesip kolye yapıyorlardı. Hind de bunların arasındaydı, Hamza'nın ciğerini istiyorum diye bağırıyordu, elindeki bıçakla vücudunu yarıp ciğerini aldı, ısırdı, kendinden geçmiş gibiydi. Bunu gören kocası onu kendine gelinceye kadar kırbaçladı, ondan tiksinmişti. Ebû Süfyan daha sonra Hamza'nın mezarına bir taş dikilmesini emretmişti, ne de olsa asil bir beyefendiydi. Daha sonra Hz. Peygamber şişmiş yüzü, kanlı ve çizik kafasına rağmen devesinin üzerinde savaş alanını dolaşıyordu, ürpertici bir biçimde parçalanmış cesetleri gördüler. Dini hiyerarşiye yani Kur'an bilgilerine göre defnedildiler.

Ertesi gün Peygamber, yaralı olmasına rağmen ve birçoğunu yaralıların oluşturduğu bir birlikle düşmanı kovalamak için yola çıktılar. Medine'den birkaç mil uzakta, Hamra el- Esed'de konaklıyorlar, uzaktan görülebilecek ateşler yaktırıyor, kimseye rastlamaksızın birkaç gün bekliyorlar. Mekkeliler kazanmış edalarıyla mutlu bir şekilde evlerine dönüyorlardı, ne de olsa 22 ölüleri vardı, Medinelilere ise 70 kayıp verdirmişlerdi. Müslümanlar da düşmanı takip etmişler, düşman savaşmak için geri dönmeye cesaret edememişti, yani onlar da muzaffer sayılırdı. Bedeviler

alışkanlıkları icabı güçlüye tabi oluyorlardı, bu durumda ise bu Muhammed değildi. O halde ona zafer lazımdı, çölde aramaya da gerek yoktu, hemen yakındaydı, üstelik iyi de ganimet vaat ediyordu. İşte bu zafer Nadır Yahudilerinden gelecekti, çünkü olanlardan hiç ders almamışlar alaylarına devam etmişlerdi. Zahiri sebepler de hazırdı, kendisini misafirliğe davet eden biri, onu taşla öldürmek istemiş bu da vahiyle bildirilmişti. Birçok münafık destek sözü verdiği halde, muhasara başladığında kıllarını kıpırdatmadılar. Muhammed hurmalarını kestirdi, bunu müminler dahi yadırgadı, çünkü Arap halkları haklarına da aykırıydı, çok zor yetişen bir meyveydi. Birkaç hafta direndikten sonra teslim oldular, altın, gümüş ve silahlar hariç taşınabilir eşyalarını yanlarına alarak, bayramlık elbiseleriyle şarkılar ve oyunlar eşliğinde, bir kısmı Hayber'e bir kısmı Suriye'ye gitmek üzere şehri terk ettiler.

Müslümanların Uhud'dan çıkardıkları ders her halükarda emirlere itaat etmek gerektiğiydi, İslam'ın kaderi Müslümanların birlik ve beraberliğine bağlıydı. Tabii Mekkeliler bu karalılıktan bîhaber oldukları için, akrabalarının Medine'den çıkarılmalarının tam zamanı diye düşünüyorlardı. Ebû Süfyan 10 bin kişilik bir ordu hazırlatıyordu, bu haber Medine'ye Hz. Peygamber'in amcası Abbas tarafından ulaştırıldığında, müminlerin umutsuzluğa kapılmaları anlaşılabilir bir duyguydu. Hz. Peygamber'le eşi Aişe bu konuyu konuşurken kulak misafiri olan hizmetkâr Selman, kendi ülkesinde Bizans'la yapılan savaşlarda şehirlerin etrafına çukurlar kazıldığını, Bizanslıların genellikle bu engeli aşamadıklarını belirtiyor. Bu fikir sahiplerinin hoşuna gidiyor, Hz. Muhammed, çaresizlik içinde boş durmaktansa meşguliyetin cemaati için yararlı olacağını söylüyor ve hemen çalışmalara başlanmasını emrediyor. Şehrin saldırıya açık kısımlarına hendek kazılmaya başlanıyor, Hz. Peygamber günlerdir yatak görmemiş, kazıyor, toprak taşıyor, çalışmalara katılıyordu. Duvara yaslanmış uykuya dalmıştı, ayakta, Ebû Bekir kimsenin rahatsız etmemesi için başında bekliyordu, ama uyanınca işlerin ilerlemesi gerektiğini söyleyerek uyandırmadıklarına kızmıştı. Aişe'de gece gündüz hiç yalnız bırakmıyordu, gecenin soğuğunda ısınmaları için ateş yakıyordu, günün sıcağında su dağıtıyordu, Sevde de evden yemek taşıyordu.

Hz. Muhammed'in ev halkı genişlemişti, vahiyle evlendirildiği, evlatlığı Zeyd'in eski karısı Zeyneb bint Cahş eklenmişti. Şüphesiz Aişe, Sevde de olduğu gibi hepsi üzerinde söz sahibi olamıyordu. Zeyneb güzeldi, ama Aişe'nin kıskanması için yeterli değildi, o hala birinci sıradaydı. Zeyneb yeni olarak tek kalmamıştı, Uhud'daki ağır kayıplardan sonra ortada kalan dul ve yetimler için bir kanun çıkartılmıştı. Hz. Peygamber'in hissesine, Medine'ye ilk hicret eden, İslam'ın ilk misyoneri, Uhud'da direnen az sayıdaki okçulardan biri olan Ebû Seleme'nin eşi, Ümmü Seleme düşmüştü. Ümmü Seleme dört çocuğu olduğu için önce istememişti fakat sonra Aişe'yle tanışıp konuşunca razı oldu. Aişe düğün için her şeyi ayarlamıştı, düğünde keyifsizliğiyle dikkat çeken biri vardı, Ömer. O da Uhud'da damadını kaybetmişti, kızını Müslümanların ileri gelenlerine teklif etmiş, kabul eden olmamıştı. Aişe Peygamber'e niçin Ömer'i sevindirmiyorsun diye teklifte bulundu, aynı gün sessiz ve faziletli Hafsa'ya ev yapılmaya başlandı. Ümmü Seleme kazı yerinden Aişe'yi çağırttı, onu arkadaşı Reyhane ile tanıştırmak istiyordu, dul bir Yahudi hanım ama koyu bir Müslüman. Reyhane yardım istiyordu, çünkü liderleri Rabbi İsahar düşmanla gayretli bir çalışma içindeydi ve kendisine asılıyordu, olurda Müslümanlar kaybederse, Kurayza düşman tarafına geçeceği için, orada kalmak istemiyordu. Aişe, yakın arkadaşın Ümmü Seleme seninle ilgilenir, istersen gelebilirsin dedi ve işinin başına döndü.

Henüz birkaç gün geçmemişti ki, Mekkeliler geldiler, hendeği görünce şaşkınlıktan ne yapacaklarını bilemediler, öfkeden hurma ve zeytin ağaçlarını kestiler, taze arpa tarlalarında hayvanlarını otlattılar. Hendek bir kulaç enindeydi, dar bir yerinden atlayan atlılardan biri öldürülürken diğerleri muzaffer edalarıyla geri dönmüşlerdi. Bu bekleyiş daha uzun sürecekti ki, Hz. Peygamber'in aklına bir plan geldi. Gatafan kabilesinin Asga kolundan Nuaym bin Mes'ud, kurnaz, vicdansız ve cüretkâr biriydi, aranan adamdı. Kendisini Yahudilere, Kureyşlilere ve bedevilere samimi taraftar olarak tanıttı, aralarında güvensizlik tohumları ekti, öyle ki hiç birisi diğerine güvenmediği için tekliflerini kabul etmiyordu. Arabulucu olarak Yahudi lider Rabbi İsahar gönderilmiş üç gün mühlet vermiş, bu arada kaybetmezlerse karşı tarafı destekleyeceklerini bildirmişti. Hz. Peygamber bu kararı kabilesinin yaşlılarına teyit ettirmek istediğini, karar vermek için bir gün sürelerinin olduğunu söylüyor ve

bunun için Zeyd'i görevlendiriyordu. Kendisinin kabilenin reisi olarak kabul görmemesi İsahar'ın canını sıkmış, öfkeyle Zeyd'in peşinden yürüyordu.

Ertesi gece müminler Allah'a güvenmekle ne kadar isabet ettikleri sonucunu çıkartmışlardı, çünkü Allah kendilerine yardım etmişti. O gece o kadar soğuk olmuştu ki, fil senesinden beri Arabistan böyle soğuk görmemişti, Mekkelilerin hayvanlarının yiyecekleri oracıkta sararmış, bir kum fırtınası çadırlarını söküp atmış, yağmurda ıslanan deve tezekleri yanmaz olmuş, ıslak elbiseleriyle perişan bir halde kalakalmışlardı. Günlük yüzlerce insanlarını dizanteriden kaybetmeye başlamışlardı, son bir umutla bir hücum daha dediler ama başarısız olmuşlardı. Çok insan kaybetmişlerdi ama silahlardan değil, geri çekilmeye karar verdiler. Kazanan İslam olmuştu.

Kurayzaoğulları suçlarını bildikleri için, cezalarını tahmin edercesine kendilerini nispeten sağlam bölgelerine çekmişler, teslim olmaları halinde eski müttefikleri Evs'in yardımını hesap ediyorlardı. Durum gerçekten dedikleri gibi olmuştu, Evs onlar için ricada bulundu. Hz. Peygamber onlara liderleri Sa'd bin Muaz'ın kararını kabul edip etmeyeceklerini sordu, hepsi kabul ettiler. Sa'd ancak bir şartla karar belirteceğini açıkladı, kimse kararına itiraz etmeyecekti. Herkesin kabul etmesi üzerine Sa'd kararını açıkladı, erkekler öldürülecek, kadınlar ve çocuklar esir alınacaktı. Bu karar herkesi şok etmişti, gözler Hz. Muhammed'e çevrilmişti, omuzlarını silkti ve Allah'ın yedinci semada aldığı karar dedi. Fakat Rabbi İsahar'ın tam zamanında kaçmayı başarmış olması can sıkmıştı. Kadınları Müslümanlar arasında paylaştırıldı, Hz. Peygamber'e zaten Ümmü Seleme'nin korumasında olan Reyhane düşmüştü. Reyhane yakınlarını yeni kaybettiği için evlenmeyi uygun bulmadı, cariye olarak kalmak istedi. Ertesi gece Hz. Peygamber eşlerine karşı görevleri gereğince Ümmü Seleme'nin odasındaydı, fakat Reyhane'yi buldu.

Bu zamana kadar geçerli olan kurallara göre, Yahudiler Medine'de oluşturulan toplumun yani ümmetin bir parçasıydılar, İslam'a geçmeleri için zorlanmamışlardı. Yahudiler küstahlıklardan bilhassa dini konularda vazgeçmediler ve kendi içlerinde gülünç tezatlıklarını aşamadılar. Böylece İslam'ı gün geçtikçe taleplerini yükseltmeye zorladılar. Onların bertaraf edilmesiyle Hz. Peygamber konumunu iyice kuvvetlendirmişti. Bundan sonra bütün inanmayanlar doğuştan

düşman olarak görülecekti, ümmet artık inanç birliğine dönüşmüştü. Medine'nin kazanılmasıyla Hz. Muhammed'in gücünün Arabistan'da yayılması ön koşulu yerine gelmişti. Bilgin ve aynı zamanda doktor kabul edilen Varaka da artık Medine'ye gelmiş, dizanteriye karşı önlemler almış, böylece hendek savaşının kazanılmasına ciddi katkıda bulunmuştu. Bedeviler ise tarafsız kalmışlardı fakat genel temayül Peygamber'den yanaydı.

Medine'nin batısındaki Mustalik bedevilerine karşı düzenlenen intikam seferi Hz. Peygamber ve Aişe için kötü sonuçlar doğurabilecekti, sefer olarak başarılı olunmasına rağmen. Büyük bir zafer elde edilmiş, esir alınan iki yüz kadın müminler arasında dağıtılmıştı, bunlar arasında kabile reisinin kızı Cüveyriye de vardı. Hz. Peygamber Cüveyriye'nin hissesine düştüğü kişiyi, Sabit bin Kays'ı çağırttı. Yaşlı Sabit kızın babasından istediği fidyeyi alamamaktan şikâyetçiydi, kızı görünce mest olan Muhammed, kızı istedi, nikâhlanmayı kabul etmesi üzerine bütün kavmi serbest bırakıldı ve bu iyilik karşısında hepsi Müslüman oldu. Aişe onun güzelliği karşısında tahtını sarsılacağı endişesine kapılsa da, kocasının hem güzel hem akıllı kadınları sevdiğini düşünerek rahatladı. Hz. Peygamber diğer bedevilerin Mustalik'i örnek alacaklarını umuyordu, Mekke'den de iyi haberler geliyordu. Amcası Abbas'ın bildirdiğine göre, ticari hayatları felce uğrayan zenginler artık Medine'yle barış yapılması taraftarıydı.

Bu sefer tehlikeli görünmediği ve çok ganimet vaat ettiği için çok fazla münafik ve göze girmek isteyen yeni Müslüman olmuş bedevi gençler katılmıştı, bu gençlerden biride Süleym kabilesinden, at ve deve yetiştiricisi, zengin bir babanın oğlu Safvan'dı. Daha gidişte bile bir su kuyusu başında ensar ile muhacirun arasında tartışma çıkmış, Abdullah bin Ubey, ne kadar nankörler demişti. Ömer kendisini öldürmek için izin istemiş, Hz. Peygamber fitne çıkar endişesiyle engellemişti. Aişe kendisine şair Lebid'in hediye ettiği mor yakut kolyesini bulunca çok sevinmişti, çünkü onun uğuruydu. Bu sevinci uzun sürmedi çünkü yalnız kalmıştı, beni almadan nasıl giderler diye küplere bindi, fakat geri dönüp alacaklarından emindi. Beklemeye başladı, bir karartı gördüğünde önce korkmuştu, fakat gelenin sefere giderken subaşında kendisini görünce heyecandan suya düşen şapşal oğlan olduğunu görünce rahatladı, peçesini dahi örtmeye gerek duymadı. Bu genç, Safvan bin Muattal idi,

Aişe'nin yüzünü örtmemesi onurunu kırmıştı, yüzünü örtmesi şartıyla yanına gelebileceğini söyledi. Devesi topalladığı için ordunun gerisinde kaldığını açıkladı, kendisini orduya yetiştireceği güvencesini verdi. Yolculuk esnasındaki sohbetlerinden Aişe bu genç adamın heyecanından kendisine âşık olduğunu sezmiş, itiraf ettirmeye çalışmıştı. Safvan, uğruna ölünecek kadınlar vardır, sen benim için onlardansın diye itirafta bulunmuş, ihtiyar birisiyle evli olmaktan mutlu musun diye sormuştu. Aişe'de ihtiyarların gençlerden daha usandırıcı olmadığını söylemiş, bu genç adamla epey dalga geçmişti.

Ordunun Medine önlerindeki son konaklamasında yetişmişlerdi, münafıklara gün doğmuştu, Aişe'nin düşündüğü gibi dedikodular başlamıştı. Takdir bekleyen Safvan olanlar karşısında şaşkındı, söylentilere itiraz etti, kendisini savundu ama engel olamayınca bir daha hiç dönmemek üzere oralardan uzaklaştı. Aşırı yorgun olan Aişe odasına istirahata çekildi, Selman'a kendisini kimsenin rahatsız etmemesini tembihledi. Dışarıda ise toplum ikiye bölünmüştü, baldız Hamne, şair Hassan bin Sabit ve Abd Menat kabilesinden ilk Müslümanlardan Mistah, hatta en güvenilirlerden Ali dahi, Hz. Peygamber'den boşamasını istemişti. Hz. Peygamber ise haksızlık yaptıklarını çünkü ellerinde hiçbir delil olmadığını söylüyordu. Olanlardan haberdar olan Aişe kendiliğinden baba evine gitmiş, eşine, babasına ve tüm Müslümanlara öfke saçıyordu. Kocası kendisini ziyarete geldiği bir esnada vahiy gelerek Aişe'nin masumluğu Allah tarafından haber verilmişti. İftiracılara ise 80 kırbaç vurulması emrediliyordu, bu ceza şair Hassan bin Sabit ile Mistah'a hemen uygulanırken, Zeyneb bint Cahş'ın kardeşi Hamne'nin cezası kadınlar arasında hamamda verilmek üzere ertelendi. Hassan daha sonra Aişe'nin hayranı olmuş, bunu şiirleriyle ortaya koymuştu. Yeni saray şairinin bu çabaları karşılıksız kalmamış Hz. Muhammed onu Bayhara malikânesiyle ödüllendirmişti hatta daha sonra kipti cariye Şirini de hediye edecektir.

Hassan'ın şiirlerinin büyük halk kitleleri tarafından beğenilmesi işe yarıyordu, işe yaraması Mekke'ye dönüş konusundaydı. Herkesin Mekke'yi ziyaret etme hakkı varken, Müslümanların bu haktan mahrum olmaları onları küçük düşürüyordu. Hz. Muhammed de Mekke'deki barış taraftarlarından haberdar olduğu için, onların bu isteklerine olumlu bakıyor ve umre kararı alıyor. Ayrıca rüyasında

Kâbe'nin anahtarının kendisine verildiğini görmesi de bu kararı almasında etkili olmuştu. Zu'l-Huleyfe'ye geldiklerinde günlük kıyafetlerini çıkardılar, özel hac kıyafetlerini giydiler, yanlarına, kurbanlık hayvanlar ve yolculuk için silah almışlardı. Fakat Mekke'deki savaş taraftarları, özellikle babasının kinini miras almış Ebû Cehil'in oğlu İkrime gibi boş durmamış, bir askeri birlik hazırlanmasını kabul ettirtmişlerdi ve takibat yaptırıyordu. Onları şaşırtmak için batıya doğru ilerlediler sonra zorlu kayalık patikalardan Fâtıma vadisi ile şehir arasındaki kutsal bölgenin sınırı olan Hudeybiye'ye ulaştılar. Peygamber Mekke'ye elçi gönderdi, şayet umre yapmalarına izin verirlerse kervanlarına dokunulmayacaktı. Elçi ailesinin konumu itibariyle Osman'dı, fakat öldürüldüğü haberi gelince Hz. Muhammed yoldaşlarından yeşil bir ağacın altında savaş yemini aldı. Bu yeminden kısa bir süre sonra Mekke heyeti, barış taraftarlarından biri olan koyu aristokrat ve ileri görüşlü Süheyl bin Amr başkanlığında görüşmeye geldi. Böylece şimdiye kadar bağnaz bir dindar olarak gördükleri şahsiyeti, bir diplomat ve siyasetçi konumuna yükseltmişlerdi. Heyet bu sene umre yapmalarına izin vermediklerini bildiriyordu. Bundaki amaçları bir sene ganimetsiz kalan bedevilerin Hz. Muhammed'in etrafından dağılmaları ümidi ve itibarlarını kurtarma meselesiydi. Müminlerin hayal kırıklığına uğradığı, kendilerini aşağılanmış hissettikleri yazılı bir antlaşma imzalandı, bu esnada bazı pürüzler de yaşandı. Süheyl Besmele ile başlanmasını ve Allah'ın elçisi yazılmasını kabul etmiyordu. Antlaşma maddelerinden birisi de Mekke'den gelenleri kabul etmeyecekleriydi, tam bu esnada üzücü bir olay yaşandı. Heyetin liderinin oğlu Ebû Cendel Hz. Peygamber'e sığınmak için gelmişti, fakat antlaşma gereği iade edildi.

Dönüş yolunda ağaç altında yemin eden müminler Allah tarafından asalet sertifikası sayılabilecek bir ödülle ödüllendirilmişlerdi. Bundan sonra Hz. Muhammed kendisiyle ittifak yapmak isteyen bedevilere İslam şartını koşmaya başlamıştı. Aişe ona Mekkeli barış taraftarlarından birisiyle akrabalık kurmasını öneriyor. Bunun için akla ilk gelebilecek Ebû Süfyan'ın Habeşistan'ın başkenti Aksum'daki dindar kızı Ümmü Habibe dedi. Böylece şişman ve çirkin Hind biraz daha çıldırır, diye ekledi. Sözlerini her zamanki gibi makul bulan eşi, hemen yarın Aksum'a elçi göndereceğim, dedi ve sen olmazsan ben ne yaparım diyerek karısına sarıldı.

Hz. Muhammed Medine'ye gelir gelmez büyük bir ordu hazırladı. Toplantıda Ömer Hz. Peygamber'in yalnız Mekkelilere ve Araplara değil bütün insanlığa gönderildiğini, Ebû Bekir ise Kuran'ın emrinin inanmayanlarla savaşmak veya cizye ödemeye razı olmaları olduğunu söylüyor. Ayrıca komşu krallıklara elçiler gönderilmesi karalaştırılıyor. Bir Mısırlıyla evli ve vaktiyle çok seyahat etmiş bir tüccar olması hasebiyle Ebû Bekir Mısır hakkında kuruldakileri bilgilendiriyor. Mukavkıs'a, Hz. Peygamber'in kızı Rukiye'nin ölümünden sonra kardeşi Ümmü Gülsüm ile evlenmiş olan damadı, becerikli ve neşeli Osman'ın gönderilmesine karar veriliyor. Hazır Mekke'yle sulh yapılmışken, Yahudilerin ortadan kaldırılması düşünülmüş, Medine'nin 100 kilometre kuzeydoğusundaki Hayber'e sefer başlamıştı. Savaşa katılmak isteyen henüz Müslüman olmamış bedeviler geri çevrilmişti, işler ciddileşmiş, inanmayanların tamamı düşman olarak görülmeye başlanmıştı.

Hazırlıksız yakalanan Yahudiler kalelerine çekilmişlerdi, ulaşılamayacaklarını sanıyorlardı. Böyle de olurdu, şayet içerden ihanet edenler Müslümanlara yardımcı olmuş olmasalardı. Kendilerine yardıma geleceklerine söz veren Gatafan'lar da geri çekilmişlerdi. Hz. Peygamber, bu zaferle birlikte çifte sevinç yaşıyordu, Habeşistan'dan dönen Müslümanlara ve yeğeni Ali'nin abisi Câfer'e kavuşmuşlardı. Yahudilerin topraklarında yarıcı olarak kalmalarına karar verildi. Bazı genç ve güzel Yahudi kadınları savaşanlar arasında cariye olarak dağıtıldı. Yahudilerin en güzel kızı olarak bilinen, Kurayza oğullarına mensup olup daha önceki sürgünde buraya yerleşen Safiye, Hz. Peygambere düşmüştü. Aişe her ne kadar, bir Yahudi'nin Arap hanımlar arasında hoşnutsuzluk çıkaracağını savunsa da kocasını vazgeçiremedi. Güzel bir kız görünce peşini bırakmıyorsun deyince, Allah bana kuvvet veriyor diyerek yanıtladı. Aişe onu bırakarak, Yahudilerin Arabistan'ın en zengini olarak bilinen Kinane ailesinin mal varlığının içinde ceviz büyüklüğündeki, meşhur mavi pırlantayı aramaya koyuldu.

Birkaç saatlik yürüyüşten sonra yolda Hz. Peygamber Safiye'nin devesinin yanına, zifafı gerçekleştirme arzusuyla gidiyor, fakat 18 yaşındaki Safiye reddediyor. Bunu duyan deve sürücüleri ve askerler dahi yadırgıyorlar, kadınların develerinden "Yahudi kızı Yahudi kızı" sesleri gelir, Peygamber benim atalarım peygamberler

Musa ve İbrahim desene diye destek olur. Safiye ise susmayı tercih eder. Aişe acelesi olduğunu söyleyerek beyaz devesini hızla Medine'ye sürer, peşinden dört atlı muhafiz onu izler.

Hz. Peygamber ise henüz dönüşe geçmemişti, Hayber'in kuzeyindeki Fedek Yahudileri savaşmaksızın aynı şartlarda anlaşmak istemişlerdi. Daha sonraki zengin vadi Vad'il- Kura'da kilerin az bir direnişten sonra teslim olmalarına karşın, Teyma dakiler kendiliklerinden teslim olmuşlardı, şartlar hep aynıydı.

Ümmü Seleme Medine'de kalmıştı, Aişe'yi karşısında görünce birbirlerini sevinçle kucaklıyorlar, havadisleri anlatıyorlardı. Birbirleriyle iyi anlaşan bu iki kuma Reyhane'yi nikâha ikna ediyorlar, kumalarını özellikle yeni Safiye'yi çekiştiriyorlardı. Aişe'nin erken gelmesinin sebebi elçileri karşılama göreviydi, kendisiyle görüşmek isteyen kişi, Ebû Cendel gibi Mekke'den kaçan bir Müslüman olan Ebû Basir idi. Ebû Basir iade edilmiş fakat tekrar kaçmıştı, kaçarken korumalardan birini öldürmüş, şimdi yine Medine'ye sığınmıştı. Aişe kendisini himaye etmelerinin antlaşmaya aykırı olduğunu, fakat kaçanlar ve yol kesenlerin kendisiyle birlik olabileceğini ima ediyor. Aişe'nin diğer bir misafiri ise ebe Esma bint Ümmü Amr idi, Hamne'yi affetmesi için ricaya gelmişti. Hamne'nin çok pişman olduğunu, dilerse kendisine köle olmak istediğini iletti.

Mısır'dan dönen Osman yolda Ebû Basir ile karşılaşıyor, Ebû Basir kendisine yolda refakat ediyor. Osman Mukavkıs'ın kendilerini çok iyi karşıladığını hatta hediyeler vererek gönderdiğini anlatıyor. Hz. Peygamber'e Mariya adında dünya güzeli bir cariye gönderdiğini ve onun hizmetçisi Nofra'dan bahsediyor. Ebû Basir kadın kılığına girerek gizlice Nofra'nın hevdecine giriyor. Osman ve beraberindekiler geldiğinde Hz. Peygamber toplantı halindeydi, verilen rapordan sonra Osman'ın hediyelerden bahsetmesiyle dışarı çıktı. Avluda kendisine tanıştırılan Mariya'yı görünce büyülendi. Hanımların hepsi hurma hasadındaydı, Hafsa'nın odasını kullanmakta bir beis görmedi. Hafsa geldiğinde yatakta uyuyakalmışlardı, onları gören Hafsa çığlığı bastı. Peygamber Hafsa'ya susması karşılığı bir daha Mariya'ya yaklaşmama sözü verdi, Hafsa ise ancak Mariya'nın Medine'yi terk etmesi şartıyla susacağını söylüyordu. Her ne kadar Hz. Peygamber araya babasını koyarak Hafsa'yı bu talebinden vazgeçirmeye muvaffak olmuşsa da, esasen gitmek

isteyen Mariya'ydı, çünkü bir dünya şehri olan İskenderiye'den sonra Medine'de sıkılmıştı. Ayrıca eşini görmek için on gün beklemek ona göre değildi. Mekke'nin daha enteresan olacağını tahmin ederek oraya gitmek istedi, kendisine izin çıktı. Mekke'de de umduğunu bulamamıştı, Bûsra'lı bir silah tüccarıyla tanıştırıldı ve onunla evlenerek Bûsra'ya göç etti. Daha sonra orada Hz. Peygamber'den bir erkek çocuğu dünyaya getirdiği haberleri ulaşsa da birkaç ay sonra öldüğünü öğrendiler.

Habeşistan'ın başkenti Aksum'dan Zülâl limanına oradan Kızıldeniz sahiline doğru Taif'e ve Mekke'ye uğramadan Yemen ve Necid üzerinden bir yuvarlak çizerek uzun bir yolculuk yapmışlardı, Medine yakınlarındaki son kuyu başında Osman Ümmü Habibe'yi karşıladı. Habeş kralı Hz. Muhammed'le nikâhlamıştı Ümmü Habibe'yi ve Medine'ye güvenli bir şekilde ulaşmasını sağlamıştı. Her ne kadar Hz. Muhammed onu görünce hayal kırıklığına uğrasa da, ona karşı bütün kocalık görevlerini yerine getiriyordu. Kadını dişilik dışında siyasi bir araç olarak görmeyi çok yadırgamıyordu. Aişe de kendisini bu noktada destekliyor, Ebû Süfyan'ın ailesine olan düşkünlüğünü hatırlatıyordu. Ayrıca Zeyd'in Abbas'ın Haşimilerden birisinin hareme girmesini istediğini bildiriyordu.

Hind yine öfke krizleri geçiriyordu, kocasına sizde erkek olacaksınız korkaklar diye bağırıyordu. Hindin kriz sebebi, Hudeybiye antlaşması gereği Müslümanların umre ziyareti yapabilmeleri için Mekkelilerin üç günlüğüne şehri boşaltmak zorunda oluşlarıydı. Hz. Muhammed 2000 kişi, 60 kurbanlık deveyle umreye geliyordu, her iki taraf da antlaşmaya sadık kalmaya özen gösteriyor, barış istiyordu. Müminler tavaflarını ve Safa ile Merve arasındaki koşularını yaptılar, kurbanlarını kestiler ve son olarak tıraşlarını oldular. Tavaf esnasında kadınların yüzünün açık olması ve Aişe'nin güzelliğinin görülmesi Muhammed'i kıskandırdı. Aişe gizlice Abbas'ın evine giderek baldızı Meymune ile olan evlilik meselesini görüşüyor ve düğün hazırlıkları başlıyor. Düğün için ek süre isteniyor, saygın misafirler davet ediliyor. Süheyl nazik davet için teşekkür ederek ek süre taleplerini reddediyor. Aişe Hz. Peygamber'e Ebva'da evlenmesini öneriyor, ayrıca Halid bin Velid ile Amr bin El-As 'n kendisini Medine'de ziyaret edeceklerini müjdeliyor.

Medine'ye geldiklerinde Gassanilere gönderilen elçi el-Haris bin Umeyr'in, Bizans'a bağlı Busrâ emîri tarafından şehit dildiği haberini alıyorlar. Zeyd'in

komutanlığında bir ordu hazırlanıyor, ikinci komutan Câfer bin Ebû Tâlib, üçüncü ise Galib bin Abdullah olacaktı. Ayrıca taze Müslüman meşhur kumandan Halid bin Velid'de ordudaydı. Bu savaş Arap olmayanlara karşı verilen ilk sınavdı. Haberler kötüydü, Osman savaş meydanından aldığı haberleri aktarıyor, Hz. Peygamber ve Zeyd'in kızı hüngür hüngür ağlıyorlardı. Zeyd ve Câfer şehit olmuşlardı. Halid, kendisini hem dostları hem düşmanları tarafından "Allah'ın kılıcı" diye meşhur edecek başarısını göstermiş, orduyu kurtarmıştı. Çok kayıp verilmişti ama onlar için cennet daha büyük mükâfattı.

Mekke'nin ileri görüşlüleri Hz. Muhammed'e tâbi olmanın daha avantajlı olacağını düşünüyorlardı, diğerleri ise 10 yıllık barış nedeniyle kendilerini güvende hissediyorlardı. Bedevilerde ise durum farklıydı, ya Müslüman olup Hz. Muhammed'in cömertliğinden faydalanacaklar ya da sürekli saldırı korkusuyla yaşayacaklardı. Bu sabah yine bir telâşe vardı Medine'de, Osman Hz. Peygamber'e Huzaa bedevilerinin lideri dostumuz Budeyl bin Verka'nın kendisiyle görüşmek istediğini bildiriyor. Fakat aynı zamanda Süleym oğullarından bir heyetin de geldiğini belirtiyor. Hz. Peygamber, daha sonra İslam'ı kabul etmek için geldikleri anlaşılan bu heyetin Aişe'yle görüştürülmesini emrediyor. Budeyl dostluklarının devam edip etmediğini soruyor ve olanları anlatıyor. Mekkelilerin Huzaalılara saldıran Kinane'ye silah desteği sağladığı anlaşılıyordu. Böylece Mekke antlaşmayı ihlal etmiş Medine'nin bir müttefikine, kendi müttefiklerinden birinin saldırmasını desteklemişti. Bu durum Mekke'nin ileri gelenlerinde de huzursuzluk yaratmış, antlaşmayı devam ettirme çabalarına girmişlerdi. Bu niyetle Ebû Süfyan kızı Ümmü Habibe'yi ziyaret etmiş fakat istediği desteği bulamamıştı. Hatta kızı kutsiyetini kirleteceği gerekçesiyle Hz. Muhammed'in minderine bile oturtmamıştı. Ümmü Habibe babasını Mekke'nin geleceği olmadığını, İslam'a vaktinde girmesiyle kendisinin ve ailesinin geleceğini güvence altına alacağını söyleyerek ikna etmeye çalışıyor. Ebû Süfyan aslında bunu yapabileceğini ama Hz. Muhammed'in seçilmiş olmasını kabul edemediğini söylüyor. Kızı inanmasa da bunu söylemesinin yeterli olacağını belirtince, haklısın ben bir siyaset adamıyım diyor.

Hz. Peygamber 10 bin kişilik bir ordu hazırlayarak, hedef belirtmeksizin yola çıktı. Mekke yakınlarına gelindiğinde Mer Zahran'da konakladılar, Mekkeliler

hedefin Taif olduğunu düşünüyorlardı. Mekke'de savaş taraftarları iyice azalmıştı, Ebû Cehil'in oğlu İkrime, Safvan bin Ümeyye ve Süheyl bin Amr hala başı çekiyorlardı. Ümmü Habibe'nin babasıyla konuşması işe yaramış, Ebû Süfyan, Hakim bin Hizam ve artık vakti nihayet geldiğine inanan Abbas Hz. Peygamber'i çadırında ziyaret ederek biat etmişlerdi. O da kendilerini gidip halkı sakinleştirmekle görevlendirmişti. Kapılarını kapatıp evlerine çekilenler, Ebû Süfyan'ın ve Hakim'in evine sığınanlar güvende olacaklardı, sadece karşı koyanlara karşılık verilecekti. Mekke'nin fethi neredeyse kansız geçleşmişti, fakat ganimet avcısı bedeviler biraz hayal kırıklığına uğramışlardı. Mekkeliler bu insaflı sonu Hz. Muhammed'in ılımlı karakterine, Arap'ın kabilesi ve vatanına olan bağlılığına borçluydular. Kâbe'deki bütün putlar kırıldı ki, bu daha sonra camiye çevrilen kiliselerin de kaderi olacaktır. Kâbe'nin anahtarı Osman bin Ebû Talha'ya ve sikaye, hacılara su dağıtma görevi de Abbas'a verildi, diğer imtiyazlar kaldırıldı. Liderleri Ebû Süfyan'ın dahi Müslüman olması ve Mekke'de kalabilmenin başka bir yolu olmayışı halkın çoğunu İslam'ı kabul etmeye mecbur bıraktı, çok azı şehri terk etti. Zafer tamamlanmıştı, (Nasr) 110. sure de bunu bildiriyordu ve bundan sonra inanmayanlar Mekke'ye giremeyecekti. Ensar ise Hz. Peygamber'i kaybetme korkusu yaşıyordu, fakat o kendilerini bu konuda rahatlattı.

Fetihten sonra gerçekten yalnız iki hafta Mekke'de kaldı. Artık ömrünün geri kalanını hatta kendisinden sonrakilerin de aynı şekilde, savaşlarla geçireceğini biliyordu. Orduyu hiç dağıtmadan Taif seferine çıktı. Mekke'nin açık bir şehir olmasına karşın Taif çevre duvarları ve kalelerle çevriliydi. Ama ilk çatışma açık alanda Hevazin kabilesine karşı Huneyn vadisinde yapıldı. Kabile reisi 30 yaşında genç ve cesur Avf bin Malik, kadınları ve hayvan sürülerini de getirmişti. Dar bir boğaz ve uçurum olan vadide pusu kurmuşlardı, 2000 yeni Müslüman olmuş Mekkelinin katıldığı on iki bin kişilik Müslüman ordusu zor durumda kalmıştı. Süleymoğulları yanlarına bir kısım Mekkelileri de alarak geri çekilmişlerdi. Hz. Peygamberin etrafında çok az sayıda insan kalmıştı, onun sebat etmeye çağırmasıyla tekrar toparlandılar. Daha sonra bu anı hatırlatan 9. surede Allah o gün kendilerine gizli güçlerin yardım ettiğini bildirecektir. (Tevbe 25-26). Allah birçok yerde, bu arada Huneyn gününde gerçekten size yardım etmiştir. O gün çokluğunuz sizi böbürlendirmiş, fakat size hiçbir yararı olmamıştı; o yer geniş olmasına rağmen size

dar gelmiş, nihayet geriye çekilmeye başlamıştınız. Bunun üzerine Allah, Peygamber'inin ve müminlerin üzerine kendi katından bir güven duygusu indirdi, bir de göremediğiniz askerler gönderdi ve böylece inkâr edenlerin cezasını verdi. İşte bu, inkârcıların hak ettiği karşılıktır.) Çarpışmadan sonra ele geçirilen kadınlar ve ganimet Nahle üzerinden Ci'rane vadisine gönderildi fakat İslam'ı kabul ettikleri için kadınlar iade edildi. Reisleri Avf bin Malik ise Taif'e kaçmayı başarmıştı. Taif'in hücumuyla zaman kaybediliyordu, kuşatmadan vazgeçildi, zaten daha sonra tahmin ettiği gibi kendiliklerinden İslam'ı kabul edeceklerdi. Ordu o kadar kalabalıktı Muhammed artık kendini kalplerin efendisi olarak hissedemiyordu. Ci'rane'de ganimet dağıtımında baş gösteren huzursuzluklar bunu kanıtlıyordu. Savaştan kaçan Süleymoğulları ve Mekkelilere "kalplerin ısındırılması" adı altında fazla ganimet verilmiş olması, haksızlık olarak görülüyordu. Ümmetin yani İslam toplumunun merkezine yani Medine'ye dönülmüştü.

İslam'ın artık büyük komşu devletlere saldırma zamanı gelmişti. En az direnci II. Hüsrev'den sonra zaten dağılma sürecine girmiş olan Pers imparatorluğunun göstereceği var sayılarak Lahmiler'in hüküm sürdüğü Hîre ve Bahreyn'i cizye ödemeye mecbur bıraktı. Burası Yahudi, Hristiyan ve Mecusiler gibi farklı inançların yaşadığı bir coğrafyaydı, 9. sure 29.ayet gereğince din değiştirmeye zorlanmadılar. Hz. Muhammed abartısız artık Arabistan'ın siyasi lideri olarak görülebilirdi. Medine'de iç huzursuzluklar hala devam ediyordu, memnuniyetsizleri oyalamak ve dikkatlerini dağıtmak için hedefi gizlemeksizin Bizans'a karşı askeri hazırlıklar başlatıldı. Bedevilerin katılımının yüksek olacağı bekleniyordu, çünkü kendilerine daha çok hisse verileceğini bekliyorlardı, ama Bizans'ın savaş gücü cesaretlerini kırıyordu. Sıcakta bu uzun ve zor yolculuktan, üstelik hurma hasadına kısa bir zaman kalmışken kaçınıyorlardı. Hz. Peygamber gevşeklik gösterenler için cehennemin daha sıcak olacağını bildiriyordu. Buna karşın fakir Müslümanlardan askeri teçhizatlarını temin etme imkânı olmayanlar ağlayarak dönüyorlardı. Böylece Mute'nin intikamı alınmış olacak ve doğu Ürdün halkının Bizans bağlantısı kesilmiş olacaktı çünkü himaye ve yardım gördükleri sürece İslam'a girmeleri mümkün değildi. İtirazcıların haklılık payı görülmüştü, sıcaktan sadece geceleri ilerlenebiliyordu, Arabistan'ın son sınır şehri Tebük'e gelindiğinde bu seferin imkânsızlığı fark edildi. On gün bekledikten sonra geri dönme kararı alındı.

Tamamen bir başarısızlık sayılmaması için özellikle Halid bin Velid tarafından küçük kazanımlar elde edilmiş, cizye ödemeyi kabul edenler olmuştu.

Mekke'nin fethinde, inanmayanların Harem bölgesinde kalmaları yasaklanmıştı, fakat dışarıdan gelen bedeviler haccedebiliyorlardı. Hz. Muhammed'in onlarla henüz süresi dolmamış antlaşmaları vardı. Mekke, Kâbe ve hac ibadetiyle İslam akidesinin merkezi olmuştu, bütün putlar kırılmış, taşlar kaldırılmıştı, biri hariç Kâbe'de ki siyah taş. Daha sonraları Ömer, senin işe yaramayan bir taş olduğunu biliyorum eğer Peygamber'i seni öperken görmeseydim bunu yapmazdım diyecektir. Hz. Peygamber bu konulardaki fikir ayrılıklarından ötürü haccını zamana bıraktı, onuncu yıla erteledi. Bu nedenle dokuzuncu yılın haccına Ebû Bekir'i görevlendirdi. Ebû Bekir henüz yola çıkmıştı ki, dokuzuncu (Tevbe) surenin "Allah ve Elçisi inanmayanlardan uzaktır" ayeti indi, Ali bu emri bildirmek için peşlerinden gönderildi, Mina'da kalabalığa duyurdu. Ebû Bekir ayeti Ali'nin duyurmasına gücenmiş, kendisini geri plana düşürülmüş hissetmişti, bunu Hz. Peygamber'e ilettiğinde, kendisinin de farklı ödüllerinin olduğunu, bunu ancak aileden birinin yapması gerektiğini söylemişti. Anlaşmalarla korunan müşriklere yalnız 4 aylık mühlet tanınmıştı. Artık çıplak tavaf da yasaklanmıştı. İslam artık sadece Medine'deki ümmeti birleştirmiyordu, Hz. Muhammed'i Arap dünyasının tek hükümdarı yapmıştı. Ümmet artık yarımadanın büyük bir bölümünü kapsıyordu ve yarımadanın sınırlarının dışına taşacağı belliydi. İşte böyle büyük bir kalabalıkla Hz. Muhammed haccını yapıyor, İslam'ın ilk müezzini Bilal namaza davet ediyordu. Akabinde Hz. Peygamber hiç unutulmayacak olan meşhur konuşmasını yapıyordu. Size karşı Allah'ın bana verdiği görevi tamamladım, size benden sonra öyle şeyler bırakıyorum ki, onlara sarıldıkça yolunuzu şaşırmazsınız diye tembihte bulunuyor ve konuşmasının sonunda görevi mi yaptığıma şahit misiniz diye soruyordu. Kalabalık hep bir ağızdan onu tasdikliyorlardı.

Hz. Peygamber'e bu yolculukta müminlerin iki annesi refakat etmişti, Aişe ve Reyhane. Dönüşü geciktirmek için bir neden yoktu, Hz. Peygamber'in beyaz devesi Badu-Heva'ya iki kişilik mahmil yüklenmişti, Aişe geceleme sırası kendisinde olduğu halde Reyhane'ye sırasını vermiş, kocasıyla ilgilenmesini rica etmişti. Kendisi babasıyla yolculuk edecekti. Ebva'ya annesi Amine'nin mezarına

gelindiğinde Hz. Peygamber'e haber verildi ama yorgunluktan uyuya kalmıştı, rahatsız edilmedi. Aişe de babasıyla bunu konuşuyordu. Ebû Bekir, aramızda 60 yaşından daha yaşlılar var ama hiç biri onun çektiği ruhsal ve fiziksel zorlukları yaşamadılar, yorgunluğu doğal diyordu. Aişe ise Medine'de kendisini hala yorucu işlerin beklediğini belirtiyordu. Evet, Bizans'a karşı hazır bekleyen Usame ordusu gibi dedi, Ebû Bekir ve büyük komutan Halid bin Velid ne olacak diye sordu. Kızı, senin ve Ömer'in desteğini bekliyor, ayrıca Halid'le de konuşacak diye yanıtladı. Hakikaten Halid'le konuşmuş, Halid kıpkırmızı bir suratla başı önde odadan çıkmıştı.

Bir cenazenin kabri başında, çok soğuk bir günde müminlere hitap etmişti. Hafsa'nın odasına ateşler içinde zor attı kendisini, hanımları başına toplanmış feryat ediyorlardı. Hz. Peygamber kızarak susturdu ve kendisini Aişe'ye götürmelerini istedi, onun nezaretinde sabahladı. Varaka çağrıldı fakat onun çabaları da fayda etmiyordu. Ümmü Habibe, Habeşistan'da ateşlenenleri soğuk suyla rahatlatıyorlar demişti, öyle de yaptılar, biraz rahatlamıştı, uyudu. Uyandığında hep Usame'nin ordusunu sayıklıyor, kesinlikle tamamlanmasını tembihliyordu. Fakat ordu hazır bekletiliyor, Peygamber'in ateşi yenip yenemeyeceği bekleniyordu. İmamlığa en sadık arkadaşı Ebû Bekir'i tayin etmişti, müminler namaza toplanmıştı ki, Aişe'nin evini mescitten ayıran perde yukarı kalktı. Hz. Peygamber Aişe'nin omzuna yaslanmış olarak onları izledi, imamlığı Ebû Bekir'e bıraktı ve namaz sonunda son sözlerini söyledi."Ey insanlar! Üzerinize en karanlık gece gibi bir karışıklık gelecek, ama beni suçlayamazsınız, çünkü ben size Kuran'ın emrettiğini emrettim yasakladığını yasakladım." Bu kısa konuşmadan sonra tekrar eve geçtiler, başını Aişe'nin kucağına koydu ve gözlerini ona dikti. Yüzü çok mutlu görünüyordu. "O geldi, Cebrail beni çağırmaya geldi." diye fısıldadı. Bir süre gözleri öylece kocaman açık kaldı ve başı yan tarafa düştü. Hz. Muhammed ölmüştü.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1-ROMANDAKİ BİLGİLERİN SİYER KAYNAKLARIYLA KARŞILAŞTIRILMASI

Bu bölüm tezimizin bel kemiğini oluşturmaktadır. Johannes Tralow'un anlatımda kullandığı bilgilerin İslami kaynaklarla örtüşüp örtüşmediği incelenecektir. Yazar, bir roman için alışık olunmayan bir durum olmasına rağmen, kitabının sonuna kaynakçasını ekleyerek, verdiği bilgilerin tarihi ve ilmi verilere uygun olduğunu göstermeye çalışmış olabilir. Ayrıca kendisiyle yapılan röportajlarda, bu eseri her iki toplumu yakınlaştırmak için yazdığını savunmaktadır. Fakat müellif yayınevinin de belirttiği gibi az da olsa romancı tahayyülünü konuşturmuştur. Kitabın arka kapağında da belirtildiği gibi, bu bilgiler; Hz. Ebû Bekir'in hanımı Ümmü Rumman'ı mısırlı Zeyneb olarak göstermesi, Mariya hakkında verdiği bilgiler yani aslında onun Medine'den hiç ayrılmadığı ve vahyin ilk sahnesine Hz. Rukiye ve Esma'nın tanıklık etmeleri ile ilgili anlatımın gerçeğe aykırı olduğu. Bunların dışındaki bilgileri biz kişiler ve olaylardaki farklılaşmalar olarak iki kategoride ele alacağız.

a- Kişilerdeki Farklılaşmalar:

Hz. Peygamber: Tralow Hz. Peygamber'in kişiliği hakkında nisbeten olumlu bilgiler vermektedir. Mesela; Müsteşriklerin çoğu gibi çok evliliğini eleştirmek yerine, o günün şartlarında bir lider için gereklilik olarak vermektedir (s.228). Fakat Rasulullah (s.a.v.) ı, her ne kadar "geleneksel anlayış" sahipleri gibi "şehvetperest" takdim etmese de, cinselliğe düşkünlüğünü vurgulamadan geçememiştir. Bunu Cüveyriye'yi görünce tahrik olmasından tutun (s.329), onunla daha yolculuk esnasında bekleyemeyip, ağaç dallarına asılan örtü ve abalarla oluşturulmuş bir sözde odada birlikte olmayı düşünmesi (s.334). Yahudi kızlarının en güzeli Safiye'nin kendisine verilmesi (s.357) , hatta Aişe'nin bunu: " Güzel bir kız görünce peşini bırakmıyorsun" şeklinde dile getirmesi (s.358), Hz. Peygamber'in ise bu gücü kendisine Allah'ın verdiği şeklindeki açıklaması (s.358). Cüveyriye'de olduğu gibi daha birkaç saatlik yol almışken, Hz. Peygamber kadınların develerinin yanına

gelerek yeni hanımıyla birlikte olmak istemesi, deve sürücüleri ve savaşçıların dahi bunu yakışıksız buldukları anlatılıyor. Safiye'nin reddetmesi üzerine, Hz. Peygamber kararında ısrar edemiyor (s.358). Yine aynı şekilde, s.375'de ki anlatıma göre Hz. Peygamber Mariya'nın güzelliği karşısında büyüleniyor, hemen Hafsa'nın odasına geçiyorlar. Yazar kanaatimizce okuyucuya kitabını cazip hale getirmek için, oldukça fazla cinsel anlatımlara yer vermektedir. Tralow her ne kadar Hz.Peygamber'in evlilikleri konusunda "mutedil yaklaşım"[46] içinde olsa da, şehvet meselesini bu şekilde vurgulamadan geçememiştir. Biz de bu hususa insaflı oryantalistlerden T.Caryle, 19. yüzyıl ortalarında söylediği şu cümleyle cevap vermeyi yeterli görüyoruz: "Muhammed 25 yaşında idi, Hatice 40'ı bulmuştu, fakat hala güzeldi. Muhammed nikâhına aldığı velinimeti ile çok muhabbetli, sakin, temiz bir hayat geçirmiş, bu kadını hakikaten sevmiş ve ondan başkasını sevmemiştir. Muhammed'in ilk gençlik ateşlerinin söndüğü çağa kadar geçirmiş olduğu tamamıyla kusursuz, sakin ve tertemiz bir hayat, onun düzmece peygamber olduğu hakkındaki nazariyeyi hayli baltalar."[47] Kısacası eğer Hz.Peygamber'in evliliklerinde esas sebep şehvet olsaydı, o dullarla değil bakire ve gençlerle evlenirdi.[48]

Hz. Aişe: Romana göre, Hz. Aişe, Hz. Peygambere ilk vahyin geldiği an doğmuş, bu sebeple Hz. Peygamber tarafından kendisine bağlı ilan edilmişti (s.131, 174). Babası Hz. Ebû Bekir, Hz. Peygamberle evliliğinde ilahi bir yön görüyordu, çünkü o ilk vahyin geldiği anda dünyaya gelmişti (s.174). Onun bütün sureleri ezbere bildiğini, hatta Hz. Muhammed unuttuğu zaman kendisine sorduğunu, insanların, Hz. Peygamber'den daha çok ondan dinlemeyi tercih ettikleri iddia ediyor (s.134) hatta bunu Hz. Peygamber'e tasdik ettiriyor (s.184). Medine'de ki ilk toplu ibadette dahi Aişe, Hz. Peygamberin şaşırma ihtimaline karşı yanı başında oturuyor (s.201). Hz. Aişe'nin Hz. Peygamber'in diplomatik işlerinden sorumlu olduğu, duruma göre anlaşma şartlarını dahi belirlediği belirtiliyor. Örneğin; Medine deki heyetleri karşılama ve görüşme işlerini, hatta mektup işlerini Aişe hallettiğini söylüyor (s.357),

---

[46] Hz.Peygamber'in evliliklerine gayri Müslimlerin yaklaşımları için Bkn. Sarıçam v.ark. a.g.e. s.346

[47] Sarıçam v.ark. a.g.e. s.349

48 Rasulullahın çok kadınla evlenmesinin sebepleri için bkn. Gümüş, Sadreddin, "Rasulullahın Aile Hayatı ile İlgili Ayetler", Hz.Peygamber ve Aile Hayatı, İstanbul 1989, s.216-230; Sarıçam, v.ark. a.g.e. s.341-358

Selman, Süleym liderlerini onunla görüştürüyor (s.402) ve ittifakın şartlarını açıklıyor (s.405). Hz. Peygamber'e akıl verme, yol gösterme kabiliyetinden bahsediliyor. Hz. Peygambere Mekkeli barış taraftarlarını güçlendirmesini, bunun için onlardan biriyle akrabalık kurmasını öneriyor.(s.350) Hz. Peygamber yakın arkadaşlarıyla yapılan danışma kurulu toplantılarında Aişe hep bulunuyor. Yüzünü ince altın sarısı, yüzünün mimiklerini gösterebilecek bir peçeyle örtüyor. Ayrıca kendisinin de sebebini dahi bilmeden Fâtıma'dan nefret ettiğini söylüyor (s.178).

Öncelikle doğumuyla ilgili yanlış bilgilerden başlayacak olursak, o bi'setin 4. yılında (614) Mekke'de doğdu. Aişe bint Ebi Bekr es-Sıddık 678' de vefat etti (H.58). Hicretin 2.yılında Şevval ayında Hz. Peygamberle evlendiler (Nisan 624). Hz. Ebû Bekir Hz. Peygambere düğünü neden geciktirdiğini sormuş, mehir parasını temin edemediği için tehir ettiğini öğrenince ihtiyacı olan 500 dirhemi ona ödünç vermiştir.

Hz. Aişe, Kur'ân-ı Kerîm'i ve Hz. Peygamber'in sünnetini en iyi bilen, anlayan ve muhafaza eden sahabelerin başında yer alıyordu. O hem baba evinde, hem Peygamber'in yanında zekâsı, anlayış kabiliyeti, öğrenme arzusu, kuvvetli hafızası, aşk ve imanı sayesinde en iyi şekilde yetişti ve başkalarına nasip olmayan bilgiler edindi. Küçük yaşından itibaren Kuran'ı ezberlemeye başlamış, âyetlerin kıraat tarzını iyice öğrenmişti. Bilhassa Medine'de nazil olan âyetlerin nüzul sebeplerini, delâletlerini, tahlil ve değerlendirmelerini ve her âyetle nasıl istidlal edilip ahkâm çıkarılacağını çok iyi bilirdi. Kur'an'ı en iyi anlayanlardan biriydi.[49] Fakat bu onun Hz. Peygamber'in önüne geçmesi anlamına gelmez, yazar burada sanki biraz Hz. Peygamber'i küçümseme, beşer olarak zafiyeti olabileceğini göstermeye çalışmıştır.

Kitapta söz konusu edilen Hz. Fâtıma ile sürtüşmeleri ise tamamen yazarın kurgusu, her ne kadar bir beşer olarak aralarında ufak çapta kıskançlıklar olmuş olabilirse de, bu derece bir kin ve nefrete hiçbir kaynakta rastlayamadık.

---

49 Fayda, Mustafa,"Aişe", DİA, II, 201–204, İstabul 1989

Hz. Fâtıma: Romanda çirkin, fesat, iftiracı, huysuz, geçimsiz ve kötü birisi olarak takdim ediliyor. Hz. Ali'nin kendisiyle istemeyerek, Rasulullah'a olan sevgi ve bağlılığından dolayı evlendiği iddia ediliyor. Zaten sürekli kavga edip, tartıştıkları anlatılıyor (s.339). Hâlbuki Hz. Fâtıma kaynaklarımızda babasına hem fiziken hem ahlaken en çok benzeyen edep ve iffet timsali bir hanımdır[50]. Babasının uygun gördüğü hayat tarzını benimseyerek onun gibi sade yaşadı. Bu güzel vasıfları sebebiyle Resûl-i Ekrem Fâtıma'yı görünce sevinir, kendisini ayakta karşılar, elini tutarak yanaklarından öper, ona iltifat edip yanına veya kendi yerine oturturdu. Babası kendi evine gelince Fâtıma da onu aynı şekilde karşılayıp ağırlardı. Hz. Peygamber sefere giderken aile fertlerinden en son Fâtıma ile vedalaşır, seferden dönünce de ilk olarak onunla görüşürdü. Kadınlardan en çok Fâtıma'yı, erkeklerden de Ali'yi sevdiğini söyleyen[51] Resûl-i Ekrem, "Fâtıma benim bir parçamdır, onu sevindiren beni sevindirmiş, onu üzen de beni üzmüş olur" ve "Bana melek gelerek Fâtıma'nın cennetliklerin hanımefendisi olduğunu müjdeledi" demiş[52] Lakabı "beyaz, parlak ve aydınlık yüzlü kadın" anlamında Zehra olmakla beraber "iffetli ve namuslu kadın" anlamındaki Betûl lakabıyla anıldığı da görülmektedir.[53]

Hz. Peygamberin, soyunu devam ettiren kızı, bi'setten yaklaşık bir yıl önce (m, 609), Mekke'de doğdu. Bazı kaynaklarda Hz. Âişe'den beş yaş kadar büyük olduğu kaydedildiğine göre, Hz. Peygamber'in en küçük kızıdır. Zehebî'nin belirttiğine göre künyesi "babasının annesi, anam" mânasına gelen "Ümmü ebîhâ" idi. Bu künyeyi almasının sebebi, Fâtıma'yı anne sevgisiyle seven Resûlullah'm kendisine bu şekilde hitap etmesi olmalıdır.

Hz. Ali ile evlenmeleri ve geçimsizlikleri konusuna gelecek olursak, yine bu hususta da tamamen asılsız iddialar olduğunu görüyoruz. Hz. Ali Fâtıma'ya Talib

---

50 Bkn. Tirmizî, "Menâkıb"; 60, Müslim, "Fezâ'ilü's-sahâbe", 98

51 Tirmizî, "Menâkıb", 60

52 Buhârî, "Fezâ'ilü ashâbi'n-nebî", 12, 29; Müslim, "Fezâ'iîü's-sahâbe", 93–94; Hâkim, III, 154

53Kandemir, Yaşar, "Fatıma", DİA, XII, 219, İstanbul 1995

olmuş ve bu talebi Resûlullah tarafından kabul edilmiştir.[54] O sıralarda fakir bir delikanlı olan Hz. Ali mehir verecek kadar malı bulunmadığından Bedir Gazvesi'nde ganimetten payına düşen zırhı, bazı rivayetlere göre ise devesini ve bir kısım eşyasını satarak 450 dirhem gümüş civarında bir mehir vermiştir. Düğünleri Resûlullah'ın Hz. Âişe ile evlenmesinden dört buçuk ay sonra 2. yılın Zilkade (Mayıs 624) veya Zilhicce (Haziran 624) ayında gerçekleşti.[55] Buradan da anlaşılıyor ki, yazarın Hz. Aişe'nin Hz. Peygamber'le evlenmek için Hz. Fâtıma'nın evden gitmesini şart koşması ve aralarının kedi köpek gibi olması veya birbirlerinden nefret etmeleri diye bir şey söz konusu değildir. Evliliklerinin ilk yıllarında Hz. Ali ile Fâtıma arasında küçük çapta bazı anlaşmazlıklar olmuş, ancak Resûl-i Ekrem'in aralarını bulması ve Hz. Fâtıma'ya kocasına itaati tavsiye etmesi üzerine kırgınlıklar son bulmuş, Hz. Ali de artık eşini hiçbir şekilde üzmeyeceğini söylemiştir.[56] Hz. Fâtıma, Resûlullah'ın ölümünden beş buçuk ay sonra 3 Ramazan 11 (22 Kasım 632) tarihinde vefat etti. Rasul-i Ekrem, Hz. Fâtıma İle Hz. Ali'yi ve çocukları Hasan İle Hüseyin'i abasının altına alarak, "Allahım! Bunlar benim Ehl-i beytimdir; onları kötülüklerden koru ve kendilerini tertemiz kıl" diye dua etmiştir. Hz. Fâtıma ile ilgili önemli hususlardan biri de Resûlullah'ın neslinin onun çocukları vasıtasıyla devam etmiş olmasıdır[57]

Varaka: Yazara göre Varaka bin Nevfel İslam'ı ilk kabul edenlerden biri (s.37), iyi bir hekim, Hz. Hatice'yi hatta Hz. Peygamber'i tedavi etmeye çalışıyor (s.130, 427). Hendek savaşı sonrası Medine'ye gelerek dizanteriye karşı önlemler alıyor (s.427). Yazarın Varaka'nın hayatıyla ilgili tamamen farklı bilgiler vermesi onu farklı bir roman kahramanı olarak göstererek, eserini çeşitlendirmek istemesi olarak düşünülebilir. Bizim bilgilerimize göre, Hz. Hatice, ilk vahyin gelişinden sonra Hz. Peygamber'i teselli etmeye çalıştıktan sonra amcasının oğlu Varaka bin Nevfel'e götürdü. Varaka, Yahudilik ve Hristiyanlık hakkında bilgisi olan, Tevrat ve İncil

---

54 İbn Sa'd, VIII. 19

55 Kandemir, Yaşar, a.g.e. , s.219,

56 Buhari, "Edeb"113,"İsti'zan",40

57 Kandemir, Yaşar, a.g.e. , s.223

gibi kitapları okuyan, bunları bilen kimselerin sözlerini dinlemiş olan bir bilgindi. Putlara tapmaktan nefret ettiği için hak dini aramak amacıyla Zeyd bin Amr ile birlikte Suriye'ye gitmişti. Onun Hristiyanlığı kabul ettiği de söylenmektedir. Okuma-yazma biliyordu. Kitâb-ı Mukaddesi çok incelemiş, onu İbranice harflerle Arapçaya çevirmişti. Gözleri görmeyen Varaka, Hz. Muhammed (s.a.s.)'den başından geçenleri dinleyince şunları söyledi: "Bu gördüğün, Allah'ın Mûsâ'ya indirdiği Cebrâîl (Nâmûs)'dir. Keşke davet günlerinde genç olsaydım! Keşke kabilenin seni yurdundan çıkaracağı günler hayatta bulunsaydım." Varaka'nın bu sözlerini işiten Hz. Muhammed (s.a.s.) "Onlar beni buradan çıkaracaklar mı?" diye sordu. O da "Evet, çünkü senin getirdiğin şeyi getiren herkes, bu düşmanlığa uğramıştır. Eğer o günlere yetişirsem sana mutlaka yardım ederim" şeklinde cevap verdi. Kendisi de çok geçmeden vefat etti.[58] Tralow'un iddia ettiği gibi Varaka b. Nevfel, Hz. Hatice'nin hastalığında, ölümünde ve diğer olaylarda yer almadığı kaynaklarımızda görülmektedir.

Hz. Osman: Müellif Hz. Osman'ın kimliği ve kişiliği ile ilgili olmasa da, hakkında bazı yanlış bilgiler vermektedir. Şöyle ki, Mekke'den hicret etmemiş, Bedir savaşıyla ilgili bilgileri o getirmiş (s.220–221), hanımı Rukiye hala Mekke'deymiş gibi anlatılıyor, hatta vefat haberi de Mekke'den geliyor (s.282). Osman Rukiye'nin hastalığı dolayısıyla Bedir'e katılamamıştı deniliyor ama ne zaman hicret ettiğinden bahsedilmiyor. Ayrıca Mısır'a elçi olarak ta o gönderilmişti (s.355). Mukavkıs, Osman'a çok iyi davranıyor, yaşlı olduğu için Müslüman olamayacağını söylüyor ve birçok hediye veriyor, buna Mariya ve Şirin isimli kızlar ve iki hizmetçi dâhil (s.369).

Hz. Peygamber Bedir savaşına giderken, Hz. Osman'ı hasta olan zevcesine bakmak üzere Medine'de, geri bırakıyor. Hz. Peygamber, Zeyd b.Harise ve Abdullah b.Revaha'yı Bedir zaferini haber vermek üzere Medine'ye gönderdi. Zeyd b.Harise şehre ulaştığında Hz. Peygamberin kızı Rukiye vefat etmiş ve yeni defnedilmişti. Hz. Peygamber, 17/Ramazan 624 Cuma günü gidilen Bedir savaşından Ramazanın

58 İbn Hişam, I, 233-239 ; Köksal, M. Asım, *İslam Tarihi*, Köksal Yayınları: 1/173–176.) ; Kandemir, Yaşar, "Hatice", *DİA*, XVI, 465–466

sonunda veya Şevvalin başında ordusuyla birlikte Medine ye döndü. Kızının vefat haberini ancak döndüğü zaman öğrendi, o da her baba gibi kızının ölümüne üzülmüştü.[59]

Mısır'a elçi olarak görevlendirilmesi konusuna gelince, yazar belki okuyucuyu daha fazla yeni kimliklere sıkmamak için kurgu icabı böyle bir yola başvurmuş olabilir.

İskenderiye Valisi Mukavkıs, Hâtıb b. Ebû Beltea tarafından kendisine gönderilen mektubu alınca, Kıptîlerin kendisini dinlemeyeceğini ve makamından da ayrılamayacağını belirtmiş ve cevabi mektupla birlikte, Mariya ve Şirin adında iki cariye ile bazı hediyeleri Medine'ye göndermiştir. Hz. Peygamber Mariya'yı kendisi almış ve İbrahim adlı çocuğu ondan dünyaya gelmiştir. Şirin'i ise Hassân b. Sâbit'e vermiştir. Hâtıb b. Ebî Beltea, Mukavkıs'ın kendisine cömert davrandığını, kapısında fazla bekletmediğini ve orada beş gün kaldığını söylemiştir.[60]

Abbas: Romana göre Hz. Peygamber'in amcası Abbas, Mekke'nin fethinde Müslüman olmuş (s238), fakat daha önce de yeğeniyle iyi ilişkiler içinde olmuş, hatta ona bilgi sızdırmıştır (s.316). Bütün bunlara sebep ise yeğeninin parlak geleceğini gördüğü için onunla arasını açmak istememiş ama aynı zamanda menfaatleri doğrultusunda Mekkeli eşrafla iyi münasebetlerini sürdürmüştür. Hz. Peygamber de bunlara karşılık amcasına iyiliklerde bulunmuştur mesela Mekke'nin fethinden sonra kendisine sikaye görevini vermek (s.410) veya Bedir savaşı sonrası esirler arasındayken, Mekkelilerin şüphelenmemesi için bin dirhem diyetle serbest bırakılmasını sağlamak ama daha sonra gizlice bu parayı iade etmek (s.283)

Abbâs bin Abdilmuttalib (ö. 32/653) Hz. Peygamberin amcası. Hz. Peygamberin doğumundan iki veya üç yıl önce dünyaya geldi. Mekke'de onunla birlikte büyüdü. İlk gençlik yıllarından itibaren ticaretle meşgul oldu. Maddî durumunun iyi olması sebebiyle, Câhiliye döneminde Kâbe'yi ziyarete gelen hacılara

---

59 İbn Hişam, I, 643-644

60 İbn Sa'd, I, 260–261

su dağıtma (sikâye) ve onlara ziyafet verme (rifâde) görevlerini kardeşi Ebû Tâlib'den devraldı. Ebû Tâlib'in geçim yükünü hafifletmek için Abbas Ca'fer'i. Hz. Peygamber de Ali'yi himayelerine almışlardı.

Hz. Peygamber İslâmiyet'i yaymaya başladığı günlerde Abbas hemen Müslüman oldu. Ancak geniş nüfuzunu kullanarak Müslümanları himaye etmek düşüncesiyle, Müslümanlığı kabul ettiğini açığa vurmadı. Hatta Mekkeli müşriklerin Müslümanlarla ilgili karar ve davranışlarını Hz. Peygamber'e ulaştırmak maksadıyla kasten hicret etmedi. Daha çok benimsenen ikinci bir rivayete göre ise, Mekke fethine veya en azından Bedir Savaşına kadar Müslüman olmadı. Bununla beraber daima yeğenine arka çıkarak onu müşriklere karşı himaye etti. İkinci Akabe Biatı'nda (622), Hz. Peygamberi yalnız bırakmayıp müzakerelere katıldı; Medineli Müslümanlardan onun hayatını tehlikeye atmayacaklarına dair teminat aldı. Mekke'de kaldığı süre içinde İslâm davetini açıktan desteklediği kesinlik kazanmasa bile, karısı Ümmü'l-Fazl Lübâbe ile oğlu Abdullah'ın Müslüman olmalarına karşı çıkmayarak İslâmiyet'in tebliğini müsamaha ile karşıladığını göstermiş oldu.

Bedir Savaşı'nda müşriklerin safında yer almak zorunda kalan Abbas, bu savaşta esir düştü. Kendisinin ve diğer akrabalarının fidyelerini ödeyerek Mekke'ye döndü. Oradaki fakir Müslümanları himaye etmeye ve Kureyşlilerin İslâmiyet aleyhindeki çalışmaları hakkında Hz. Peygambere bilgi ulaştırmaya devam etti. Hayber'in fethini Resûlullah'ın ona müjdelemesi, ikisi arasında gizli bir haberleşmenin öteden beri devam ede geldiğini göstermektedir. Mekke'nin fethi için yapılan hazırlıklar tamamlandıktan sonra Müslüman olduğunu açığa vurması, onun gizli ve son derece önemli bir görevi üstlenmiş olduğunun bir başka delili sayılmalıdır. Huneyn Savaşı'nın ilk anlarında bozguna uğrayan Müslümanlara, Akabe ve Rıdvan biatlarında Hz. Peygamber'e bağlılık sözü verdiklerini gür sesiyle hatırlattı, böylece İslâm ordusunun tekrar derlenip toparlanmasına ve düşmanı bozguna uğratmasına yardımcı oldu.[61]

---

61 "Abbas", *DİA*, I, 16–17

Mariya: Hz.Peygamber'in güzelliği karşısında adeta nutkunun tutulduğu ve hemen birlikte olmak istediği bir hanım olarak anlatılıyor. Bunun için Hz.Hafsa'nın odasını kullanmaları ve uyuya kalmaları sonucu Hz. Hafsa'ya yakalandıkları, Hz. Hafsa'nın susması karşılığında onun Medine'den gitmesini şart koştuğu (s.379) hikâye ediliyor. Oysa kitabın yayınevi tarafından düşülen notta da bunun yazarın sanatçı kimliğini kullanma hakkı olarak görülmesi gerektiği belirtiliyor. Hikâyeye göre; Hz. Peygamber onu Mekke'ye gönderiyor. Mekke'de de umduğunu bulamayan Mariya, evlilik arabulucusu Ümmü Amr tarafından Busrâ'lı bir Hristiyan tüccara veriliyor (s.379). Busrâ'da Hz. Peygamberden bir oğlu olduğu haberi ulaşınca, Hz. Peygamber çocuğu getirmek istiyor fakat çocuk birkaç ay sonra vefat etmiş (s.380).

Bizim kaynaklarımıza göre de, Mariya'ya Resûl-i Ekrem'in ilgi göstermesi başta Hz. Âişe olmak üzere diğer eşlerinin kıskanmasına yol açtı. Bir defasında Hafsa, evinde bulunmadığı sırada Resûlullah'ın orada Mariya ile beraber olduğunu öğrenince çok üzülmüş, Hz. Peygamber de bu konuyu kapatmasını tembih ederek artık Mariya'yı kendine haram kıldığına dair yemin etmişti. Bunu Peygamber hanımları için bir müjde kabul eden Hafsa durumu Hz. Aişe'ye haber verince Resûl-i Ekrem'e hitaben, eşlerini memnun etmek için Allah'ın helâl kıldığını kendisine haram kılmasını doğru bulmayan ayetler[62] nazil olmuştur. Bu ayetlerin, Hz. Peygamber'in diğer eşi Zeyneb bint Cahş'ın evinde bal şerbeti içmesini kıskanan hanımlarına balı kendisine haram kıldığını söylemesi üzerine indiği de kaydedilmiş, bu arada her iki olayın da ayetin nüzul sebebi olabileceği belirtilmiştir.[63] Mariya Medine'de vefat etti, cenaze namazı Hz. Ömer tarafından kıldırıldıktan sonra Cennettü'l-Baki'de defnedildi. Hz. Hatice dışında hiçbir hanımından çocuğu olmayan Resûl-i Ekrem'in 8. yılın Zilhicce ayında Mariya'dan bir erkek çocuğu dünyaya gelince Mariya ümmüveled statüsüne geçerek hürriyetine kavuştu. İbrahim bin Muhammed (ö. 10/632) Hz. Peygamber'in küçük yaşta ölen oğlu. Medine yakınlarındaki Kuf bölgesinde doğdu. Resûl-i Ekrem'in cariyesi Mariya'dan olma çocuğudur. Geleneğe uyularak İbrahim, sütanne Ümmü Bürde Havle bint Münzir'e verildi. On yedi veya

---

[62] Tahrim 66/1-2

63 Uraler, Aynur, "Mariye", *DİA*, XXVIII, 63–64

on sekiz aylıkken İbrahim'in hastalanması üzerine Resûlullah, Abdurrahman b. Avf ile birlikte Ümmü Bürde'nin evine gitti ve çocuğu kucağına aldı, bir müddet sonra da İbrahim öldü.[64]

Sevde: Romanda 28 yaşında, iri yapılı, tombul, özellikle cinselliğe düşkün biri olarak tanıtılıyor, kendisinin tecrübeli bir dul olarak Hz. Peygambere yettiğini düşünüyor. Kaynı Huveylid tarafından Hz. Peygambere eş olarak teklif ediyor (s.159). Hz. Peygamber, Hz. Ebû Bekir'in önerisi üzerine, Hz. Aişe'yi karı koca hayatına ikna etmek için, onu 1 deve ve 40 dirhem ile boşuyor fakat Aişe buna razı olmuyor ve birleşmek için Sevde'nin geri gelmesini şart koşuyor. (s.246)

Hz. Sevde Mekke'de doğdu. İlk Müslümanlardan olan amcasının oğlu Sekran b.Amr ile evlendi. Ancak müşriklerin işkencelerine dayanamadıkları için ikinci kafile ile Habeşistan'a hicret etmek zorunda kaldılar. Daha sonra geri döndüler, bir süre sonra kocası vefat edince beş çocuğu ile yalnız kaldı. Osman bin Maz'un'un hanımı Havle bint Hâkim'in tavsiyesiyle Hz. Peygamber Sevde'yi 400 dirhem mehirle nikâhladı. Hz. Aişe ile evleninceye kadar onun tek eşi oldu. Ümmü Gülsüm ve Fâtıma'ya annelik etti. Evlendiğinde yaşı ellinin üzerindeydi. Hayatının ilerleyen dönemlerinde Hz. Peygamber'in kendi yanında geceleme sırasını Hz. Aişe'ye bırakmıştır. 23/644 Medine de vefat etti cenaze namazını Hz. Ömer kıldırdı, Cennetü'l Baki'ye defnedildi. [65]

Meymune: Romanın anlatımına göre Abbas Haşimilerden bir hanımın, Hz. Peygamberin haremine girmesi gerektiğini düşünerek Meymune'yi öneriyormuş (s.387). Aişe Mekke'nin fethinde gizlice bu evliliğin hazırlıklarını görüşmek üzere Abbas'ın evine gidiyor (s.391). Abbas düğün için davetiyeler gönderiyor ve Hz. Peygamber'in Mekke'de kalma süresinin uzatılması talebinde bulunuyor. Süheyl'den ret cevabı geliyor (s.391). Bunun üzerine Aişe, Ebva'da nikâhlanmasını öneriyor (s.392).

---

64 Çubukçu, Asri "İbrahim", *DİA*, XXI, 273–274

65 Uraler, Aynur,"Sevde", *DİA*, XXXVI, 584–585

Ebû Rühm b. Abdüluzzâ ile evlenen Meymûne kocasının ölümü üzerine Hz. Peygamber ile evlenmek istediğini Ümmü'l-Fazl Lübâbe'ye açmıştı. Hz. Abbas veya Ca'fer b. Ebû Tâlib de Resûl-i Ekrem'e onu nikâhlamasını teklif etmiş, Resûlullah umretü'l-kazaya hazırlanırken Mekke'deki amcası Abbas'a haber göndererek Meymune ile evlenmesine aracılık yapmasını istemişti. Hicretten önce İslâmiyet'i kabul eden Meymune'nin, Hz. Peygamber'in evlenme niyetini öğrenince kendini ona hibe ettiği, kendisini Peygamber'e hibe eden mümin kadının evliliğini Peygamber de onu nikâhlamayı dilediği takdirde sadece Peygamber'e mahsus olmak üzere onaylayan ayetin[66] bu olay üzerine indiği, Resûl-i Ekrem'in ona 500 dirhem mehir verdiği ve bundan sonra bir daha evlilik yapmadığı rivayet edilmektedir.

Resûl-i Ekrem Meymûne'yi Mekke'de nikâhlamak istemiş, fakat müşrikler umre için kendilerine verilen sürenin dolduğunu söyleyerek onu şehri bir an önce terk etmeye zorlayınca bu evlilik Zilkade 7'de Mekke-Medine yolu üzerinde bugün Nüveyriye diye anılan Şerif mevkiinde gerçekleşmiştir.[67]

Safvan b. Muattal: Romanda karşımıza yeni Müslüman olmuş, Süleymoğullarından zengin bir deve ve at yetiştiricisinin oğlu olarak tanıtılan Safvan, Aişe'ye tutkun ama buna rağmen Hz. Peygamber'e olan sevgi ve saygısından veya iffetinden de diyebiliriz ondan uzak duruyordu (s.332). Bir gün Aişe ile kuyu başında tesadüfen karşılaştılar, aceleden bataklığa düştü. Aişe ise ona kahkahayla güldü (s.334). Safvan'ın bu tedirginliğinden, Aişe onun kendisine âşık olduğunu anlamıştı, yoksa o, Aişe olmazdı (s.336). Safvan, Aişe'yi uğrunda ölünecek kadınlardan nitelendirilmesinde bulunuyor, onu gördükten sonra ibadetlerinin daha coşkulu olduğunu, bunun günah olmasından korktuğunu itiraf ediyor. Aişe'den korktuğunu belirtiyor (s.336). İfk meselesinden sonra bir daha Medine' de görülmedi (s.341). Akrabaları onun Medine'ye gelmeye korktuğunu çünkü Aişe'den ve dolayısı ile kendi nefsinden korktuğunu söylüyorlar ve bunda haklı olduğunu belirtiyorlar (s.404).

---

66 El-Ahzâb 33/50

67 Kandemir, Yaşar, "Meymune", *DİA*, XXIX, 506–507

Tralow'un anlattıklarının roman için bir kurgu olduğunu düşünebiliriz, çünkü Safvan, ilk muhacirlerden ve dini bütün bir müslümandı; Allah yolunda bir gazadan dönüyordu. Her namuslu insanın yapması gerekeni yapmış ve Hz. Aişe'yi devesine bindirerek orduya yetiştirmişti. Safvan sahabenin seçkinlerindendi. Hayatında harama uçkur çözmediğine dair yemin etmiştir. Kendisi Allah yolunda bir gazada şehit olmuştur.[68]

Ebû Süfyan: Yazara göre eşrafın başı, kibar ve yakışıklı bir beyefendi, adeta yazar Ebû Süfyan sempatizanı, onu iyi ve masum göstermek için gayret sarf etmiş. Barış yanlısı, makul ve mantıklı, ileri görüşlü, cesur, iyi kalpli, merhametli ve insancıl biri olarak gösteriliyor. Ebû Süfyan Hz. Peygamber'i hicreti esnasında takip eden birliğine çok tehlikeli emirler vermemişti (s.193), müsle yapan karısı Hind'in bu halinden tiksiniyor ve kendine gelinceye kadar döverek müdahale ediyor. Bir beyefendi olduğu için Hamza'ya bir taş mezar yapılmasını emrediyor (S.311) gibi ifadelerden anlaşılacağı gibi Ebû Süfyan'a karşı bir iyi niyet söz konusu.

Kaynaklarımıza göre böyle bir durumun olmadığı görülüyor. Yapılan müzakereler sonucunda Ebû Cehil'in teklifiyle Hz. Peygamberi öldürme kararı alındı Buna göre beş Kureyş kabilesini temsil eden, beş kişilik bir grup genç tarafından yerine getirilecekti. Müslümanlar, bu kararın alındığı güne "Yevmü'z-Zahme" (sıkıntı, zahmet günü) demişlerdir.[69] Mekkeliler, Hz. Peygamber (s.a.s)'ın yatağında Hz. Ali'nin yattığını görünce hayal kırıklığına uğradılar, suikastın başarısızlıkla sonuçlanması üzerine hiddetlendiler. Bu arada Hz. Peygamberi öldüren veya esir eden kimseye 100 deve ödül vereceklerini Mekke'nin her tarafına ilan ettiler. Ayrıca kendileri de derhal aramaya koyuldular.[70]

Bilakis Ebû Süfyan'ın kinci ve intikam aşkıyla yandığını görüyoruz. Bedir'in intikamını almadıkça yıkanmayacağına yemin eden Ebû Süfyan, hicretin 3. yılı

---

68 Gümüş, Sadreddin, "Rasulullahın Aile Hayatı ile İlgili Ayetler", *Hz.Peygamber ve Aile Hayatı*, İstanbul 1989, s.235

69 Şulul, Kasım, *Hz.Peygamber Devri Kronolojisi*, İstanbul 2003, s.205

70 Şulul, a.g.e. s.206, Sarıçam, a.g.e. s.120

Şevval ayı ortalarında cereyan eden Uhud Savaşı'na müşrik ordusunun kumandanı olarak katıldı. Karısı Hind bint Utbe de diğer Kureyş kadınlarıyla birlikte def çalarak orduyu savaşa teşvik ediyordu. Bu savaşta müşrikler, parlak bir zafer elde edememekle beraber Hz. Peygamber'in amcası Hamza'nın Vahşî tarafından şehit edilmesi sebebiyle bir ölçüde intikam duygularını tatmin etmiş oluyorlardı. Hind de aynı intikam duygusuyla Hz. Hamza'nın ciğerini çıkarıp ağzında çiğnemişti.[71]

Yazar her ne kadar Ebû Süfyan'ı iyi göstermek istemişse de, neredeyse de münafıklıkla itham ediyor. Kızı Ümmü Habibe babasını Müslüman olması için ikna etmeye çalışıyor. Özellikle siyasi argümanlar dikkat çekici. Ebû Süfyan ise Allah'a inanmak istediğini fakat Hz. Muhammed'in elçi olarak seçilmiş olmasını kabullenemediğini söylüyor. (s.407) Ümmü Habibe'nin ilginç teklifi; inanmasan da kelime-i şahadet getir diyerek münafıklık öneriyor. Ebû Süfyan ise; sonuçta ben siyaset adamıyım diyerek, kızına hak veriyor. Böylece Hz. Abbas ve Hâkim bin Hizam ile birlikte gizlice peygamberin çadırına gelerek Müslüman oluyorlar (s.408).

Bu olay bizim kaynaklarımızda şöyle geçmektedir; Mekke'yi fethetmek üzere harekete geçen İslâm ordusu Mekke yakınında Cuhfe'de karargâh kurunca Ebû Süfyân çocukluk arkadaşı Abbas b. Abdülmuttalib'in ısrarlarıyla Hz. Peygamber'in huzuruna çıktı ve İslâmiyet'i kabul etmek zorunda kaldı. Hz. Peygamber de fetih günü Mekke'de Ebû Süfyan'ın evine sığınanlara eman verileceğini bildirerek onu tal-tif etti. Ebû Süfyan'ın bunu Mekkelilere bizzat duyurması herkesten önce karısı Hind'in sert tepkisine yol açtı.[72]

Selman: Romana göre de hakkında çelişkili bilgi verilen,(s.218) Mekke'de Aişe'nin çocukluğundan beri kendisinin bakımıyla sorumlu hadım bir köle olarak tanıtılırken, Medine'de Hz. Peygamber tarafından Aişe'ye hediye edilen bir Mecusi köle deniliyor (s.237).

---

71 İbn Hişam, *es-Siretu'n-Nebeviyye*, II, 95–96

72 Aycan, İrfan, "Ebu Sufyan", *DİA*, X, 232

Selman-ı Fârisi (Ebû Abdullah Selman el-Fârisi ö.36/656): İslamiyet'i kabul eden İran asıllı ilk sahabedir. Selman, Râmhürmüz'de doğdu, ilk çocukluk yıllarını burada geçirdi. Mecusi ateşkesinde kutsal ateşin sönmemesini sağlamakla görevli iken yeni bir din arayışına giren Selman Hristiyanlığı benimsedi önce Dımaşk'a kaçtı ardından Musul Nusaybin ve Ammuriye'ye gitti. Ammuriye'de Hristiyanlık hakkında bilgi aldığı papaz ölüm döşeğinde iken Hanif dini üzerine gönderilecek son peygamber hakkında bilgi verdi. Bir Arap tüccarıyla tanışan Selman çölden geçirmesi karşılığında sahip olduğu hayvanları ona verir. Kervan Vadi'l-kura'ya ulaştığında tüccar Selman'ı bir Yahudi'ye köle olarak satar. Daha sonra bu Yahudi onu Medine'de yaşayan Beni Kurayza mensubu başka bir Yahudi'ye satar (Osman b.Eşhel). Medine'yi görünce Ammuriye'li rahibin tarif ettiği şehre geldiğini anladı. Daha sonraki günlerde Hz. Peygamberin Medine'ye doğru yola çıktığını, Kuba'ya geldiğini duyunca hemen oraya gitti ve rahipten öğrendiği o nübüvvet alametlerini görünce Müslüman oldu. Azat edilene dek Bedir ve Uhud gazvelerine katılamadı. Hendek gazvesinden önce Resulü Ekrem'in tavsiyesi üzerine efendisiyle anlaşıp İslami dönemin ilk mükatebe sözleşmesini yaparak azat oldu. Bedel olarak 300 hurma fidanı dikme işi Rasulullah'ın gözetiminde ashabın da yardımıyla gerçekleştirildi. Selman Hendek gazvesine ve ondan sonraki tüm gazvelere katıldı.

Zahit bir kişiliğe sahip olan Selman-ı Fârisi peygamberimizin övgüsünü kazandı. İlim öğrenmeye düşkünlüğü ve sünnete bağlılığı ile ashab-ı suffe arasında önemli bir yer edindi. Hendek savaşında hendek kazılması fikri, Taif'in fethi sırasında mancınık ve debbâbe kullanılmasını tavsiye ettiği gibi bunların yapımında da bulunmuştur. Halife Hz. Ömer'in emriyle Kûfe şehrinin kurulması aşamasında önemli katkıları olmuş ve daha sonra Medâin'e vali tayin edilmiştir. Hz. Osman'ın hilafetinin sonuna kadar bu görevde kalmış ve 36/656 yılında Medâin'de vefat etmiştir.

Selman'ın Rumca ve İbranice öğrendiği Farsların, Yahudi ve Hristiyanların kutsal kitaplarını okuduğu rivayet edilmektedir. Bu sebeple onun hakkında Sâhib'ul-Kitâbeyn (Kur'an'ı ve Kitab-ı Mukaddes'i iyi bilen) veya "bitmez tükenmez bir umman" ifadesi kullanılmıştır. Selman'ın Fatiha suresini Farsçaya tercüme ettiği ve Rasulullah'ın bunu men etmediği kaydedilmektedir. Hadis rivayetinde de yer alan

Selman, Hz. Peygamber'in saçlarını tıraş etmesi sebebiyle berberlerin piri sayılmıştır. Fütüvvet teşkilatının gelişmesinde de önemli rol oynayan Selman tasavvufi silsilenin içinde de yer almıştır.[73]

Ebû Tâlib'in Hanımı Fâtıma: Romana göre daha peygamberliğin ilk ilanında Ebû Tâlib'in hanımı Fâtıma'dan gerçeğe aykırı olarak vefat eden hanımı diye bahsediliyor (s.48). Fâtıma bint Esed b. Hâşim b. Abdimenâf el-Kureyşiyye el-Hâşimiyye (ö. 4/625–26) Hz. Ali'nin annesi, Ebû Tâlib'in ölümünden hemen sonra ve hicretten yaklaşık iki yıl önce Fâtıma'nın İslâmiyet'i kabul ettiği ve Medine'ye ilk hicret eden kadın sahabelerden olduğu tahmin edilmektedir. Oğlu Ali Resûlullah'ın kızı Fâtıma ile evlenince geliniyle aynı evde yaşamaya başladı. Hz. Peygamber yengesinin iyiliklerini hiç unutmaz, onu Medine'deki evinde ziyaret eder ve zaman zaman orada öğle uykusuna yatardı. Resûl-i Ekrem'in "annemden sonra annem" dediği Fâtıma bint Esed hicretin ilk yıllarında, bazı tarihçilere göre dördüncü yılında Medine'de vefat etti. [74]

Habeş Kralı: Tralow'un kurgusuna göre, Müslümanlara Hristiyanlığa kazanma düşüncesiyle iyi davranıyor (s.153), Hristiyanlığa namzet olarak görüyordu (s150). Hâlbuki Necaşi Ashame b.Ebcer (ö.9/630)'in ilahi bir dine bağlılığı, adil bir hükümdar olması, onun Müslüman muhacirlere iyi davranmasını gerekli kılmıştır. Muhacirleri himaye eden [75]ve Hz. Peygamber'in davetini kabul edip Müslüman olan Habeşistan kralının vefat haberini Medinelilere bizzat Resul-i Ekrem vererek onun gıyabında Cennetü'l- Baki'de cenaze namazı kıldırmıştır. Necaşi muhacirlerin arasında bulunan Ümmü Habibe'yi de Resul-i Ekrem'e nikâhlamıştı.[76] Bununla birlikte Müslüman muhacirlerinin yabancı bir ülkede İslam'ı temsilde gösterdikleri üstün başarı, Amr b. As gibi şahsiyetlerin İslam'ı kabul etmelerine zemin hazırlamıştır. Medine'ye hicrette Rasulullah'ın takibe uğrayacak olması, yakalanıp

---

73 Hatiboğlu, İbrahim, "Selman-ı Farisi", *DİA*, XXXVI, 441–443

74 Aykaç, Mehmet, "Fâtıma bint Esed", *DİA*, XII, 225

75 Hamidullah, a.g.e, I.59

76 Öztürk, Levent, "Necaşi Ashame", *DİA*, XXXII, 476–477

öldürülmek istenmesi Kureyş'in Habeşistan'da yaşadığı olumsuz tecrübenin sonucudur.[77]

Antar: Fâtıma'nın babasından ısrarla isteyerek elde ettiği Müslüman olmayan Arap kölesi olarak tanıtılıyor, hatta Aişe'nin kölesi Selman'ın Mecusi olduğu için özellikle aynı şartları taşıması gerekiyordu, şeklinde hikâye ediliyor. Hakikatte ise Hz. Fâtıma'nın hiç kölesi olmamıştır. Kaynaklarımızda babasından işlerine yardımcı olması için köle istediği, fakat Rasulullah'ın;"Ey Fâtıma, Allah'a müttaki ol, Rabbinin farzlarını eda et, ehlinin işlerini yap, yatağa girince 33'er kere tesbih, tahmid ve tekbir oku. Bu hizmetçiden daha hayırlıdır." dediği rivayet edilmektedir.[78]

Rukiye'nin oğlu Câfer: Yazarın Câfer diye adlandırdığı, Osman ile Rukiye'nin kuduz horoz tarafından gagalanarak öldüğünü anlattığı çocuğun ismi kaynaklarımızda Abdullah olarak geçer. Hz. Peygamber'in, bu torunuyla ilişkileri konusunda kaynaklarda detaylı bilgi yoktur. Abdullah'ın Habeşistan'a yolculuk sırasında dünyaya geldiği rivayet edilirse de kesin değildir. Hicretin dördüncü yılında (625-26) altı yaşında öldüğüne dair rivayet esas alınırsa, onun hicretten iki yıl önce doğmuş olması gerekir. Adını bizzat Hz. Peygamber'in koyduğu rivayet edilir. Babası Hz. Osman ona nispetle Ebû Abdullah künyesini almıştır. Yüzünü bir horozun gagalaması sonucu yüzü ve gözleri şişerek hastalandı ve bu hastalıktan kurtulamayarak öldü. Cenaze namazını Hz. Peygamber kıldırdı, babası da onu kabre koydu. Mezar taşını ise Rasulullah dikmiş ve torununun ölümünden dolayı ağlamıştır.[79]

Rabbi İssahar: Kurayzaoğullarının dini lideri olarak ismi geçiyor, Hendek savaşında Hz. Peygambere gelerek kendilerini artık desteklemeyeceklerini ve 3 gün içerisinde Mekkeliler tarafına geçeceklerini bildiriyor (s.323). Savaştan sonra ise kaçmıştı deniliyor (s.326). Oysa kaynaklarımızda böyle bir isme rastlayamadık, Kurayza'nın reisi Ka'b b. Esed olarak geçiyor. Kurayzaoğulları Hendek savaşında,

---

77 Şulul, a.g.e. s.152

78Canan, İbrahim,"Aile Reisi ve Baba Olarak Hz. Peygamber", *Hz Peygamber ve Aile Hayatı*, İstanbul 1989,s.339

79 Sarıçam, İbrahim, "Hz. Peygamber'in Torunları ile İlişkileri", *Diyanet Avrupa Dergisi*, Mayıs 2004,s.36

Beni Nadîr'den, Huyey b. Ahtab'ın tahrikiyle Müslümanları arkadan vurmaya karar vermişti. Kurayzaoğulları bu hareketleriyle Müslümanların helakine yol açacak bir davranışta bulunmuş oluyorlardı. Hendek kuşatmasında savaş suçu işlemeleri, kendilerine savaş ilan etmek için yeterli bir sebep olmuştur. Hz. Peygamber, Kurayzaoğullarının haberini alınca durumu incelemek ve engel olmak üzere, içlerinde Evs'in reisi Sa'd b. Muaz ile Hazrec'in reisi Sa'd b. Ubâde'nin de bulunduğu dört kişilik bir heyeti Kurayza yurduna göndermişti. Bunlar, Kurayza'nın reisi Ka'b b. Esed'le görüşerek ihanetten vazgeçmelerini istemişler, şayet ihanet ederlerse sonucun Kurayza için iyi olmayacağını bildirmişlerdi. Fakat Ka'b b. Esed İslâm heyeti ile alay etmiş, kaba ve sert davranmış ve uyarılara kulak asmamıştı.[80]

İmra bin Hişam: Kitaba göre Mekke'de gizli bilgi toplamakla görevli (s.258). Bedir öncesi Hz. Peygamber yolda onunla bir araya geliyor ve ondan bilgi alıyor. Hz. Peygamber kervana yardım için birliğin yola çıktığını ve Ebû Süfyan'ın kervanın tehlikede olmadığına dair gönderdiği haberi öğreniyor. Kervanın Bedir pazarına uğrayacağını varsayarak yolunu değiştirip Bedir'e yöneliyor (s.266). İmra karşımıza tekrar savaş sonrası çıkıyor ve hafif yaralandığı için ordunun gerisinde kalmış yanına Nadr bin el-Haris verilmişti. Nadr'a İslam'ı anlattıktan sonra Müslüman olmasına rağmen namazda, onun tarafından öldürülüyor (s.280). Bunun sebebi ise Hz. Peygamber, iki kişi hariç esirlere iyi davranılmasını emretmişti, bu iki kişiden biri Nadr imiş, diğeri Ümeyyeoğullarından Utbe bin Ebi Muayt. İmra ise bunu anlayamıyor, çünkü ona göre masalda bir hakaret veya aşağılama yoktu deniliyor (s.281).

Bizim kaynaklarımızda ise böyle bir kişi olmadığı gibi böyle bir olay da yoktur. Hz. Peygamber Medine'den çıkmadan on gün önce Talha b. Ubeydullah ve Said b. Zeyd'i kervan hakkında bilgi toplamak için Suriye yoluna gönderdi. Ancak bu iki sahabe Medine'ye Bedir savaşı esnasında ulaşabildiler.[81] Hz. Peygamber, Cüheyne kabilesinden Besbes b. Amr ile Adiy b. Ebü'z-Zağbâ'yı

80 Sarıçam, İbrahim, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s.227

81 Fayda, Mustafa, "Bedir", *DİA*, V, 325–327

Medine'den ayrıldıktan sonra kervan hakkında bilgi toplamak için gönderdi. Onlar da, Medine'nin 160 km. kadar güneybatısında yer alan ve Kızıldeniz sahiline 30 km. uzaklıkta bulunan Bedir kuyularına gidip, kervanın henüz buraya gelmediğini öğrendiler ve durumu Hz. Peygamber'e bildirdiler. Bedir, o dönemde Medine-Mekke yolunun Suriye kervan yoluyla birleştiği noktada bulunuyor ve kervanların ikmal yeri olarak hizmet görüyordu. Ebû Süfyan Suriye'den ayrıldıktan sonra Kureyş'ten yardım istemek üzere Kinâne kabilesinden Damdam b. Amr adlı şahsı yirmi dinar ücretle kiralayarak Mekke'ye gönderdi. Kendisi de, Hz. Peygamber'in Bedir kuyularına gönderdiği şahıstan sonra inceleme maksadıyla Bedir kuyularına geldiğinde takip edildiğini anlayınca, pusuya düşmemek için kervanı Bedir'e uğratmadan, Bedir'i sol tarafına alarak ve az kullanılan sahil yolunu takip ederek Mekke'ye doğru yola devam etti.[82]

Esirlere uygulanan muameleye gelince, Hz. Peygamber her şeyden önce esirlere iyi davranılmasını emretmiştir. Onlardan sadece ikisini, Ukbe b. Ebû Muayt ile Nadr b. Hâris'i, vaktiyle kendisine ve Müslümanlara yaptıkları ağır işkencelere karşılık olarak ölüme mahkûm etmiştir. Diğer esirlere yapılacak muamele konusunda sahabelerin görüşlerine başvurmuştur.[83]

b- Olaylardaki Farklılaşmalar:

Hz. Peygamber'in okuma bilmesi: Yazar Hz. Peygamber'i okuma bilen biri gibi kurgulamış, bezin üzerine yazılı Arapça ibareyi okuyor (s.11). Hz. Peygamber'in okuma bilmediği ayetle sabit olduğu gibi güvenilir kaynaklar Hz. Muhammed (s.a.v.)'in okuma yazma bilmediğini yani "ümmi" olduğu konusunda ittifak ederler. Hz. Peygamberin ümmi olmasının başlıca hikmeti Kur'an-ı Kerim'de şöyle belirtilmektedir: "Sen bundan önce ne bir yazı okur, ne de elinle onu yazardın. Öyle olsaydı, batıla uyanlar kuşku duyarlardı."[84] Hira mağarasında kendisine ilk vahiy getiren melek ona "oku" dediğinde."Ben okuma bilmem" demiştir. Hâlbuki onun

82 Sarıçam, a.g.e. s.155

83 İbn Sa'd, II, 22-26; Fayda, Mustafa, "Bedir", *DİA*, V, 325–327; Sarıçam, a.g.e. , s.161

84 Ankebut 29/48

peygamberlik yıllarında okuma-yazmaya son derece önem verdiği ve sahabeyi buna teşvik ettiği bilinmektedir. Ona ilk gelen vahiy "oku" idi. Kendisine gelen vahiyleri ezberlediği gibi aynı zamanda kâtiplerine yazdırıyordu. Şayet peygamberlikten önce okur-yazar olsaydı, kitap okusaydı ve bir şeyler yazmış olsaydı, peygamberlikten sonra karşıtları, onun, kutsal kitapları, geçmişte yaşamış milletlerin tarihini okuyarak elde ettiği bilgileri tebliğ diye sunduğunu iddia edebilirlerdi [85]

İlk vahiy: Yazar nazil olan ilk ayetleri Müddesir suresinin ilk ayetleri olarak anlatıyor (s.11). Ayrıca Rukiye ile Esma bint Amr'ın ilk vahiy gecesi Hz. Peygamberi takip edip, vahye şahit oldukları hikâye ediliyor (s.397). Bizim kaynaklarımızda ise Alak suresinin ilk beş ayeti olduğu kesindir. Hz. Muhammed 610 yılının Ramazan ayının 27.gecesinde Hira mağarasında, sabaha karşı ibadetle meşgul olduğu sırada vahiy meleği Cebrail kendisine "oku" emrini verdi. Hz. Muhammed (s.a.s.), şaşkınlık ve endişe içerisinde "Ben okuma bilmem" cevabını verdi. Cebrail üçüncü defada aynı cevabı aldıktan sonra, Alak suresinin ilk beş ayetini okudu. Hz. Muhammed (s.a.v.) de tekrarladı: "Oku! Yaratan Rabbinin adıyla oku. O insanı bir "alaka"dan yarattı. Oku! Rabbin sonsuz kerem sahibidir. O Rab ki kalemle yazmayı öğretti. İnsana bilmediğini de öğretti" [86] Hz.Rukiye ve arkadaşının vahye şahit olamalarının söz konusu olmadığını, bunun yazarın kurgusu olduğunu kitabın sonunda yayınevinin notundan zaten öğreniyoruz.

Hz. Hatice ile Evliliği: Johannes Tralow Arabistan'daki evlilik çeşitlerini anlatıyor. Hz. Hatice'nin evliliği Arabistan'da yaygın olan 3 evlilik şeklinden, nadir olan üçüncüsü idi deniliyor. Bu evlilik şekline göre söz sahibi kadındır, çocuklar kadına aittir, kadın istediği zaman erkeği boşayabilir ve erkek aynı kabileden ve aynı şehirden ikinci bir evlilik yapamaz (s.40, 251). Yazarın bahsettiği gibi bir tasnifin olmadığı gibi böyle bir evlilik çeşidi de yoktur. Cahiliye devri Araplarında evlilik herhangi bir şekil şartına veya merasime tabi değildir. Çok eşlilik on eşe kadar uygulanmaktadır. Bu dönemde Nikâh-ı muvakkat, nikâh-ı mut'a, nikâh-ı bedel,

---

85 Hamidullah, Muhammed, *İslam Peygamberi*, çev; Salih Tuğ, I,46,İrfan Yay. İstanbul 1990

86 Alak 96 / 1–5

nikâh-ı istibda, nikâh-ı makt gibi nikâh türleri uygulanmıştır. Velayet babaya aittir, veli velayeti altındakini miras ve himayeden mahrum edebilir ve hatta öldürebilir. Kız çocuklarının öldürülmesi buradan gelmektedir. Arap toplumundaki kadın ve çocukların statüleri kölelerden çok farklı değildir.[87]

Hz. Muhammed'in, Hz. Hatice ile evliliği ise Arap örf ve âdetlerine göre yapılmıştır. Törende Ebû Tâlib ve Varaka b. Nevfel birer konuşma yaptılar. Ebû Tâlib konuşmasında Hz. Muhammed (s.a.s.)'in üstün ahlakından bahsederek Hatice'yi amcasından istedi ve mehrini zikretti. Mehir yirmi deve veya beş yüz dirhem gümüş idi. Varaka b. Nevfel de yaptığı konuşmada bu evliliğin kendileri için bir şeref olduğunu söyledi. Ebû Tâlib develer keserek düğün yemeği verdi.[88]

Hz. Peygamber'in ilk evliliğinde ikinci bir hanımla evlenmemesinin sebebini her ne kadar yazar, Hatice'nin otoritesine ve bu özel nikâh şekline bağlasa da, Hz. Peygamber'in eşine olan saygı ve sevgisinden dolayı o hayattayken ikinci bir evlilik yapmadığını biliyoruz. Hâlbuki o dönemin örf ve adetleri çok kadınla evliliğe müsaitti. Hz. Hatice'nin vefatından sonra onun aziz hatırasına saygı duyarak, yaklaşık 2,5 yıl yalnız ve bekâr olarak yaşadıktan sonra Sevde bint Zem'a ile evlenmiştir. Hz. Peygamber, cinsel tatmin peşinde olsaydı, geleneğe, gençliğine, Kureyş kabilesine mensup oluşuna ve özellikle bir peygamber olarak, kendisine tâbi olanlardan gördüğü itibara bağlı olarak 54 yaşına kadar birkaç evlilik gerçekleştirebilirdi.[89]

Oğluna put ismi vermesi ve bundan duyduğu rahatsızlık: Amcası Ebû Tâlib'in hatırına, Hz.Peygamber ölen oğluna put ismi vermişti (s.51). Bundan daha sonra çok pişmanlık duymuştu. Hatta kitabın kurgusuna göre oğlunun ölümü üzerine diğer dinlere ilgi duymaya başlamış, ahiret inancını öğrenince kısmen rahatlamıştı. İşte bu süreçte düşünmek için sık sık Hira mağarasına gider olmuştu. Kendisiyle

---

87 Aydın, M.Akif, "Aile", *DİA*, II, 198; Sarıçam ve ark, İngiliz *ve Alman Oryantalistleriin Hz.Muhammed Tasavvuru*, s. 340

88 İbn Hişam I, 182–187; Hamidullah, a.g.e, I, s. 63–64

89 Sarıçam, a.g.e. s. 287

hesaplaşmaları ve vicdan azabı sonucu Allah ona lutufta bulunmuş ve peygamberlik bahşetmişti. Bu iddia güvenilir hiçbir kaynakta geçmemesine rağmen, batılılar tarafından hazırlanan İslam Ansiklopedisinin "Muhammed" maddesinde[90] de yer almaktadır. Ayrıca yine romanımızda olduğu gibi Hz.Peygamber'in bir defa Uzza adlı puta bir koyun kurban ettiği de yer almaktadır.[91] Buhari'nin "Tarih-i Sağir"inde zikrettiği fakat "Sahih'inde zikretmediği Abd'ül-Uzza adlı oğluna dair bu bilgi, ravileri açısından güvenilir kabul edilmemektedir. Ayrıca bu rivayet doğru kabul edilse bile bu çocuk Hz.Hatice'nin önceki evliliklerinden olma bir çocuğuydu ve İslam öncesi putperest olan Hatice bu ismi koymuş olabilir, zaten çocuk bi'setten önce vefat etmiştir. Dolayısıyla bu ismi Hz.Peygamber vermemiştir.[92]

Boykot Kararı: Yazara göre Kâbe'nin duvarına asılan Müslümanlara boykot kararı, kabileciliğin her türlü dini tartışmanın önüne geçtiğini peygamber hayatında gösteriyor, çünkü ona göre amcaları Müslüman olmamalarına rağmen Hz. Peygamberi korumuşlar ve böylece bu toplumsal boykot kaldırılmıştır (s.124). Hatta bunda Ebû Süfyan'ın da katkısı vardır, çünkü o Huzaalıların düştüğü hataya düşmemek için bunu yapıyordu, Hz. Peygamberi ekonomik savaş ve kasıtlı çıkarılan zorluklarla Mekke dışına çıkarabileceklerini düşünüyorlardı (s.152). Gerçekte ise Ebû Süfyan'ın insafı diye bir şey söz konusu değildir. Mekke müşrikleri, Müslümanların sayısının gitgide çoğaldığını, görünce Hz. Muhammed (s.a.s.)'i öldürmeye karar verdiler. O öldürülünceye kadar Hâşim ve Muttaliboğullarıyla aralarında barış, emniyet akrabalık ve karşılıklı hukuka saygı bulunmadığını açıkça ifade ederek, bu iki kabileyi düşman ilan ettiler.[93] Müşrikler bunun üzerine bu iki kabile üyelerine kız alıp vermemek, alışveriş yapmamak, oturup kalkmamak ve konuşmamak üzere aralarında antlaştılar. Bir protokol imzalayıp Kâbe'nin duvarına astılar. Hz. Muhammed (s.a.s.)'in amcası Ebû Leheb ve oğulları dışında tüm Hâşim

---

90 Buhl, F. "Muhammed" *İ.A*, VIII, 453, İstanbul 1993

91 Bkn. Hamidullah, a.g.e.1, s. 49

92 Altun, Fatih, *M.E.B .İslam Ansiklopedisi'ndeki Kur'an ve Tefsirle İlgili Maddelerin Eleştirel Analizi*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006, s.32

93 İbn İshak, s.139-140; Sarıçam, a.g.e. 106

ve Muttaliboğulları - mü'min olanlar dinine bağlılığından, henüz iman etmeyenler ise kabilelerine bağlılıklarından- Ebû Tâlib Mahallesi'ne taşındılar. Ebû Leheb ve oğulları ise bu birliğe katılmayarak müşriklerin safında yer aldılar.[94] Hâşimoğulları üç yıl boyunca peygamberliğin yedinci yılından (616), onuncu yılına (619) kadar burada sosyal ve ekonomik boykot altında yaşadılar. Hz. Peygamber, Hz. Hatice ve Ebû Tâlib tüm servetlerini tükettiler. Sonunda bazı insaflı kişiler boykotu kaldırmak amacıyla bir araya geldiler. Bunlardan bir kısmı Hâşimoğullarının akrabası oluyordu. Mesela Züheyr b. Ebû Ümeyye, Ebû Tâlib'in kız kardeşinin oğlu; Hişam b. Amr da Ebû Tâlib'in amcası Nadle'nin ana bir kardeşinin oğlu oluyordu. Bu iki şahıs, Kureyş'in ileri gelenlerinden Mut'im b. Adiy, Ebü'l-Bahterî b. Hişam ve Zem'a b. Esved'i de ikna ederek, onların da desteğiyle Ebû Tâlib mahallesine gittiler ve mahsur olanları buradan çıkardılar. Hz. Muhammed (s.a.s.) bu şahısların iyiliklerini hiçbir zaman unutmamıştır.[95]

Ayrıca boykotun kaldırılmasında olağanüstü bir olay da etkili olmuştur. Hz. Muhammed (s.a.s.) bir ağaç kurdunun Kâbe binası içine asılan boykot vesikasının, "Bismikellâhümme" sözü müstesna, zulüm ve akrabalık bağlarını hiçe sayan ifadeler içeren geri kalan kısımlarını yiyip yok ettiğini bildirdi. Müşrikler, vesikanın Hz. Muhammed (s.a.s.)'in söylediği şekle bürünmüş olduğunu gördüler ve boykot hareketine son verdiler[96]

Hz. Peygamber'in Taif Ziyareti: Tralow'a göre Hz. Peygamber Taif'de Mahzum kabilesinden Habid'in evine gidiyor, kardeşleri Celil ve Mesud'da oradalar (s.144). Hz. Peygamberi Sam adlı köle Utbe ve Şeybe kardeşlerin bahçesine saklıyor. Zenginlerin üzerine saldığı ayak takımından kurtarıyor (s.145). Hz. Peygamber Allah'ın izni olmadan Taif'e gitmesini günah olarak görüyor, pişmanlık duyuyor fakat Nahle'deki olaydan sonra Cebrail'in sesini duymasıyla Allah'ın kendisini affettiğini ve elçiliğini teyit ettiğini düşünüyor (s.148).

---

94 İbn Hişam I, 350–354

95 Sarıçam, a.g.e. 106

96 İbn Hişam, I, 373–377

Gerçekte ise Hz. Muhammed (s.a.s.) yanına Zeyd b. Hârise'yi yanına alarak Tâif'e gitmişti. Orada oturan Sakîf kabilesinin İslâm'a girmesini ve Kureyş'e karşı kendisiyle birlikte hareket etmesini ümit ediyordu. Nübüvvetin onuncu yılında (620) Şevval ayının sonlarına doğru Hz. Hatice'nin vefatından bir ay kadar sonra buraya gitti ve Zilkade ayında döndü. Taif'in ileri gelenlerinden Amr b. Umeyr'in oğulları Abdüyâlîl, Mes'ud ve Habîb'i İslâm'a davet etti ve kendisine yardım etmelerini istedi. Ancak hiç kimse onun davetini kabul etmedi. Kendisine yardım eden kölenin adı da kaynaklarımızda Addas diye geçmektedir.[97]

Hz. Hatice ile Ebû Tâlib'in aynı gün vefat etmeleri: Romana göre Hatice ile Ebû Tâlib aynı gün vefat ediyorlar (s.139). Hz. Hatice, yirmi beş yıl kadar süren mutlu bir evlilik hayatından sonra hicretten üç yıl kadar önce 10 Ramazan'da (19 Nisan 620) vefat etti. Resûl-i Ekrem, Hatice'nin vefatından üç gün önce amcası Ebû Tâlib'i kaybettiği için düşmanlarına karşı kendisini savunan iki desteğini yitirmiş oldu.[98]

Hz. Peygamber'in putlara iltifat etmesi: Hz. Muhammed Mekkelilerin en sevdiği putları olan Lat ve Uzza'yı Mekkelilerin yakınlığını kazanmak için taltif etmiş, sonra pişman olmuştu (s.150). Torununun ölümünü de bu günahının kefareti olarak görüyordu (s.151).

Bazı İslam tarihi kaynaklarında yer alan ve "Garanik Kıssası" diye bilinen bu habere göre Peygamberimiz Kâbe'nin yanında Necm Suresini okurken,"Gördünüz mü o Lat ve Uzzay'yı? Ve üçüncüleri olan ötekini, Menat'ı" ayetlerini okuduktan sonra, güya "Bunlar yüksek kuğulardır, onların şefaatleri umulur" sözlerini şeytanın telkiniyle söylemiş! Secde ayeti gelince de secdeye kapanmış, bütün kâfirlerde secde etmişler! Müşrikler, putlarının Hz. Peygamber tarafından övülmesine sevinmişler…

İslam tarihinde geçmekte olan garanikle ilgili rivayetler asılsızdır ve bunların tamamı uydurmadır. Başta Ebû Mansûr el-Mâtürîdî olmak üzere Ebû Bekir İbnü'l-Arabî,

---

97 Sarıçam, a.g.e. , s. 108–109; Hamidullah, a.g.e. , I. 116

98 Kandemir, Yaşar, "Hatice", *DİA*, XVI, 465–466

Kadı İyâz, Fahreddin er-Râzî, Kurtubî, Kirmanı, Aynî, Şevkânî, Şehâbeddin Mahmûd el-Âlûsî. Muhammed Abduh gibi âlimlerin çoğu bu görüştedir. Bunlara göre garanik hadisesine dair rivayetlerin asılsız olduğunu gösteren pek çok delil vardır.

Garanik hadisesine dair rivayetler birçok bakımdan Kur'an'a aykırıdır. Her şeyden önce Kur'an'da, ilâhî koruma altında bulunan Hz. Peygamber'in kendi arzusuyla veya başkalarının telkiniyle sözler uydurup Allah'a isnat etmesinin yahut vahiyleri kendi kendine değiştirmesinin mümkün olmadığı, böyle bir şey yapması halinde şiddetle cezalandırılacağı belirtilmiş, kendisine okutulan vahiyleri unutmayacağı ve kalbine yerleşmesi için vahiylerin ayet ayet nazil olduğu bildirilmiş, ayrıca ilâhî buyrukları açıkça tebliğ edip müşriklerden yüz çevirmekle emredilmiş ve vahiy ile alay edenlerin üstesinden gelineceği ifade edilmiştir.

Bütün bunlar, Hz. Peygamber'in vahyi alırken ve bunu insanlara tebliğ ederken ilâhî koruma altında bulunduğunu ve herhangi bir şekilde vahiyler arasına yabancı bir söz karıştırmasının mümkün olmadığım açıkça gösterir. Garanik hadisesiyle irtibatlandırılan Necm süresinin 2–4 ve 19–23. ayetleri de bu konudaki iddiaların isabetsizliğini ortaya koymaktadır. Zira bu ayetlerde Hz. Peygamberin kendi arzusuna göre konuşmadığı ve Allah'a atfettiği her sözün vahiy ürünü olduğu ifade edilmiş, ayrıca putların ilâh olamayacağı, herhangi bir fonksiyonlarının bulunamayacağı, uydurulmuş isimlerden ibaret olmanın ötesinde bir değer taşımayacakları vurgulanmıştır. Surenin 26. ayeti, göklerde bulunan nice meleklerin bile Allah'ın izni olmadan şefaat edemeyeceğini belirtmektedir. Bu sebeple İslâm'ın temel ilkesini oluşturan tevhit inancına zıt düşen şirkin Resulü Ekrem tarafından yanılarak bile olsa tasvip edilmesi, müşriklerin de putlarının değersizliğini ortaya koyan bir surenin sonunda secdeye kapanmaları makul görünmemektedir.

Garanik olayı Kur'an'ın nüzulüne ilişkin bilgilerle de çelişmektedir. Zira iddia edildiğine göre bu olayın meydana gelmesi üzerine Hac suresinin 52. ayeti inmiştir. Hâlbuki garanik hadisesiyle irtibatlandırılan Necm suresi Mekke döneminde, Hac suresi Medine döneminde nazil olmuştur ve bu iki sürenin nüzulü arasında altı veya sekiz yıla yakın bir zaman geçmiştir. Hz. Peygamber'i teselli etmek için indiği

söylenen Hac suresinin 52. ayetinin bu kadar uzun bir aradan sonra nazil olması amaca uygun düşmediği gibi bu süre zarfında garanik metninin ayet olarak kalması da mümkün değildir.

Garanik hadisesi, peygamberlerin sahip olmaları gereken sıfatlarla bağdaşmaz. Muhtelif naslara ve âlimlerin ittifakına göre peygamberler hem vahyi tebliğ ederken hata yapmaktan hem de küfre düşmekten korunmuşlardır. Peygamberlerin vahyi algılayıp tebliğ etmekte ve ilâhî buyrukları yerine getirmekte hataya düşmeleri mümkün olsaydı ilâhî mesajları ihtiva eden vahyin bağlayıcılığı ve peygambere iman etmenin gerekliliği ortadan kalkardı. Kur'ân-ı Kerîm, şeytanın insanlar ve özellikle itaatkâr müminler üzerinde etkili bir nüfuza sahip olmadığını beyan etmektedir.[99] Peygamberler üzerinde, bilhassa nübüvvetle görevlendirilmelerinin ana hedefini oluşturan vahyi tebliğ sırasında etkili olabileceği ise asla düşünülemez.[100]

Melenin Erkam'la Birlikte toplanması: Mele Ebû Süfyan'ı açık tedbirler almaya teşvik için toplanmıştı. Çünkü Hz. Peygamber'in harici nüfuzla kendilerine dert olabileceğinden kaygılanıyorlardı (s.189). Bu toplantıda Erkam da vardı. İlk zamanlar Hz. Peygambere evini açmış ve O'nu korumuştu, oysa şimdi Ebû Süfyan'ın birliğine birkaç asker vermişti. Bu toplantıya katılan diğer isimler: Mahzum Kabilesinden: Ebû Cehil, Esved bin Abdullah el-Esad ve As bin Vail, Ümeyye Oğullarından: Utbe bin Ebi Muayt, Taif'ten: El-Ahnes bin Serik ve bütün Arabistan'ın köle pazarına hâkim köle tüccarı Abdullah bin Cûdan (s.190).

Çözüm arayışı içinde bulunan müşriklerin ileri gelenleri gerekli önlemleri almak üzere Dârünnedve'de toplandılar ve konuyu tartıştılar. Gündem kendileri için çok önemli olduğundan, Hâşimoğullarından Ebû Leheb dışında hiç kimseyi ve güvenmedikleri kişileri içeriye almadılar. Toplantıda başlıca üç görüş üzerinde duruldu: Birincisi, Hz. Muhammed (s.a.s.)'i hapse atıp zincire vurmak ve ölünceye kadar burada tutmak. Fakat Müslümanların gelip onu kurtarabileceği

99 Bk. en-Nisâ 4/76; İbrahim 14/22; el-Hicr 15/42; en-Nahl 16/99

100 Cerrahoğlu, İsmail,"Garanik", *DİA*, XIII, 361–366

ihtimali göz önüne alınarak bu fikir beğenilmedi. İkincisi, onu Mekke'den sürmek ve bir daha buraya sokmamak. Sürgün edildiği yerde bir çevre oluşturarak Mekke'yi ele geçireceği düşüncesiyle bunun üzerinde de durulmayıp bir başka görüşe geçilmesi istendi. Üçüncü olarak Ebû Cehil bir teklif ortaya attı. Buna göre her kabileden birer tane güçlü kuvvetli genç seçilip ellerine keskin birer kılıç alarak, tek kişinin vuruşu gibi hep birlikte Hz. Muhammed (s.a.s.)'in üzerine saldıracaklar ve onu öldüreceklerdi. O zaman Hâşimoğulları tüm kabilelere karşı kan davasına kalkışamayacaklar ve diyete razı olmak zorunda kalacaklardı. Diyeti bütün kabileler ortaklaşa ödeyecekti. Bu teklif oybirliği ile kabul edilerek uygulanmasına karar verildi. Bu hususa Kur'an-ı Kerim'de işaret edilmektedir.[101]

"Hatırla ki, kâfirler seni tutup bağlamaları veya öldürmeleri yahut seni yurdundan çıkarmaları için sana tuzak kuruyorlardı. Onlar sana tuzak kurarken Allah da onlara tuzak kuruyordu. Çünkü Allah, tuzak kuranların en iyisidir".[102]

Yazarın Erkam'la ilgili iddiası tamamen kurmacadır. Kaynaklarımızdaki Erkam'la ilgili bilgilerle kesinlikle örtüşmemektedir. On yedi, on sekiz yaşlarında İslâmiyet'i kabul eden Erkam'ın ilk Müslümanlar arasında yedinci veya on ikinci sırayı aldığı belirtilmektedir. Hz. Peygamber'e sadakatle bağlanarak evini onun emrine vermiştir. Medine'ye ilk hicret edenler arasında yer alan Erkam ile Ebû Talha Zeyd b. Sehl el-Ensârî arasında kardeşlik bağı (muâhât) kuruldu ve burada kendisine bir ev verildi. Bedir, Uhud, Hendek gibi önemli gazvelerin hepsine katıldı. Okuma yazma bildiği için Hz. Peygamberin vahiy kâtipleri arasında yer alan Erkam, Resûl-i Ekrem tarafından zekât memurluğuna tayin edildi. Erkam Medine'de vefat etti ve cenaze namazını vasiyeti üzerine Sa'd b. Ebû Vakkâs kıldırdı. 53'te (673) öldüğü de rivayet edilmektedir.[103]

İlk Seriyye: Hz. Peygamber Abdullah bin Cahş'ı 9 kişiyle keşif için Nahle'ye gönderiyor. Haram aylardan Recep ayında oldukları için. Onlar saldırmadıkça

---

101 Karaman, Hayreddin, ve ark. *Kuran Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, D.İ.B.Yayınları, Ankara 2007, II, 686

102 Enfal 8 / 30

103 Önkal, Ahmet,"Erkam", *DİA*, XI, 305

savaşmayı yasaklıyordu (s.232). Abdullah bin Cahş'ın birliğinin Recep ayında 2 Mekkeliyi öldürmesi Müslümanlar arasında büyük öfkeye sebep oluyor. Ganimet bekletiliyor (s.241). Konu ayetin inmesiyle çözülüyor, Peygamber rahatlıyor (s.242). Yazarın bu şekilde anlattığı olay, gerçekte şöyle: Hz. Peygamberin halası Ümeyye'nin oğlu Abdullah b.Cahş başkanlığında hepsi muhacirlerden oluşan 7,8 veya 12 kişiden ibaret bir birlikti. Hz. Peygamber bir mektup yazdırarak mektubu Abdullah b.Cahş'a verdi ve mektubu iki gün yol aldıktan sonra açmasını ve içinde ki emri uygulamasını istemişti. Abdullah b.Cahş ikinci günün sonunda mektubu açtı ve arkadaşlarına okudu şunlar yazılıydı."Bu mektubumu okuduğunda Taif-Mekke arasında ki Batn-ı Nahleye kadar git. Orada Kureyş kervanlarını gözetle." Medine'den 200km uzaklaşmışlardı Bahran adlı yere vardıklarında kafilede bulunan Sa'd b. Ebû Vakkas ve Utbe b.Gazvan develerini kaybettiler. Onları ararken birliği de kaybettiler. Diğerleri Batn-ı Nahleye kadar vardı. Taiften dönmekte olan İbnül Hadrami başkanlığında ki dört kişilik Kureyş kervanına rastladılar. Haram aylardan Recep ayının son günü mü yoksa Şaban ayının ilk günümü olduğu hususunda bir müddet tereddüt ettiler. Ancak daha sonra kervan başkanı Amr b. El-Hadrami'yi öldürüp diğer iki kişiyi, Osman b.Abdullah ve Hakem b.Keysan'ı da esir ettiler. Hâlbuki Hz. Peygamber böyle bir şey emretmemişti. Dördüncü şahıs Nevfel b.Abdullah ise kaçtı. Abdullah b.Cahş elde ettikleri ganimetleri beşe bölerek, birisini Hz. Peygambere geri kalanları da kendi aralarında paylaştılar. Seriyyeye katılanlar Medine'ye gelince, Hz: Peygamber iki esiri hapsetti. Ancak kendisine ayrılan ganimeti almadı. Haram ayda savaşmayı emretmediğini hatırlatarak onları azarladı. Abdullah b.Cahş ve arkadaşları Hz. Peygamber ve arkadaşlarının kendilerini kınamalarına çok üzüldüler. Bu olay üzerine Mekkeli müşrikler "Muhammed ve arkadaşları haram ayı helal hale getirdiler; haram ayda kan döktüler, kervanın mallarını aldılar ve adamları esir ettiler" diyerek Müslümanları itham etmeye başladılar.

Bir süre sonra Bakara suresinin 217 ayeti konuya açıklık getirecek ve Müslümanlar rahatlayacaklardır. "Cenab-ı Allah, Haram aylarda savaşmanın büyük günah olduğunu, Fakat Allah'ı inkâr etmenin, insanları Mescid-i Haramı ziyaretten alıkoymanın ve halkını oradan çıkarmanın daha büyük bir günah olduğunu, fitne

çıkarmanın adam öldürmekten daha beter olduğunu beyan etmektedir (Bakara suresi 217) Böylelikle seriyye mensuplarının haklılığı ortaya çıkmış oldu.[104]

Bedir savaşı: Tralow'a göre Bedir savaşının anlatımını kısaca şöyle özetleyebiliriz: Müslümanlar Bedir'e Mekkelilerin kendilerinden önce gelip kamp kurduklarını keşfediyorlar. İlk anda hayal kırıklığına uğruyorlar, dehşete kapılıyorlar, fakat Hz.Peygamber'in cesaretlendirmesi ve şahadet müjdesi ile toparlanıyorlar (s.268). Habib b. el-Munzir, biri hariç kuyuların kapatılmasını öneriyor (s.269). Birebir savaşa Mekkelilerden ilk olarak, Hz.Peygamberi Taif'te bağlarında himaye eden Utbe ve Şeybe b. Rebia kardeşler ve Mahzum kabilesinden Esved b. Abd'ül-Esad çıkıyorlar. Müslümanlar ise Hz.Peygamberin amcası Hamza'yı, yeğeni Ali'yi ve eşi Sevde'nin eski kaynı Huveylid'i çıkarıyorlar (s.272). Huveylid şehit oluyor diğerleri galip geliyorlar (s.272).

Bedir yakınında ordusuyla konaklayan Hz. Peygamber, kervan hakkında bilgi toplamak üzere Hz. Ali, Zübeyr b. Avvam, Sa'd b. Ebû Vakkâs ve Besbes b. Amr'ı Bedir kuyularına gönderdi. Kur'an-ı Kerim'de bu iki ordunun Bedir'e geldiklerinde birbirinden habersiz oldukları şöyle ifade edilmektedir: *"Hatırlayın ki (Bedir savaşında) siz vâdinin yukarı kenarında (Medine tarafında) idiniz. Onlar da uzak kenarında (Mekke tarafında) idiler. Kervan da sizden daha aşağıda (deniz sahilinde) idi. Eğer (savaş için) sözleşmiş olsaydınız, sözleştiğiniz vakit hususunda ihtilâfa düşerdiniz. Fakat Allah, gerekli olan emri yerine getirmesi, helak olanın açık bir delille helâk olması, yaşayanın da açık bir delille yaşaması için böyle yaptı. Çünkü Allah, hakkıyla işitendir, bilendir".*[105]

Sonra Hz.Peygamber Kureyş ordusunun bulunduğu yer hakkında kölelerden bilgi aldı. Ordunun kaç kişiden ibaret olduğunu sorunca bilmediklerini söylediler. Bunun üzerine yiyecek ihtiyacını karşılamak için günde kaç deve kestiklerini sordu. Bir gün dokuz, ertesi gün on deve kestiklerini öğrenince ordunun asker sayısının dokuz yüz ilâ bin arasında olduğunu tahmin etti. Mekke'nin ileri gelenlerinden

---

104 bkn. İbn Hişam, I, 601–606 ; Sarıçam, a.g.e. , s.153

105 Enfal 8/42

orduda kimlerin yer aldığını öğrendi. Hz. Peygamber bunun yanında Adiy ve Zühre kabilesi mensuplarının müşrik ordusunu terkederek Mekke'ye geri döndüklerini de kölelerden öğrendi. Ammâr b. Yâsir ile Abdullah b. Mes'ud'u esirlerin söylediklerini yerinde incelemek üzere görevlendirdi. Bu ikisi, sabaha karşı Kureyş karargâhında büyük bir karışıklık yaşandığı haberini getirdiler. Çünkü Kureyşliler, karargâhlarına dönen diğer kölelerden Müslümanların Bedir civarında bulunduğunu öğrenince büyük bir heyecana kapılmışlar, baskına uğramamak için de tedbir almaya başlamışlardı.

17 ramazan 2/14 Mart 624 Cuma sabahı erken saatlerde her iki ordu Bedire doğru yola çıktı, Müslümanlar kuyulara müşriklerden daha önce ulaştı. Peygamberimiz başlangıçta Medine tarafına yakın ve düşmana da uzak olan kuyunun çevresine yerleşti. Sahabeden Hubab b.Münzir buraya yerleşilmesini uygun bulmadı ve Hz. Peygambere bu kararının vahye dayanıp dayanmadığını sordu. Peygamberimiz bunun kendi görüşü olduğunu söyleyince düşmana en yakın kuyunun yanına yerleşilmesini ve diğer kuyuların kapatılmasını teklif etti. Peygamberimiz bu görüşü uygun buldu ve Hubab'ın işaret ettiği kuyunun çevresine yerleşerek diğer kuyuları kumla kapattırdı. Ancak, daha sonra, açık bırakılan kuyudan müşriklerin su almalarına izin verdi.[106]

Arap geleneğine göre savaş mübareze (teke tek vuruşma) şeklinde başladı. Müşrik ordusundan Esved b. Abdülesed, İslâm ordusundan da Hz. Hamza ortaya çıkıp dövüştüler. Hz. Hamza rakibini öldürdü. Bunun üzerine Kureyşlilerden Utbe b. Rebîa, kardeşi Şeybe ve Velîd b. Utbe ortaya atıldılar. Bunların karşısına ensardan üç kişi çıktı. Fakat müşrikler kendilerine denk kabul etmedikleri için onlarla vuruşmayacaklarını, karşılarına kendilerine denk kimselerin çıkmasını istediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber'in emriyle Hz. Hamza, Hz. Ali ve Ubeyde b. Hâris meydana çıktı. Hz. Hamza Utbe'yi, Hz. Ali Velîd'i, Ubeyde b. Hâris de Şeybe'yi öldürdü. Teke tek vuruşmalardan sonra başlayan ve dört veya beş saat süren savaş, ikindiye doğru İslâm ordusunun kesin zaferiyle sonuçlandı. Savaşta müşrik ordusundan başta Ebû Cehil, Ümeyye b. Halef, Utbe b. Rabîa, Şeybe b. Rabîa ve Ebû

106 Taberi, II, 441

Süfyan'ın oğlu Hanzala gibi ileri gelen İslâm düşmanları olmak üzere toplam yetmiş kişi öldü; bir o kadar sayıda asker de esir alındı. Müslümanlar, altısı muhâcirlerden, sekizi de ensardan olmak üzere toplam on dört şehit verdiler.[107] Bu bilgilerden de anlaşıldığı gibi Huveylid diye birisi yoktur.

Kaynuka Yahudileri: Hz.Peygamber Yahudileri tehlike olarak görüp bertaraf etme düşüncesine en zayıf nokta olan Kaynukayı görüyordu (s.293). Bir Kaynuka Yahudisi bir Arap kadınla alay etmiş, onu savunmak isteyen bir mü'min Yahudiyi öldürmüş, Yahudilerde onu şehid etmiş diyerek yazar şüpheli bir ifade ile veriyor. Oysa diyor Muhammed bu olaydan önce, ihanet edenlerin cezalandırılması mevzusunda Enfal Suresi 57-59.ayetleri açıklamıştı (s.294). Diğer Yahudiler din kardeşlerini Müslümanlar tarafından muhasara altına alındıkları zaman desteksiz, yalnız bıraktılar (s.294). Kaynukalılar teslim oluyorlar, Hz.Peygamber erkeklerin öldürülmesi kadınların köleleştirilmesine hükmediyor fakat daha sonra eski müttefikleri Hazreç lideri münafık Abdullah bin Ubey'in devreye girmesi ve. Aişe'nin önerisi üzerine ceza sürgüne çevriliyor (s.295). Bazıları kalıp Müslüman oluyor, diğerleri Doğu Ürdün'e Andramut'a göç ettiler. Burada Bizans pazarlarına açılma imkânı buldular kayıplarını telafi ettiler, işlerini daha da büyüttüler (s.299). Kitaba göre anlatılanları bu şekilde özetleyebileceğimiz olaylar şöyle gelişmiştir: Müşrik, münafık ve Yahudilerden bazı grup ve kabileler Hz.Peygamberle saldırmazlık, hak ve hukuka saygı, düşmanla işbirliği yapmama gibi konulara da antlaşmalar yapıyorlar sonra da bunu bozuyorlardı. Yaptıkları antlaşmayı ilk bozan Yahudi kabilesi Kaynukâoğulları olmuştu.[108] Onlar Hazreclilerin müttefiki idiler. Bedir Savaşı'ndan sonra taşkınlık yapmaya ve bu savaşta zafer elde eden Müslümanları kıskanmaya başladılar. Müslümanların galip gelmesini Kureyş'in savaş tekniğini bilmediğini kendilerinin ise usta savaşcı olduklarını söyleyerek, Hz. Peygamber'i tehdit ettiler[109]ve antlaşmayı bozdular.

---

107 İbn Sa'd, II, 170

108 İbn Hişam, II, 47

109 İbn Hişam, I, 552

Peygamberimiz bu tutumdan endişelenmeye başladı. Kur'an-ı Kerîm'de onların davranışları şöyle ifade edilmektedir: "Eğer bir topluluğun antlaşmaya hıyanet etmesinden korkarsan, sen de onlara karşı aynı şekilde davran".[110]

Kaynukâ'oğullarının tutumundan endişelenmeye başlayan Peygamberimiz, Şevval 2/Mart-Nisan 624'te onların üzerine yürüdü. Yedi yüz savaşçıya sahip olan Kaynuka' Yahudileri korkuya kapıldılar. Hz. Peygamber'in vereceği karara razı olmak üzere kalelerinden çıkarak teslim oldular. Kaynukâ'oğullarının eski müttefiki ve münafıkların başkanı Abdullah b. Übey, Hz. Peygamber'den ısrarla onların bağışlanmalarını istedi. Peygamberimiz onların Medine'yi terketmelerini emretti. Bu defa Abdullah b. Übey Kaynukâ'oğullarının yerlerinde bırakılmaları için çaba sarfettiyse de bunu başaramadı.[111] Kaynukaoğulları ailelerini yanlarına alarak Medine'yi terkettiler. Önce Vâdilkurâ'ya uğrayıp bir ay kaldılar. Burada binek ve yiyecek ikmali yaptıktan sonra Suriye tarafına gittiler ve Ezriat şehrine yerleştiler.[112]

Zeyd bin Harise Seriyyesi: Zeyd b. Harise kumandasında ki bir birlik Necd'de ki Karade kuyusu yakınlarında Ebû Süfyan'ın da içinde olduğu kervanı yakalıyor, fakat malları bırakıp kaçtıkları için kurtuluyorlar (s.302). Bu baskından elde edilen ganimet o kadar büyükmüş ki Hz.Peygamberin hissesine düşen 1/5 bile 20 bin dirhemmiş (s.302). Gerçekte bu kervanda Ebû Süfyan yok. Hz. Peygamber Bedir savaşından sonra Suriye'ye giden sahil yolu üzerinde oturan kabilelerle anlaşma yapmıştı. Bu yüzden Kureyşliler Irak yolunu kullanmaya karar verdiler. Bu sırada Hz.Peygamber bir Kureyş kervanının Medine'nin doğusundan Suriye'ye doğru gitmekte olduğunu öğrendi. Kureyş eşrafının idaresinde İcl kabilesinden ve Kureyş'in de Sehm kolunun müttefiki olan Furat b.Hayyan'ın kılavuzunda ki bu Kureyş kervanına karşı Zeyd b. Harise'nin idaresinde yüz kişilik bir birlik gönderdi. Zeyd b.Harise Necid'de bulunan Karede mevkiinde kervanı ele geçirerek Medine'ye getirdi. Hz.Peygamber kervanın mallarını ganimet statüsüne tabi tuttu Esir alınan

---

110 Enfal 8/58

111 İbn Hişam, II, 48–49

112 İbn Sa'd, II, 29-30

kervanın kılavuzu Furat b.Hayyan Müslüman oldu ve Hz. Peygamber tarafından serbest bırakıldı.[113]

İfk Olayı: Johannes Tralow'a göre baştan sona olay özetle şu şekilde anlatılıyor: Aişe'nin kaybettiği mavi ametist (mor yakut) kolyesi kendisine çocukluğunda ilgi duyan şair Lebid'in hediyesiydi. Eğer Hz.Peygamber araya girmeseydi Aişe ona verilirdi (s.334). Kolye Aişe'nin nazarlığıydı, onu kaybettiğinde bulunca çok sevinmişti. Geç kaldığı için kızılacağını düşünüyordu (s.334). Kervan gitmişti, o yalnız kalmıştı kendisinin yokluğu fark edilince, gelinip alınacağını düşündü, sakindi (s.335). Sonra bir karartı görünce korkmaya başladı, gelenin genç bir çocuk olduğunu görünce örtünmeye bile gerek duymadı. Safvan ise bu duruma üzüldü, onuru zedelenmişti (s.335). Safvan devesi topalladığı için arkada kaldığını, kendisini orduya yetiştireceğini söyledi, fakat örtünmesini şart koştu (s.335). Medine yakınlarında konaklayan orduya nihayet yetişiyorlar. Fakat Aişe'nin düşündüğü gibi dedikodu başlıyor. Münafıklar böylece Hz.Peygamberi üzecek bir şey daha bulmuşlardı (s.338). Aişe'ye karşı Hamne, Hz.Peygamberin baldızı, saray şairi Hassan bin Sabit ve ilk Müslümanlardan Abd menaf kabilesinden ve en güvenilirlerden Hz.Ali'nin karşıtlıkları Aişe'nin namı için vahim bir durumdu. Halk ikiye bölünmüştü (s.339). Hz.Ali boşamasını istiyor. Hz.Peygamber ise mü'min bir kadına haksızlık edemeyeceğini, delillerinin olmadığını söyledi (s.339). Aişe babasının evine gidiyor. Babasından, Hz.Peygamberden ispat getirttirmesini yoksa iftiracılar olarak açıklamasını istemesini istiyor. Annesi itiraf edip Allah'tan af dilemesini istiyor (s.339). Hz.Aişe, müminlere, babasına ve Hz.Peygambere öfkeli (s.340). Hz.Peygamberin Aişe'yi ziyareti esnasında Aişe'nin suçsuzluğunu bildiren ayetler geliyor (s.341). Ayet gereğince kırbaç cezasına çarptırılması gereken iftiracılar: Mistah, Hamne ve Hassan b. Sabit (s.341). Hamne'nin cezası hamamda veriliyor. Hassan bin Sabit bundan sonra Aişe'nin özel şairi oluyor. Fakat Aişe kendisine yapılan bu haksızlığı hiç unutmuyor. Özellikle Ali ve Hasanın kini (s.342). Hz.Peygamber Hasan'ın gayretlerini boşa çıkarmıyor. Ona Bayhara malikânesini ve Kıpti cariye Şirin'i hediye ediyor (s.343).

---

113 bkn. İbn Hişam, II, 50–51; Sarıçam, a.g.e. , s.168; Çubukcu, Asri "Furat bin Hayyan", *DİA*, XIII, 218

İslami kaynaklara göre ise bu olay şöyle cereyan etmiştir: Resûl-i Ekrem Mustalik (Müreysî) Gazvesi'nden dönerken beraberinde götürdüğü eşi Hz.Aişe konakladıkları bir yerde sabaha karşı tekrar hareket emri verildiğinde tabii ihtiyacını gidermek üzere ordugâhtan uzaklaşır. Geri gelirken boynundaki Yemen (Zafâr) akiği gerdanlığın düşmüş olduğunu farkeder ve kendisini bekleyecekleri düşüncesiyle dönüp aramaya koyulur; ancak karanlıkta onu bulup el yordamıyla tanelerini toplayıncaya kadar çok vakit kaybeder. Konak yerine geldiğinde diğerlerinin hareket ettiğini görür ve yokluğunu anlayınca aramaya çıkacakları inancıyla orada beklemeye başlar; bu arada uyuyakalır. Ordunun artçılarından Safvân b. Muattal es-Sülemî görevi gereği kamp yerini kontrol ederken onu bulur ve devesine bindirip hayvanı yederek orduya yetiştirir; fakat hızlı yürümekle birlikte kendisi yaya olduğu için kafileye ancak kuşluk sıcağında mola verdikleri zaman ulaşabilir. Münafıkların reisi diye bilinen Abdullah b. Übey ile adamlarının Resû!-i Ekrem'i ve kayınpederi Hz. Ebû Bekir'i küçük düşürmeye ve aralarını açmaya yönelik sözleri, bazı müminlerin de katılmasıyla kısa zamanda yayılma istidadı göstermişti. Olaya son derece üzülen ve nasıl bir hükme varacağı hususunda uzunca bir süre tereddütte kalan Resûl-i Ekrem sonunda konuyu bazı yakınlarıyla istişare etmeye karar verdi. Eşleri arasında Aişe'ye rakip olmasıyla tanınan Zeyneb bint Cahş'a, onun eski kocası ve kendi evlâtlığı Zeyd b. Hârise'nin oğlu Üsâme'ye ve damadı Hz. Ali'ye düşüncelerini sordu. Bunlardan Zeyneb ile Üsâme, Aişe'den hiçbir şekilde şüphelenmediklerini söylerken Hz. Ali görüşünü, "Yâ Resûlallah! Allah senin evliliğine bir sınır koymamıştır; Aişe gibi pek çok kadın var. Fakat yine de işin aslını öğrenmek için onun hizmetçisini sorguya çekmelisin" diye bildirdi. Bunun üzerine Resûluliah Berîre adlı câriye ile konuştu, kendisinden Hz. Aişe'nin lehine şahadetten başka, "O, evinde hamurunu yoğururken uyuyakalan ve hamuru kuzuya yediren gencecik bir kadındır" cevabını aldı.

Hz.Peygamber Ebû Bekir'in evine gitti. Aişe'nin anlattığına göre, kendisinin yattığı odaya girince dedikoduların çıktığı günden beri ilk defa yanına otururak söylenenleri tekrar etmiş ve "Eğer masum isen Allah seni temize çıkaracaktır, bir günah işledinse tövbe et ve affını dile; Allah tövbekârları bağışlar" demiştir. Aişe, Peygamber'in dedikodulara inandığını, bu sebeple de ne söylese şüphe ile karşılayacağını ifade etmiş ve artık Hz. Ya'küb gibi sabredip Allah'tan yardım

dilemekten başka çaresinin bulunmadığını söylemiştir. Bu sırada uzun süredir beklenen vahiy gelmeye başlamıştır. Nûr sûresinin 11. âyetinden itibaren başlayıp devam eden ilâhî beyanda çirkin iftirayı çıkaranın büyük bir azaba mâruz bırakılacağı ifade edilmekte, ona alet olup dedikoduyu yayanların bir avuç insandan ibaret olduğu bildirilmekte, bunun yanında söylentileri duyan kadın erkek bütün müslümanlann duyarsız ve bilinçsiz davranışları da kınanmaktadır. Zira olay, insanoğluna yöneltilebilecek en çirkin bir iftira olduktan başka Peygamber'in masum eşini hedef almış ve dolayısıyla müslüman toplumun tamamı itham altında bırakılmıştır. Onlar bu haberi duyduklarında basiretlerini kullanarak. "Böyle bir söylentiye alet olmak bize asla yakışmaz. Hâşâ! Bu çok büyük bir iftiradır" demeli ve Resûl-i Ekrem'in masum ailesiyle müslüman toplumun onurunu korumalıydı. Âyet-i kerîmelerde bundan böyle benzeri gafletlere düşmemeleri konusunda müslümanlar uyarılmakta ve rencide olan Peygamber ailesinin yine de hoşgörü ve affedicilikle davranması tavsiye edilmektedir. Hz. Aişe, kendisini fazlasıyla üzüp zor duruma düşüren iftira hadisesinin sonuç itibariyle hakkında hayırlı olduğunu anlamış ve şahsı vesilesiyle on âyetin birden inmesini ömrünün sonuna kadar hayatının en şerefli hadisesi olarak kabul etmiştir. Resûl-i Ekrem, Hz. Aişe'nin beraatini ilân eden âyetleri Mescid-i Nebevî'de müslümanlara okudu. Sonra da bu çirkin iftirayı yaymakta ileri gitmiş olan Hassan b. Sabit, Hamne bint Cahş ve Mistah b. Üsâse'ye, iffetli kadına zina isnadında bulundukları için Nûr sûresinin 4. âyetine göre seksener sopa vurulması ve bir daha şahitliklerinin kabul edilmemesi cezasını uyguladı. Bunlardan, Hz. Peygamber tarafından çok sevilen ve "şâirü'n-nebî" diye anılan Hassan b. Sabit, Aişe'nin iffetini dile getirdiği bir kasideyle onun affını ve teveccühünü kazanmışsa da iftiranın diğer bir kurbanı Safvân b.Muattal'ın gazabından kurtulamamış, bu defa da onu bir şiirle tahrik ettiği için aldığı bir kılıç darbesiyle bir gözünden ve iki elinden sakatlanmıştır. Bunun üzerine Safvân, Resûl-i Ekrem'in emriyle yakalanarak Hassan b. Sâbit'in ölmesi halinde kısas edilmesi için hapse atılmış, fakat davacının kendisini affetmesiyle serbest bırakılmıştır, Hz. Peygamberde Hassân'ın bu davranışından çok memnun olmuş ve Mukavkıs'ın gönderdiği iki kardeş cariyeden Sîrîn'i Beyraha mâlikânesiyle birlikte kendisine hediye etmiştir. Had cezası uygulanan ikinci kişi olan Hamne bint Cahş, Resûlulillah nezdinde Aişe'nin itibarını düşürüp kız kardeşi Zeyneb'in konumunu güçlendirmek

amacıyla iftira olayına katıldığını söylemiştir. Cezaya çarptırılan üçüncü kişi olan Mistah b. Üsâse Bedir gazilerindendi ve akrabası Hz. Ebû Bekir'den maddî yardım görüyordu. Ebû Bekir, ifk olayından sonra ona artık yardımda bulunmayacağına yemin etti; ancak nâzil olan Nûr sûresinin 22. âyetiyle bundan vazgeçti. Asıl iftira olayının tertipçisi Abdullah b. Übey b. Selûl'ün cezalandırılıp cezalandırılmadığı kesin biçimde bilinmemektedir.[114]

Hudeybiye: Müslümanlar antlaşmayı aşağılayıcı buluyorlardı. Hatta Ömer kendi fikrinden 100 kişi bulsa Hz.Peygamberi terk edeceğini söylemişti (s.348).

Hz. Ömer dâhil ashap bu anlaşmaya tepki göstermekle birlikte Resûlullah anlaşma şartlarını kabul ettiğini söyleyince herkes bağlılığını bildirdi.[115]

Hayber'in Fethi ve Akabinde Gelişen Olaylar: Medine'nin 100 km. Kuzey Doğusunda ki Hayber'e sefer düzenliyor (s.355). Sefere katılmak isteyen, Müslüman olmamış bedeviler geri çevriliyor. Böylece İslam ciddileşiyor, bütün inanmayanlar düşman olarak görülüyor. Yahudiler beklenmedik bu saldırı karşısında kalelerine çekiliyorlar, ulaşılamayacaklarını sanıyorlardı. Aslında böyle de olurdu, içlerinde ki hainler olmasaydı. Müslümanlara yardım eden bu hainler zayıf noktaları, gizli geçitleri gösteriyorlar. Gatafan'dan bir grup Yahudi yardıma geliyor ama Müslüman ilerleyişini görünce geri çekiliyor (s.356). Hayber Yahudileri öldürülmüyorlar, sürülmüyorlar da, yarıcı olarak yerlerinde kalıyorlar. Malları ve bir miktar özellikle güzel kızları ve genç kadınları alınıyor, Müslüman erkekler arasında dağıtılıyor (s.357).

Medinenin 150 km. kuzey batısında bulunan Hayber, Netât, Şıkk ve Ketibe denilen başlıca üç bölgeden ve bu bölgelerde bulunan hisarlardan ibaretti. Bu hisarların ismi şöyledir: Naim, Sa'b b. Muaz, Zübeyr, Übey, Nizar, Kamûs, Vatih, Merhab ve Sülâlim. Beni Kurayza'nın akibetini öğrenen Hayber Yahudileri korkuya kapılarak, Müslümanlar onların üzerine yürümeden önce, Hayber, Teymâ, Fedek,

---

114 İbn Hişam III, 409- 415; Fayda, Mustafa, "İfk", *DİA*, XXI, 507–508; Gümüş, a.g.m. , 231-240;

115 Hamidullah, Muhammed, "Hudeybiye", *DİA*, XVIII , 297–299

Vâdilkurâ Yahudileri ile birleşerek Medine üzerine yürümeye karar verdiler. Gatafan kabilesine giderek, dört bin askerle onların desteğini de sağladılar. Peygamberimiz Hudeybiye Seferi'nden dönüp Medine'de bir ay kaldıktan sonra Müslümanların Hayber'in fethi için hazırlanmalarını emretti. Hayber, kaleleri sağlam, savaşçıları fazla ve ele geçirilmesi zor bir yerleşim merkezi idi. Dolayısıyla bu şehrin fethi, sebat ve sabır isteyen bir işti. Bunun için Peygamberimiz "Bizimle ancak cihada rağbet edenler gelsin" buyurdu. İslâm ordusunun yola çıkmasından önce Medine'deki Yahudi kalıntılarından bazıları Müslümanları huzursuz etmeye, vadesi gelmemiş alacaklarını istemeye başladılar.[116] Medine'deki münafıklar da Yahudilerle haberleşerek Müslümanların gücü hakkında bilgiler verdiler. Abdullah b. Übey, Hayber Yahudilerine meydan savaşı yapmalarını, korkmamalarını, ancak tedbirli olmalarını tavsiye etti.

Hz. Peygamber Yahudileri İslâm'a davet etti; ancak onlar reddederek savaşa karar verdiler. Gatafanlılar, Hayber'in bir yıllık hurma mahsulüne karşılık dört bin askerle Yahudilere yardıma gelmişler ve Hz. Peygamber'in buraya ulaşmasından üç gün önce Hayber kalelerine yerleşip mevzilenmişlerdi. Kuşatma esnasında Hz. Peygamber Gatafanlıların başkanı Uyeyne b. Hısn'a elçi göndererek, Hayber'den çekilmeleri halinde buranın bir yıllık hurma mahsulünü (bazı rivayetlerde yarısını) vermeyi teklif etti. Aynı teklif Fezâre kabilesine de yapıldı. Her ikiside reddettiler. Ancak kuşatma esnasında ailelerinin yurtlarında savunmasız olduğunu hatırlayarak endişeye kapıldılar ve derhal yurtlarına döndüler.[117] Onların çekilip gitmeleri Yahudilerin moralini bozdu. Bu sırada Simak adında bir Yahudi İslâm karargâhına gelerek, kendisine eman verilmesi karşılığında şehrin zayıf noktaları hakkında bilgi verdi. Bütün bu gelişmeler Hayber'in fethinin kolaylaşmasına vesile oldu.

Hz. Peygamber, Hayber arazilerinin işletilmesini "İslâm devletinin onları çıkarma haklarının saklı tutulması şartıyla" ve yıllık hurma ve diğer tarım ürünlerinin yarısını İslâm devletine vermek kaydıyla Yahudilere bıraktı.[118] Hayber'de ele

116 Sarıçam, a.g.e. s.230

117 İbn Hişam, II, 230

118 İbn Hişam, II, 337

geçirilen menkul ganimetlerin beşte biri Hz. Peygamber'e ve ganimet âyetinde belirtilenlere taksim edilmek üzere hazineye ayrıldı. Beşte dördü ise gazilere paylaştırıldı. Hz. Peygamber Hayber'in fethinde Yahudi liderlerinden Huyey b. Ahtab'ın kızı Safiye'yi (asıl adı Zeyneb) başkomutan hakkı olarak kendisi aldı. Onu İslâm'ı kabul edip kendisine eş olmak ile dininde kalıp akrabalarının yanına dönmek hususunda serbest bıraktı. Safiye İslâm'ı tercih ederek Hz. Peygamber'in zevceleri arasında yer aldı.[119]

Mute Savaşı: Gassanilerin elçiyi öldürmeleri üzerine Mute savaşı hazırlıkları ve kumandanların belirlenmesi: Zeyd, Câfer b Ebû Tâlib ve Galib b. Abdullah (s.393). Hz. Peygamber ve Zeyd'in kızı şahadet haberi üzerine hüngür hüngür ağlıyorlar (s.394). Hz.Osman Zeyd'in, Câferîn ve Abdullah'ın şahadetlerini tarif ediyor. Halid bin Velid savaş heyeti tarafından başkumandanlığa getiriliyor. Düşmanları ve dostları tarafından "Allah'ın kılıcı" adıyla ün salıyor (s.395). Burada yazar şehit olan kumandanlardan Abdullah bin Revaha'nın ismini farklı vermekte, fakat diğer bilgiler örtüşmektedir. Gassânî-hristiyan Araplan'nın reislerinden Şürahbîl b. Amr'ın, Resûlullah'ın bir mektubunu Busrâ-Filistin valisine götürmekte olan Haris b. Umeyr'i öldürerek kabileler ve devletlerarası bir teamülü bozması Hz. Peygamber'i ciddi bir tavır almaya sevketti. Hemen bir ordu hazırlığına girişen Resûl-i Ekrem kısa zamanda ortaya çıkan 3000 kişilik kuvvetin kumandanlığına sırasıyla Zeyd b. Harise, Ca'fer b. Ebû Tâlib ve Abdullah b. Revâha'yı getirdi. Bunlardan biri şehid olduğu takdirde diğeri kumandayı ele alacaktı; hepsi şehid düşerse müslümanlar kendi aralarından birini kumandan seçeceklerdi.[120]

Haccın Farz Kılınışı: Yazara göre daha hicretin ikinci yılında hac farz kılınıyor. Bunu şu şekilde gerekçelendiriyor; haccın farz olmasıyla birlikte, kendilerini Kâbe'ye sokmayacakları kesin olan Mekkelilerle savaş kaçınılmazdı ve bu meal de ayetler iniyor (22/39, 2/186 gibi) diyor (s.214). En yakın ve kazançlı iş kolu Mekke kervanlarının talan edilmesiydi. Konuyu incelediğimizde yazarın akronolojik bir

---

119 Hamidullah, Muhammed, "Hayber", *DİA*, XVII, 20-22; Şulul, a.g.e. 486; Sarıçam, a.g.e. , s.233

120 Algül, Hüseyin, "Mute" *DİA*, XXXI, 385–386

bilgi verdiğini görüyoruz. "Haccı ve umreyi Allah için tamamlayın."[121] Ayeti hicretin 6.senesinde meydana gelen Hudeybiye seferinde nazil olmuştur. Keza hac ayeti olarak bilinen Ali İmran 3/97[122] ayeti kerimeside elçiler yılı olarak bilinen hicretin 9.yılında nazil olmuştur. Hicretin 9. Yılında farz kılınan hac ibadeti İslam'ın şartlarından birisidir. Kur'an-ı Kerim de haccın farz olduğunu bildiren en kesin ifade Al-i İmran suresinin 97.ayetidir.[123]

Yazarın burada konuyla ilgili yanlış bir ayete işaret ettiğine de şahit oluyoruz. Bakara 186'ıncı ayet bir dua ayetidir, ne savaşla ne de hacla alakalıdır[124]. Yazar kendince Müslümanların savaşmak zorunda olduklarını ispatlamaya veya batılı zihinler için meşrulaştırmaya çalışıyor olsa gerek.

Hz. Peygamber hem Mekke ve hem de Medine döneminde insanları öğütle, delille, ikna yoluyla ve Kur'an okuyarak İslam'a davet etmiştir. Onun etrafında ki topluluk, zor kullanılarak bir araya getirilen insanlardan değil, bunun aksine tatlı dille, ikna yoluyla Allah'a çağrılmaları sonucu hür iradeleri ile İslam'ı seçen kimselerden oluşmuştur. Barış, sevgi ve rahmet peygamberi olan Hz. Muhammed savaştan ve savaşmaktan hoşlanmazdı. İslam'ın ilk yıllarında Müslümanlara düşmanlık yapan, işkence eden ve şiddet uygulayanlara aynı yolla karşı çıkmamış, onlardan intikam alma yoluna gitmemiştir.[125] Kuran-ı Kerim ayetlerinde Hz. Peygambere ve inananlara sabır tavsiye edilmiştir. Müslümanlar karşılaştıkları işkencelerden şikâyet ettiklerinde ise onlara "Sabredin ben savaşla emrolunmadım" buyurarak onlara sabırlı ve metin olmayı öğütlemiştir. Hz. Peygamber Mekke döneminde İslam'ı bu şehrin dışında da silahla tanıtmamıştır ve kaba kuvvetle yaymamıştır. Tam tersine Müslüman olanlara kaba kuvvet kullanılmış kılıç

---

121 Bakara 2/196

122 "Hac yoluna gücü yeten herkesin o evi (Kâbe'yi) haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerine bir hakkıdır." Ali İmran 3/97

123 Harman, Ö.Faruk, "Hac", *DİA*, XIV, 386

124 Bakara 2/186: "Kullarım sana beni sorduklarında bilsinler ki şüphesiz ben yakınım, bana dua ettiğinde duacının dileğine karşılık veririm. Şu halde benim davetime gelsinler ve bana iman etsinler ki doğru yolu bulalar."

125 Sarıçam, a.g.e. , s.147

çekilmiştir. Hicretten sonra tahammül etme ve boyun eğmenin yerine savaşa izin verilmiş ve hatta emredilmiştir.

Savaşa izin verilmesinin en başta gelen sebebi Müslümanların canlarını, mallarını ve namuslarını korumalarına imkân tanımaktır. Mekke'de müşriklere hoşgörülü davrandıkça onlar azgınlıklarını zulümlerini artırmışlardır. Bu saldırgan tutumları hicretten sonra da devam etti. Ebû Süfyan ve Übey b.Halef, ensara mektup yazarak Hz. Muhammed'e ve muhacirlere sahip çıkan Medinelilere baskı yapmaya başladılar. Muhacirlerin Medine'den sürülmesi için ciddi girişimlerde bulundular. Muhacirlerin Mekke'de ki mal varlıklarını müsadere ettiler. Müslümanlara Kâbe'ye ziyaret yasağı koydular. Yeni Müslüman olanlara da şiddet uyguladılar.[126] Ebû Süfyan küçük birlikler halinde Medine'ye saldırılar düzenlemeye başladı. Hicretten sekiz ay sonra iki yüz kişilik bir birlikle "Batn-ı Rabiğ" denilen yere kadar yürüdü Bu durum, Mekke müşriklerinin iyilikten, hoşgörüden ve yumuşak davranıştan anlamadıklarını ve onların saldırılarının da hoşgörüyle önlenemeyeceğini gösteriyordu. Zora karşı zor kullanmak, kuvvete karşı kuvvetle karşılık vermek kaçınılmaz hale gelmişti. Cihada izin veren ayeti kerimelerin nazil olmasıyla Müslümanlar artık canlarını ve mallarını korumak için savaşabileceklerdi. Bu ayeti kerimelerde:"Müminlerle savaşıldığı, zulme uğradıkları, sadece Allah'a inandıkları için haksız yere yurtlarından çıkarıldıkları ifade edilmekte ve bütün bu sebeplerden dolayı savaş konusunda izin verildiği[127] açıklanmaktadır.[128] İşte bu sebeple Hz. Peygamber Medine'ye hicret ettikten sonra yeni bir devletin kurulması ve İslam düşmanlarıyla savaşa izin verilmesi üzerine Medine'ye sığınan Müslümanları tehdit eden Kureyşlileri bu tehditten vazgeçirmek için onları ticaret yollarında tazyik ederek ekonomik baskı altına almaya karar verdi. Bu sayede onların İslam'a ve Müslümanlara karşı düşmanlıklarına karşılık verilmiş olacaktı.[129]

---

126 Şulul, a.g.e. s.249

127 Hac 22/ 39–40

128 Karaman, Hayreddin, ve ark.., Kuran *Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, III, 735-736

129 Sarıçam, a.g.e. , s.151

Hz.Ebû Bekir'in Hac Emirliği: Ebû Bekir hac emiri tayin edilmişti. Ali peşinden Hz.Peygamber tarafından Tevbe suresinin ültimatom mahiyetindeki ayetlerini açıklamak üzere gönderildi. Buna göre antlaşmaların süresi 4 ay sonra doluyordu ve Kâbe'yi çıplak tavaf yasaklanmıştı (s.419). Ebû Bekir bu açıklamayı Ali'nin yapmasına, kendisini geri plana düşürdüğü için gücenmişti. Hz. Peygamber bunu ancak aileden birisi yapabilirdi, deyince sustu. Artık sadece Araplar değil, dünyanın her tarafından insanlar Medine'ye akın ediyorlardı (s.420).

Olay şöyledir: Hz. Peygamber Tebük Seferinden döndükten sonra Hz. Ebû Bekir'i hac emiri olarak görevlendirmişti. Hz.Ebû Bekir beraberindeki Müslümanlarla hareket ettikten sonra Tevbe surenin baş kısmı nazil oldu. Bunun üzerine Rasulullah suredeki buyrukları hac esnasında insanlara tebliğ etmesi için Hz. Ali'ye görev verdi. Hz.Ali hac kafilesine yolda yetişti. Hz.Ebû Bekir ona amir sıfatıyla mı yoksa memur sıfatıyla mı geldiğini sordu. O sadece sureyi hac esnasında insanlara tebliğ etmekle memur olduğunu söyledi. Birlikte Mekke'ye gittiler. Hz. Ali kurban bayramının birinci günü cemre-i Akabe yanında insanlara hitap etti, kendisinin Hz.Peygamberin elçisi olduğunu bildirip sureden otuz veya kırk ayet okudu ve şu dört hususu özellikle tebliğ etmekle görevli olduğunu söyledi. 1.Bu yıldan sonra Kâbeye müşrik yaklaşmayacak 2.Kimse Kabeyi çıplak tavaf etmeyecek 3.Mü'min olmayan cennete giremeyecek 4.Verilen söz mutlaka tutulacaktır. Kimin Rasulullahla bir anlaşması varsa süresi doluncaya kadar geçerlidir. Rasulullah ile anlaşması olmayanlara dört ay süre verilmiştir. Kendi aykırı davranışları nedeniyle anlaşmayı fesh eden müşriklere, güven içinde dolaşarak kendilerini korumak için her türlü önlemi alabilecekleri, diledikleri gibi hareket edip geleceklerini güvenceye alma yollarını araştırabilecekleri hatırlatılmakta, hatta kendilerine tanınan bu imkândan artık sorumluluğunda kendilerine ait olacağı ima edilmektedir.[130]

130 Karaman, Hayreddin, ve ark..a.g.e., II, s. 716-717; Şulul, a.g.e., 612-613

2- SONUÇ VE DEĞERLENDİRME:

Johannes Tralow "Mohammed" adlı bu eserinde her ne kadar "geleneksel oryantalist yaklaşımı" sergilememiş olsa da, bizce Hristiyan bakış açısından kurtulamamıştır. Hz.Peygamberi aşağılayıcı bir tavır veya hakaret içeren bir uslüp görülmemektedir. Fakat O'nun ilahi yönü hemen hemen hiç vurgulanmamış, beşeri yönü ön plana çıkarılmıştır. Hatta beşeri zaafları varmış gibi bunlar normalleştirilmek istenmiştir. Her insan gibi O'nun da unutabileceğini vurgulamış, bunu ayetleri hatırlatmak için yanında Aişe veya Kur'an'ı iyi bilen birini bulundurması örnekleriyle vermiştir. Yazar peygamberimizi iyi bir insan, iyi bir eş, iyi bir baba, mahir bir komutan, dost, arkadaş olarak tanıtmayı amaçlamış ama onun bir peygamber, Allah tarafından görevlendirilmiş bir elçi olduğunu bir türlü ifade edememiştir.

Tralow bu eseri ortaya koyma amacı olarak iki toplumun birbirini daha yakından tanıması ve dostluğun oluşmasına katkıda bulunmak olduğunu belirtmiştir. Yazar kendi açısından bu amacına nisbeten ulaşmış gözükmektedir, çünkü en azından kin ve nefreti körükleyici bir bakış açısı ortaya koymamıştır. Batı toplumunun müslümanı hiç değilse biraz daha yakından tanımasına katkı sağlamıştır. Elbette bu tanıtma bizim beklediğimiz gibi bir Müslüman bakış açısıyla olmayacaktı. Fakat son dönem şarkiyatçılarından Annemarie Schimmel'de olduğu gibi daha nesnel ve olgusal yaklaşabilirdi.

Romandaki kurgu ve tarihi olayların gerçeklerle örtüşmesi husunda yazarın ve yayınevinin, birkaç bariz örnek dışında kendilerince örtüşmenin sağlandığını düşündüklerini görüyoruz. Bu örnekler zaten yayınevinin notu olarak kitabın sonunda belirtiliyor. Fakat bize göre örtüşmeyen birçok husus var. Bunları her ne kadar üçüncü bölümde tek tek irdelemiş olsak da, kısaca en önemlilerini tekrar vurgulayacak olursak, zeki, kurnaz, otoriter ve güzelliği ile Aişe karakteri, Hz.Peygamberin vefatına kadar yaşayan Varaka karakteri, adeta hakarete maruz kalan Hz.Fâtıma, adeta hayranlık duyulan Ebû Süfyan, Mecusi ve köle olan Selman-ı Fârisi karakteri, Aişe'ye âşık Safvan b.Muattal karakteri, İslam'dan dönmüş Erkam

karakteri, kaynaklarımıza göre tamamen hayali bir kahraman olan İmra b. Hişam'ın yanısıra, Hz.Osman ve Hz.Abbas karakterlerindeki çarpıtmaları da zikredebiliriz.

Olaylardaki farklılaşmalarda ise bize göre en önemlisi Hz.Peygamberi okuma biliyor göstermesi, ayetleri unutma ihtimali, vahyin geliş şekli, Hz.Hatice ile olan evliliğindeki nikâh şekli meselesi, cinselliği, oğluna put ismi koymuş olması, garanik meselesi, Yahudilere karşı tutumu, intikam hissi ve müşriklerin boykot kararı zikredilebilir.

Müellifin İslam dinine ve diğer dinlere bakışını romandan çıkarımlarımıza göre ifade edecek olursak, İslamiyet ilahi ve evrensel bir din olmaktan ziyade Hz.Muhammed'in hem kendi ruhsal ihtiyacını karşılamak hem de Arapların birlik ve beraberliğini sağlamak için tabiri caizse ihtiyaca binaen ihdas ettiği bir din olarak takdim ediliyor. Yahudilere karşı, hem tarih boyunca kovuşturulmuş olmaları hem de birbirlerine destek olmayı beceremedikleri için adeta acıma duygusuyla yaklaşıyor. Fakat doğrudan inançlarına yönelik bir fikir vermiyor. Hz.Peygamberin Yahudilerle münasebetlerinde ise Peygamber bir şartlanmışlıkla itham edilirken, Yahudilerin hataları görmezden geliniyor. Yahudiler lehine taraf tutuluyor. Hristiyanlıktan ve mezheplerinden oldukça uzun ve ayrıntılı bahsedilmesine rağmen olumlu veya olumsuz bir yargıda bulunulmuyor yani aslında İslamiyet için de beklediğimiz olgusallık burada kendini gösteriyor. Müslüman Hristiyan ilişkileri üzerinde ise pek durulmuyor.

Bize göre Tralow'un eksikleri Hz.Peygamber'in ve Müslümanların İslam uğruna çektikleri sıkıntı ve çileleri yeterince ele almadığı gibi, boykot yıllarından bahsederken birkaç satırla geçiştirmesi sanki hafife aldığını göstermektedir. İlk şehitlerin isimleri dahi verilmezken Mekke'nin en ünlü ebesinin hatta çöpçatanının ismi dahi zikredilmektedir. Müslümanların ibadetleri de geçiştirilmiş, namaz yalnızca secde gibi gösterilmiştir.

Roman akıcı hale getirilmek için Hz.Osman Rukiye ilişkisi aşk romanı gibi uzun uzun anlatılmıştır. Yine eseri batılı okuyucuya cazip hale getirmek için Hz.Muhammed ile Hz.Aişe'nin özel hayatları oldukça uzun ve müstehcen bir anlatımla verilmiştir. Yazar sanki zihninde canlandırdığı Avrupa'nın ortaçağ

manzaralarını Arabistan'a uyarlamaya çalışmışcasına sofra düzeni, yemek tarifi ve içki çadırı tasvirlerinde bulunmuştur. Romanın incelenmesi bölümünde de zikrettiğimiz gibi kendisiyle çeliştiği bilgiler de ihtiva etmektedir.

Sonuç olarak Johannes Tralow hipotezlerimizde belirttiğimiz gibi Hristiyan bakış açısından kurtulamamış fakat Aydınlanma devri batılı müelliflerinden biraz daha iyi bir yaklaşım ortaya koymuştur. Eserin her şeye rağmen günümüz Avrupa'sında İslam'ın doğru bir şekilde anlaşılmasına, en azından her iki kültürden insanların birbirini daha yakından tanımalarına katkıda bulunacağına inanıyoruz. Bundan sonra yazılacak özellikle Müslümanların yoğun olarak yaşadığı Avrupa ülkelerindeki edebi eserlere yol göstermesi açısından Johannes Tralow'un bu eserini önemsiyoruz. Aynı zamanda ülkemizde de Hz.Peygamber'in hayatını konu alan edebi eserlere olan ihtiyacımızı bir kez daha hatırlatarak, dünya çapında ses getirecek şaheserler temenni ediyoruz.

KAYNAKÇA

"Abbas", *DİA*, I, TDV, İstanbul 1988

Aktaş, Şerif, *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş. Ankara 2003

Algül, Hüseyin, "Mute" *DİA*, XXXI, İstanbul

Altun, Fatih, *M.E.B. İslam Ansiklopedisi'ndeki Kur'an ve Tefsirle İlgili Maddelerin Eleştirel Analizi,* Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya 2006

Argunşah, Hülya Eraydın, *Türk Edebiyatında Tarihî Roman*, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1990

Aycan, İrfan, "Ebû Süfyan", *DİA*, X, İstanbul 1995

Aydın, M.Akif, "Aile", *DİA*, II, İstanbul 1989

Aykaç, Mehmet, "Fâtıma bint Esed", *DİA*, XII, İstanbul 1995

Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail (256/870),Sahîhu'l-Buhâri, Çağrı Yayınları, İstanbul 1981

Buhl, F. "Muhammed", *İslam Ansiklopedisi*, MEB. VIII, İstanbul 1993

Bobzin, Hartmut, *Mohammed*, Verlag C.H.Beck, München 2000

Canan, İbrahim,"Aile Reisi ve Baba Olarak Hz. Peygamber", *Hz Peygamber ve Aile Hayatı*, İlmi Neşriyat, İstanbul 1989

Cerrahoğlu, İsmail,"Garanik", *DİA*, XIII, İstanbul

Çetin, Nurullah, *Roman Çözümleme Yöntemi*, Öncü Basımevi, Ankara 2004

Çeri, Bahriye, *Tarih ve Roman*, Can Yayınları, İstanbul 2001

Çubukcu, Asri "Furat bin Hayyan", *DİA*, XIII, s. 218

Çubukçu, Asri "İbrahim", *DİA*, XXI, İstanbul

Ellert, Gerhard, *Mohammed,* Kremary&Scheriau, Wien 1938

Fayda, Mustafa, "Aişe", *DİA*, II, İstanbul 1989

Fayda, Mustafa, "Bedir", *DİA*, V, İstanbul 1992

Fayda, Mustafa, "İfk" *DİA*, XXI, İstanbul 2001

Gerwald, Mattias, *Die Geliebte des Propheten*, Bastei Lübbe, Berlin 2006

Göğebakan, Turgut, *Tarihsel Roman Üzerine*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004

Görgün, Hilal,"Muhammed-Literatür/Batı Dünyası", *DİA*, İstanbul 2005

Gümüş, Sadreddin, "Rasulullahın Aile Hayatı ile İlgili Ayetler", *Hz.Peygamber ve Aile Hayatı,* İlmi Neşriyat, İstanbul 1989

Hamidullah, Muhammed, "Hayber", *DİA*, XVII, İstanbul 1998

Hamidullah, Muhammed, "Hudeybiye", *DİA*, XVIII, İstanbul 1998

Hamidullah, Muhammed, *İslam Peygamberi*, çev. Salih Tuğ, I, İrfan Yayınları, İstanbul 2001

Harman, Ö.Faruk,"Hac", *DİA*, XIV, İstanbul 1997

Hatiboğlu, İbrahim, "Selman-ı Fârisi", *DİA*, XXXVI, TDV, İstanbul

Heuser, Fritz, *Türkçe-Almanca Lügat*, Otto Horowitz Verlag, Wiesbaden 1958

Hizmetli, Sabri, *İlk Dönem İslam Tarihi*, Ankara 2001

İbn Hişam, Ebû Muhammed Abdülmelik (218-833), *es-Siretu'n-Nebeviyye*, Beyrut

İbn İshak, Muhammed (151/768), *es-Sîre*, tah. Muhammed Hamidullah, Konya,1981

İbn Kesir, Ebû'l-Fidâ (774/1372), *El Bidaye ve'n-Nihaye*, çev. Mehmet Keskin, İstanbul 1994

İbn Sa'd, Ebû Abdillah, Muhammed (230/844),*et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, VIII,Beyrut 1985

İslamoğlu, Mustafa, *Üç Muhammed*, Denge Yayınları, İstanbul 2006

Jones, Sherry, *The Juwel of Medina*, Almanca çev, *Das Juwel von Medina*, Pendo Verlag, Münih 2008

Kader, Abdolah, *Mohammad, der Prophet*, Flemenkçeden çev. Christiane Kuby, Classen Verlag, Berlin 2009

Kandemir, Yaşar, "Fâtıma", *DİA*, XII, TDV, İstanbul 1995

Kandemir, Yaşar, "Hatice", *DİA*, XVI, TDV, İstanbul 1997

Kandemir, Yaşar, "Meymune", *DİA*, XXIX, TDV, İstanbul

Karaman, Fikret, Karagöz, İsmail, Paçacı, İbrahim, Canbulat, Mehmet, Gelişgen, Ahmet, Ural, İbrahim, *Dini Kavramlar Sözlüğü*, D.İ.B.Yayınları, Ankara 2006

Karaman, Hayreddin, v.ark. *Kuran Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, II, D.İ.B.Yayınları, Ankara 2007

Kayımkaya, Emrah, "Ragıp Şevki Yeşim'in Tarihi Romanları Üzerine Bir Araştırma", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir 2007

Khoury, A.Thedeor, *Muhammad*, Verlag Herder Gmbh, Freiburg im Breisgau 1990

Klabund, *Mohammed-Roman eines Propheten*, Heinz Wohlers Verlag, Roth-Harlach 2006

Konzelmann, Gerhard, *Mohammed- Allahs Prophet und Feldherr*, Lingen Verlag, Köln 1980

Kur'an'ı Kerim Meali, Heyet, T.D.V.Ankara 2000

Koçyiğit, Talat, *Hadis Istılahları*, A.Ü.İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1985

Köksal, M. Asım, *İslam Tarihi*, 18 Cilt, Köksal Yayınları, İstanbul 2003

Lings, Martin, *Hz.Muhammedin Hayatı*, çev, Nazife Şişman, İnsan Yayınları, İstanbul 2004

Muhammed Ebû Zehra, *Son Peygamber Hz.Muhammed*, çev. Mehmet Keskin, İstanbul 1993

Müslim, Ebû'l-Hüseyin Müslim b. El-Haccac (261/875), *el-Camiu's-Sahih*, tah. M. Fuad Abdülbaki, Çağrı Yayınları, İstanbul

Önkal, Ahmet,"Erkam", *DİA*, XI, İstanbul 1995

Öztürk, Levent, "Necaşi Ashame", *DİA*, XXXII, TDV. İstanbul

Pasha, Kamran, *Mü'minlerin Annesi*, çev. Muhtesim Güvenç, Epsilon Yay. Mart 2010, Almancası: *Aischa und Mohammed*, çev: Irmengard Gabler, Scherz, Mart 2010

Sarıçam, İbrahim, *Hz.Muhammed ve Evrensel Mesajı*, D:İ:B.Yayınları, Ankara 2003

Sarıçam, İbrahim, "Hz. Peygamber'in Torunları ile İlişkileri", *Diyanet Avrupa Dergisi*, Ankara 2004

Sarıçam, İbrahim, Özdemir, Mehmet, Erşahin, Seyfettin, *İngiliz ve Alman Oryantalistlerin Hz. Muhammed Tasavvuru,* Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2011

Schimmel, Annemarie, *Ve Hz.Muhammed(s.a.v) O'nun Peygamberidir*, çev. Okşan Aytolu, Profil Yayıncılık, İstanbul 1995

Schöller, Marco, *Mohammed*, Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main 2008

Şulul, Kasım, *Hz.Peygamber Devri Kronolojisi*, İnsan Yayınları, İstanbul 2003

Taştan, Zeki, *Türk Edebiyatında Tarihî Romanlar*, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2000

Tirmizî, Ebû İsa Muhammed (279/892), *Sünen*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1981

Ulusoy, Zafer-Taşkıran, M.Aydan, *Almanca Modern Sözlük*, Fono Yayınları, İstanbul 2007

Uraler, Aynur, "Mariye", *DİA*, XXVIII, İstanbul

Uraler, Aynur,"Sevde", *DİA*, XXXVI, İstanbul

Türkmen, Mahmut, "Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun 1933'ten Sonraki Tarihi Romanlarının İncelenmesi", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar 2008

Tralow, Johannes, *Malhatun*, Yurt Kitap Yayın, Ankara 2001

Tralow, Johannes, *Mohammed*, Verlag Der Nation, Berlin 1967 (İncelediğimiz nüsha 3.Baskı 1990)

Watt, Montgomery, *Peygamber ve Devlet Adamı Hz. Muhammed*, çev. Nazife Şişman, İstanbul 2001

Yalçın, Alemdar, *Siyasal ve Sosyal Değişmeler Açısından Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı (1920 –1946)*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002

http://www.histo-couch.de/johannes-tralow.html Erişim Tarihi: 02.11.2011

http://de.wikipedia.org/wiki/Johannes_Tralow Erişim Tarihi:10.12.2011

http://www.tdk.gov.tr/ Erişim Tarihi:05.11.2011

http://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Kader_Abdolah&oldid=881593
ErişimTarihi:18.11.2011

http://www.timeturk.com/ ErişimTarihi:20.11.2011

http://sonpeygamber.info/oryantalistlerin-hz-muhammed-sav-e-bakisi Erişim Tarihi: 10.01.2012

Ek 1

XXXIV. Bölüm

Muhammed'in şahsi liderliğinde gerçekleşen onuncu yılın haccı yeni din ve resmi güç olan İslam için nihai son kararları getiriyordu. Bu haccın sonuçları asla değiştirilmeyecekti.

İnanmayanlardan ayrılış ve bunlara karşı savaş emri zaten verilmişti. Bu hacda artık inanmayanlar yer almamıştı. Putperest kabilelerle yapılan eski antlaşmalara tanınan süre geçmişti. Fakat Mekkeli Kureyşliler göç etmemiş, Muhammed'in tek başına sahip olduğu iktidara tabi olmuşlardı. Önceki nüfuzlu soylu müşrikler daha az servet sahibi hemşehrilerinden önce davranmışlardı. Eski putlar kırılmış ve ortadan kaldırılmıştı.

İslam sadece inanlardan oluşan dini bir birliktelik değildi. Medine'de "ümmet"in yani cemaatin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi zorunluluğu Muhammed'i siyasi güç faktörünün İslam'ın bir parçası oluncaya kadar azmetmeye zorlamıştı. Böylece İslam din olarak "ümmeti" bir arada tutan kuvvetli bir bağ ve dini liderini Arap İmparatorluğunun sınırsız ve tek hükümranı yapmıştı.

Bu sefer de açıkça görüldüğü gibi ümmet çoktan Arap Yarımadasının önemli bir bölümünden oluşuyordu ve Arabistan sınırlarının dışına genişleyeceği aşikârdı.

Hacda Mekke şehri taşıyordu, fakat sadece İslam'ın ilk müezzini Bilal'in namaza daveti heryerde sıkışık Müslümanların kısık sesle konuşmalarını kesiyordu. Korolar halinde Muhammed'i Efendileri olmaya ve onları yönetmeye yalvarıyorlardı.

Müteakiben Muhammed hiç unutmayacak olan o meşhur hutbesini okudu."Sözlerimi iyi dinleyin" diyordu."Çünkü ben mesajımı tamamladım ve size öyle şeyler bıraktım ki, onlara sıkı tutunduğunuzda asla sapıtmayacaksınız. Allah'ın huzuruna çıkarıldığınızda, O size eserlerinizi soracak, siz O'na benim size her şeyi açıkladığımı söylemelisiniz. Allah her şeyi bilendir. Hiç kimse O'ndan gizlenemez."

Kalabalık, Allah'ın elçisini anladıklarını ve onun her zaman doğruları söylediğini, bağırıyordu.

Son olarak Muhammed Abbas'ın yanı sıra haccın sonunu birlikte gerçekleştimek için peşinden gelmiş olan Ebû Bekir'in de yer aldığı bir grup saygıdeğer erkeklerin içinde dikiliyordu.

Müminlerin iki annesi Kâbe'de yalnız ibadet etmişlerdi. Muhammed onların peşinden evine yani vefat etmiş olan eşi Hatice'nin evine geldi. Bu iki kadın Aişe ve Reyhane'ydi.

Geri dönüş yolculuğunu geciktirmek için bir sebep yoktu. Aişe Reyhane'den dönüş yolculuğunda Muhammed'le ilgilenmesini rica etti. Harem kurallarına göre bir sonraki gece Reyhane'nindi ve Aişe Muhammed'in eşlik görevleri hususunda başkasının hakları ihlal etmemek için ne kadar titiz olduğunu biliyordu.

Badu-Heva, Peygamber'in beyaz devesi iki kişilik hevdecle donatılmıştı bile. Aişe babası Ebû Bekir'le yolculuk ediyordu.

Herkes her şeyi uygun bulmuştu.

"Kendini yorgun hissetmiyor musun, Muhammedim?"diye sordu Reyhane.

"Niçin? Bugün ilahi lütuftan başka bir şey karşılaşmadım. Nankör değilim Reyhane."

"Elbette ki değilsin. Ben sadece Allah'ın bugün sana vahiy gönderebileceğini düşündüm."

"Vahiyler Allah'ın hediyesidir ve Aişe'de doğumundan beri Yüceler Yücesi'nin hediyesidir. Şayet vahiy beklesem, yanımdaki bu yer Aişe'nin yeri olurdu."

"Ben de bunu kasdetmiştim, Elçi."

"Cebrail'in ziyaretini önceden bilirdim, ben bilmesem Aişe bilirdi. Şu anda durum öyle değil. Varlığın için sana müteşekkirim, Reyhane."

"Sen iyisin, Muhammed."

"Benim tüm kadınlarım bana karşı iyiler."

"Neredeyse tümü."

Allah her şeyi bilendir. Biz ne biliyoruz? Allah'ın bildirdiğini biliyoruz. Unutma ki, O bana isimlerini zikrederek, kadınlar hakkında vahiyle arzusunu bildirdi. Allah merhametlidir. Herşeye gücü yetenin arzusunun dışında bir istek yoktur."

"Ben Yahudi kökenliyim. Belki bu nedenle benim hakkımda vahiy yoktur?"

"Sen kuralına göre müminsin. Senin önceden ne olduğun ve senin atalarının ne olduğu sayılmıyor. Sen bana ait olduktan sonra, karım olmayı retteddin. Fakat yatağımdan uzak durmadın, ben sana evliliğimizden öncede kadınım olarak saygı duydum."

"Ben seni seviyordum, Muhammedim. Ama bunu senin tüm kadınların yapıyor."

"Benim onları sevdiğim gibi."

"Sen hepsini sevdiğin için kimseyi sevmiyorsun, sen haremini seviyorsun, Elçi. Orada güvende hissediyorsun. O Allah'ın arzusu, sen birini diğerine tercih edemezsin. Biz de sana kimseyi tercih edemeyiz veya denk sayamayız. Fark burada."

"Sen benim zeki karımsın, Reyhane."

Dışarıda bir ses:"Allah'ın elçisi geldi!" diye duyuruyordu.

Böylece Reyhane, Muhammed'in annesi Amine'nin mezarının olduğu Ebva'ya ulaşıldığını anladı.

Devenin çöküşü esnasında Muhammed öne doğru düştü. Reyhane onu geri yasladı. Ama onun inmek için bir girişimde bulunmamasından yorgunluktan uyuduğunu fark etti ve yardımları işaretle geri çevirdi. Bir rahatlama nefesiyle Reyhane'ye yaslandı.

"Burda olman iyi" diyerek mırıldandı ve uzandı, "ben yerimdeyim."

Yolculuğa devam etmeden önce Aişe ile Reyhane, başka hak sahibi olmadığı için, Muhammed'e Medine'ye kadar Reyhane'nin refakat etmesini kararlaştırdılar.

Seferin erkeklerinin de Peygamberin yorgunluğu gözlerinden kaçmadı.

"Bu hususta ne düşünüyorsun?" diye sordu Ebû Bekir kızına."Vahiyle hesap etmelimiyiz?"

"Hayır, Baba, öyle olsa yanında ben kalırdım. Reyhane onu Medine'ye gelişinden beri seviyor. O bana zorluk çıkarmazdı."

"Evet, öyle," dedi Ebû Bekir, "o altmışında. Aramızda ondan yaşlıları var ama hiç kimse onun çektiği ruhsal ve fiziksel güçlükleri çekmek zorunda kalmadı. Yorgunluk şaşılacak bir husus değil."

"Herhalde sen bu yüzden Mekke'ye geldin?" diye sordu Aişe.

"Haklısın, bu yüzden. Orada idare edebildiğine seviniyorum. Hutbesini tamamlayamayacağını düşünmek bile istemiyordum. Medine'de de onu yeterince şey bekliyor."

"Endişe etme, Muhammed gerekli her şeyi yapma konusunda kesin kararlı. Tabii öncelikle Bizansa karşı ordunun hazırlanmasının sonuçlandırılması. Senin ve Ömer'in kendisini destekleyeceğinizden emin."

"Üsame için mi?"

"Üsame komutan kalacak."

"Ya Halid b. el-Velid?"

"Muhammed ona değer veriyor fakat strateji ve taktik alanlarındaki kabiliyetlerinin Allah korkusuyla uyuşmadığı kanaatinde. Daha sonra bu konuda onunla etraflıca konuşacak."

Ordunun kuzeye hareketi gerçekleşmiş olabilirdi. İdarecileri, Peygamber'in yanlış anlaşılamayacak arzusundan emin olmak istemişlerdi.

Muhammed hakikaten Halid'i yanına çağırmştı, saatlerce süren konuşmanın akabinde general kıpkırmızı bir surat ve başı önünde evine sessizce uzaklaşmıştı. Muhammed şimdilik bilgi istenilmedikçe devlet meseleleriyle meşgul olmuyordu.

Diğer sorumluluklarını da ihmal ediyordu hatta fazlasını da. Böylelikle o bir cenaze merasiminde mezar başında hitapta bulunmuştu. Buz gibi soğuk bir gündü, Hafsa'nın evinde ateş onu öyle sardı ki, ne yapacağını bilemedi, Aişe'ye haber gönderdi. Bütün kadınları koşarak gelmişlerdi ve feryat ederek etrafını kuşatmışlardı.

Muhammed onlara kızarak sessiz olmalarını emretti ve Aişe'ye götürülmeyi istedi. Onun himayesi altında, ateşden muzdarip olarak geceyi geçirdi.

Tedaviden anlayan ebe Esma da, herkesin zaten gördüğünün dışında bir şey söylüyemiyordu: Peygamber'in yüksek ateşi vardı.

Çağrılmış olan Varaka şayet Muhammed tamamen sakin kalmayı ve hertürlü heyecandan sakınmayı ihmal ederse, tüm sorumluluğu reddediyordu. Fakat çabalarının sonuçsuz kaldığını görünce, Ebû Bekir'le konuşmak üzere ayrıldı.

Ümmü Habibe Habeşistan'da ateşli hastaların soğuk suyla tedavi edildiğini belirtti. Muhammed onayladı, kadınlar yedi kırba buz gibi suyu kor gibi yanan bedenine döktüler. Fakat şimdi de şiddetli sancılardan muzdaripti. Huzursuzca ileri geri kıvranıyordu.

Aişe'nin terini kurulaması ve elini delice çarpan kalbinin üzerine koymasıyla sakinleşti. Usulca uykuya daldı.

Uyandıktan sonra hanımlarından Aişe'nin yanında kalmak için müsaade aldı.

Son ana kadar sürekli Üsame ordusunun harekâtı düşüncesiyle ilgilendi. Sürekli olarak müminlere onun tamamlanmasını tavsiye etti. Fakat yola çıkma geciktiriliyordu, çünkü kimse Muhammed'in ateşi yenip yenemeyeceğini bilmeksizin Medine'den ayrılmak istemiyordu.

Muhammed camiye yerine imam olarak en sadık arkadaşı ve yandaşı Ebû Bekir'i yerleştirmişti.

Allah'ın Elçisinin iyileşmesi için dua etmek üzere cemaat toplandığında, Aişe'nin evini camiden ayıran perde, beklenmedik bir şekilde açıldı.

Önce Aişe'nin güneşte parlayan uzun kırmızı bukleleri fark edildi. Sonra Aişe'ye yaslanmış olan Peygamber seçildi.

Dostça ve mutlu bir gülümsemeyle, kendi koyduğu kurallara sıkıca bağlı olarak ibadetlerini yerine getiren cemaati izledi.

Ebû Bekir'e mihrabı terk etti. Ancak sonunda sözü aldı:"Ey insanlar!" dedi."Bir karışıklık geliyor ki, en karanlık gece gibi, fakat beni suçlayamazsınız çünkü ben size yalnızca Kur'an'ın emrettiğini emrettim ve yalnızca onun yasakladığını yasakladım."

Bunun üzerine Aişe'yle birlikte onun evine geri döndü ve başını kucağına koydu. Gözlerini ona doğru kaldırdı. Mutlu bir yüz ifadesi vardı.

"O burada" diye fısıldadı. "O beni çağırmaya geliyor. Cebrail geldi."

Böylece bir müddet geniş açılmış gözlerle kalakaldı, ta ki başı yan tarafa düşünceye kadar. Muhammed ölmüştü.